

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ Π' – ΤΕΥΧΟΣ 7 – ΙΟΥΛΙΟΣ 2003
ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἴω. Γενναδίου 14 – 115 21 Ἀθήναι
Τηλ.: 210-72.72.253. Fax 210-72.72.251
<http://www.ecclesia.gr>
e-mail: contact@ecclesia.gr

Ἐκδίδεται

Προνοία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου
Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ. **ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

ὑπὸ τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων
τῆς **Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς**
ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Διευθυντὴς τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων
Ἀρχιμ. **Χρυσόστομος Σκληφας**
Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱεράς Συνόδου

Ἀρχισυντάκτης
Κωνσταντῖνος Χολέβας

Τμήμα Συντάξεως
Ἐπιμέλεια ὕλης, διόρθωσις δοκιμίων
Χρήστος Γ. Καραγιάννης, Μ.Τθ.

Φωτογραφίες
Χρήστος Μπόνης

Προεκτυπωτικὲς ἐργασίες
Ἐκτύπωση - Βιβλιοδεσία
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΒΑΝΗ ΑΒΕΕ
Σόλωνος 98 – 106 80 Ἀθήνα
Τηλ.: 210-36.61.200. Fax 210-36.17.791
<http://www.livanis.gr>

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ

<i>Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,</i> Διακήρυξις περὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Συνταγματικῆς Συνθήκης <i>Holy Synod of the Church of Greece,</i> Declaration on the Constitutional Treaty of the European Union	491 493
--	------------

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

<i>Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,</i> Πρὸς τοὺς Προέδρους τῶν Ἐμπορικῶν καὶ Ἐπαγγελματικῶν Σωματείων περὶ τῆς ἀργίας τῆς Κυριακῆς	495
---	-----

ΟΜΙΛΙΑΙ

<i>Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χριστοδοῦλου,</i> Στὸν Πανηγυρικὸ Ἐσπερινὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου	497
<i>Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χριστοδοῦλου,</i> Στὸ Πανεπιστήμιον τῆς Κραϊόβας	502
<i>Μητροπολίτου Σεργῶν καὶ Νιγίτης Θεολόγου,</i> Ἐνθρονιστήριος Λόγος	508
<i>Μητροπολίτου Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου Ἱεροθέου,</i> Ἐνθρονιστήριος Λόγος	514

ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

Ἐκκλησία, Ἐθνικὴ Ταυτότητα καὶ Εὐρωπαϊκὸ Δίκαιο	517
---	-----

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

<i>Μητροπολίτου Ναυπάκτου καὶ Ἁγ. Βλασίου Ἱεροθέου,</i> Ἐπίσκεψις ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας	519
<i>Ἀρχιμανδρίτου Ἐπιφανίου Οἰκονόμου,</i> Χρονικὸ τῆς Ἐπισήμου Εἰρηνικῆς Ἐπισκέψεως τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδοῦλου ἐπὶ τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας	523

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ Ε.Ε.

<i>Δρος Κων. Β. Ζορμπά,</i> Εὐρωπαϊκὸ Σύνταγμα: Ἀξίες καὶ Στόχοι τῆς Μελλοντικῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης	535
--	-----

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΝ

<i>Ἀπόσπασμα Ἀποφάσεως τοῦ Μονομελοῦς Πρωτοδικείου Βόλου περὶ τοῦ ἐὰν προσβάλλουν οἱ κωδωνοκρουσίαι τὸ δικαίωμα προσωπικότητος τῶν περιούκιων καὶ Παρατηρήσεις ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Σπυριδῶνος Ν. Τρωιάνου</i>	542
--	-----

ΜΕΛΕΤΑΙ

<i>Ἰωάννου Φ. Ἀθανασοπούλου,</i> Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ τέχναι, ὡς κιβωτὸς τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως καὶ πηγὴ ἐμπνεύσεως νέων φιλιστόρων καλλιτεχνῶν	547
--	-----

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

	553
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ	556

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ - ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

	562
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	564

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

**ΔΙΑΚΗΡΥΞΕΙΣ ΠΕΡΙ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗΣ
ΣΥΝΘΗΚΗΣ**

(*Ἄρειος Πάγος, 29/6/2003*)

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἐορτάζουσα σήμερον τὴν ἱερὰν μνήμην τοῦ ἰδρυτοῦ αὐτῆς Ἀποστόλου Παύλου, χρέος τῆς θεωρεῖ, ὅπως ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τούτου βράχου, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἐκῆρυξεν οὗτος, ἀπευθυνθεὶ πρὸς τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα αὐτῆς καὶ πρὸς τοὺς λαοὺς τοὺς συγκροτοῦντας τὴν μεγάλην οἰκογένειαν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως, διὰ νὰ ἐπισημάνει φιλαδέλφως ὠρισμένας ἀληθείας ζωτικῆς καὶ ἐπικαιροῦ σπουδαιότητος κατὰ τὴν παροῦσαν ἱστορικὴν συγκυρίαν.

Ἡ διάβασις τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἀπὸ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην κατόπιν τοῦ ὁράματος, περὶ τοῦ ὁποῖου ὁμιλοῦν αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων (16, 9-10), σηματοδοτεῖ μίαν ἀποφασιστικὴν καμπὴν εἰς τὴν ἱστορίαν. Διὰ τῆς ἀποδοχῆς τοῦ κηρύγματος τῆς Ἀναστάσεως, οἱ λαοὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου παύουν νὰ ἀποτελοῦν «*σάρμα εἰκῆ κεχυμένων*», καὶ ὡς μία Ἐκκλησία πλέον, ἀρχίζουν νὰ διαμορφώνουν τὸν ἐνιαῖον εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν. Οὕτως, ὁ Παῦλος ἀνεδείχθη πνευματικὸς γεννήτωρ καὶ πατὴρ τῆς Εὐρώπης. Ὁ Ἀπόστολος θὰ ἠδύνατο νὰ εἴπει εἰς τοὺς Εὐρωπαίους ὅ,τι ἔγραφεν πρὸς Κορινθίους: «*μυρίους παιδαγωγούς ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλούς πατέρας. Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα*» (Α΄ Κορ. 4, 14).

Ὅσο καὶ ἂν ἡ ἱστορία τῆς Εὐρώπης μαρτυρεῖ πολλάκις τὴν ἐκτροπὴν ἀπὸ τοῦ γνησίου εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης δὲν ἔπαυσαν νὰ θεωροῦν ὡς ὑψιστον κριτήριον τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων τὰς ἠθικὰς ἀξίας, αἱ ὁποῖαι ἀπορρέουν ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ. Τοῦτο ἰσχύει καὶ ὅταν ἀκόμη ἀρνοῦνται ἢ παραθεωροῦν τὴν προέλευσιν τῶν ἀξιῶν αὐτῶν ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου, ἀποδίδοντες αὐτὰς εἰς ἕναν ἄθρησκον ἀνθρωπισμὸν.

Ἡ Εὐρώπη δὲν δύναται καὶ δὲν πρέπει νὰ λησμονήσῃ ὅτι τὰ πνευματικὰ θεμέλιά της κεῖνται εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ. Τοῦτο ἀποτελεῖ ἀδιαμφισβήτητον καὶ γνωστὴν ἀπὸ αἰῶνων ἱστορικὴν πραγματικότητα, τόσον ὥστε ἡ ἀνάγκη ἐπανεξηγήσεως νὰ καθίσταται παραλογισμὸς. Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔχει τις ἱστορίαν. Πρέπει νὰ ἔχει καὶ τὸ σθένος νὰ τὴν τιμᾷ. Κατὰ ταῦτα, ἡ ἀδυναμία τῆς πολιτικῆς Εὐρώπης σήμερον νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ τῆς, ἢ προσπάθειά της νὰ ἀποκρύψῃ τὸν γεννήτορά της ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ Συντάγματός της, ἀποτελεῖ σημεῖον ἐπικινδύνου ἥττης. Ἐξ ἐπόψεως πνευματικῆς καὶ πολιτιστικῆς, δὲν πρόκειται διὰ Σύνταγμα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως, ἀλλὰ διὰ Πράξιν Βεβαιώσεως τῆς Εὐρωπαϊκῆς Πνευματικῆς Παρακμῆς.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εὐχεται εἰς Κύριον ὑπὲρ τῆς Εὐρώπης, εὐχεται ἐνθέρμως, ὥστε ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἑνωσις τῶν λαῶν μας ἐπιτύχει. Ἐπισημαίνει ὅμως ὅτι δὲν θὰ ἐπιτύχει ἡ Ἑνωσις ἐὰν πωλήσῃ τὴν ψυχὴν τῆς, ἐὰν ἀρνηθεῖ τὸ πνεῦμα τῆς, χάριν γεωοικονομικῶν σκοπιμοτήτων. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἑνωσις ὀφείλει νὰ μείνῃ πολιτισμικὸν μόρφωμα, ἔκφρασις ἐνὸς ἐνιαίου πολιτισμοῦ. Ἐὰν τοῦτο ἀλλοιωθεῖ, ἐὰν εὐρεθῶμεν ἐνώπιον μιᾶς μὴ εὐρωπαϊκῆς, μᾶς ψευδεπιγράφου Ἑνωμένης Εὐρώπης, ὁ πολιτισμὸς μας θὰ εἶναι τὸ μέγα θῦμα τῆς ἀλλοτριωτικῆς τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, τῆς ἰσοπεδωτικῆς παγκοσμιοποιήσεως.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εὐχεται ὥστε ἡ Ἑνωμένη Εὐρώπη νὰ ἐνισχύσει

παντί σθένει τὴν παγκόσμιον εἰρήνην. Καὶ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, ἐὰν συνεχισθεῖ ἡ παράκαμψις τοῦ διεθνoῦς δικαίου. Ὁ πλανήτης μας βοᾷ πρὸς τὸν Κύριον, αἰτῶν ἔλεος. Ἡ ἀδικία ἔχει ἐπικρατήσει καί, τὸ πλέον ἀναίσχυντον, ἐνίοτε τιμᾶται ὡς νικητής. Ἡ Εὐρώπη ὀφείλει νὰ στρατευθεῖ εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου ἀπὸ τὴν ἐπιβουλήν τῆς ἰσχύος νὰ ἀγωνισθεῖ διὰ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν βοήθειαν πρὸς τοὺς ἀδικουμένους.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀναμένει ἀπὸ τοὺς λαοὺς τῆς Εὐρώπης νὰ ἐργασθοῦν διὰ τὴν προκοπὴν τῆς Ἐνώσεως, καὶ ταυτοχρόνως διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἐθνικῆς των ταυτότητος. Ἡ Ἐκκλησία ἐπισημαίνει ὅτι ἡ πάλαι διὰ τὴν ἐθνικὴν ταυτότητα, ὀφείλει νὰ συμβαδίζει μὲ τὴν ἀγάπην διὰ τὸν ἄλλον καὶ τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὸν πολιτισμὸν του. Ἡ ἀφοσίωσις εἰς τὴν ἐθνικὴν ταυτότητα δὲν δύναται νὰ συνιστᾷ ἄρνησιν τοῦ γεγονότος ὅτι «ἐλάβομεν χάριν καὶ ἀποστολήν εἰς ὑπακοὴν πίστεως ἐν πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ» (Ρωμ. 1, 5).

Ταῦτα, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος θεωρεῖ ἱερὸν χρέος νὰ διακηρύξῃ κατὰ τὴν εὐσημον ταύτην ἡμέραν. Ἐλπίζει καὶ εὐχεται ἡ πολιτικὴ ἡγεσία τῆς Ἐνωμένης Εὐρώπης νὰ κατανοήσῃ τὴν ἀσυνέπειά της ἔναντι τῆς ἱστορίας της καὶ νὰ ἐφαρμόσῃ πολιτικὴν, σύμφωνον μὲ τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν.

Ἀπευθυνομένη δὲ εἰς τὸν Εὐρωπαϊὸν ἄνθρωπον, ἐπαναλαμβάνει ἀπὸ καρδίας: «*Λοιπόν, ἀδελφοί, χαίρετε, καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε, τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε, καὶ ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν*» (Β' Κορ. 13, 11).

Ἐπισημαίνονται οἱ ἑξῆς ἱερεῖς:
 Ὁ Ἀθηνῶν Χριστόδουλος, Πρόεδρος
 Ὁ Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἴνουσσῶν κ. Διονύσιος
 Ὁ Νικοπόλεως καὶ Προβέξης κ. Μελέτιος
 Ὁ Ἱερισσοῦ, Ἀγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου
 κ. Νικόδημος

Ὁ Μηθύμνης κ. Χρυσόστομος
 Ὁ Κίτρους καὶ Κατερίνης κ. Ἀγαθόνικος
 Ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος κ. Νικηφόρος
 Ὁ Ἄρτης κ. Ἰγνάτιος

Ὁ Λαρίσης καὶ Τυρνάβου κ. Ἰγνάτιος
 Ὁ Νέας Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας κ. Κωνσταντῖνος
 Ὁ Νικαίας κ. Ἀλέξιος

Ὁ Ναυπάκτου καὶ Ἀγίου Βλασίου κ. Ἱερόθεος
 Ὁ Φθιώτιδος κ. Νικόλαος

Ἐπισημαίνονται οἱ ἑξῆς ἱερεῖς:
 Ὁ Ἀρχιεραγματεῦον
 Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Σκλήφας

**DECLARATION
ON THE
CONSTITUTIONAL
TREATY
OF THE
EUROPEAN UNION**

HOLY SYNOD OF THE CHURCH OF GREECE

The Church of Greece celebrates today the holy memory of its founder, the Apostle Paul, and from this sacred rock, where the Apostle himself preached, deems it its responsibility to address its Christian congregation and the great family of peoples of the European Union. It does so in brotherly love, in order to note certain truths of vital and timely importance during this confluence of historical circumstances.

The passage of the Apostle Paul from Asia into Europe, following the vision that is mentioned in the *Acts of the Apostles* (16, 9-10), signals a decisive event in history. By the acceptance of the message of the *Anastasis*, the Resurrection, the peoples of Europe ceased to constitute «sweepings carelessly piled together», and as one Church they began to develop a coherent European civilization. Thus Paul became the spiritual progenitor and father of Europe. The Apostle would have been able to say to the Europeans that which he wrote in Corinthians,

For though ye have ten thousand instructors in Christ, yet have ye not many fathers: for in Christ Jesus I have begotten you through the Gospel. (I Corinthians 4, 15)

While the history of Europe often testifies to deviations from the genuine message of the Gospel, still the people of Europe did not cease to consider as the highest criterion of human deeds the values which derive from the Holy Gospel of Christ. This holds true even when they deny or ignore the origins of these values, ascribing them to an irreligious humanism.

Europe cannot, and should not forget that its spiritual foundations lie in the Gospel of Christ. This constitutes an undisputed fact that has been realized for centuries, so much so that it is senseless to reinterpret it once more. To possess this history however is not enough. Europe must have the strength to honor it. In this regard, the weakness of the European political class to accept the history of its civilization, the effort to conceal its progenitor from its very Constitution, represents of point of dangerous regression. From a spiritual and cultural point of view this is not a Constitution of the European Union but an Affirmation of European Cultural Decline.

The Church of Greece prays to the Lord on behalf of Europe, it prays intently so that the European Union of our peoples succeeds. It notes however that the Union will not succeed if it sells its soul, if it denies the spirit in favor of geo-economic exigencies. In other words, the European Union must remain a cultural entity, the expression of a coherent civilization. If this should be corrupted, if we find ourselves confronting a non-European, a spurious united Europe, our civilization shall be the victim of a crushing globalism that alienates the very humanity of a person.

The Church of Greece prays that a European Union will strengthen world peace with all its might. This however is impossible as long as international law is evaded. Our planet cries to the Lord, asking for mercy. Injustice has prevailed and that which is most impudent often is honored as if a winner. Europe needs to mobilize to defend the human personality from imposition borne of might; It must struggle on behalf of peace and in order to support victims of injustice.

The Church of Greece expects that the peoples of Europe will work for the success of the Union, and at the same time for the strengthening of national identity. The

Church notes that the struggle for national identity needs to advance in tandem with love for the other and respect for his or her culture. The devotion to national identity must not represent a denial of the fact that,

...we have received grace and apostleship, for obedience to the faith among all nations, for His name. (Romans, 1, 5)

The Church of Greece deems it is sacred duty to issue this Declaration during this notable day. It hopes and prays that the political leadership of the European Union will realize the mistake it has made as regards our history and

that it will bring to bear policies more in accord with European civilization.

Addressing the European people the Church of Greece draws from the depth of its heart, *Finally, brethren, farewell. Be perfect, be good, be of good comfort, be of one mind, live in peace: and the God of love and peace shall be with you. (II Corinthians 13, 11)*

The Holy Synod
of the Church of Greece

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. 2746

Ἀριθμ.

Ἀθήνησι τῆ 3ῃ Ἰουλίου 2003

Διεκπ. 1396

ΠΡΟΣ
ΤΟΥΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥΣ
ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ
ΚΑΙ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ
ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ ΠΕΡΙ
ΤΗΣ ΑΡΓΙΑΣ
ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Πρὸς

Τοὺς Ἀξιοτίμους

1. κ. Κωνσταντῖνον Γαρδέλην

Πρόεδρον τοῦ Ἐμπορικοῦ Συλλόγου Ἀμαρουσίου.

2. κ. Παναγῆν Καρέλλαν

Πρόεδρον τοῦ Ἐμπορικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν.

3. κ. Παντελῆν Παντελιάδην,

Πρόεδρον τοῦ Συνδέσμου Ἐπιχειρήσεων

Σούπερ Μάρκετ Ἑλλάδος (Σ.Ε.Σ.Μ.Ε.).

4. κ. Ἀντώνιον Μακρῆν,

Πρόεδρον τοῦ Συνδέσμου Ἐπιχειρήσεων

Λιανικῆς Πωλήσεως Ἑλλάδος (Σ.Ε.Λ.Π.Ε.).

5. κ. Δημήτριον Ἀρμενάκη

Πρόεδρον τῆς Ἐθνικῆς Συνομοσπονδίας Ἑλληνικοῦ Ἐμπορίου (Ε.Σ.Ε.Ε.)

καὶ τοῦ Ἐμπορικοῦ Συλλόγου Πειραιῶς.

6. κ. Δρακούλην Φουντουκάκον

Πρόεδρον τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν.

Ἐν τὰ ὑθα.

Ἀξιότιμε κύριε Πρόεδρε,

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ πλαίσιον τῆς ποιμαντικῆς μερίμνης Της δι' ὅλον τὸν πιστὸν Λαόν, παρακολουθεῖ μὲ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον καὶ βαθύτατον αἴσθημα εὐθύνης καὶ τὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα καθημερινῶς ἀντιμετωπίζει τὸ εὐλαβὲς ποιμνιὸν Της. Εἰς τὰ ζητήματα αὐτὰ πρωταρχικὴν θέσιν κατέχει ἐκεῖνο τῆς ἐργασίας, καθ' ὅσον εἶναι συνδεδεμένον, κατὰ τρόπον ἄμεσον, μὲ τὸ δικαίωμα τῆς δημιουργικότητος, ἀλλὰ καὶ τοῦ βιοπορισμοῦ τῶν πολιτῶν. Ἡ εὐαισθησία τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν τομέα αὐτὸν στηρίζεται εἰς τὸ θεόπνευστον βιβλίον τῆς Ἀγίας Γραφῆς, κατὰ τὸ ὁποῖο ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἔδωσεν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν ἐντολὴν τοῦ ἐργάζεσθαι καὶ συγχρόνως κατωχύρωσεν τὰ ἐκ τῆς ἐργασίας δικαιώματά του: «εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω» (Β' Θεσσαλ., γ' 10).

Ὡς ἐκ τούτου, διὰ τὴν ἀνάπαυσιν τῶν ἐργαζομένων ἐκ τῶν κόπων των, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐλευθέραν ἄσκησιν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων των καθιερώθη ἀπὸ τὸν Μάρτιον τοῦ 321 μ.Χ. ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ Ἀγίου τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου ἡ ἡμέρα τῆς Κυριακῆς, ὡς ἡμέρα ἀργίας (Αἰκ. Χριστοφιλοπούλου, Βυζαντινὴ Ἱστορία, τόμος Α', σελ. 135). Ἡ καθιέρωσις αὐτῆ ἐξυπηρετεῖ δύο σκοπούς:

Πρῶτον, συνιστᾶ τήρησιν τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἀφιέρωσιν μιᾶς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν Θεόν: «ἕξ ἡμέρας ἐργᾶ καὶ ποιήσης πάντα τὰ ἔργα σου, τῆ δὲ ἡμέρα τῆ ἐβδόμη σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου» (Ἐξόδου κ'

10). Διὰ τὸν Χριστιανικὸν κόσμον ὡς ἡμέρα ἀφιερωμένη εἰς τὸν Θεὸν ὠρίσθη «*ἡ μία τῶν Σαββάτων*», ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου, ἡ Κυριακὴ ἡμέρα.

Δεύτερον, ἀποτελεῖ κεκτημένον δικαίωμα τῶν ἐργαζομένων, τὸ ὁποῖον κατεκτήθη μὲ μακροχρονίους ἀγῶνας διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς ποιότητος τῆς ζωῆς των.

Συμφώνως πρὸς τὰ προαναφερθέντα, ἰσχύει σήμερον καὶ εἰς τὴν Χώραν μας ἡ ἀργία τῆς Κυριακῆς δι' ὅλον τὸν ἐργαζόμενον κόσμον.

Ἡ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς ἐβδομαδιαία ἀνάπαυσις τῶν ἐργαζομένων καθιερώθη νομοθετικῶς παλαιόθεν, καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦ ἔτους 1909, διὰ τοῦ νόμου ΓΥΝΕ/1909. Μεταγενεστέρως κατωχώρηθη καὶ ὑπὸ τῆς Διεθνοῦς Συμβάσεως τῆς Γενεύης, ἡ ὁποία ἐκυρώθη εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τοῦ Ν. 2990/1922. Ἡ ἐν λόγῳ Διεθνῆς Σύμβασις ἔχει σήμερον ἰσχὴν νομοθετικὴν, βάσει τοῦ ἄρθρου 28 τοῦ Συντάγματος, καὶ ὡς ἐκ τούτου φρονοῦμεν ὅτι δὲν εἶναι δυνατὴ οὐδὲ ἡ διὰ νόμου κατάργησις τῆς.

Ἐπίσης, ἂν καὶ ἡ Κυριακὴ ἀργία ἐθεωρήθη ἀρχικῶς ὡς ἀργία διὰ λόγους ἀφορῶντας εἰς τὴν ἐβδομαδιαίαν σωματικὴν ἀνάπαυσιν τοῦ ἐργαζομένου, δὲν εἶναι ἐντούτοις ἐκτὸς πραγματικότητος καὶ ἡ ἄποψις κατὰ τὴν ὁποίαν, εἰς μίαν Χώραν κατοικουμένην κατὰ τὴν συντριπτικὴν πλειονότητα τῶν κατοίκων τῆς ἀπὸ Χριστιανούς Ὀρθοδόξους (ἄρθρον 3 τοῦ Συντάγματος), ἡ Κυριακὴ ἀργία ἀποσκοπεῖ καὶ εἰς τὴν παροχὴν εἰς τοὺς Ὀρθοδόξους τῆς δυνατότητος ἀνεμποδίστου ἀσκήσεως τῶν θρησκευτικῶν των καθηκόντων καὶ εἰδικώτερον τῆς λατρείας πρὸς τὸν Θεὸν κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Πίστεως, γεγονός τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ εἰδικήν, τὴν σπουδαιότεραν, ἴσως, ἐκδήλωσιν τοῦ δικαιώματος θρησκευτικῆς ἐλευθερίας. Καὶ τὸ δικαίωμα τοῦτο κατοχυρώνεται, ὡς γνωστόν, διὰ τοῦ ἄρθρου 13 τοῦ Συντάγματος, τὸ ὁποῖον ὀρίζει, εἰς τὴν παράγραφον 2 ὅτι ἡ λατρεία πρέπει νὰ τελῆται «*ἀνεμπόδιστα*».

Ἐπομένως, ἡ Κυριακὴ ἀργία κατοχυρώνεται, διὰ τὴν πλειονότητα καὶ μάλιστα τὴν συντριπτικὴν τῶν κατοίκων τοῦ ἑλλαδικοῦ χώρου καὶ ὡς ἀτομικὸν δικαίωμα, ἡ προσβολὴ τοῦ ὁποίου εἶναι ἀντισυνταγματικὴ καὶ ἀνεπίτρεπτος, μὴ συντρέχοντος λόγου, ἐξ ὧν ἀπὸ τὸ Σύνταγμα (ἄρθρον 13 παράγραφος 2) προβλέπονται (δημοσία τάξις, χρηστὰ ἦθη), ὁ ὁποῖος θὰ ἐδικαιολόγῃ τὴν κατάργησίν τῆς. Ἀντιθέτως, ἐπιβάλλεται ἡ διατήρησις τῆς καὶ ἀπὸ τὸ ἄρθρον 21 παράγραφος 3 τοῦ Συντάγματος, τὸ ὁποῖον ὀρίζει ὅτι: «*Τὸ Κράτος μεριμνᾷ γιὰ τὴν ὑγείαν τῶν πολιτῶν...*», ἡ δὲ Κυριακὴ ἀργία ἔχει θεσπισθῆ καὶ

διὰ τὴν διατήρησιν τῆς σωματικῆς καὶ πνευματικῆς ὑγείας τοῦ ἐργαζομένου.

Ἄν καὶ ἡ Κυριακὴ ὡς ἀργία τῶν ἐργαζομένων κατοχυρώνεται ὡς ἀτομικὸν δικαίωμα, ἐπιδιώκεται, ἐν ὄψει μάλιστα τῆς διοργανώσεως τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ 2004, ὡς ἐντόνως φημιολογεῖται ἀπὸ πολλὰς πλευρὰς καὶ μὲ διαφόρους τρόπους, ἡ κατάργησις του. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐνδιαφέρεται ζωηρῶς, εἰς τὸ πλαίσιον τῆς ἀδιαπτώτου ποιμαντικῆς μερίμνης τῆς διὰ τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα, διὰ τὸ θέμα αὐτό. Κυρίως ἐνδιαφέρεται νὰ παρέχεται εἰς τοὺς ἐργαζομένους εἰς τὴν Χώραν μας ὁ ἀπαιτούμενος χρόνος πρὸς ἀνάπαυσιν καὶ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν θρησκευτικῶν των καθηκόντων καὶ νὰ περιφρουρητῆ τό, ἐκ τῶν πρώτων ἀλλὰ καὶ σπουδαιότερων κατακτήσεων τῶν ἐργαζομένων, ἀτομικὸν δικαίωμα, δηλαδή τὸ δικαίωμα τῶν ἐργαζομένων νὰ ἀπολαύουν τὴν ἀργίαν τῆς Κυριακῆς.

Διὰ τοὺς λόγους αὐτούς, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν Συνεδρίαν τῆς 30ῆς Ἰουνίου ἐ.ἔ. ἀπεφάσισεν ὅπως ἐκφράσῃ τὴν ἀντίθεσίν Της εἰς ἐνδεχομένην κατάργησιν τῆς ἀργίας τῆς Κυριακῆς, σεβομένη τὸν θρησκευτικὸν χαρακτῆρα τῆς ἡμέρας καὶ ὑπερασπίζουσα τὰ κεκτημένα δικαιώματα τῶν ἐργαζομένων, ὡς ἔπραξεν, ἄλλωστε, καὶ διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 405/213/31.1.2003 Συνοδικοῦ ἐγγράφου πρὸς τὸν Ἐξοχότατον Ὑπουργὸν Ἐργασίας κ. Δημήτριον Ρέππαν.

Ἐπειδὴ, ὁμως, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων τοῦ 2004 ἀναμένεται νὰ ὑπάρξῃ ἡ ἀνάγκη τῆς λειτουργίας τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων διὰ χρόνον περισσότερον ἀπὸ τὸν καθιερωμένον, ἐξ αἰτίας τῆς παρουσίας εἰς τὴν Χώραν ἡμῶν μεγάλου ἀριθμοῦ ἐπισκεπτῶν, οἱ ὁποῖοι, ἐνδεχομένως, θὰ ἐπιθυμοῦν νὰ πραγματοποιήσουν ἐμπορικὰς συναλλαγὰς, ἡ Ἀγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὸ πλαίσιον τῆς μερίμνης Της καὶ διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς ἀναμενομένης ἀγοραστικῆς κινήσεως τῶν ὡς ἄνω καταστημάτων, ἐπιθυμεῖ νὰ εὐρεθῇ ἡ καλυτέρα δυνατὴ λύσις, ἡ ὁποία, θὰ σέβεται καὶ θὰ διαφυλάσῃ τὸν θρησκευτικὸν χαρακτῆρα τῆς ἀργίας τῆς Κυριακῆς.

Ταῦτα γνωρίζοντες εἰς ὑμᾶς εἴμεθα βέβαιοι ὅτι μὲ τὴν σύνεσιν καὶ τὴν εὐθυκρυσίαν, ἡ ὁποία διακρίνει ὑμᾶς, θὰ ἐνεργήσετε τὰ δέοντα προκειμένου νὰ ἀποτρέψετε πᾶσαν παρέκκλισιν ἀπὸ τὰ τεθεσπισμένα καὶ τὰ παγιωθέντα.

Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐπικαλούμενοι ἐφ' ὑμᾶς καὶ τὰ ἀγαθὰ ἔργα ὑμῶν πλουσίαν τὴν εὐλογίαν τοῦ Κυρίου, διατελοῦμεν μετ' εὐχῶν πατρικῶν.

**Ὁμιλία
στὸν Πανηγυρικό
Ἑσπερινὸ
τοῦ Ἀποστόλου
Παύλου**

(Βράχος Ἀρείου Πάγου)
(29/6/2003)

Ἰδιαίτερη συγκίνηση μὲ συνέχει, διότι στὸν χώρο ὅπου μίλησε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος φέρνοντας στὸν εὐρωπαϊκὸ κόσμο τὸ μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου, «ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ῥήματα» ἀποφθεγγόμενος¹, ὁμιλεῖ καὶ ἡ Ἐκκλησία σήμερα, γιὰ νὰ καταθέσει τὴ μαρτυρία τῆς πρὸς τοὺς λαοὺς τῆς Εὐρώπης.

Πρὶν δώσω τὸν λόγο στοὺς ἐκπροσώπους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐπιτρέψτε μου παρακαλῶ, νὰ διατυπώσω ἐν συντομία μερικὲς προοιμιακὲς ἐπισημάνσεις μου.

Θὰ ἤθελα καὶ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ βήματος αὐτοῦ, πρῶτ' ἀπ' ὅλα νὰ συγχαρῶ τὴν ἑλληνικὴ προεδρία, διότι ἐργάσθηκε σκληρὰ καὶ ἐπέτυχε νὰ προωθήσει ἀποφασιστικὰ τὴ διεύρυνση τῆς Ἑνώσεως, ἀνοίγοντας ἔτσι τὸ δρόμο γιὰ νὰ γίνει ἡ Ἑνωσις ἀληθινὰ Εὐρωπαϊκὴ. Εὐχόμεθα εἰς Κύριον νὰ ἔλθει σύντομα ἡ ὥρα ἔνταξης καὶ τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν λαῶν, τῆς Νορβηγίας, Ἑλβετίας, Ἰσλανδίας καὶ βεβαίως τῆς Βαλκανικῆς.

Τὸ ἐγχείρημα τῆς ἑνώσεως τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κόσμου, εἶναι μοναδικὸ στὴν ἱστορία. Δὲν ἔχει προηγούμενο ἢ ἀπόφαση τόσων ἐθνῶν νὰ παραιτοῦνται τῶν κυριαρχικῶν τους δικαιωμάτων, μὲ ἀπολύτως εἰρηνικὸ καὶ δημοκρατικὸ τρόπο, προκειμένου νὰ γίνουν μέλη μιᾶς εὐρύτερης κρατικῆς ὄντοτητας. Ἀκόμη καὶ ἡ Ἀμερικανικὴ Συμπολιτεία, ποὺ συνεστήθη πάνω στὴ βάση μιᾶς συναίνεσης, ἔγινε ἐνιαῖο κράτος μόνον μετὰ ἓναν αἱματηρὸ καὶ ἄγριο ἐμφύλιο πόλεμο.

Βεβαίως, ἡ εἰρηνικὴ εὐρωπαϊκὴ πορεία πρὸς τὴν ἑνωσις, δὲν εἶναι προῖόν τῆς τύχης. Εἶναι τὸ προῖόν τῶν οἰκουμενικῶν ιδεωδῶν τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας στὴν ἑλληνιστικὴ περίοδο, τὰ ὁποῖα ἐνστερνίστηκε ἡ ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία. Πάνω ἀπ' ὅλα ὅμως, εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ὑπερεθνικῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ ἀποστολικοῦ πνεύματος τῆς Ἐκκλησίας.

Στὴν Ἑλλάδα εὐρισκόμενος, ὁ Παῦλος, «ἐκτιναξάμενος τὰ ἱμάτιά» του εἶπε πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς του: «τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν καθαρὸς ἐγώ, ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύσομαι»².

Στὴν ἀπόφαση αὐτὴ, ὀφείλουμε τὴ διάδοση τοῦ χριστιανισμοῦ στὴν Εὐρώπη. Στὸ ἀποστολικὸ αὐτὸ πνεῦμα, ὀφείλουμε τὴν ἐμπέδωση σὲ ὅλους τοὺς εὐρωπαϊκοὺς λαοὺς τοῦ αἰσθήματος ὅτι μετέχουν σὲ μία κοινότητα, σὲ μία πολιτεία, σὲ μία Ἐκκλησία: «καὶ γὰρ ἐν ἐνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν [...] καὶ πάντες ἐν πνεύμα ἐποτίσθημεν»³.

Πρόκειται γιὰ αἶσθημα ποὺ διεπότισε τὴ συνείδηση τοῦ Εὐρωπαίου ἀνθρώπου καὶ διατρέχει ὡς αἷτημα, ὡς ὄραμα, τὴν ἱστορία τῆς Εὐρώπης, ἀπὸ τὴν ὑστερη ἀρχαιότητα ἕως σήμερα.

Τὸ αἷτημα γιὰ τὴν ἑνωσις τῆς Εὐρώπης δὲν τὸ ὑπαγόρευσαν γεωγραφικὲς συνθήκες, οὔτε κάποια ρατσιστικὴ ἀντίληψη, οὔτε ἡ πολιτικὴ σκοπιμότητα. Εἶναι αἷτημα πνευματικὸ, μὲ θρησκευτικὲς ρίζες⁴. Ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία, εἶναι τὸ στημόνι τῆς ἑνώσεως.

Τὸ βαθύτερο χριστιανικὸ ὑπόβαθρο τοῦ ἀγώνα γιὰ τὴν ἑνωσις ἐξέφρασε ἄριστα ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ τοὺς «ἰδρυτὲς πατέρες» τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως, ὁ

1. Πράξ. 26, 25.

2. Πράξ. 18, 6.

3. Κορινθ. Α', 12, 13.

4. Christopher Dawson, *Understanding Europe*, p. 190-191.

ἀληθινὰ γενναῖος Γάλλος Robert Schuman, καλώντας ὄλους μας «*νὰ ἀφήσουμε τὴν ἰδέα τῆς συμφιλιωμένης, ἐνωμένης καὶ δυνατῆς Εὐρώπης, νὰ γίνει ἡ λέξη κλειδί γιὰ τὶς νέες γενεές, πὺν πετᾶνε μακριὰ τὸν φόβο καὶ τὸ μίσος, κι ἀνακαλύπτουν ξανὰ τί σημαίνει ἡ χριστιανικὴ ἀδελφωσύνη*»⁵.

Ὅταν στὶς 9 Μαΐου 1950, ὁ Robert Schuman κάλεσε τὴν Εὐρώπη σὲ μὴν οἰκονομικὴ συνεργασία, πὺν θὰ λειτουργοῦσε ὡς θεμέλιο τῆς ὁμοσπονδιακῆς πολιτικῆς ἐνώσῆς τῆς, ἐλάχιστοι ἦσαν αὐτοὶ πὺν κατάλαβαν πὺς ἐφεξῆς ἡ λέξη *Εὐρώπη* ἀποκτοῦσε ἄλλο νόημα.

Λίγοι κατάλαβαν ὅτι ἡ Εὐρώπη γινόταν καὶ πολιτικὰ αὐτὸ πὺν ἦταν ἡδη πνευματικὰ: μιὰ κοινότητα. Πέρασαν μόνο 53 χρόνια ἀπὸ τότε, καὶ νὰ πὺν βρισκόμαστε πιά στὸ ἐπίκεντρο συζητήσεων γιὰ τὸ Σύνταγμα τῆς Ἐνωσῆς.

Εἶναι μιὰ πορεία πὺν προκαλεῖ χαρὰ μεγάλη. Τὸ προταθὲν Σύνταγμα, ὅμως, δὲν ἀνταποκρίθηκε στὴν προσδοκία τῶν εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν. Γιατί; Εἶναι ἐρώτημα, τὸ ὅποιο ἀπασχολεῖ πολὺ μεγάλο μέρος τῆς κοινῆς γνώμης, καὶ ὄχι μόνο τῆς εὐρωπαϊκῆς.

Ὅλοι γνωρίζουμε ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν χρειάζεται τὴν ἀναφορά τῆς σὲ Συντάγματα, γιὰ νὰ ὑπάρξει καὶ νὰ ἀναπτυχθεῖ. «*Κατὰ κράτος τοῦ Κυρίου*» ὁ λόγος τῆς αὐξάνει καὶ κατισχύει⁶. Μπόρεσε καὶ μεγάλωσε καὶ ἔμεινε στὴν καρδιά τοῦ κόσμου ὡς ὁ θησαυρὸς του, ἀκόμη κι ὅταν βρισκόταν ὑπὸ διωγμὸν – καὶ δὲν ἐννοῶ μόνο στὰ ρωμαϊκὰ χρόνια. Εἶμαι βέβαιος πὺς ὄλοι οἱ Ἱεράρχες, καὶ πιστεύω καὶ ὄλοι οἱ ὑπεύθυνοι τῶν χριστιανικῶν ὁμολογιῶν, ἔχουν πλήρη συναίσθηση αὐτοῦ τοῦ γεγονότος.

Ἐξ ἄλλου, οὐδεμία εὐρωπαϊκὴ Ἐκκλησία ζήτησε νὰ διατυπωθεῖ ἡ ἀναφορά, μὲ τρόπο πὺν θὰ συνιστοῦσε ἴσως παραβίαση τοῦ δικαιώματος τῶν Εὐρωπαϊῶν πολιτῶν, νὰ ἔχουν ἄλλη ἢ καμμία θρησκεία.

Αὐτὸ πὺν ζήτησαν οἱ Ἐκκλησίες εἶναι ἡ ρητὴ ἀναφορά στὸν ρόλο τοῦ χριστιανισμοῦ ὡς δημιουργοῦ τῆς Εὐρώπης, ὄχι γιὰ νὰ ἐπαινεθεῖ ἡ Ἐκκλησία, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐνισχυθεῖ ἡ εὐρωπαϊκὴ αὐτοσυνειδησία.

Ζήτησαν τὸ σεβασμὸ τοῦ ὑπάρχοντος δικαίωκου πλαισίου (δηλαδὴ τὴ συνέχιση τῆς Κυριακῆς ἀργίας, τῶν ἑορτῶν, τοῦ νομικοῦ status τῶν Ἐκκλησιῶν κλπ.), ὄχι γιὰ νὰ παρέμβουν στὴ νομοθετικὴ βούληση τῆς Ἐνωσῆς,

ἀλλὰ γιὰ νὰ μὴν αἰσθανθεῖ ὁ Εὐρωπαῖος ξένος μέσα στὸ ἴδιο του τὸ σπίτι, γιὰ νὰ μὴν νιώσει ἐχθρική του τὴν πολυπόθητη Ἐνωση.

Ζήτησαν αὐξημένη μέριμνα γιὰ τὴ διάσωση καὶ ἐνίσχυση τῶν ἐθνικῶν ἰδιοπροσωπιῶν τῆς Εὐρώπης, ὄχι γιὰ νὰ διατηρήσουν τὰ τοπικά τους κεκτημένα, ἀλλὰ γιὰ νὰ μὴν μεταβληθεῖ ἡ Ἐνωση σὲ μηχανισμό ἀλλοτρίωσης τῆς εὐρωπαϊκῆς πολυμορφίας.

Ζήτησαν νὰ γίνονιν σεβαστὲς οἱ πνευματικὲς ἀξίες τῆς ὁποῖες δίδαξε ὁ χριστιανισμὸς⁷, ὄχι γιὰ νὰ ἐπιβάλουν σὲ ὄλους μιὰ συγκεκριμένη ἠθικὴ συμπεριφορὰ, ἀλλὰ γιὰ νὰ διασώσουν, ὅσα ὁ Εὐρωπαῖος ἔχει ἀγωνισθεῖ νὰ κατοχυρώσει ὡς ὄρια ζωῆς καὶ πράξης.

Ἄντ' αὐτῶν, τὸ προτεινόμενο Σύνταγμα μιλά ἀόριστα γιὰ τὴν εὐρωπαϊκὴ κληρονομιά, χωρὶς νὰ τολμᾷ νὰ ἀναφερθεῖ στὸν ἴδιο τὸν γεννήτορα τῆς Εὐρώπης. Μὲ τὸν τρόπο αὐτόν, τὸ Σύνταγμα παραγράφει τὴν ἱστορία τῆς Εὐρώπης, τὴν ὁποία ἐν τούτοις ὑποτίθεται ὅτι θὰ ὑπηρετήσει καὶ θὰ ἐνισχύσει.

Δὲν νομίζω ὅτι ὑπάρχει Εὐρωπαῖος πὺν νὰ ἀγνοεῖ τὸν ρόλο τοῦ χριστιανισμοῦ στὴν ἱστορία τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας του. Τὶ λοιπὸν ὑπηρετεῖ ἡ λογοκρισία;

Εἶναι αὐτονόητο ὅτι ἡ ἔνωση τῆς Εὐρώπης στηρίζεται στὸ διάλογο, στὴν ἀναζήτηση λύσεων κοινῶς ἀποδεκτῶν. Ἡ ἐξυπηρέτηση τῶν συμφερόντων ὄχι μόνον ἐνὸς ἀλλὰ περισσοτέρων μερῶν, εἶναι τὸ θεμέλιο τῆς δημοκρατίας.

Ἡ Ἐκκλησία ὅμως πηγαίνει ἕνα βῆμα πιὸ πέρα ἀπὸ αὐτό. Πέρα ἀπὸ τὴ λογικὴ τῆς δημοκρατίας, ἔχει καὶ τὴν ἀγάπη τῆς μάνας. Δὲν ἔχει στὸ νοῦ τῆς τὸ κοινὸν ὄφελος μόνον, ἀλλὰ ἐπίσης τὴν ἀποφυγὴ δημιουργίας ρηγμάτων καὶ ἀντιδικιῶν, τὴν ἀποφυγὴ δημιουργίας σὲ κάποιον τοῦ αἰσθήματος ὅτι παραγκωνίζεται. Γι' αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία εἶναι διακονία τῆς καταλλαγῆς⁸.

Ἄλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει καταλλαγὴ μὲ τὴν ἄρνηση, δὲν μποροῦμε νὰ ἔχουμε διάλογο μὲ τὴν ἀπόκρυψη, μὲ τὴν παραπλάνηση, μὲ τὸν φόβο νὰ ὁμολογήσουμε ποιοὶ εἴμαστε.

Βεβαίως, τὸ εὐρωπαϊκὸ πνεῦμα ἀνήγαγε τὸν διάλογο σὲ θεμέλιο τῆς πολιτικῆς του ζωῆς, καὶ ἡ ἱστορία του ὀρί-

5. Robert Schuman, *Pour l'Europe*, Memoirs, p. 147.

6. Πράξ., 19, 20.

7. Ἴδε καὶ τὴν Δήλωση τοῦ συνεδρίου Ἄρχες καὶ ἀξίες τῆς Εὐρώπης, πὺν περιλαμβάνεται στὸ εἰδικὸ τεῦχος τῆς σημερινῆς ἐορτῆς.

8. Β' Κορ. 5, 18-20.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος εὐλογεῖ τοὺς πιστοὺς κατὰ τὸν Πανηγυρικό Ἑσπερινὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (Ἄρειος Πάγος 29.6.2003).

ζεται ἀπὸ αὐτόν, ἀφοῦ ὅλες οἱ συνθήκες εἶναι προϊόντα συμβιβασμοῦ. Ὁ Εὐρωπαῖος ἄνθρωπος ἀρνεῖται τὴ λογικὴ του «οὐαὶ τῆς ἡττημένοις», τὴν ὁποία θεωρεῖ βάριβαρη. Ἀλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ νοηθεῖ συμβιβασμὸς μὲ τὴν ἱστορία καὶ τὴ δημοκρατία, δὲν μποροῦμε νὰ βάζουμε σὲ παρένθεση τὴν ἱστορία καὶ τὴ δημοκρατία.

Καὶ ἰδοῦ, λοιπόν, τὸ ἐρώτημα: γιατί δὲν ὑπάρχει ἀναφορὰ στὴν πολιτιστικὴ ταυτότητα τῆς Εὐρώπης; Τί φοβήθηκε ὁ πολιτικὸς κόσμος καὶ θέλησε νὰ τὴ διαγράψει ἀπὸ τὸ Σύνταγμα τῆς Εὐρώπης;

Στὸ πρῶτο σχέδιο ὑπῆρχε ρητὴ ἀναφορὰ στὴν ἀρχαιότητα, ἑλληνικὴ καὶ ρωμαϊκὴ. Καὶ ὀρθῶς ὑπῆρχε, ἀφοῦ αὕτὴ εἶναι ἐπὶ αἰῶνες τὸ ὑπόβαθρο τῆς παιδείας μας καὶ τῆς δικαιοσύνης μας παράδοσης. Τώρα διεγράφησαν, ἀντικαταστάθηκαν μὲ μιὰν ἀόριστὴ ἀναφορὰ σὲ «παράδοση», τὴν ὁποία ναι μὲν τιμοῦμε, ἀλλὰ δὲν τολμοῦμε νὰ προσδιορίσουμε.

Καὶ γιατί ἐγίνε αὐτό; Γιὰ νὰ μὴν ἀναφερθεῖ ὁ χριστιανισμός. Προκειμένου νὰ σβήσουμε ἀπὸ τὸ χάρτη τὸν χριστιανισμό, εἶδαμε τὸν πολιτικὸ κόσμο τῆς Εὐρώπης

νὰ ἀποδέχεται, καὶ μάλιστα νὰ θεωρεῖ ὡς νίκη του, τὴ λογοκρισία.

Ἄν ὄχι ἐχθρότητα κατὰ τοῦ χριστιανισμοῦ, τότε τί σημαίνει ἡ ἀπόπειρα διαγραφῆς του ἀπὸ τὴν ἱστορία;

Δὲν ἐρωτῶ μὲ πρόθεση νὰ ὑπερασπισθῶ τὴν ἱστορία, μιὰ καὶ αὕτὴ τιμωρεῖ πάντοτε ὅσους ἔχουν τὴν ἀνοησία νὰ τὴν ἀγνοοῦν ἢ νὰ τὴ λογοκρίνουν. Ἐρωτῶ μόνο γιὰ νὰ δείξω τὴν ἀρρώστεια, ποῦ ἔχει προσβάλει τὴν πορεία πρὸς τὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση.

Ἡ πραγματικότητα δὲν φοβᾶται νὰ δείξει τὸ πρόσωπό της. Ἡ εὐρωπαϊκὴ κοινωνία δὲν εἶναι ἀπλῶς θεμελιωμένη στὸν χριστιανισμό, ἀλλὰ εἶναι παντελῶς ἀκατανόητὴ ἂν ὡς διὰ μαγείας ἢ λογοκρισίας τὸν ἀφαιρέσουμε. Ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς δὲν μπορεῖ νὰ κατανοηθεῖ καὶ νὰ ἐρμηνευθεῖ παρὰ μόνο μέσα στὸ πλαίσιο ἐνὸς διαλόγου του μὲ τὸν χριστιανισμό, ἔστω κι ἂν εἶναι διάλογος μερικὲς φορὲς ὀξύς, ἔστω κι ἂν εἶναι ἀντίλογος μερικὲς φορὲς βίαιος⁹. Τὸ εὐρωπαϊκὸ πνεῦμα εἶναι ὅπως

9. Fernand Braudel, *Grammaire des civilisations*, p. 339.

διόλου ἀνερμήνευτο, ἂν δὲν τὸ δοῦμε ὡς τὸ μάγμα ἐκεῖνο ποὺ δημιούργησε ὁ χριστιανισμός, συσσωματώνοντας στὴ διδασκαλία του τὴν ἑλληνικὴ παιδεία καὶ τὴ ρωμαϊκὴ δικαιοσύνη ἀντίληψη.

Ἐφαιρώντας τὸν χριστιανισμό, τὸ προτεινόμενο Σύνταγμα ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὴν Εὐρώπη τὴν ἴδια τὴν οὐσία της, τὸ τί πράγματι εἶναι: ἕνας πολιτισμός.

Ἐφαιρώντας τὸν χριστιανισμό, τὸ προτεινόμενο Σύνταγμα ἐρμηνεύει τὴν Ἐκκλησία ὡς ἕναν μὴ κυβερνητικὸ ὄργανισμό, ἕναν θεσμὸ μὲ τοὺς ναοὺς ὡς καταστήματά του, κατὰ τὸ παράδειγμα μιᾶς Τράπεζας. Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ ἕνα ἰσχυρὸ lobby, πλάϊ στὰ τόσα ἄλλα. Τὸ Σύνταγμα λοιπόν, δὲν ἀποσιωπᾷ ἕναν θεσμὸ, ἀλλὰ ἀποκρύπτει ἢ καὶ εὐθέως ἀρνεῖται τὴν Ἐκκλησία ὡς σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Τῆς ἀναγνωρίζει ἀπλῶς τὸ δικαίωμα νὰ ὑπάρχει, μαζί μὲ τὰ ἄλλα πνευματικὰ ἰδρύματα. Ἐπειτα ἀπὸ τόσους αἰῶνες, τὸ Σύνταγμα κατάρφερε νὰ σύρει τὴν Εὐρώπη πίσω στὸ 313 μ.Χ., πίσω στὴν ἐποχὴ τοῦ Λικίνιου...

Ἐφαιρώντας τὸν χριστιανισμό, τὸ προτεινόμενο Σύνταγμα παρουσιάζει τὴν Εὐρώπη ὡς περιοχὴ ὅπου ἀκολουθοῦνται δημοκρατικὲς διαδικασίες, ὅπως κατὰ τύχην καὶ χωρὶς αὐτὲς νὰ εἶναι τὸ προῖόν ἐνός πολιτισμοῦ. Ἄρα, κάθε κοινοβουλευτικὴ δημοκρατία, ἔστω κι ἂν ἔχει ἕναν πολιτισμὸ ὅπως ξένο πρὸς τὸν εὐρωπαϊκὸ, μπορεῖ νὰ γίνῃ μέλος της —ἀρκεῖ νὰ σέβεται τὴν κοινοβουλευτικὴ τάξη καὶ νὰ ἐξυπηρετεῖ τὰ γεωοικονομικὰ συμφέροντα τῆς στιγμῆς.

Μὲ δύο λόγια, πικρὰ ἴσως, ἀλλὰ πάντως ἔντιμα λόγια, τὸ Σύνταγμα τῆς Ἐνωμένης Εὐρώπης εἶναι ἐγχειρίδιο στὴν πλάτη τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Τοῦτου δοθέντος, τὸ ἐρώτημα δὲν εἶναι γιατί οἱ Ἐκκλησίες ἀντιστέκονται στὸ σύνολό τους σὲ ὅσα τὸ Σύνταγμα παρεισάγει καὶ λογοκρίνει. Τὸ ἐρώτημα εἶναι γιατί μόνον οἱ Ἐκκλησίες. Γιατί ὄχι καὶ οἱ Ἀκαδημίες τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, γιατί ὄχι καὶ τὰ πανεπιστήμια καὶ οἱ ἐπιστημονικὲς ἐταιρεῖες, γιατί ὄχι καὶ τὰ κόμματα καὶ ὁ τύπος.

Καταλαβαίνω τίς ἐπιφυλάξεις: ἡ πολιτικὴ ἡγεσία τῆς Ἐνωμένης Εὐρώπης, ὅλοι ἀναμφισβήτητα δημοκράτες, ἔχοντας κατὰ νοῦν τὸ συμφέρον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης, ἔκαναν ἕναν κάποιο συμβιβασμό, καὶ ἡ Ἐκκλησία δὲν πρέπει νὰ ἀντιδρᾷ σκληρά.

Ἄλλὰ σὲ αὐτὸ τὸ χῶρο, χῶρο τὸν ὁποῖο ἐδόξασε ὁ ἀνθρώπινος καὶ ἁγίασε ὁ θεῖος λόγος, ἔχουμε ὑποχρέω-

ση νὰ δοῦμε τί σημαίνει αὐτὴ ἡ ὑποχώρηση στὶς πιέσεις: ἐπιχειρήθηκε λογοκρισία τῆς ἱστορίας μας καὶ προσαρμογὴ της σὲ ἰδεολογίες. Κάτι σημαίνει αὐτό, ποὺ δὲν ἔχουμε τὸ δικαίωμα νὰ τὸ παρακάμψουμε.

Οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης ἔχουν ὑποφέρει πάρα πολὺ ἀπὸ μικρὲς ἀλλὰ ἰσχυρὲς ὁμάδες ποὺ θέλησαν νὰ προσαρμόσουν τὴν ἱστορία καὶ τὴ βούλησή μας στὶς ἀπαιτήσεις τους.

Εἶναι καθήκον ὅλων μας, καὶ ὄχι μόνο τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἀντιστεκόμαστε ἀμέσως καὶ ἀταλάντευτα σὲ ὅποιους θεμελιώνουν τὸ αὔριο τῶν λαῶν μας πάνω σὲ πρακτικὲς ποὺ ὀδήγησαν σὲ ὀλοκληρωτισμοὺς καὶ τὸν σπαραγμὸ τῆς Εὐρώπης.

Ἄλλὰ ὑπάρχει ἕνα χαρμόσυνο μήνυμα ποὺ θέλω νὰ σᾶς μεταδώσω ἐδῶ σήμερα. Ἄν οἱ πολιτικοὶ ὑποκύπτουν στὶς πιέσεις καὶ δὲν τολμοῦν νὰ βάλουν τὴν πολιτικὴ στὴν ὑπηρεσία τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πνεύματος, ἡ Ἐκκλησία εἶναι παρούσα.

Οἱ χριστιανικὲς Ἐκκλησίες δὲν θὰ πάψουν νὰ δημιουργοῦν τὸν εὐρωπαϊκὸ κόσμο. Οἱ χριστιανικὲς Ἐκκλησίες θὰ ἤθελαν οἱ πολιτικοὶ νὰ βρισκονται στὸ ὕψος τοῦ πολιτισμοῦ μας. Ἄλλὰ ὅταν δὲν συμβαίνει αὐτό, ἡ Ἐκκλησία δὲν ἐγκαταλείπει. Συνεχίζει προσεχυομένη, ἐργαζομένη, ἀκάματη.

Αὐτὸ ἀκριβῶς θέλω νὰ σᾶς διαβεβαιώσω: ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ὡς Ἐκκλησία ποὺ ἴδρυσε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, θὰ διαθέσει πολλὰ ἀπὸ τίς δυνάμεις της, ὥστε καὶ μόνη, ἀλλὰ καὶ σὲ συνεργασία μὲ τίς Ἐκκλησίες τῆς Εὐρώπης, νὰ ἐνισχύσει τὸ εὐρωπαϊκὸ πνεῦμα, καὶ τὸ αἶτημα γιὰ μιὰν ἀληθινὴ ἔνωση τῆς Εὐρώπης, παρὰ τὰ ψευδεπίγραφα κατασκευάσματα.

Τὸ μήνυμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου δὲν θὰ σταματήσει νὰ μεταδίδεται καὶ τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας δὲν θὰ ἀλλοιωθεῖ.

Ἡ ἐποχὴ μας δὲν ἔχει μόνο νὰ ἀντιμετωπίσει τὴν πολυπλοκότητα τῶν θέσεων καὶ τὴν ἀντίστοιχη συνθετότητα τῶν ἀντιθέσεων, ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσει καὶ τὰ ζωτικὰ καθημερινὰ προβλήματα, ποὺ παράγονται ἀπὸ ἀνθρώπους καὶ θεσμούς. Σήμερα αὐτὸ τὸ βλέπουμε καθαρά.

Μία μικρὴ ὁμάδα Εὐρωπαίων ἡγετῶν προσπαθεῖ αὐτὴ τὴν ὥρα, νὰ ἐπιτύχει τὴν ἔγκριση τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Συντάγματος ἀπὸ τὴν ἀποκαλούμενη διακυβερνητικὴ τοῦ προσεχούς Ὀκτωβρίου ἐρήμην τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης.

Ἐπιδιώκει νὰ θεσμοθετηθεῖ ἕνα Σύνταγμα ποὺ στὸ προοίμιό του περιφρονεῖ τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια, τοὺς

ἀγῶνες καὶ τὴν πορεία τῶν Εὐρωπαίων νὰ δημιουργήσουν τὸν δικό τους πολιτισμὸ μὲ κυρίαρχες τὶς ἀρχές τοῦ Ἑλληνορωμαϊκοῦ καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἀπὸ τὸ Χριστιανικὸ αὐτὸ βῆμα τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν δηλώνουμε, ὅτι μαζὶ μὲ ὅλους τοὺς πολίτες τῆς Εὐρώπης, μαζὶ μὲ ὅλα τὰ Χριστιανικὰ Δόγματα θὰ προσπαθήσουμε, ὥστε ὁ πρῶτος Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως νὰ ἔχει τὴν σφραγίδα τῆς ἀληθείας τῆς λαϊκῆς ἐγκρίσεως καὶ ἀποδοχῆς. Δὲν εἴμεθα ἐναντίον τοῦ Συντάγματος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως. Θέλουμε, ὅμως, ἓνα Σύνταγμα ποὺ νὰ καταφάσκει τὴν αὐτοσυνειδησία καὶ τὴν ταυτότητα τῶν λαῶν μας. Τὸ λο-

γικὸ αὐτὸ αἴτημά μας ἐλπίζουμε νὰ ἀξιολογηθεῖ ἐγκαίρως ἀπὸ τὶς πολιτικὲς ἡγεσίες ὡς μία προσφορά πρὸς τὴν ἄμεση Δημοκρατία, ποὺ πρὶν ἀπὸ 2500 χρόνια γεννήθηκε σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν τόπο καὶ ἐπηρέασε δυναμικὰ τὶς ἐξελίξεις στὴν πολιτισμένη Ἠπειρὸ μας καὶ σὲ ὅλο τὸν κόσμο. Ἐλπίζουμε νὰ υἱοθετηθοῦν διαδικασίες εὐρείας συναίνεσης καὶ συμμετοχῆς τῶν λαῶν στὴν ἀποδοχὴ τοῦ κορυφαίου αὐτοῦ κειμένου. Προκειμένου νὰ εἶναι ἀπαύγασμα τῆς αὐτοσυνειδησίας καὶ τῆς ιστορικῆς συνεπειᾶς. Κείμενο κύρους καὶ βαρύτητας μοναδικῆς. Γιὰ μᾶς καὶ γιὰ τὰ παιδιά μας. Γιὰ τὴ γεννὰ μας καὶ γιὰ τὶς μέλλουσες γεννές.

«EUROPA NOSTRA»

Ὁμιλία

στό Πανεπιστήμιο

τῆς Κραϊόβας

(Ἰούνιος 2003)

Ἀξιότιμε κύριε Πρύτανη, ἀξιότιμοι κύριοι καθηγητές, κυρίες καὶ κύριοι, ἀγαπητοὶ νέοι, φορεῖς ἐλπίδας τόσο γιὰ τὴν ἰδιαίτερη πατρίδα σας ὅσο καὶ γιὰ τὴν Εὐρώπη ὁλόκληρη, σᾶς εὐχαριστῶ ἰδιαίτερος γιὰ τὴν ἐξαιρετικὴ τιμὴ πρὸς τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ πρόσωπό μου.

Πρὶν ἀρχίσω τὴν ὁμιλία μου, ἐπιτρέψτε μου νὰ σᾶς πῶ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιάς μου: *καλῶς ἦλθατε στὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση!* Καλῶς ἦλθατε στὸν πολιτικῶ ἀκό ὀργανισμὸ τῆς Εὐρώπης, τῆς ὁποίας μέλος καὶ συνδημιουργὸς εἶστε ἀπὸ αἰῶνων! Δὲν ἐπιχειρῶ νὰ σᾶς κολακεύσω μὲ τὸν χαρακτηρισμὸ αὐτόν. Πιστεύω ὅτι ἡ Εὐρώπη εἶναι οἶκος ὄλων τῶν λαῶν τῆς, *ὅτι δὲν ὑπάρχουν πρῶτης καὶ δευτέρας κατηγορίας Εὐρωπαῖοι*, κι ὅτι ἐὰν δὲν τὸ κατανοήσουμε αὐτὸ ὅλοι, τότε δὲν θὰ ἔχει οὔτε χρονικὸ βάθος οὔτε ἰδιαίτερο νόημα ἡ σύσταση τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος θὰ ὑψώνει τὴ φωνή της σὲ ὅλα τὰ εὐρωπαϊκὰ fora, γιὰ νὰ βοηθήσει τὴν πλήρη ἔνταξη τῆς χώρας σας στὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση. Κι αὐτὸ διότι ὁ ρουμανικὸς λαὸς, μὲ τὴ βαθεῖα χριστιανικὴ συνείδηση, τὶς ἔντονες ρωμαϊκὲς ρίζες, καὶ τὸν ἐκδηλο εὐρωπαϊκὸ προσανατολισμὸ, εἶναι λαὸς *ποὺ τὸν χρειαζόμαστε στὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση*.

Ἄς θέσουμε ἀκόμη μιὰ φορὰ τὸ ἐρώτημα: *τί εἶναι Εὐρώπη;* Εἶναι ἐρώτημα ποὺ θέτοντάς το ἐνισχύουμε τὴν αὐτογνωσία μας, καὶ ἐπίσης ἐρώτημα ἐπίκαιρο, διότι τούτη τὴν περίοδο οἱ Εὐρωπαῖοι συζητοῦμε τὸ περιεχόμενο τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Συντάγματος.

Ὁ Γκαϊτε ἔλεγε σ' ἓναν φίλο του: *«Ὅ,τι συνιστᾷ τὴν Εὐρώπη εἶναι ἡ ἀληθινὴ ἐνότητα τῆς κουλτούρας τῆς, καὶ ὅ,τι τὴν διαιρεῖ εἶναι οἱ πολιτικὲς ἰδέες»*¹. Καὶ ἰδοὺ ποὺ τούτη τὴν ὥρα, τὴ στιγμὴ ποὺ ἀγωνιζόμαστε νὰ χτίσουμε τὴν πολιτικὴν μας ἔνωση πάνω σὲ γερὰ καὶ λειτουργικὰ θεμέλια, ἐμφανίζεται σειρὰ ἀπειλῶν.

Ἡ πρώτη, βεβαίως, εἶναι οἱ συγκρούσεις στὴν Ἑγγὺς Ἀνατολή καὶ οἱ συναφεῖς προσπάθειες ξένων κέντρων ἐξουσίας νὰ ὀρίσουν τὴν *ταυτότητα* τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης. Δὲν κρίνω σκόπιμο νὰ τὸ συζητήσω αὐτό. Ἀλλὰ εἶμαι βέβαιος ὅτι σὲ αὐτὴ τὴν αἴθουσα, ὅλοι ἔχετε νιώσει πόσο τραγικὲς εἶναι γιὰ τοὺς λαοὺς τῆς περιοχῆς, καὶ πόσο κρίσιμες γιὰ τὸ μέλλον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης, οἱ ἐκεῖ συγκρούσεις.

Ἀπειλὴ συνιστᾷ καὶ ἡ πολλαχῶς προβαλλόμενη ἄποψη ποὺ θέλει νὰ μὴ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ὁ εὐρωπαϊκὸς κόσμος ὡς πολιτιστικὸ μόρφωμα, ἀλλὰ νὰ περιληφθοῦν στὴν Ἐνωση καὶ χώρες ὅπως ἄσχετες μὲ τὸν πολιτισμὸ τῆς. Ἐὰν ὅμως ἡ ἄποψη αὐτὴ ὑπερισχύσει, ἐὰν δεχθοῦμε νὰ γίνουν μέλη τῆς Ἐνωσης ὅσες χώρες θέλουν, ἢ ὅσες κρίνει σκόπιμο ἡ τρέχουσα γεωπολιτικὴ συγκυρία, ἐὰν δεχθοῦμε δηλαδὴ μιὰν Εὐρώπη τῶν συμφερόντων κι ὄχι τοῦ πολιτισμοῦ τῆς, τότε ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση θὰ ξεπέσει σὲ μιὰ ψευδεπίγραφη οἰκονομικὴ ζώνη, χωρὶς καμιὰ πολιτικὴ καὶ πολιτιστικὴ ὄντοτητα. Ἀλλὰ στὴν περίπτωσή αὐτή, ἔχει δολοφονηθεῖ ἡ Εὐρώπη, καὶ δὲν θὰ μᾶς μένει παρὰ νὰ κηδεύσουμε τὸ ἄταφο πτώμα τῆς.

Σοβαρότατη ἀπειλὴ εἶναι καὶ ἡ ἐμφάνιση μιᾶς ἰδεολογίας ποὺ θέλει νὰ παρακάμπτει τὴν πραγματικότητα, καὶ στὸ ὄνομα ἑνὸς δήθεν ἐκσυγχρονισμοῦ, θέλει νὰ λησμονεῖ ὅτι οἱ ρίζες δὲν εἶναι τὸ ξεπερασμένο χθὲς τοῦ δέντρου, ἀλλὰ οἱ

1. *Gespräche*, zu Riemer., 14 Mai 1808.

παράγοντες επιβίωσής του. Ἀναφέρομαι σὲ αὐτοὺς ποὺ θέλουν νὰ διαγράψουν ἀπὸ τὸν χαρακτήρα τῆς Εὐρώπης τὴ χριστιανικὴ τῆς ταυτότητα, καὶ νὰ τὴ μετατρέψουν σὲ ἄβουλο πανδοχεῖο ἰδεολογιῶν, σὲ ὄντοτητα χωρὶς παράδοση, καὶ συνεπῶς χωρὶς ἀντιστάσεις καὶ χωρὶς προϋποθέσεις.

Ἐπιτρέψτε μου, λοιπόν, τούτη ἀκριβῶς τὴν ὥρα, νὰ θέσω καὶ πάλι τὸ ἐρώτημα: *τί εἶναι Εὐρώπη;* Ἡ ἀπάντηση ἔχει δοθεῖ ἀπὸ τὴν ἱστορία, καὶ πρέπει νὰ μείνει δεδομένη: *δὲν εἶναι γεωγραφικὸ, ἀλλὰ πολιτιστικὸ μόρφωμα* – αὐτὸ εἶναι ξεκάθαρο καὶ στὴν παρατήρηση τοῦ Γκαίτε. Τὰ σύνορά της τὰ καθόρισε τὸ πνεῦμα της, καὶ ὄχι οἱ γεωγραφικὲς συνθήκες. Ὁ Γάλλος ποιητὴς καὶ στοχαστὴς Πῶλ Βαλερύ, παρουσίασε τὰ πραγματικὰ σύνορα τῆς Εὐρώπης σὲ ἓνα λαμπρὸ δοκίμιό του, ποὺ ἀναγνωρίζεται ὡς ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος τῶν εὐρωπαϊστῶν: Εὐρώπη ὑπάρχει, ὅπου εἶναι κυριαρχικὴ ἡ ἐπίδραση τῆς χριστιανικῆς πίστεως, τοῦ ρωμαϊκοῦ κόσμου, καὶ τῆς ἑλληνικῆς γραμματείας².

Ὡστόσο, οὔτε ὁ ἑλληνικὸς κόσμος ἀπὸ μόνος του, οὔτε ὁ ρωμαϊκός, μπόρεσαν νὰ δημιουργήσουν τὴν Εὐρώπη. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, πέρασαν ἀπὸ τὸ στάδιο, ὅπου ἴσχυαν παραλλήλως ἡ πολιτικὴ κατάκτηση καὶ ἡ θρησκευτικὴ ἐνότητα, στὴν ἐπιδίωξη ἐνιαίας πολιτικῆς ὄντοτικος, καὶ κατέληξαν στὴν ἴδρυση μιᾶς αὐτοκρατορίας – ποὺ ἀφ' ἑνὸς ὁμως δὲν μπόρεσε νὰ διαρκέσει καὶ νὰ ἀρθρωθεῖ, καὶ ἀφ' ἑτέρου δὲν περιελάμβανε τὴν Εὐρώπη.

Ἡ οἰκουμενικὴ αὐτοκρατορία ἦταν ἔργο τῶν Ρωμαίων. Καὶ ἐπέτυχαν αὐτοὶ ἐκεῖ ὅπου οἱ Διάδοχοι καὶ οἱ Ἐπίγονοι τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀπέτυχαν, διότι τὴ θεμελίωσαν ὄχι ὡς ἔργο μιᾶς λαμπερῆς προσωπικότητας, ἀλλὰ ὡς ἔργο καὶ εὐθύνη τῆς νόμφ κρατούσης πολιτείας τους. Δὲν ἦταν οὔτε τοῦ Σκιπίωνα οὔτε τοῦ Καίσαρα ἡ αὐτοκρατορία· ἦταν τῆς Ρώμης.

Οἱ Ρωμαῖοι εἶχαν ἀντίπαλους τοὺς Ἕλληνες, ὄχι ὁμως τὴν κουλτούρα τους. Τοῦναντίον, ἡ ρωμαϊκὴ γραμματεία δὲν μπορεῖ νὰ νοηθεῖ ὡς κάτι διάφορο τῆς ἑλληνιστικῆς. Ἡ ὅλη κουλτούρα τους, ἀκόμη καὶ ἡ θρησκευτικὴ, δέχθηκε τὶς ἐπιδράσεις τῶν Ἑλλήνων. Εἶναι καθοριστικῆς σημασίας ὁ ἐναγκαλισμὸς τῆς ἑλληνιστικῆς κουλτούρας καὶ γλώσσας, διότι ἔτσι οἱ ρωμαϊκὲς λε-

γῶνες ἔγιναν ἀπόστολοι ἐνὸς συστήματος ποὺ συνδύαζε τὴν ἑλληνικὴ παιδεία μὲ τὴ λατινικὴ θεσμικὴ ἀντίληψη. Οἱ Ρωμαῖοι δίδαξαν σὲ ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς αὐτοκρατορίας τὴ σημασία τῶν θεσμῶν, τὴ σημασία τοῦ δικαίου. Κι ὁμως, μόνον στὴν Εὐρώπη διασώθηκε καὶ καρποφόρησε ἡ διδασκαλία τους. Γιατί; Τὴν ἀπάντηση μᾶς δίνει ἓνας βυζαντινὸς λόγιος, σὲ μιᾶν ἐπιστολῇ του ὅπου μιᾶ γὰ τὸ ταξίδι του στὴ Δύση. Ἐπισημαίνει ὅτι οἱ λαοὶ δὲν γνωρίζουν ἴσως τὴν ἱστορία τους, ἀλλὰ αὐτὴ δρᾷ καὶ προσδιορίζει: *«Θυμᾶμαι τὴν πομπὴ καὶ τὴν πανηγυρὶ ποὺ ἔγινε πρὸ διετίας στὸ Λονδίνο τῆς Βρετανίας [...]* Αὐτοὶ ἀγνοοῦν τὸν Καίσαρα ποὺ πρῶτος τοὺς ὑπέταξε, ἂν καὶ δύο φρούριά του παραμένουν καὶ τώρα ἐκεῖ [...]. Ἐγὼ νομίζω ὅτι ὅλα ἐκεῖνα, δηλαδή ἡ ἐξουσία τῶν Ρωμαίων καὶ ἡ μοναρχία καὶ ἡγεμονία τῶν αὐτοκρατόρων καὶ ἡ ὑποταγὴ τῶν ἐθνῶν, ἔγιναν γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο, γὰ νὰ ἀκολουθήσει ἡ δόξα τῶν Ἀποστόλων»³.

Δὲν συμερίζομαι τὴν τελεολογικὴ ἀντίληψη, ἀλλὰ ἀληθὲς εἶναι ὅτι *γιὰ νὰ γεννηθεῖ ἡ Εὐρώπη, ἔπρεπε νὰ ἔλθει ὁ χριστιανισμὸς*. Κι αὐτὸ συνέβη ἐπειδὴ ὁ χριστιανισμὸς πῆρε στὰ χέρια του τόσο τὴν ἑλληνικὴ παιδεία ὅσο καὶ τὴ ρωμαϊκὴ δικαιοῦν παράδοση, ἐπιτυγχάνοντας ἔτσι μιὰ μοναδικῆς ἱστορικῆς σημασίας σύνθεση.

Τὸ μήνυμα πρὸς τοὺς χριστιανοὺς νὰ ἀνοιχθοῦν στὸν μὴ ἰουδαϊκὸ κόσμον, τὸ εἶχε δώσει ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς, μὲ τὶς θαυμαστὲς πράξεις Του ὅπως ἡ συνομιλία μὲ τὴ Σαμαρείτιδα⁴, μὲ τὴ Χαναναία⁵, μὲ τὸν ἐκατόνταρχο⁶, καὶ σὲ πολλὲς ἀκόμη περιπτώσεις μὲ τὰ λόγια Του. Ἀλλὰ οἱ Ἀπόστολοι εἶχαν βαθεῖα ποτιστεῖ ἀπὸ τὸ ἰουδαϊκὸ πνεῦμα. Χρειάστηκε νὰ γίνῃ ἀγώνας γὰ νὰ ξεφύγουν καὶ οἱ ἴδιοι καὶ οἱ πιστοὶ ἀπὸ τὸν ἰουδαϊκὸ ἀπομονωτισμὸ. Τὸν ἀγώνα αὐτὸν βλέπουμε στὶς Πράξεις⁷, ἀλλὰ καὶ στὶς Ἐπιστολὲς τῶν Ἀποστόλων⁸.

Τὸ ἀνοιγμα τοῦ χριστιανισμοῦ στὰ ἔθνη, ἦταν θεμελιώδης προϋπόθεση γὰ τὴ γένεση τῆς Εὐρώπης. Διότι χάρις σὲ αὐτὸ τὸ ἀνοιγμα, ὁ χριστιανισμὸς δὲν ἔγινε ἐθνικὴ θρησκεία, ἀλλὰ δεχόταν ὡς ἴσους, ἀνθρώπους ἀπὸ κάθε φυλῆ, χώρα καὶ κοινωνικὴ τάξη, δίνοντας μιὰ κοινὴ

3. Μανουὴλ Χρυσολοῦ, *Ἐπιστολὴ πρὸς βασιλεῖα Μανουὴλ β' Παλαιολόγο*, 18.

4. Ἰωάν. 4, 21-24.

5. Ματθ. 15, 25-28.

6. Λουκ. 7, 1-10.

7. 6, 16· 10, 135· 11, 118 κ.ἄ.

8. Ρωμ. 9, 6-29, Γαλ. 2, 2-14, κ.ἄ.

2. Paul Valry, *La Crise de l'Esprit, La Nouvelle Revue Française*, No 8, 1919.

ταυτότητα σὲ ὅλους, ἐμπεδώνοντας ἔτσι τὸ αἶσθημα ὅτι ὅλοι μετέχουν στὸν ἴδιο κόσμο.

Ἄλλὰ ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔδωσε μόνο κοινὴ ταυτότητα στοὺς πιστοὺς. Ζώντας μέσα στὸ φῶς τῶν λόγων τοῦ Κυρίου: «ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε»⁹, ἡ Ἐκκλησία εἶδε τὸ κήρυγμα τῆς σωτηρίας ὄχι μόνον ὡς πνευματικὸ λόγο, ἀλλὰ καὶ ὡς φιλάδελφη πράξις. Γι' αὐτὸ καὶ δύο ἦσαν πάντοτε οἱ μέριμνες γιὰ τὴν ἵδρυση Ἐκκλησίας σὲ μιὰ καινούργια πόλη: ἡ ἐγκατάσταση Πρεσβυτέρου, καὶ ἡ ὀργάνωση τῆς διακονίας τοῦ πλησίον.

Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἀπέρριψε τὴν τακτικὴ τῶν ἄλλων θρησκειῶν, πού ἔμεναν παγερὰ ἀδιάφορες γιὰ τὶς πράξεις τῆς πολιτείας καὶ τὴν κοινωνικὴ κατάσταση. Ἀκόμη καὶ στὴν περίοδο τῶν διωγμῶν, ἐκείνη μεριμνοῦσε γιὰ τὸν πλησίον. Καὶ μόλις ἀναγνωρίστηκε, ἄρχισε ἀμέσως νὰ ἀσκεῖ πίεση στὴν πολιτεία, ὅπως δείχνει ἡ ἄρνηση τοῦ Ἀμβροσίου νὰ δεχθεῖ τὶς πράξεις τοῦ αὐτοκράτορα Θεοδοσίου, καὶ ὅπως βεβαίωτα δείχνει ἡ στάση τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Ἔτσι οἰκοδομήθηκε ὁ εὐρωπαϊκὸς οἶκος: χάρις στὸ γεγονός ὅτι οἱ χριστιανοὶ διετήρησαν τὴν ἑλληνικὴ παιδεία, διετήρησαν τὴ ρωμαϊκὴ δικαϊκὴ παράδοση, ἀλλὰ πρῶτα ἀπ' ὅλα πάλαψαν γιὰ τὴ μεταμόρφωση τοῦ στυγνοῦ imperium σὲ χριστιανικὴ κοινοπολιτεία (respublica christiana).

Θεμέλιο τῆς χριστιανικῆς πολιτείας εἶναι ἡ γνωστὴ ὡς «ἐπὶ τοῦ ὄρους ὀμιλία»¹⁰. Ἡ διδασκαλία ἐκείνη ἀπετέλεσε κέντρο τοῦ κηρύγματος τῶν Ἀποστόλων, ὅπως βλέπουμε στὶς Πράξεις καὶ τὶς Ἐπιστολές των. Οἱ διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων συνέχισαν τὴν ἴδια διδασκαλία. Ὁ Κλήμης Ρώμης ἔγραφε τὸν α' αἰώνα, ἀμέσως μετὰ τὸν φοβερὸ διωγμὸ τοῦ Δομιτιανοῦ, καὶ σὰν νὰ μὴν εἶχε οὔτε ὁ ἴδιος οὔτε κανεὶς ἄλλος χριστιανὸς ὑποφέρει, λόγια ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὴν ἴδια διδασκαλία, τὴν ὁποία ὀρισμένοι νεώτεροι κοινωνιολόγοι¹¹ χαρακτήρισαν «χριστιανικὴ οὐτοπία»: «νὰ ὑποτάσσεται ὁ καθένας σας στὸν πλησίον του, ἀνάλογα μὲ τὰ χαρίσματά του. Ὁ ἰσχυρὸς νὰ φροντίζει τὸν ἀσθενή, ὁ δὲ ἀσθενὴς νὰ σέβεται τὸν ἰσχυρό· ὁ πλούσιος νὰ δίνει στὸν πτωχό, καὶ ὁ πτωχὸς νὰ εὐχαριστεῖ τὸν Θεὸ πού ἔδωσε στὸν πλούσιο, ἀπὸ τὸν

ὁποῖον παίρνει τὸ βοήθημα: ὁ σοφὸς νὰ δείχνει τὴν σοφία του ὄχι μὲ τὰ λόγια, ἀλλὰ μὲ τὰ καλὰ ἔργα»¹². Τὴ χριστιανικὴ κοινωνία περιγράφει ἕνα ἀκόμη κείμενο τῆς ἐποχῆς, πού ἀπὸ πολλὰς ἀπόψεις εἶναι κείμενο τῶν ἐποχῶν: ὁ καθένας μας ἀναγνωρίζει ὡς σωστὸ τὸ «νὰ ὑπηρετεῖ τὶς χῆρες, νὰ φροντίζει τοὺς ὀρφανούς καὶ τοὺς στερούμενους, νὰ λυτρώνει τοὺς συνανθρώπους του ἀπὸ τὶς ἀνάγκες τους»¹³.

Οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ δὲν θεωροῦσαν ἀμάρτημα τὸ νὰ ἔχουν δούλους, ἀλλὰ μόνον τὴν ἀπάνθρωπη συμπεριφορὰ πρὸς τοὺς δούλους, καὶ παράλληλα τὴν αὐθάδη συμπεριφορὰ τοῦ χριστιανοῦ δούλου πρὸς τὸν ἀφέντη¹⁴. Ἡ ἀνοχὴ ὀφειλόταν στὸ γεγονός ὅτι οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ δὲν ἐσκέπτοντο τὴ συγκρότηση μιᾶς χριστιανικῆς κοινοπολιτείας, βέβαιοι ὄντες ὅτι τὸ τέλος τοῦ κόσμου ἐπέρχεται ταχύτατα. Τὸ βλέπουμε αὐτὸ σ' ἕνα πολὺ ἀγαπητὸ κείμενο τῆς χριστιανικῆς γραμματείας τῶν πρώτων αἰώνων, ὅπου διαβάζουμε ὅτι οἱ χριστιανοὶ «ἔχουν πατρίδα, ἀλλὰ εἶναι πάροικοι· συμμετέχουν σὲ ὅλα ὡς πολῖτες, καὶ ὅλα τὰ ὑποφέρουν ὡς ξένοι»¹⁵.

Ὅταν ὁμως πέρασαν οἱ πρῶτοι αἰῶνες, καὶ ἡ ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία ἀνεγνώρισε ὡς ἐπίσημη θρησκεία τῆς τὸν χριστιανισμό, ἄρχισε νὰ διατυπώνεται ἡ ἀπαίτηση συμμόρφωσης τῆς πολιτείας πρὸς τὴ χριστιανικὴ ἀντίληψη περὶ κοινωνίας.

Οἱ Καππαδόκες Πατέρες ἔθεσαν εὐθέως θέμα δουλείας: «Ὁ πλάσας ἀπαρχῆς τὸν ἄνθρωπον, ἐλεύθερον ἀφῆκε καὶ αὐτεξούσιον», λέγει ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, καὶ ἐξηγεῖ ὅτι μόνον ὅταν εἰσηλθε στὸν κόσμον ἡ ἁμαρτία καὶ ἡ ἀνατροπὴ, ἦλθε ἡ δουλεία. Ζητάει ὁμως ἀπὸ τοὺς χριστιανούς νὰ ἐπιδιώκουν τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου καὶ νὰ μὴ δέχονται τὴν ἔκπτωσή της: «Ἀλλὰ σὺ βλέπε μοι τὴν πρώτην ἰσονομίαν, μὴ τὴν τελευταίαν διαίρεσιν»¹⁶. Ἀκόμη πιὸ ἀτεγκτος εἶναι ὁ Γρηγόριος ὁ Νύσσης ρωτώντας: «Δουλεία καταδικάζεις τὸν ἄνθρωπον, οὐ ἐλευθέρα ἢ φύσις καὶ αὐτεξούσιος, καὶ ἀντινομοθετεῖς τῷ Θεῷ, ἀνατρέπων αὐτοῦ τὸν ἐπὶ τῇ φύσει νόμον [...] Εἰ δὲ ὁ Θεὸς οὐ δουλεῖ ἐλεύθερον, τίς ὁ ὑπερτιθεῖς τοῦ Θεοῦ τὴν αὐτοῦ δυναστείαν;»¹⁷

9. Ματθ., 25, 40.

10. Ματθ., 5 ἔως 7.

11. Melvin Lasky, *Utopia and Revolution*, 38.

12. Πρὸς Κορινθίους, 38, 2.

13. Ἐρμά, Ποιμὴν, Η' 10.

14. Πρὸς Ἐφεσ. 6, 5-9. Ἐπίσης, Πρὸς Κολοσ. 3, 22-4, 1, κ.ἄ.

15. Πρὸς Διόγνητον, 5.5.

16. Λόγος ιδ', Περὶ φιλοπτωχίας, 25-26.

17. Περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου, δ' 1.

Ἡ κατάργηση τῆς δουλείας ὑπῆρξε λοιπὸν ἓνα πρόταγμα τῶν χριστιανῶν, πού ἀρχικά ἐπέβαλε τὴν ἀνθρώπινη μεταχείριση τοῦ δούλου, ἕως ὅτου ὁδήγησε τελικὰ στὴν κατάργηση τοῦ φρικτοῦ θεσμοῦ.

Ἄλλὰ τὸ σημαντικό δὲν ἦταν μόνον ἡ κατάργηση τῆς δουλείας, ἢ ἔστω ἡ ἀντίληψη πὺς ὁ δούλος δὲν εἶναι *res* (πρᾶγμα) ἀλλὰ ἄνθρωπος, ἀδελφὸς ἐν Χριστῷ. Ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία μετέτρεψε τὴν αὐτοκρατορία σὲ μιὰ πολιτεία ἀλληλεγγύης. Ὁ Εὐσέβιος Καισαρείας ἔθεσε τὴν εὐθύνη ἄσκησης φιλανθρώπου πολιτικῆς στὸν ἰδρυτὴ τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας¹⁸, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ζήτησε νὰ ἐνεργεῖ ὡς εἰκὼν τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ. Ἀκολούθησαν οἱ ἔξοχοι παραινετικοὶ λόγοι τοῦ διακόνου Ἀγαπητοῦ πρὸς τὸν μαθητὴ του Ἰουστινιανό, ὅπου τοῦ λέει: «*Σεπτὴ δικαίως ἐστὶν ἡ ἡμῶν βασιλεία ὅτι τοῖς πολεμίοις μὲν δεικνύει τὴν ἐξουσίαν, τοῖς ὑπηκόοις δὲ νέμει φιλανθρωπίαν*»¹⁹. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ἄμεσο: τὸ βυζαντινὸ κράτος, ἰδρυσσε καὶ κάλυπτε τὶς ἀνάγκες ἑνὸς ἀπέραντου δικτύου νοσοκομείων, γηροκομείων, ὀρφανοτροφείων καὶ ἄλλων φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων²⁰. Αὐτὴ ἡ πολιτεία ἀλληλεγγύης δὲν θὰ μπορούσε νὰ νοηθεῖ καὶ νὰ διοργανωθεῖ, χωρὶς τὴν εὐεργητικὴ ρωμαϊκὴ ἐμπειρία τοῦ θεσμικοῦ κράτους.

Δὲν θὰ πρέπει ὅμως, μιλώντας γιὰ χριστιανισμό νὰ ἔχουμε στὸ νοῦ μας μόνον τὸ Βυζάντιο. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης, πού κράτησε μόνη τῆς ὅλο τὸ βάρος τῆς Δύσης, ἀπὸ συστάσεώς της, ἀνέπτυξε ἓνα ἐξαιρετικὰ ἐκτεταμένο ἔργο διακονίας. Ἐνα χαρακτηριστικὸ παράδειγμα: στὰ μέσα τοῦ 3ου αἰ., τὰ μέλη της δὲν ἦταν περισσότερα ἀπὸ 7.000, κι ὅμως στήριζαν οἰκονομικὰ πάνω ἀπὸ 1.500 χῆρες καὶ ἀναξιοπαθοῦντες²¹.

Καθὼς ὅμως βρέθηκε γρήγορα μακριὰ ἀπὸ τὴ στρατιωτικὴ ἀσπίδα τῆς αὐτοκρατορίας, στὸ ἔλεος τῶν βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης χρησιμοποίησε τὸν μοναχισμό γιὰ τὴ διάδοση τῆς πίστεως καὶ τὴν ἀφομοίωση στὸν πολιτισμὸ τῶν λεγομένων βαρβάρων. Τὰ μοναστήρια τῶν βενεδικτίνων ἀπλώθηκαν σὲ ὅλες τὶς χῶρες πού κατέκλυζαν οἱ βάρβαροι, ἢ ὀρθότερα, οἱ νεο-

φεριμένοι λαοί, κι ἔφθασαν στὸ σημεῖο νὰ εἶναι τὰ κέντρα προστασίας τοῦ φτωχοῦ, τοῦ ἀσθενοῦς καὶ τοῦ ἀνήμπορου²². Γιὰ νὰ βοηθήσουν ἀποτελεσματικὰ τοὺς βάρβαρους λαοὺς καὶ νὰ τοὺς μύησουν στὶς τεχνικὲς πού χρησιμοποιοῦσαν οἱ λαοὶ τῆς αὐτοκρατορίας, τὰ μοναστήρια ἔγιναν ἐπίσης κέντρα διδασκαλίας τῶν μεθόδων καὶ τεχνικῶν τοῦ βίου²³.

Αὐτὸ ἐξηγεῖ καὶ τὴ σοβαρὴ διαφορὰ πού βλέπουμε ἀνάμεσα στὸν Ὁρθόδοξο καὶ τὸν Δυτικὸ μοναχισμό. Ὁ Ὁρθόδοξος μοναχισμὸς διετήρησε ὡς κέντρο του τὴν μακρὰν τοῦ κόσμου ζωὴ –παρὰ τὶς περὶ τοῦ ἀντιθέτου ἐντολὲς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, πού ἤθελε τὸν μοναχο νὰ ἀναλώνεται στὴν ὑπηρεσία τοῦ πλησίον²⁴. Αὐτὸ συνέβη διότι ἡ βυζαντινὴ πολιτεία ἀνέπτυξε, ὅπως εἶπα ἤδη, μέγα δίκτυο προνοίας. Ἀντίθετα, οἱ βαρβαρικὲς εἰσβολὲς κατέστρεψαν κάθε ὑποδομὴ τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους, καὶ ἡ ἐκεῖ Ἐκκλησία ἔμεινε μόνη, προσπαθώντας νὰ ἐπαναφέρει τὸν διαταραγμένο κόσμον σὲ ἐνότητα, σὲ κυριαρχία τοῦ νόμου καὶ σὲ πολιτεία ἀλληλεγγύης. Ὁ δυτικὸς μοναχισμὸς, ὑποχρεώθηκε λοιπὸν ἐκ τῶν πραγμάτων νὰ ἀναπτύξει ἐξωστρέφεια, νὰ ἀναλωθεῖ στὴ διακονία τοῦ πλησίον, καὶ νὰ βρεῖ μέσα σὲ αὐτὴ τὴ διακονία τὴν ἄσκηση – ὅπως τὸ ἤθελε ὁ Βασίλειος, τὸν ὁποῖο ἔνωσε δασκαλό του ὁ ἰδρυτὴς τῶν Βενεδικτίνων. Καθὼς παρατηρεῖ ἓνας ἐγκριτος μεσαιωνολόγος, «*Οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης ἤθελαν νὰ εἶναι χριστιανοί, καὶ ἀνεγνώριζαν τοὺς ἑαυτούς των ὡς χριστιανούς, κυρίως ἐξ αἰτίας τῶν μοναχῶν, τῶν μοναστηριῶν καὶ τῶν ἰδρυμάτων τους*»²⁵.

Ἐλέχθη ὅτι *καμιὰ θρησκεία στὴν παγκόσμιον ἱστορία δὲν ἔκανε τόσα πολλὰ γιὰ τοὺς φτωχοὺς καὶ τοὺς ἀδυνατούς, ὅσα ὁ χριστιανισμός*. Καὶ αὐτό, τὸ γράφει ἡ βίβλος τοῦ γαλλικοῦ διαφωτισμοῦ, ἡ περίφημη γιὰ τὸ ἀντιεκκλησιαστικὸ τῆς φρόνημα «*Ἐγκυκλοπαίδεια*» τῶν Ντιντερό καὶ Ντ' Ἀλαμπέρ²⁶. Θὰ πρέπει νὰ προσθέσουμε ὅτι καμιὰ θρησκεία δὲν ἔχει διαθέσει γιὰ τὴν ἐκπαίδευση τόσο χρόνο, τόσο χρῆμα καὶ τόση ὀργανωτικὴ μέριμνα, ὅσο ὁ χριστιανισμός.

18. *Εἰς τὸν βίον Κωνσταντίνου βασιλέως*, Α' 73.

19. *Ἐκθεσις κεφαλαίων παραινετικῶν πρὸς βασιλέα Ἰουστινιανόν*, PG 86, 1165.

20. Δὲς ἐκτενῶς εἰς Demetrios Constantelos, *Byzantine Philanthropy and Social Welfare*, τοῦ αὐτοῦ, *Poverty, Society and Philanthropy in the Late Medieval Greek World*.

21. Hans Lietzmann, *Geschichte der Alten Kirche*, Berlin 1975, 231 S.

22. Δὲς τὸ παλαιὸ ἀλλὰ ἄριστα τεκμηριωμένο ἔργο τοῦ Georg Ratzinger, *Geschichte der Armenflege*.

23. Georges Duby, *L'économie rurale et la vie des campagnes dans l'Occident médiévale*, Paris 1962, vol. 2, Α' 78 ff.

24. *Ὅροι κατὰ πλάτος*, γ', 1-2.

25. Giovanni Miccoli, Monks, Jacques Le Goff (ed), *The Medieval World*, 38.

26. Christopher Dawson, *The Making of Europe*, 93.

Ἄν ἡ φιλάδελφη στάση τῆς Ἐκκλησίας ἀρχίζει ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ κήρυγμα τοῦ Κυρίου στὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλία, ἢ φροντίδα τῆς γιὰ τὴν παιδεία ἔχει τὶς ρίζες τῆς στή συνάξεως τῶν πιστῶν: πρὶν ἀκόμα ὀργανωθεῖ ἕνα λειτουργικὸ τυπικὸ, οἱ πιστοὶ στὶς συνάξεις τοὺς διάβαζαν τὴ Βίβλο καὶ τὴν ἀποστολικὴ χριστιανικὴ γραμματεία. Ἡ ἀνάγνωση βιβλίου ἦταν, λοιπόν, στὸ ἐπίκεντρο τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς.

Αὐτὸ, βέβαια, δὲν ἴσχυε μόνο γιὰ τοὺς χριστιανούς. Ἀνάγνωση τῆς Βίβλου γινόταν καὶ στὶς συναγωγές. Ζώντας μέσα στὸ ἐλληνιστικὸ περιβάλλον, οἱ Ἑβραῖοι (καὶ κυρίως αὐτοὶ τῆς διασπορᾶς), μπῆκαν στὴν ἐλληνικὴ παιδεία, καὶ ἀπέκτησαν ἀνθρώπους μορφωμένους κατὰ τὰ δικά τῆς κριτήρια. Ὁ Φλάβιος Ἰώσηπος καὶ ὁ Φίλων ὁ Ἰουδαῖος εἶναι δύο πολὺ γνωστὲς, ἀλλ' ὄχι βέβαια οἱ μόνες περιπτώσεις. Ἡ μετάφραση τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀπὸ τοὺς Ο' καὶ ἡ ἐκτεταμένη χρῆση τῆς στὶς Συναγωγές²⁷, θὰ μπορούσε νὰ ἔχει βοηθήσει τὴν ἔνταξη στὸν ἐλληνορωμαϊκὸ κόσμο. Ὅμως, οἱ συντηρητικοὶ Ἑβραῖοι ἀρνήθηκαν νὰ οἰκειωθοῦν τὰ ἐλληνικὰ γράμματα.

Ἡ μεγάλη ὄθηση τοῦ χριστιανισμοῦ πρὸς τὴν παιδεία, ὀφείλεται στὸ γεγονὸς ὅτι οἱ χριστιανοί, σὲ πλήρη ἀντίθεση μὲ τοὺς Ἑβραίους, σπούδαζαν στὰ ἐλληνικὰ σχολεῖα. Ἐνιωθάν καὶ ἦταν συμμετέχοι τῆς ἐλληνικῆς παιδείας, καὶ ἀργότερα ἔνωσαν κληρονόμοι τῆς. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ἦταν Ἑβραῖοι. Δὲν εἶναι τυχαῖο ὅτι ὁ χριστιανισμὸς ἄρχισε νὰ διαδίδεται κυρίως στοὺς ἐξελληνισμένους Ἑβραίους τῆς διασπορᾶς – ἢ Ἀντιόχεια εἶχε περισσότερους πιστοὺς ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἀπηχεῖ ἢ περιφνημὴ φράση «ὑπὸ Ἰουδαίων ὡς ἀλλόφυλοι πολεμοῦνται καὶ ὑπὸ Ἑλλήνων διώκονται»²⁸. Ἐνιωθάν λοιπὸν ἄδικο νὰ θεωροῦνται «ἀλλόφυλοι» ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους.

Ὡστόσο, ἡ κατάσταση ἀλλάξεε ὅταν ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἑλλήνων χριστιανῶν ἄρχισε νὰ μεγαλώνει. Πότε ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς ἀυξήθηκε τόσο, ὥστε νὰ μὴ ταυτίζονται ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς οἱ χριστιανοὶ μὲ τοὺς Ἑβραίους, δὲν γνωρίζουμε. Ἐπισημαίνουμε ὅμως ὅτι ὁ Μάρκος Αὐρηλίου²⁹ τὸν 2ο αἰ. καὶ ὁ Κέλσιος τὸν 3ο, μιλοῦν γιὰ χριστιανούς,

καὶ δὲν τοὺς ταυτίζουν μὲ τοὺς Ἰουδαίους.

Παρ' ὅλα αὐτὰ, ὁ ἀρνητὴς τοῦ χριστιανισμοῦ Κέλσιος, δὲν κατάλαβε τὴν ἀλήθεια ποὺ γεννήθηκε γύρω του. Γι' αὐτὸ καὶ τόλμησε νὰ ὑποστηρίξει πὼς «ἀδύνατον εἶναι νὰ συμφωνήσουν οἱ κάτοικοι τῆς Ἀσίας, οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ οἱ Ἀφρικανοί, ποὺ θὰ πεῖ οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι, καὶ νὰ ἔχουν τὸν ἴδιο θεό»³⁰. Δὲν μπόρεσε νὰ δεῖ ὅτι ὁ χριστιανισμὸς δὲν ἔμεινε μιὰ ἀκόμη θρησκεία τῆς Ἀνατολῆς. Δὲν εἶδε πὼς ὁ χριστιανισμὸς ἀγκάλιασε τὸ ἐλληνικὸ καὶ τὸ ρωμαϊκὸ πνεῦμα, καὶ ἀντὶ νὰ εἶναι ἕνας μετανάστης στὴν αὐτοκρατορία, μετέτρεψε τὴν Εὐρώπη σὲ πατρίδα του. Αὐτὴ ἡ κίνηση ἔδωσε τὸ δικαίωμα στὸν Κλήμεντα Ἀλεξανδρείας νὰ ἰσχυρισθεῖ ὅτι ἡ φιλοσοφία εἶναι «θεῖα δωρεὰ Ἑλληνισι δεδομένη»³¹.

Δὲν γνωρίζουμε πότε ἀκριβῶς οἱ χριστιανοὶ ἔνωσαν δική τους τὴν ἐλληνικὴ παιδεία. Βλέπουμε ὅμως ὅτι ὅταν ὁ Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης ἀπαγόρευσε στοὺς χριστιανούς νὰ διδάσκουν τὰ ἐλληνικὰ γράμματα (ποὺ σημαίνει ὅτι αὐτὸ γινόταν ἤδη), ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἀπάντησε μὲ στηλιτευτικὴ ἐπιστολὴ του στὸν αὐτοκράτορα, τὸν ὁποῖον εἰρωνεύεται ὅτι «ἀλογώτατα περὶ λόγων διανοεῖται»³², καὶ ἔδωσε τὸ σύνθημα τῆς ἀνυπακοῆς στὸν παράλογο νόμο.

Ἡ ἐκπαίδευση, ὑπῆρξε ἕνα ἀκόμη ὄπλο τῆς Ἐκκλησίας στὴν προσπάθειά της νὰ δημιουργήσῃ τὴν χριστιανικὴ κοινοπολιτεία. Στὸ Βυζάντιο, ἡ ἴδρυση σχολείων ἄρχισε ἀμέσως, ἐπὶ Μεγάλου Κωνσταντίνου. Ὁ Εὐσέβιος Καισαρείας πιστώνει τὸν αὐτοκράτορα γιὰ τὴν ἴδρυση σὲ ὅλη τὴν αὐτοκρατορία σχολείων³³. Ὅπως εἶναι γνωστὸ, γιὰ ἐκκλησιαστικοὺς λόγους, ἡ πνευματικὴ ἐπίδραση τοῦ Βυζαντίου ἀναπτύχθηκε πρὸς Βορρᾶν, καὶ ὄχι πρὸς τὴν Δύση. Πρόκειται γιὰ ἐπίδραση ποὺ δὲν ἐξαντλήθηκε στὸ ἔργο τῶν Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, ἀλλὰ ὑπῆρξε συνεχῆς³⁴, διατηρήθηκε δὲ καὶ μετὰ τὴν πτώση τῆς Κωνσταντινούπολης. Ὅπως ἔδειξε ὁ ἐπιφανὴς Ρουμάνος ἱστορικὸς Νικολάε Ἰόργκα, τὸ Βυζάντιο, ὡς πο-

27. Alfred Rahlfs, *Geschichte des Septuaginta Textes*, *Septuaginta*, XLI, ἑλλ. μτφρ. Ἱστορία τοῦ κειμένου τῶν Ἑβδομήκοντα, *Septuaginta*, XIII.

28. *Πρὸς Διόγνητον*, 5, 17.

29. *Εἰς ἑαυτὸν*, 11, 3.

30. Ὁριγένους, *Κατὰ Κέλσου*, 8, 72.

31. *Στροματεῖς*, 2.20.2.

32. Λόγος δ', 35.356.3.

33. «διδασκαλεῖα καθ' ὅλης τῆς τῶν ἐθνῶν οἰκουμένης πηξάμενος, ἐν τε χώραις καὶ κόμαις, ἀγροῖς τε καὶ ἐρημίαις», *Εἰς Κωνσταντίνον ἔπαινος*, 11,5,4.

34. Dimitri Obolensky, «The Byzantine Frontier Zones and Cultural Exchanges», *The Byzantine Inheritance of Eastern Europe*, Variorum Reprints 1982.

λιτισμός που περιελάμβανε την αρχαία ελληνική κληρονομιά, τὸ ρωμαϊκὸ δίκαιο καὶ τὴν Ὁρθοδοξία, δὲν ἐξελείφθηκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἀλλὰ ἐπέζησε ὡς διαμορφωτὴς πνεύματος καὶ μετὰ τὴν ἄλωση³⁵.

Ἐξ ἄλλου, στὴ Δυτικὴ Εὐρώπη, ἄρχισε ἀπὸ τὸ 550 περίπου ἡ περίφημη «*χιλιετία τῶν Βενεδικτίνων*». Στoὺς αἰῶνες αὐτοὺς, ὑπολογίζεται ὅτι 800 περίπου μονῆς Βενεδικτίνων, σπαρμένες σὲ ὅλη τὴ Δυτικὴ Εὐρώπη, διέθεταν σχολεῖα, βιβλιοθῆκες καὶ scriptoria, δηλαδὴ τμήματα ἀντιγραφῆς χειρογράφων³⁶.

Ὡστε, *Εὐρώπη εἶναι αὐτὸ πὸν δημιούργησε ὁ χριστιανισμός, εἶναι τὸ πολιτιστικὸ μόρφωμα τὸ ὁποῖο γεννήθηκε ἐπειδὴ ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἔδωσε κοινὴ ταυτότητα, κοινὴ παιδεία καὶ κοινωνικὴ ἀντίληψη, σὲ μιὰ πανσπερμία λαῶν.*

Κατανοοῦμε βεβαίως, ὅτι ἡ Εὐρώπη δὲν γεννήθηκε δι' ἀποφάσεως. Εἶναι τὸ προῖόν μιᾶς μεγάλης πορείας μέσα στὴν ἱστορία, πορείας ὄχι πάντοτε ἔνδοξης, ὄχι πάντοτε φωτεινῆς. Ἄλλὰ δὲν μποροῦμε νὰ ἀμφισβητήσουμε, καὶ δὲν ἔχει νόημα νὰ ἀποκρύψουμε, ὅτι ἡ Εὐρώπη γεννήθηκε μέσα στὴν αὐτὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Τώρα, ἐπιχειροῦμε νὰ τὴν ἐνώσουμε, ἀλλὰ ἂς μὴ μᾶς διαφεύγει ὅτι *ἡ Εὐρώπη γεννήθηκε μὲ πρόταγμα τὴν ἐνότητά*

της, πρόταγμα πὸν ἐγκαταλείψαμε ἀκολουθώντας τὴν πολιτικὴ ἰδεολογία τοῦ ἔθνικισμοῦ, δικαιώνοντας τὴν παρατήρηση τοῦ Γκαίτε, πὸν ἀνέφερα στὴν ἀρχὴ τῆς ὁμιλίας μου.

Αὐτὸ λοιπὸν πὸν θέλω νὰ καταθέσω ἐνώπιόν σας σήμερα, εἶναι ὅτι δὲν θὰ μπορέσουμε νὰ κρατήσουμε ζωντανὴ τὴν ἐνότητα τῆς Εὐρώπης, ἂν τὴν ἀφήσουμε στὰ χέρια τῶν πολιτικῶν ἰδεολογιῶν. Δὲν θὰ μπορέσουμε νὰ τὴν κρατήσουμε ζωντανή, ἂν τὴν ἀφήσουμε στὰ χέρια τῶν οἰκονομικῶν συμφερόντων.

Θέλω νὰ καταθέσω ἐνώπιόν σας τὴν βαθειὰ μου πεποίθηση ὅτι δὲν θὰ ὑπάρξει Εὐρώπη, στηριγμένη σὲ πιέσεις καὶ συμβιβασμούς. Ἄν θέλουμε Εὐρώπη, θὰ πρέπει νὰ ἀναλάβουμε τὴν εὐθύνη τῆς Εὐρώπης, νὰ θέσουμε καὶ πάλι ὡς πρόταγμα τὴν κοινότητα τῶν λαῶν της. Θὰ πρέπει νὰ ἀναγνωρίσουμε τόσο στὸ Σύνταγμά της ὅσο καὶ στὴν καθημερινὴ πολιτικὴ της πράξη, ὅτι *λέγοντας Εὐρώπη μιλοῦμε γιὰ ἕνα πολιτισμὸ, μιλοῦμε γιὰ μιὰ συγκεκριμένη πνευματικότητα*, ὅτι αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἔχει τὸν χριστιανισμὸ ὡς πατέρα του, καὶ ὅτι θέλουμε νὰ τὸν κρατήσουμε ὡς τὸν κορμὸ του.

Ἡ ἀνοικοδόμησις τῆς Ἐνωμένης Εὐρώπης εἶναι εὐθύνη ὄχι ἄλλων, παρὰ τῶν πνευματικῶν της ἀνθρώπων.

Ἄκόμη μιὰ φορὰ, κρατᾶτε στὰ χέρια σας τὴν ἱστορία.

35. N. Iorga, *Byzance après Byzance*, ἑλλ. μτφρ. *Τὸ Βυζάντιο μετὰ τὸ Βυζάντιο*, Ἀθήνα, 13.

36. Norman Cantor, *The Civilization of the Middle Ages*, 152-3.

Εἰς τὸ Ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος
τῆς Μίας καὶ Ὁμοουσίου καὶ Ἀδιαιρέτου Τριάδος

*«Κἀγὼ ἔλθὼν πρὸς ὑμᾶς ἀδελφοί, ἦλθον οὐ καθ' ὑπεροχὴν λόγου ἢ σοφίας
καταγγέλλων τὸ μαρτύριον τοῦ Θεοῦ. Οὐ γὰρ ἔκρινα τοῦ εἰδέναι τι ἐν ὑμῖν, εἰμὴ
Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον» (Α' Κορινθ. β' 1-3)*

ΕΝΘΡΟΝΙΣΤΗΡΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

(Σέρες 21 Ἰουνίου 2003)

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, πολυσέβαστέ μοι
πνευματικὲ Πάτερ, πάντιμε καὶ περιάκουστε Προκαθήμενε τῆς καθ' Ἑλλάδα
Ἁγιωτάτης καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας κύριε ἡμῶν κύριε Χριστόδουλε,

Φίλη Σεβασμιότης, Μητροπολίτα Τυρολόης καὶ Σερεντίου κ. Παντελεῖμον,
Ἐκπρόσωπε τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πα-
τριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου,

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Καρθαγένης κ. Χρυσόστομε, Ἐκπρόσωπε τῆς
Αὐτοῦ Θειοτάτης Μακαριότητος τοῦ περικλεοῦς Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ
πάσης Ἀφρικῆς κ.κ. Πέτρου,

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα τῆς ἁγίας Θεουπόλεως Ναζαρέτ κ. Κυριακέ,
Ἐκπρόσωπε τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Μακαριότητος τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων
καὶ πάσης Παλαιστίνης κ.κ. Εἰρηναίου, τοῦ θεοσκεποῦς Προκαθημένου τῆς Μη-
τρὸς ἀπασῶν τῶν τοῦ Χριστοῦ Ἁγίων Ἐκκλησιῶν, Σιωνίτιδος συνεκλεκτῆς,

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Νευροκοπίου κ. Ναθανάηλ, Ἐκπρόσωπε τῆς
Αὐτοῦ Μακαριότητος τοῦ φιλοθέου Πατριάρχου Βουλγαρίας κ. Μαξίμου,

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Ἱερισσοῦ, Ἀρδαμερίου καὶ Ἁγίου Ὁρους κ.κ.
Νικόδημε, περίσεμνε τοποτηρητὰ ἄχρι τοῦ νῦν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σερωῶν
καὶ Νιγρίτης,

Σεβασμιόποθτε καὶ θεόλεκτε χορεία τῶν Ἁγίων Ἱεραρχῶν,

Πανοσιολογιώτατοι Ἅγιοι καθηγούμενοι,

Εὐλαβέστατοι ἀδελφοί μου, συμπρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι,

Φιλόθεον καὶ ἰσάγγελον σύστημα τῶν μοναχῶν,

Περισπούδαστοι κύριοι καθηγηταί,

Ἐξοχώτατοι καὶ ἐντιμώτατοι ἐκπρόσωποι τῶν πολιτικῶν, στρατιωτικῶν, δι-
καστικῶν, ἀστυνομικῶν καὶ λοιπῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως καὶ τῆς περιοχῆς ταύτης,

Τέκνα ἐν Κυρίῳ πολυφίλητα καὶ ἐπιπόθητα, ἄφθιτος χαρὰ καὶ ἄφθαρτος στέ-
φανός μου,

Τούτους τοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ὁ ἐξ ὑψίστου κληθεὶς οὐρανοδρόμος
Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ἰδρυτὴς τῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας ἡμῶν, ἀπῆλυθε πρὸς
τοὺς χριστιανοὺς τῆς Κορίνθου, ὅταν γιὰ πρώτη φορὰ ἐπεσκέφθη ποιμαντικῶς
αὐτούς, ἐπιθυμῶ καὶ ἐγὼ, ὁ μὲ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ τὶς πνευματοκίνητες ψή-
φους τῆς θεηγόρου Ἱεραρχίας τῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας μας, Ἐπίσκοπος, Πα-
τέρας σας, καὶ ἀδελφός σας, νὰ ἐπαναλάβω πρὸς τὴν ἀγάπην σας τὴν εὐλογημέ-
νη τούτη ὥρα, κατὰ τὴν ὁποίαν μὲ ἱερὸν δέος, ἄφατον συγκίνησιν καὶ φόβον Θε-
οῦ ἀνέρχομαι τὶς ἱερὲς βαθμίδες τῆς Ἐπισκοπικῆς μου καθέδρας τῆς περιωνύ-
μου καὶ περιδόξου αὐτῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ἔρχομαι κοντὰ σας, ἀδελφοί μου, «οὐ καθ' ὑπεροχὴν λόγου ἢ σοφίας» ἀλλ'
ἐν συνοχῇ καρδίας καὶ συστολῇ πνεύματος, διαφορῶν γιὰ ὅλα αὐτὰ ποῦ συμ-

Τοῦ

Σεβ. Μητροπολίτου Σερωῶν
καὶ Νιγρίτης κ. **Θεολόγου**

βαίνουν σήμερα ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ταπεινὸν μου πρόσωπον, ἀναφωνῶν μὲ ὄλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς μου μετὰ τοῦ προφήτου πρὸς τὸν Κύριον καὶ Θεὸν μου, τὸ «ὦ Δέσποτα Κύριέ μου, ἰδοὺ οὐκ ἐπίσταμαι λαλεῖν, ὅτι νεώτερος ἐγὼ εἰμί» (Ἱερ. Α, 4-11). Σὲ αὐτὴν τὴν ὑποκάρδιον πρὸς Ἐκεῖνον ἐξομολόγησίν μου, ἡ ὁποία περικλείει ὅλα τὰ αἰσθήματα ποῦ κατακλύζουν καὶ συγκλονίζουν τὴν ὑπαρξίν μου αὐτὴν τὴν ὥρα καθὼς σὰς ἀντικρῦζω ὅλους ἀπὸ τοῦ ὕψους αὐτῆς τῆς καθέδρας, ποῦ ὁμοιάζει περισσότερο μὲ ἰκρίωμα σταυροῦ καὶ ὀλιγότερον μὲ θρόνον ἐπιημένον καὶ ἐνδοξον, ὡς βάλσαμον παρακλήσεως οὐρανοῦ ἀκούγεται καὶ πάλιν ὁ λόγος τοῦ Κυρίου μου «μὴ λέγε ὅτι νεώτερος ἐγὼ εἰμί, ὅτι πρὸς πάντα οὓς ἐγὼ ἐὰν ἐξαποστείλω σε πορεύσῃ, καὶ κατὰ πάντα ὅσα ἐὰν ἐντείλωμαί σοι λαλήσεις... ἰδοὺ ἐγὼ δέδωκα τοὺς λόγους μου εἰς τὸ στόμα σου, ἰδοὺ καθέστηκά σε σήμερον ἐπὶ λαὸν... οἰκοδομεῖν καὶ καταφυτεύειν... (ἐνθ' ἄνωτ.) ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε καὶ μὴ φοβοῦ, μηδὲ δειλιάσης, ὅτι ἐγὼ ὁ Κύριός σου, ὁ συμπορευομένος σοι οὐ μὴ σὲ ἄνω, οὐ μὴ σὲ ἐγκαταλείψω» (Δευτ. λα, 6-7).

«Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ δαψιλῶς εὐλόγησας με ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ» (Ἐφεσ. Α, 3) ἀναφωνῶ ἐκ μέσης εὐγνωμονούσης καρδίας πρὸς τὸν Θεὸν τῶν πατέρων ἡμῶν ὅτι «ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ Δυνατὸς» (Λκ.Α.49).

Ἰσταμαι ἐνώπιόν σας, ἀδελφοί μου, σήμερον περιχαρὶς ἀλλὰ καὶ περιφροντὶς, ἔτοιμος ὁμως γιὰ νὰ ἐκδπανηθῶ εὐχαρίστως γιὰ ὅλους σας, γιὰ τὴν δόξαν τοῦ Ἁγίου Θεοῦ καὶ τὴν εὐκλειαν τῆς κοινῆς μητέρας μας, Ἁγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἀπὸ παρόρμησιν ἐσωτερικῆν κινούμενος καὶ στὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων ὑπακούων ὀφείλω πρὶν ὁ ὑπόλοιπος λόγος ἀναπτυχθῆ, νὰ ἀποδώσω χάριτας εὐγνωμόνους πρὸς τὸν πνευματικόν μου Πατέρα, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔλαβα τὴν προσαγωγὴν στὴν Ἁγίαν Ἱερωσύνην, τὸν θεοφίλητον καὶ λαοφίλητον δεξιὸν οἰακοστρόφον καὶ πρωρέα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ὀγκάδος συμπάσης τῆς Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλον, ὁ ὁποῖος τοῦτο μὲν, ἀόκνοις ἀγῶσι καὶ ἀτρυτίσι κόποις, φρουκτωρεῖ σὲ χρόνους ἀποκαλυπτικῶς ἀπὸ τὴν θρυαλίδα τῆς ἁγίας καὶ ἀμωμήτου πίστεώς μας στοὺς ἐγγὺς καὶ τοὺς μακρὰν, τὸ ἀνέσπερον Φῶς τῶν αἰωνίων ἀληθειῶν καὶ τῶν παραδόσεων τοῦ Γένους μας, τοῦτο δὲ ὑπῆρξε δι' ἐμέ, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ἱερατικῆς μου ζωῆς «ὡσπερ ἀρχέτυπος εἰκὼν πάντα ἔχουσα ἐν αὐτῇ τὰ καλά». Μακαριώτατε πάτερ «ἐθαν-

μάστωσας ὄντας ἐπ' ἐμοὶ τὰς εὐεργεσίας σου καὶ τὰ ἐλέη σου». Δέξου, παρακαλῶ, ὡς ταπεινὸν ἀντίδωρον τῶν πλουσιῶν σου δωρημάτων πρὸς τὸ ταπεινὸν μου πρόσωπον τὴν ὀλόθυμον διαβεβαίωσιν τῆς πρὸς σε διὰ βίου νίκης, ἀβαροῦς καὶ διακριτικῆς ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεώς μου μαζί μὲ μίαν ἀκοίμητον καὶ ἀκατάπανστον πρὸς τὸν Κύριον προσευχὴν ἵνα «ὁ Θεὸς ὁ Ἅγιος, ὁ τῆς εἰρήνης χορηγός, ὁ ἐκλεξάμενός σε, Αὐτὸς κρατήσῃ, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου, τῆς χειρὸς σου τῆς δεξιᾶς καὶ ἐν τῇ βουλῇ Αὐτοῦ τῇ πανσόφῳ ὁδηγήσῃ Σέ, ποιμαίνων ποιμαίνοντας καὶ ὁδηγῶν ὁδηγοῦντας. Ἀμήν».

Ἐπιθυμῶ ἐπίσης, τούτη τὴν ὥρα νὰ ἐκφράσω τὸν βαθύτατον σεβασμὸν μου, ὅπως ἀπὸ τὴν πρώτην νεότητά μου τὸν ἐδιδάχθηκα μὲ λόγους ἀλλὰ καὶ μὲ ἔργα ἀληθινὰ καὶ ἀνυπόκριτα ἀπὸ τὸν γεραρὸ γέροντά μου μέσα ἀπὸ διηγήσεις ἱερές, ἀπὸ τοὺς ἄσβεστους θρύλους καὶ τὰ ἀφανῆ στοὺς πολλοὺς δάκρυα, πρὸς τὸ σεπτὸν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων, καὶ πρὸς τὸν πεπνυμένο Προκαθήμενον Αὐτῆς Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ.κ. Βαρθολομαῖον.

Εὐχαριστῶ ἰδιαιτέρως τοὺς γεραροὺς Προκαθημένους τῶν δύο παλαιφάτων καὶ πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων κ.κ. Πέτρον καὶ Εἰρηναῖον καθὼς καὶ τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην Βουλγαρίας κ. Μάξιμον διὰ τὴν λίαν τιμητικὴν δι' ἐμέ ἐκπροσώπησίν των διὰ τῶν πολυσεβάστων Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Καρθαγένης κ. Χρυσοστόμου, Ναζαρέτ κ. Κυριακοῦ καὶ Νευροκοπίου κ. Ναθαναὴλ στὴν εὐλογημένη καὶ πανίερη αὐτὴ τελετῆν, καθὼς καὶ ὅλους τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας, τοὺς περιτρεξάντας καὶ διαπλεύσαντας γῆν, ἀέρα καὶ θαλάσσης διὰ νὰ προσευχηθοῦν διὰ τὴν ἐλαχιστότητά μου. Ἰδιαιτέραν εὐχαριστήριον μνεῖαν ἐπιθυμῶ νὰ κάνω διὰ τὸν Σεβασμιώτατον ἄχρι τοῦ νῦν Τοποτηρητὴν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σερρών καὶ Νιγρίτης, Μητροπολίτην Ἱερισσοῦ, Ἀρδαμερίου καὶ Ἁγίου Ὁρους κ. Νικόδημον καὶ τοὺς καλοὺς του συνεργάτας διὰ τοὺς κόπους των καθ' ὄλην τὴν περίοδον τῆς τοποτηρητείας καὶ διὰ τὴν λαμπρὴν διοργάνωσιν τῆς παρούσης ἡμέρας. Εὐγνωμόνως εὐχαριστῶ καὶ τοὺς καλοὺς πατέρας καὶ ἐκλεκτοὺς ἀδελφούς, συνεργάτας καὶ συνοδοιπόρους ἐν τε τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ, τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν καὶ τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Δημητριάδος καὶ ἀλλαχοῦ διὰ τὴν ἐνταῦθα φιλάδελφον

Ὁ νέος Μητροπολίτης Σερρών καὶ Νιγηρίτης Σεβ. κ. Θεολόγος.

παρουσίαν τους. Ἐνδακρὺς στρέφω τὰ μάτια μου πρὸς τοὺς καλοὺς γονεῖς μου, τὸν Ἀπόστολο καὶ τὴν Αἵκατερίνη, οἱ ὅποιοι ἀνέθρεψαν τὰ δύο ἀδελφία μου, τὴν Γραμματὴ καὶ τὸν Κωνσταντῖνο καὶ ἐμέ, ἐν παιδείᾳ καὶ νοθεσίᾳ Κυρίου, μὲ μύριους κόπους καὶ θυσίες, μὲ ἐντιμότητα, στοργή, ἀγάπη καὶ φόβο Θεοῦ. Φιλῶ τὸ χέρι τους μὲ ἄπειρη εὐγνωμοσύνη καὶ ζητῶ τὴν εὐχή τους καὶ τὴν προσευχήν τους γιὰ τὴν νέαν μου διακονίαν, διότι ἡ εὐχή τῶν γονέων στερεώνει πόλεις καὶ καθαιρεῖ ὑψώματα κακίας καὶ παγίδας ἀνόμων. Εὐχαριστῶ ἐπίσης καὶ ὄλους ὅσοι ὑπεβλήθησαν εἰς τὸν κόπον καὶ ἦλθαν σήμερα κοντά μου, ἀγαπητοὶ συγγενεῖς καὶ φίλοι, γιὰ νὰ μοιραστοῦν τὴν χαρὰν μου. Κύριος ὁ Θεὸς δώη αὐτοῖς πλουσιοπαρόχως πᾶν οὐράνιον καὶ ἄφθαρτον δώρημα.

Ἔθος ἱερὸν καὶ πανσεβάσμιον εἶναι ὁ νέος Ἐπίσκοπος καὶ Ποιμενάρχης κάθε τοπικῆς Ἐκκλησίας, εὐθύς ὡς

ἀνέλθη εἰς τὴν Ἐπισκοπικὴν του καθέδραν νὰ ἀπευθύνῃ εἰς τὸν περιούσιον καὶ εὐλογημένον λαὸν τοῦ Θεοῦ λόγους παρακλήσεως καὶ διδαχῆς χαράσσω ἢ ὀρθότερον ἐπιβεβαιῶντων τὴν ἀνά τούς αἰῶνας ἀναλλοίωτον καὶ ἀπαράλλακτον γραμμὴν πλεύσεως τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ θείας Ὀλκάδος. Ὅθεν καὶ ἐγὼ κατὰ τὴν πανεπίσημον αὐτὴν ἡμέραν καὶ ὥραν, τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος ἔκτισεν πρὸς ἀγαλλίασιν καὶ εὐφροσύνην πνευματικὴν διακηρύσσω, στεντορεία τῆ φωνῆ, τῆ γνώμῃ καὶ τῆ ἀποφάσει, τὴν ἀπαρέγκλιτον, ἀπαρασάλευτον καὶ ἀπερικλόνητον πειθήνιον πιστότητά μου καὶ ἕως θυσίας καὶ αἵματος ἀφοσίωσίν μου σὲ πάντα ὅσα ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ, καὶ Ἀποστολικὴ κατ' Ἀνατολὰς Ὀρθόδοξος τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία πρεσβεύει καὶ διακελεύεται, μηδὲν προσιθεῖς, μηδὲν ἀφαιρῶν, μήτε τῶν θείων δογμάτων, μήτε τῶν ἱερῶν παραδόσεων. Διαβεβαιοῦμαι ἐνώπιον πάντων ὅτι τὴν Ἁγίαν, πανάσπιλον καὶ σωτήριον Ὀρθόδοξον πίστιν θὰ διαφυλάξω ἀλύμαντον καὶ ἀκαινοτόμητον ἀγωνιζόμενος δι' αὐτὴν κατὰ τῶν ποικιλωνύμων, παλαιῶν καὶ νέων, ἐπιφορῶν ἀπὸ ὀθνεῖες καὶ καινοφανεῖς διδασκαλίες, ἀκολουθώντας μετὰ πιστότητος τὸ ἀξιόμιμητον καὶ ἀξιοθαύμαστον παράδειγμα τοῦ πραγματικοῦ προμάχου τῆς Ὀρθοδόξου πίστεώς μας, καλουμένης νὰ διαδραματίσῃ σπουδαῖον καὶ ὑπέροχον ρόλον ἐντὸς τῶν νέων συνθηκῶν ποὺ διαμορφώνονται εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον, τοῦ γενναϊόφρονος καὶ διορατικοῦ Ἀρχιεπισκόπου μας κ. Χριστοδούλου, ὁ ὁποῖος στερεῶς καὶ σοφῶς ἀντέστη καὶ ἀνθίσταται κατὰ τῶν κρυφίων καὶ ἐμφανῶν ἐπιθέσεων, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν τειχῶν, ἀπὸ Δύσιν καὶ Ἀνατολὴν, καταθέτων ἐμφρόνως τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐμμένων ὡσαύτως στερεῶς «ἐν οἷς ἔμαθον καὶ ἐπιστάθην» εἰς τὰ περὶ τὴν θεῖαν λατρείαν, τὸν ζωηφόρον αὐτὸν αἰμοδότην τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Σώματος, ἐξομολογοῦμαι τὸν φιλευσεβῆ πόθον μου, ὁ ὁποῖος καταπλέγει τὴν ὑπαρξίν μου ὀλόκληρη γιὰ τὴν ὀρθή, μεγαλοπρεπῆ ἅμα καὶ ἱεροπρεπῆ τέλεσιν τῆς ἀναιμάκτου καὶ κοσμοσωτηρίου θυσίας καὶ τῶν λοιπῶν ἀκολουθιῶν τοῦ νυχθημέρου. Ἡ Ἁγία Τράπεζα δέον νὰ εἶναι τὸ μοναδικὸν κέντρον τῆς ζωῆς ἡμῶν τῶν κληρικῶν. Ἐπιθυμῶ διακαῶς οἱ ἱερεῖς μας νὰ εἶναι πρωτίστως λειτουργικοὶ καὶ διδακτικοί, ἐπαίροντες ἡμέρας καὶ νυκτός, χεῖρας ἰκέτιδας ὑπὲρ τῶν ἰδίων τῶν ἁμαρτημάτων καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων. Ὁ Ἐπίσκοπος αὐτοῦ τοῦ τόπου θὰ πρωτοστατεῖ, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, εἰς αὐτὴν τὴν δια-

κονίαν. Συναφῶς μετὴν θείαν λατρείαν συνάπτεται ἀρρηκτῶς καὶ τὸ κήρυγμα, ἡ ἱερουργία τοῦ λόγου. Τοῦτον τὸν λόγον, τὸν καθάριο καὶ ζωοπάροχον λόγον τοῦ Θεοῦ ἐπιθυμῶ νὰ μεταφέρω μετὰ κάθε πρόσφορο μέσο, παλαιὸ καὶ νέο, σὲ κάθε ἀνθρώπινη ψυχὴ. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἐκφερόμενος ὀρθῶς καὶ χριστοκεντρικῶς, εἶναι δύναμις ἀπροσμάχητος ποὺ στηρίζει, παρακαλεῖ, διδάσκει, νοθετεῖ, ἐλέγχει, παιδαγωγεῖ, θεραπεύει καὶ ἀνυψώνει τὸν ἄνθρωπον. Δὲν εἶναι λόγος ἀνθρώπων, πεπερασμένος, κούφιος, ἀπατηλός, ἀλλὰ εἶναι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ζωντανός, αὐθεντικός, ἀποκαλυπτικός, διαιώνιος, ἄρτιος. Ἡ σορὰ τοῦ λόγου θὰ εἶναι ἡ συνεχὴς καὶ μόνιμος μέριμνά μου. Ἡ αὔξησις καὶ ἡ περαιτέρω καρποφορία ἀνήκει εἰς τὸν Θεόν, ἐμεῖς ὁμῶς ὀφείλομεν νὰ πράξωμεν τὸ καθήκον μας καὶ τοῦ Θεοῦ συνεργούντος θὰ τὸ πράξωμεν.

Ἡ διακονία τῆς ἀγάπης θὰ εἶναι ἐπίσης κύριον μέλημά μου. Στὸ ἀύλακωμένο ἀπὸ τὸν πόνο καὶ τὰ δάκρυα πρόσωπον κάθε ἀδελφοῦ μας, διδαχθήκαμε, ἀπὸ γονεῖς καὶ πνευματικούς γεννήτορες, νὰ ἀντικρῶμεν τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου μας. Ἡ πρὸς πάντας βαθεῖα καὶ ἀνυπόκριτος ἀγάπη καὶ μέριμνα εἶναι καθήκον καὶ ὑποχρῶσός μας καὶ ὄχι διαφήμισις κάποιων ἐπιφανειακῶν αἰσθημάτων οἴκτου. Ἡ ἐπισκοπικὴ μου καρδιὰ δὲν θὰ βρῖσκει ἀνάπαυσιν ὅσον ὁ ποικιλώνυμος πόνος λυμᾶνεται τὴν χαρὰν σας καὶ τὴν εὐτυχίαν σας. Εἶμαι ἕτοιμος νὰ ζωσθῶ τὸ λέντιον τῆς διακονίας πρὸς χάριν τῶν πονεμένων, τῶν πτωχῶν, τῶν ἀνέργων, τῶν καταφρονημένων, τῶν περιθωριοποιημένων, τῶν μοναχικῶν καὶ ἀπελπισμένων ἀδελφῶν μου. Μέλημά μου καθημερινὸ θὰ εἶναι ἡ, ἐν συνεργασίᾳ πάντοτε καὶ μετὰ τοὺς ὑπολοίπους ἐντίμους φορεῖς τῆς πόλεως καὶ τῆς περιοχῆς μας, μέσα σὲ πνεῦμα ἀμοιβαίου σεβασμοῦ τῶν διακριτῶν μας ρόλων, ἀπάλυνσις τῆς φτώχειας, τῆς ἀνεργίας, τῆς δυστυχίας. Οἱ θύρες τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ ὅλων τῶν Ἱερῶν Ναῶν θὰ εἶναι πάντοτε ἀνοικτές, ὅπως ἐξἄλλου συμβαίνει καὶ σήμερα χάρις στὴν στοργικὴ ἀγάπη τοῦ Ἄρχοντος τῆς καλωσύνης καὶ τῆς ἀνθρωπιᾶς, ἀλήστου μνήμης πολυφιλήτου προκατόχου μου Μητροπολίτου Μαξίμου, γιὰ τὴν ἀνακούφισιν, πνευματικὴν καὶ ὑλικὴν, τῶν ἀναξιοπαθούντων ἀδελφῶν.

Διὰ τὴν ἐπίτευξιν ὁμῶς πάντων τῶν ἀνωτέρω ὁραματισμῶν μου μετὰ τὸν Τρισάγιον Θεὸν στηρίζομαι πρωτίστως στὸ ἐκλεκτὸ λῆμμα τῆς Ἀρχιερατικῆς μου διακονίας, τὸν πάντιμον καὶ πολυτιμώτατον μαργαρίτην

τῆς Σερραϊκῆς Ἐκκλησίας, τὸν πιὸ λαμπρὸν καὶ ἀποστίλβοντα λίθον τοῦ ἐπισκοπικοῦ μου διαδήματος, τὸν εὐλαβέστατον κληρὸν, τοὺς καλοὺς καὶ ἀμέσους συνεργάτας μου, τοὺς ὁποίους ἡ ποιμαντικὴ εὐθύνη καὶ ἡ ἀνύστακτος μέριμνα τῶν ἀειμνήστων προκατόχων μου, καὶ μάλιστα τοῦ πολυσεβάστου ἀμέσου προκατόχου μου Μητροπολίτου Μαξίμου ἐδωροφόρησαν στὴν τοπικὴν μας Ἐκκλησίαν. Ἀσπάζομαι φιλήματι ἀγίῳ καὶ ἀδελφικῶ ἓνα ἕκαστον ἐξ ὑμῶν, ἀδελφοί μου πολύτιμοι καὶ περιπόθητοι, μετὰ τῆς προτροπῆς καὶ παρακλήσεως τοῦ πρωτοκορυφαίου Ἀποστόλου Πέτρου «*Πρεσβυτέρους, παρακαλῶ, ὁ συμπρεσβύτερος ἐγώ, ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποιμνιον τοῦ Θεοῦ, ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἐκουσίως, μὴδὲ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως, μὴδὲ ὡς κατακυριεύοντες τῶν κληρῶν, ἀλλὰ τύποι γενόμενοι τοῦ ποιμνίου ἐν πᾶσι*» (Α. Πέτρ. Ε, 1-4). Σᾶς παρακαλῶ, ἀδελφοί μου τίμιοι, ἀναλογιζόμενοι τίς εὐθύνες ἐνώπιον τοῦ ἀπροσωπολήπτου καὶ ἀδεκάστου Θεοῦ, ποὺ μᾶς ἐμίσθωσε εἰς τὸ γεωργίον Του καὶ κατέστησε, ἐμᾶς τοὺς εὐτελεῖς, ποιμένας καὶ ἄρχοντας τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας Του καὶ τοῦ περιουσίου λαοῦ Του, λειτουργοὺς τῶν ἐπουρανίων καὶ φρικτῶν μυστηρίων Του, καὶ οἰκονόμους τῆς μεγάλης ὑπεραγίας ἱερατικῆς δωρεᾶς καὶ χάριτος, ὅπως διακρίνησθε ὡς ἄνδρες «*ἀνεπίληπτοι, νηφάλιοι, σώφρονες, κόσμιοι, φιλόξενοι, διδακτικοί, ἐπιεικεῖς, ἄμαχοι, ἀφιλάργυροι, ἔχοντες τὸ μυστήριον τῆς εὐσεβείας ἐν καρτῶν συνειδήσει*» (Α. Τιμ. Γ. 2-9) καὶ γένησθε τύπος τῶν πιστῶν «*ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ*» (Α. Τιμ. γ. 12). Τιμήσατε, ἀδελφοί μου, τὴν ἁγίαν ἱερωσύνην σας, τὸ τίμιον ἐπιτραχήλιόν σας καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ Ἐπίσκοπός σας θὰ εἶναι πάντοτε δίπλα σας μετὰ ἀγάπην, μετὰ στοργήν, μετὰ κατανόησιν.

Ἰδιαιτέρως ἐπιθυμῶ αὐτὴ τὴν πανεπίσημη ὥρα νὰ στρέψω τὸν λόγον μου στὸν πάγχρυσον καὶ ἀτίμητον θησαυρὸν τῆς Ἐκκλησίας μας, τοὺς συνομίλους τῶν οὐρανίων ἀγγελικῶν ταγμάτων, τὴν ἀήττητον παρεμβολήν, τὴν πνευματικὴν ἀκαταγώνιστον σάρισαν τῶν πνευματικῶν ἀγώνων κατὰ τῶν ὁρατῶν καὶ τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν τῆς πίστεώς μας, τὴν ἰσάγγελον δηλονότι μοναστικὴν πολιτείαν, τοὺς περιποθήτους καὶ τετιμημένους μοναχοὺς καὶ μοναχάς. Ἡ θεοσκέπαστος ἐπαρχία μας εὐεργετήθηκε πλουσιοπάροχα ἀπὸ τὸν Θεόν, ὥστε νὰ φρουρεῖται πνευματικῶς ἀπὸ ἐκπάγλου πνευματικῆς ὠραιότητος μοναστικὰ καθιδρύματα. Ὁ πηγαῖος σεβα-

σμός, ἡ φιλόστοργος ἀγάπη καὶ οἱ διάπυρες προσευχῆς τοῦ Ἐπισκόπου θὰ περισκέπουν αὐτὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας. Ἐπιθυμία μου εἶναι τὸ ἄσβεστον καὶ ἀκοίμητον φῶς τῶν μοναστηρίων μας νὰ φωτίζῃ τὴν ἐν κινδύνους καὶ πειρασμοῖς εὐρισκομένην κοινωνίαν μας κατὰ τὸ πατερικὸν καὶ φιλοκαλικὸν λόγιον «*Φῶς τῶν Ἀγγέλλων ὁ Θεός, φῶς τῶν μοναχῶν οἱ Ἄγγελλοι, φῶς τοῦ κόσμου οἱ μοναχοί*». Κρατήσατε, παρακαλῶ αὐτὸ τὸ φῶς ἄσβεστον, καθαρὸν, ἀγνὸ καὶ μακρὰν πάσης ὑποκρίσεως καὶ νοθεύσεως. Γρηγορήσατε ἔτι μᾶλλον, ὁ ἀντίδικος ἡμῶν λυσομανῶν περιπατεῖ στὰ σκοτεινὰ καὶ ἀσέλῃνα μονοπάτια τοῦ κόσμου μας πρὸς ἄγρην ψυχῶν, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ὁ Κύριός μας ἀπέθανε.

Ἄλλὰ καὶ εἰς τὰ τετιμημένα πρόσωπα τῶν ἱεραποστολικῶς, εὐσυνειδήτως καὶ μὲ τὴν εὐλογίαν τοῦ Ἐπισκόπου των, ἐργαζομένων εἰς τὸν εὐβοτρὺν ἀμπελῶνα τῆς Σερραϊκῆς Ἐκκλησίας, μελῶν τιμίων τῶν Ὁρθοδόξων χριστιανικῶν Ἀδελφοτήτων παρέχω τὴν ὀλόθυμον πατρικὴν καὶ Ἐπισκοπικὴν μου εὐλογίαν. Ἡ ὑπακοή καὶ ἡ ἀφοσίωσίς των εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας καὶ εἰς τὸ Ἐπισκοπικὸν ὠμοφόριον εἶναι ἐγνωσμένη καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ τιμὴ τοῦ Ποιμενάρχου τους δεδομένη. Ἡ συνδρομή σας εἰς τὸ ἔργον τῆς τοπικῆς μας Ἐκκλησίας ἀξιολογεῖται ὡς ἀπαραίτητος καὶ διὰ τοῦτο ἐκτιμᾶται ὡς λίαν ἀξιόλογος. Ὁ θερισμός, ἀδελφοί μου, πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται λιγοστοί. Πᾶς ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρεῖτω. Γνωρίζω τὸν κόπον σας καὶ τίς καλές σας προθέσεις, ἀδελφοί μου, καὶ διὰ τοῦτο θὰ μὲ εὐρητε πάντοτε δίπλα σας μὲ ἀγάπη. Ἐσεῖς μείνατε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῷ Ἐπισκόπῳ καὶ Κύριος ὁ Θεὸς εὐλογήσοι ὑμᾶς ἀφθονοπαρόχως.

Σεμνύνομαι καὶ κανχῶμαι ἐν Κυρίῳ ὅπως ἰδιαιτέρως γιὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεώς μας καὶ τῆς περιοχῆς, τοὺς φιλοπάτριδας στρατιωτικοὺς ἡγήτορας, τοὺς ἀδεκάστους λειτουργοὺς τῆς θέμιδος, τοὺς λαμπροὺς σκαπανεῖς τοῦ πνεύματος καὶ τοὺς εὐσυνειδήτους καὶ φιλοτέκνους διδασκάλους, τοὺς φιλοπροόδους κοινωνικοὺς ἐργάτας καὶ ἀγωνιστάς, τοὺς ἐντίμους λειτουργοὺς τῆς πληροφόρησης καὶ τῆς ἐνημερώσεως, οἱ ὅποιοι, ὁ καθεὶς ἀπὸ τὴν σκοπιάν του, ἐργάζονται μὲ αὐταπάρνησιν καὶ ἀγάπην διὰ τὴν προκοπὴν καὶ τὴν εὐημερίαν αὐτοῦ τοῦ τόσο εὐλογημένου τόπου, ἀποτελοῦντος τμήμα περιόδοξον τῆς τρισεύγενης, ἐνδοξωτάτης καὶ Ἑλληνικωτάτης Μακεδονικῆς γῆς. Σᾶς εὐλογῶ ὅλους μέσα ἀπὸ τὴν ψυχὴν μου καὶ σᾶς ἀπλώνω τὸ χέρι μου

διὰ μίαν γόνιμον καὶ καρποφόρον συνεργασίαν διὰ τὸ καλὸ τοῦ τόπου μας. Ἡ ἐν ἀγάπῃ καὶ εὐλοκρινεῖα συνεργασία μου μετὰ τῶν τοπικῶν πολιτικῶν, στρατιωτικῶν, κοινωνικῶν, πολιτιστικῶν καὶ λοιπῶν ἀρχῶν, στὸ πλαίσιο τῶν σαφῶς θεσμοθετημένων ρόλων μας, θὰ ἀγωνισθῶ νὰ ἀποτελέσει κινητήριον μοχλὸν γιὰ ἔργα κοινωνικῆς προόδου καὶ προσφορᾶς.

Ἐναγκαλίζομαι μὲ ἀνιδιοτελεῖα καὶ ἀνυπόκριτη ἀγάπη τὴν χρυσὴν μας νεολαία, τὴν δαφνοστεφανωμένη ἐλπίδα ὅλων μας. Σᾶς καμαρώνω παιδιὰ μου καὶ ἀδελφία μου καὶ θὰ προσεύχομαι ἰδιαιτέρως γιὰ σᾶς μὲ ὅλην μου τὴν δύναμιν. Στὰ σπινθηροβόλα καὶ ἀνήσυχα μάτια σας ἀντικρῶ τὸ μέλλον αὐτοῦ τοῦ τόπου, στίς ἐνστάσεις καὶ τίς ἀπορίες σας διαβλέπω τὴν ἀναζήτησιν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς αὐθεντικότητος, στίς ὀργισμένες φωνές σας ἀκούω, τοὺς ἄνομους συμβιβασμούς μας καὶ τὰ ἐξοργιστικά μας λάθη ποὺ σᾶς πληγώνουν, στίς πτώσεις σας ζῶ τὴν ἀπόρριψιν τῶν ὑποκρισιῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν μας. Μὴν ἀποκάμετε, ὁμως, ἀδελφία μου. Ὑπάρχει ἐλπίς καὶ ἔχει ὄνομα. Λέγεται Χριστὸς καὶ Ἐκκλησία. Προσπερᾶστε τὰ λάθη καὶ τίς μικρότητές μας μὲ γενναιοφροσύνη, προσπερᾶστε καὶ ἐμᾶς ἂν θέλετε, ὅταν δὲν ἀξίζουμε τῆς ἀγάπης καὶ τῆς παραδοχῆς σας, ἀλλὰ ποτέ, σᾶς παρακαλῶ, ποτέ μὴν προσπεράσετε τὸν Χριστό. Αὐτὸς εἶναι ἡ ἀπαντοχὴ μας, ἡ ἐλπίδα καὶ ἡ σωτηρία μας. Δὲν ἐπιθυμῶ ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ ἐπεκταθῶ περισσότερον. Θὰ δοθῇ ἡ εὐκαιρία νὰ τὰ ποῦμε ἀπὸ κοντά. Ἐναν λόγον μόνον θὰ σᾶς πῶ, καὶ ἐκλάβετε τον ὡς συμβόλαιον τιμῆς. Ὁ Ἐπίσκοπός σας εἶναι ἐδῶ καὶ δὲν θὰ φεισθῇ κόπων καὶ θυσιῶν προκειμένου καὶ σεῖς νὰ ἔλθετε ἐδῶ. Στὴν Ἐκκλησία, στὸν Χριστό, στὴν ἐλπίδα, στὴν ζωὴ.

Τέλος δὲ, ἐκδιπλῶ τὸ ἔσω τῆς ψυχῆς μου περίσεμνο εἰλητάριο, εἰς τὸ ὁποῖον ἔχει γραφεῖ ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ τὸ ὄνομά σου, λαέ μου εὐλογημένε καὶ περιούσιε. Σὺ εἶσαι τὸ καύχημά μου ἐν Κυρίῳ, σὺ εἶσαι ἡ πρὸς τὸν Θεὸν εὐπρόσδεκτος ἀπολογία μου, σὺ ἀποτελεῖς τὸν τιμαλφέστατον θησαυρὸν τῆς ψυχῆς μου, σὺ συνιστᾶς τὸ ἀναντίλεκτον σημεῖον ἀναφορᾶς τῶν προσευχῶν μου, σὺ εἶσαι ἡ ἀδιάλειπτος μέριμνα τῶν φροντίδων μου, ἡ αἰτία τῆς χαρᾶς μου καὶ ὁ αὐθεντικὸς ἀποδέκτης, ἐὰν ὁ Θεὸς τὸ θελήσει καὶ τῆς θυσίας μου. Ὅθεν «*χάριν ἔχω τῷ Θεῷ, ὃ λατρεύω ἀπὸ προγόνων ἐν καθαρᾷ συνειδήσει, ὡς ἀδιάλειπτον ἔχω περὶ σοῦ μνηΐαν*» πιστὲ λαέ τοῦ Θεοῦ, «*ἐν ταῖς δεήσεσί μου νυκτὸς καὶ ἡμέρας*» (Β. Τιμ. α.3). Ἐσὲ ἐπιθυμῶ ἐκ βάθους καρδίας νὰ διακονήσω κατὰ τὸ θέ-

λημα τοῦ Κυρίου, σὲ νὰ ὀδηγήσω εἰς νομάς σωτηρίους, σὲ μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ νὰ παρηγορήσω καὶ νὰ στηρίξω. Δός μου, τίς χαρές σου γιὰ νὰ δοξολογήσω τὸν Θεόν, δός μου τίς λύπες καὶ τίς ἀγωνίες σου γιὰ νὰ κύψω εὐλαβικὰ τὰ γόνατα στὸν Πλάστη μου γιὰ ἰκεσία καὶ παρακλήση. Ἐσένα ζητῶ περιούσιε λαέ μου καὶ τίποτε ἄλλο.

Μακαριώτατε Πάτερ,
Σεβασμιώτατοι Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς,
Πατέρες καὶ ἀδελφοί μου,
Λαὲ τοῦ Θεοῦ,

Περαίνων τὸν λόγον μου ζητῶ τὴν προσευχήν σας καὶ τὴν ἀγάπην σας, ὥστε νὰ φανῶ ἄξιος τῶν προσδοκιῶν σας καὶ νὰ εὐαρεστήσω εἰς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ. Οἱ καιροὶ εἶναι ἀπαρακλήτοι, ὁ πλοῦς πολλὰκις ἐν νυκτί καὶ ὁ ἄνεμος ἐνάντιος. Εὐχηθεῖτε ὁ πυρσὸς τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας τῶν Σερρών καὶ τῆς Νιγρίτης νὰ μένει ἄσβεστος καὶ τήλαυγῆς καὶ ὁ ταπεινὸς Ἐπίσκοπός της νὰ παραμένει ἀκοίμητος φρυκτωρὸς τῶν ἱερῶν καὶ τῶν ὁσίων τῆς ἀγίας πίστεως μας καὶ τῆς φιλότατης Πατρίδος σὲ αὐτὴν τὴν ἑπαλξιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους. Σὲ ὅλους παρέχω τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν ἀγάπην μου καὶ ζητῶ ἀπὸ ὅλους τὴν προσευχήν καὶ τὴν ἀγάπην σας.

Ἀρχὴ τῶν πάντων Κύριέ μου ὁ λόγος ὁ σὸς, τέλος δὲ αὐτῶν ἢ πρὸς τὸν Λόγον ἰκεσία καὶ προσευχή.

«Θεὲ πατέρων καὶ Κύριε τοῦ ἐλέους, ὁ ποιήσας τὰ πάντα ἐν λόγῳ Σου καὶ τῇ σοφίᾳ Σου κατασκευάσας τὸν ἄνθρωπον, ἵνα δεσπόζη τῶν ὑπὸ Σοῦ γενομένων κτισμάτων καὶ διέτη τὸν κόσμον ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν εὐθύτητι ψυχῆς κρίσιν κρίνη, δός μοι τὴν τῶν Σῶν θρόνων πάρεδρον Σοφίαν καὶ μὴ ἀποδοκιμάσης με ἐκ παίδων Σου, ὅτι ἐγὼ δοῦλος Σός καὶ υἱὸς τῆς παιδείας σου. Σὺ μὲ προεῖλω Ἀρχιερέα καὶ διδάσκαλον τοῦ λαοῦ Σου, ἐξάποστειλον, Δέσποτα μεγαλόδωρε, τὴν Σοφίαν Σου ἐξ ἁγίων οὐρανοῦ Σου καὶ ἀπὸ θρόνον δόξης Σου πέμψον Αὐτήν, ἵνα συμπαροῦσα μοι διδάξη τι εὐάρεστον ἐστὶ παρὰ Σοί, καὶ ὀδηγήση με ἐν ταῖς πράξεσί μου σωφρόνως καὶ φυλάξη με ἐν τῇ δόξῃ αὐτῆς καὶ ἔσται προσδεκτὰ τὰ ἔργα μου ἐνώπιόν Σου καὶ ποιμανῶ τὸν λαόν Σου δικαίως». Ἀμήν (πρβλ. Σοφ. Σολ. θ. 1-5, 7, 10-12).

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν. Ἀμήν.

Τέλος καὶ τῷ τρισαγίῳ Θεῷ δόξα

ΕΝΘΡΟΝΙΣΤΗΡΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

(Νέα Ζίχνη 22 Ἰουνίου 2003)

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλε, σεπτὲ Προκαθήμενε τῆς Ἀγιωτάτης Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Σιδηροκάστρου κ. Μακάριε, ἐκπρόσωπε τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου, Σεβ. Μητροπολίτα Καρθαγένης κ. Χρυσόστομε, ἐκπρόσωπε τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς κ. Πέτρου, Σεβ. Μητροπολίτα Ναζαρέτ κ. Κυριακέ, ἐκπρόσωπε τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης κ. Εἰρηναίου, Σεβ. Μητροπολίτα Νευροκοπίου κ. Ναθαναήλ, ἐκπρόσωπε τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πατριάρχου Βουλγαρίας κ. Μαξίμου, σεπτῆ τῶν Ἀρχιερέων χορεία, ἐξοχώτατε ἐκπρόσωπε τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων κ. Ἀχιλλέα Καραμανλῆ, ἐντιμώτατε κ. Νομάρχῃ Σερρών, ἐντιμώτατοι κ.κ. Βουλευτές, ἐνδοξότατε Στρατηγὲ κ. Γιαννόπουλε, γόνε τῆς Ἐπαρχίας μας, ἐνδοξότατοι Στρατηγοὶ τῆς 10ης Μεραρχίας μας, κ. Ἀστυνομικὲ Διευθυντὰ Σερρών, κ. Διευθυντὰ τοῦ Πυροσβεστικοῦ Σώματος Σερρών, κ. Δήμαρχοι τῆς Μητροπολιτικῆς μας περιφερείας, κ. Δήμαρχε Μεγάρων, κ. Νομαρχιακοὶ καὶ Δημοτικοὶ Σύμβουλοι καὶ λοιποὶ ἐκπρόσωποι τῶν Δικαστικῶν, Στρατιωτικῶν, Ἀστυνομικῶν Ἀρχῶν, ἀγαπητοὶ συμπρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι, ἐκπρόσωποι τῶν Μοναστικῶν ἀδελφοτήτων, ἀδελφοί μου περιπόθητοι τέκνα ἐν Κυρίῳ.

*«Δοξάζω τοῦ Πατρός, καὶ τοῦ Υἱοῦ τὴν δύναμιν,
καὶ Πνεύματος Ἁγίου ὑμῶν τὴν ἐξουσίαν...»¹.*

Ναί. Στὴν πρόγνωση τοῦ Θεοῦ Πατέρα, στὴ χάρι τῶν Υἱοῦ καὶ στὴ δύναμι τῶν Ἁγίου Πνεύματος ὀφείλονται ὅλα ὅσα ἔγιναν στὴν Ἀθήνα καὶ γίνονται σήμερα ἐδῶ μὲ κεντρικὸ ἄξονα τὴν ταπεινότητά μου. Γι' αὐτὸ λοιπὸν δόξα καὶ τιμὴ καὶ εὐχαριστία πολλὴ προσνέμω² στὴν αἰτία τῆς ἐν Χριστῷ χαρᾶς μου, τὴν Παναγία Τριάδα, ποὺ μὲ ἐλέησε πρῶτα, μὲ κατέστησε Ἐπίσκοπο τῆς Ἐκκλησίας καὶ μὲ κάλεσε νὰ διαποιμάνω τὴν Ἱερὴ Μητρόπολη τούτῃ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου, ἀκριτικὴ ταυτόχρονα δὲ καὶ ἱστορικὴ.

Μὲ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ, τὴ δοκιμασία καὶ τὴν ψῆφο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐπαρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ σχετικὸ Προεδρικὸ Διάταγμα τῆς Πολιτείας εὐρίσκομαι ἀνάμεσά σας ἐνθρονισμένος στὸν ὑψηλὸ αὐτὸ ἀπὸ πνευματικῆς, γιατί ὄχι καὶ ἐθνικῆς σκοπιᾶς θρόνο τῆς καθέδρας μου ὡς Ποιμένας, Πατέρας καὶ Διδάσκαλος τοῦ ἀπὸ κάθε ἄποψη φιλόχριστου ποιμνίου μου. Τῶν φιλότιμων πνευματικῶν παιδιῶν μου ἀπὸ σήμερα, ποὺ καλλιεργώντας τὴ γῆ γιὰ τὰ πρὸς τὸ ζῆν, δὲν ἀμελοῦν, καθὼς ἔχω καλὰ πληροφορηθῆ, νὰ καλλιεργοῦν καὶ τίς ψυχές τους. Εἶναι δηλαδὴ ὁ τίμιος ἰδρώτας τοῦ προσώπου τους μῦρο ἀγιαστικὸ, ποὺ πηγάζει ἀπ' τίς καρδιές τοῦ λαοῦ αὐτοῦ καὶ εὐωδιάζει πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα, διδάσκοντας καὶ τονίζοντας πὼς ὁ ἐνδοξὸς αὐτὸς τόπος εἶναι μιὰ σχολὴ ποὺ μορφώνει ἀνθρώπους γιὰ τὴν αἰωνιότητα³ μέσα ἀπὸ τὸν ἀγῶνα καὶ τὴν ἀγωνία γιὰ καθημερινὴ καταξίωση καὶ διαρκῆ ἀναζήτησι, μᾶς καὶ ἡ ἔννοια τῆς Παραδόσεως, Ἐκκλησιαστικῆς καὶ Ἐθνικῆς, δὲν εἶναι κάτι τὸ στατικὸ, ἀλλὰ ζωὴ καὶ ὡς ζωὴ δὲν ἔχει ἄλματα ἢ κενά.

Τοῦ
Σεβ. Μητροπολίτου Ζιχνῶν
καὶ Νευροκοπίου κ. **Ἱεροθέου**

1. Στιχηρὸ Ἀναστάσιμο Ἦχου Γ' Ἑσπερινοῦ Σαββάτου.

2. Προβλ. Μαρτυρικὸ Ὅρθρου Τετάρτης, Ἦχου δ'.

3. Προβλ. Κανελλοπούλου, Ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ἡ ἐποχὴ μας, Ἀθῆνα 1953, σελ. 157.

Ὁ νέος Μητροπολίτης Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου
Σεβ. κ. Ἱερόθεος.

Μεγάλο καὶ βαρὺ τὸ χρέος πὺ ἀναλαμβάνω. Ἀνίσχυρες εἶναι οἱ πνευματικὲς καὶ ἠθικὲς μου δυνάμεις. Θὰ τολμήσω ὁμως. Ἡ τόλμη εἶναι τὸ γνῶρισμα τῶν Μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ. Ἡ διακονία τοῦ Ἐπισκόπου στὴν Ἐκκλησία δὲν μπορεῖ, παρὰ νὰ ᾿ναι ἡ τόλμη μιᾶς τόλμης. Ἡ τόλμη καὶ τὸ θαῦμα ἐξ᾿ἄλλου εἶναι τὰ ἀκριβὰ παιδιά τῆς πίστεως. Ἐρχομαι –καὶ ἰδοὺ ἐγὼ– ἔχοντας στὴν καρδιά μου πολλὴ τόλμη καὶ ἀφειδώλευτη ἀγάπη γιὰ ὅλους σας. Καὶ λέγοντας τόλμη, ἐννοῶ ἀσφαλῶς διάθεση γιὰ πνευματικὴ διακονία καὶ ἀνύστακτη μέριμνα γιὰ τὴν κατὰ Χριστὸ μόρφωση τοῦ ποιμνίου, τοῦ ὁποῖου οἱ ἐκδηλώσεις συμπαραστάσεως ἤδη γράφτηκαν στὴν καρδιά μου μὲ χρυσὰ γράμματα. Δώστε μου τὰ χέρια σας. Πάρτε τὴν καρδιά μου. Γιατὶ ἐδῶ δὲν ἤρθα ὡς πάροικος ἢ παρεπίδημος. Ἐδῶ ἤρθα νὰ διακονήσω. Ἐδῶ ἤρθα νὰ σωθῶ! Νὰ γιατί ἡ καρδιά μου χτυπάει γι’ αὐτὸν τὸν τόπο καὶ γι’ αὐτὸν τὸν λαό, τοῦ ὁποῖου τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα

θὰ ἀγκαλιάσω, θὰ ᾿ναι ὁ τρόπος καὶ τῆς δικῆς μου ζωῆς. Ποιμένας καὶ ποιμενόμενοι, κληρὸς καὶ Λαός, Ἀρχοντες καὶ ἀρχόμενοι, ὅλοι μαζί ἀποτελοῦμε τὸ Θεανθρώπινο Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, τὴν Μητρόπολη Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου, μέρος καὶ ταυτόχρονα ὄλον τῆς Μίας, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Ὅπως ὁ γεωργὸς καὶ ἡ γῆ πὺ ὀργώνει εἶναι ἓνα. Ὅπως ὁ ἀμπελουργὸς καὶ τὸ ἀμπέλι πὺ κλαδεύει εἶναι ἓνα. Ὅπως ὁ τσοπάνος καὶ τὸ κοπάδι του εἶναι ἓνα, ἔτσι κι ἐμεῖς ἐδῶ στὴν ὠραία Ζίχνη, τὸ ἀκριτικὸ Νευροκόπι, τὴν ξακουστὴ Πρώτη, τὴν ἱστορικὴ Ἀμφίπολη, τὴν καλὴ Ἀλιστράτη, τὸ κάτω ἀπὸ τὴν σκέπη τῆς Παναγίας Ροδολίβος, τὴν Παλαιοκώμη καὶ ὅλα τ’ ἄλλα τὰ μικρότερα χωριά τῆς Μητροπόλεώς μας, ναι ἐμεῖς, ὅλοι μαζί εἴμαστε τὸ χωράφι τοῦ Χριστοῦ στὴ γῆ κι ἐκεῖνος ὁ γεωργὸς πὺ ὀργώνει, τὸ σπέρνει, τὸ ποτίζει, τὸ θερίζει, παίρνει τοὺς καρπούς. Ὅλοι μαζί Ἐπίσκοπος, Ἱερεῖς, Ἀρχοντες, λαὸς εἴμαστε ἓνα: Ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ στὴ γῆ. Κι ἐγὼ ἤρθα ἐδῶ Θεοδρόμος, κατὰ Θεὸν πορευόμενος πρῶτος σὲ τύπο καὶ τόπο Χριστοῦ καὶ σεῖς ὅλοι συμπορευόμενοί μου. Ναι ὅλοι ἐδῶ θέλω νὰ εἴμαστε ἓνα. Μίαν ὠραία εἰκόνα ἀπ’ τὴν ἀκολουθία τῆς Ἀρτοκλασίας θὰ χρησιμοποιήσω, γι’ αὐτὴν τὴν ἐνότητα. Ὁ Ἐπίσκοπος εὐλογεῖ τοὺς ἄρτους. Ἐνας ἢ δύο Ἱερεῖς κρατοῦν τὸν ἄρτον. Οἱ ὑπόλοιποι, ὁ ἓνας ἀκουμπάει τὸ χέρι του στὸν ὦμο τοῦ προηγουμένου. Τὸ ἴδιο κάνουν οἱ ἄρχοντες, ὁ λαός. Ἐτσι, μέσα στὴν Ἐκκλησία ὁρατὰ φαίνεται αὕτη ἡ ἐνότητα. Εἴμαστε ὅλοι μιὰ ἀλυσίδα μὲ γεροὺς κρῖκους καὶ κανένας καὶ ποτὲ νὰ μὴν θέλει ὁ δικὸς του κρῖκος νὰ σαπίσει, νὰ παλιώσει, νὰ σπάσει καὶ νὰ γίνεῖ αἰτία διάλυσης τῆς ἐνότητος. Εἴμαστε ὡς λαὸς μικρός. Δὲν ἔχουμε περιθώρια γιὰ λάθη μεγάλα. Τώρα τελευταῖα οὔτε κἂν καὶ γιὰ μικρά. Γι’ αὐτὸ ἐνότητα, ἀγάπη, ὁμόνοια, εἰρήνη εὐαγγελίζομαι ὡς θεοδρόμος τὴν πρώτη τούτη μέρα τῆς ἐνθρονισεώς μου. Καὶ πρῶτος θὰ τηρήσω. Ὅπως ὁ ἥλιος διατρέχει ὅλη τὴ γῆ καὶ μὲ τὶς ἀκτίνες του τὴ φωτίζει καὶ τὴ θερμαίνει⁴, ἔτσι κι ὁ Ἐπίσκοπός Σας τὴν τὴν καὶ τέτοια θᾶχει μέριμνα γιὰ σᾶς, τὸ ποιμνιὸ του. Ὅχι πὺς θὰ σᾶς φωτίσω μὲ τὸ φῶς μου ἢ θὰ σᾶς θερμάνω μὲ τὴν πίστη μου, δὲν ἔχω τέτοιες ψευδαισθήσεις, ἀλλὰ μέλημά μου θᾶναι ἢ προσευχή, ἢ λατρεία, ὡστε ὁ Νοητὸς Ἥλιος τῆς Δικαιοσύνης, ὁ Χριστὸς νὰ φωτίζει τὴν ζωὴ καὶ τὰ ἔργα

4. Ἰωάν. Χρυσοστόμου, Εἰς Γέν. ὁμ. 11, 7, PG 53, 97.

σας καὶ νὰ θερμαίνει τὴν πίστη σας. Ὁ Ἐπίσκοπος λειτουργεῖ καὶ κηρύττει. Τελεῖ τὰ μυστήρια. Χειροτονεῖ τοὺς Ἱερεῖς καὶ ἐγκαινιάζει τοὺς Ναοὺς. Προφυλάσσει τὸ ποιμνιό του ἀπὸ αἰρέσεις καὶ κακοδοξίες ὡς καλὸς ποιμένας ἢ ὡς φρουρὸς κατὰ μία ὠραία πατερική ἐκφραση⁵.

Δὲν πρόκειται σήμερα νὰ κάνω προγραμματικές δηλώσεις γιὰ τὸ πῶς θὰ ἐργασθῶ καὶ τί θὰ προσφέρω. Ἦρθα ὡς Ἐπίσκοπος. Εἰλικρινὰ δὲν ξέρω τί θὰ κάνω. Ὅ,τι με φωτίζει ὁ Θεός. Σὲ ὅ,τι με ὀδηγήσουν οἱ δικές σας προσευχές καὶ οἱ δικές πνευματικές καὶ ὄχι μόνον ἀνάγκες⁶. Καλύτερα γι' αὐτὰ εἶναι νὰ μιλήσουν ἄλλοι ἀργότερα. Ὅταν θὰ με φιλήσει ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν θὰ μοῦ χρωστάει τίποτε ἄλλο ὁ ἐπισκοπικός μου θρόνος. Κι ἀκόμα καλύτερα ὅλα ὅσα γίνονται θάνατοι γιὰ τὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Δικαιοκρίτου Κυρίου μας κότινος δόξης κι ὄχι πέτρα πού θὰ με βυθίσει στὴν ἄβυσσος τῆς ἀνυπαρξίας τῶν προσώπων. Προσευχηθῆτε νὰ με φωτίζει πάντα ὁ Θεός νὰ πράττω τὰ καλὰ καὶ σωτήρια ἔργα.

Καὶ πρὶν τελειώσω. Ἀπὸ τὴ θέση αὐτὴ ἀπευθύνω μέσῳ τοῦ Σεβασμιωτάτου ἐκπροσώπου του τὸ βαθύτατο σεβασμὸ καὶ τὴν ἀφοσίωσή μου στὸν Παναγιώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Κων/λεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη μας κ.κ. Βαρθολομαῖο τὸν Α', πού πολλά μοχθεῖ γιὰ τὴν εἰρήνην στὸν κόσμον, τὴν εὐστάθεια τῶν Ἐκκλησιῶν, γνήσιο ἐκφραστή μιᾶς οἰκουμενικῆς ὀρθοδοξίας καὶ ὀρθοπραξίας στοὺς ἀντίποδες τῆς παγκοσμιοποίησης. Στὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπό μας Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλο τὸν Α', στοργικὸ πατέρα. Γιὰ ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ἀγάπης σας πρὸς τὴν ταπεινότητά μου, Μακαριώτατε, νὰ εἶσθε βέβαιος πῶς, ἀντιπελαργώντας, με τὴ χάρις τοῦ Θεοῦ θὰ εἶμαι δίπλα σας σὲ ὅ,τι καλὸ κι εὐλογημένο κάθε φορὰ θ' ἀποφασίζετε.

Στὸν Σεβ. Μητροπολίτη Σιδηροκάστρου κ. Μακάριο ἐκπρόσωπο τοῦ Πατριάρχη μας βαθύτατες εὐχαριστίες γιὰ ὅλα. Στὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Δράμας κ. Διονύσιο, σοφὸ καὶ πεπνυμένο Ἱεράρχη τῆς Ἐκκλησίας μας τὴν πολλὴ τῆς καρδιᾶς μου εὐγνωμοσύνη γιὰ ὅλα ὅσα ἔπραξε στὸ διάστημα τῆς Τοποτηρητείας. Στοὺς ἐνδημοῦντες Σεβασμιωτάτους καὶ Θεοφιλεστάτους

Ἀρχιερεῖς πού δὲν ὑπολόγισαν ἀποστάσεις γιὰ νὰ παρευρίσκονται σήμερα στὴ χαρὰ τῆς τοπικῆς μας Ἐκκλησίας, στὴ χαρὰ τοῦ ποιμνίου μου, τὸν ἐν Χριστῷ ἀσπασμὸ μου καὶ θερμὲς τὶς εὐχαριστίες.

Ἄφησα τελευταῖο τὸν Γέροντα Ἐπίσκοπο κ. Σπυρίδωνα, γιατί εἶναι πατέρας μου. Ἔτσι τὸν νιώθω. Τὸ δωμάτιο καὶ τὸ γραφεῖο στὸ Ἐπισκοπεῖο εἶναι στὴ διάθεσή σας. Ὅλους μᾶς χωράει καὶ κανένας, κυρίως ἐσεῖς, δὲν πρέπει νὰ εἶσθε ἔξω ἀπ' αὐτό. Ἡ ἀγάπη καὶ «ἡ φιλαδελφία μενέτω»⁷. «Ὁ Χριστὸς ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν». Δὲ μποροῦμε καὶ δὲν πρέπει ἄλλα νὰ λέμε καὶ ἄλλα νὰ πράττουμε οἱ Ἐπίσκοποι. Μία Μητρόπολη μὲ δύο Μητροπολίτες καὶ τὸ ἐννοῶ.

Ἀπευθύνω χαιρετισμὸ ἀγάπης στὸν ἱερό μου Κλῆρο πού ἀγωνίζεται νὰ κρατᾶει τὴ φλόγα τῆς πίστεώς μας ἀναμμένη στὶς καρδιές τοῦ ποιμνίου μου. Σᾶς ἀγαπῶ καὶ σᾶς εὐλογῶ ὅλους. Θᾶμαι δίπλα σας πατέρας κι ἀδελφός. Χαιρετίζω μὲ χαρὰ καὶ αἰσιοδοξία τὶς μοναστικές ἀδελφότητές μας. Προέρχομαι ἀπὸ ἐπαρχία μὲ πολλὰ Μοναστήρια καὶ γνωρίζω τὴ χάρις πού ἔχει ὁ τόπος ὅταν νύχτα-μέρα γι' αὐτὸν προσεύχονται τόσες ψυχές. Δὲν θὰ ἐπεμβαίνω στὰ ἐσωτερικά σας ζητήματα. Ὅταν ὁμως θὰ χρειάζεστε θᾶμαι παρών. Αὐτὸ δὲν εἶναι ἀμέλεια, ἀλλὰ διάκριση. Ἐπιτρέψατέ μου, ἔτσι νὰ βλέπω τὰ πράγματα. Ἀπευθύνω τέλος, χαιρετισμὸ ἀγάπης καὶ εὐλογία πατρική στὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ πού με συνόδευσε μέχρις ἐδῶ καὶ στὸ ποιμνιό μου. Ἀγαπητοί μου Μεγαρεῖς: Σήμερα ἀποχωρίζομαι τὰ Μέγαρα καὶ ἐγκαθίσταμαι στὴν εὐλογημένη κι ἀρχοντική Νέα Ζίχνη τῆς Μακεδονίας μας. Αὐτὴ εἶναι πλέον ἡ γῆϊνη πατρίδα μου. Αὐτὸς εἶναι ὁ λαός μου, τὰ ἀδέλφια μου, τὰ παιδιά μου τὰ πνευματικά.

Προσευχηθῆτε νὰ μὴ τοὺς ἀπογοητεύσω. Μὲ τὴ χάρις τοῦ Θεοῦ νᾶμαι αὐτὸς πού πρέπει νὰ εἶμαι. Ἔχω βρεῖ ἐδῶ κι ἓνα μεγάλο φίλο κι ἀδελφό. Τὸν Μεγαλομάρτυρα Γεώργιο τὸν Τροπαιοφόρο, στὸ «σπίτι» τοῦ ὁποῦ ἐνθρονίζομαι. Ἐκεῖνος μὲ τὸ μακρὸ δόρυ πού κρατᾶει θὰ διώχνει μακριά μου κάθε πειρασμό. Σᾶς εὐχαριστῶ ὅλους! Σᾶς εὐγνωμονῶ ὅλους! Σᾶς εὐλογῶ μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά μου. Σᾶς ἀγαπῶ ὅλους!

Κύριε, Κύριε ἄνοιξέ μου τὴ θύρα τοῦ ἐλέους σου καὶ «ἐπίβλεπον ἔξ οὐρανοῦ καὶ ἶδε καὶ ἐπίσκεψαι τὴν ἄμπελον ταύτην καὶ κατάρτισαι αὐτήν, ἣν ἐφύτευσεν ἡ δεξιὰ σου». Ἀμήν.

5. Ἱππολύτου Ρώμης, Ε.Ε.Π. 5, 199.

6. Προβλ. ΟΙΚΟΔΟΜΗ, Ἑπετηρὶς Ἐκκλησιαστικῆ καὶ Φιλολογικῆ, ἔτος Γ'-Δ', 1960-1961, Ἐν Κοζάνη 1964, σ. 43: «Κανένα ζήτημα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους δὲν πρέπει νὰ μᾶς εἶναι ἀδιάφορον». Ἡ φράσις ἀνήκει στὸν μακαριστὸ Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΣΠΥΡΙΔΩΝΑ.

7. Ἐβρ. 13, 1.

**ΕΚΚΛΗΣΙΑ,
ΕΘΝΙΚΗ
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΣΥΝΤΑΓΜΑ**

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἔνωση ἀπὸ τὴν 1η Μαΐου 2004 διευρύνεται καὶ ἀποκτᾶ 10 νέα μέλη, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὴν μαρτυρικὴ Κύπρο. Στὸ πλαίσιο αὐτὸ θεωρήθηκε σκόπιμο νὰ γίνῃ μία ἀναδιάρθρωση τῶν ἐσωτερικῶν λειτουργιῶν καὶ διαδικασιῶν καὶ νὰ καταγραφοῦν οἱ θεμελιώδεις ἀρχές καὶ ἀξίες τῆς Ἐνώσεως. Τὸ κείμενο, ποὺ συντάξε Ἐπιτροπὴ 110 εἰδικῶν ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ κ. Βαλερί Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν, ὀνομάζεται Συνταγματικὴ Συνθήκη τῆς Εὐρώπης. Γιὰ νὰ συνεννοούμαστε καλύτερα τὸ ὀνομάζουμε Εὐρωπαϊκὸ Σύνταγμα. Τὸ κείμενο ποὺ παρουσιάσθηκε κατὰ τὴν Σύνοδο Κορυφῆς τῆς Χαλκιδικῆς τὸν Ἰούνιο τ.ἔ. θὰ συζητηθεῖ κατὰ τὴν λεγόμενη Διακυβερνητικὴ Διάσκεψη καὶ θὰ ὑποστῇ ἀρκετὲς τροποποιήσεις. Ὅμως τὰ κυριώτερα σημεῖα δὲν ἀναμένεται νὰ ἀλλάξουν, γι' αὐτὸ θὰ ἐπιχειρήσουμε ἓνα σύντομο σχολιασμὸ μὲ ἐπίκεντρο τὴν κατοχύρωση τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τὴν προστασία τῆς ἐθνικῆς μας ταυτότητος.

Τὸ Προοίμιο τοῦ «Συντάγματος» ξεκινᾷ μὲ μία φράση τοῦ Θουκυδίδου (ὄρισμός τῆς Δημοκρατίας) ἀπὸ τὸν Ἐπιτάφιο τοῦ Περικλέους, γεγονός ποὺ κολακεύει κάθε Ἕλληνα. Στὴν συνέχεια ἔρχεται ἡ μεγάλη ἀπογοήτευση. Τὸ κείμενο ἀναφέρεται στὴν «πολιτιστικὴ, τὴ θρησκευτικὴ καὶ τὴν ἀνθρωπιστικὴ κληρονομία τῆς Εὐρώπης» χωρὶς νὰ κατονομάζει τὶς Χριστιανικὲς καταβολές τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Πρόκειται γιὰ μία παράλειψη, ἡ ὁποία ἔχει πολλακίς σπηλιτευθεῖ ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο καὶ τὸν Προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας μας, διότι ἀποκόπτει τὴν Εὐρώπη ἀπὸ τὴν Ἱστορία της καὶ τὸν Πολιτισμὸ της. Πάντως μία ἐπόμενη παράγραφος τοῦ Προοιμίου ἔρχεται νὰ δώσει ἓναν τόνο αἰσιοδοξίας, ὅταν διαβάζουμε ὅτι «οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης, παραμένοντας ὁ καθένας ὑπερήφανος γιὰ τὴν ταυτότητά του καὶ γιὰ τὴν ἐθνικὴ του ἱστορία, εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ ξεπεράσουν τὶς παλαιὲς τοὺς διχόνοιες...». Εἶναι μία ξεκάθαρη δήλωση, ἡ ὁποία διασκεδάζει σὲ ἓνα βαθμὸ τὶς ἀνησυχίες ἐκείνων ποὺ ἀνησυχοῦν ὅτι μέσα στὴν εὐρωπαϊκὴ χοάνη θὰ χάσουμε τὴν ταυτότητά μας. Οἱ κίνδυνοι, βεβαίως, εἶναι ὑπαρκτοὶ καὶ εἶναι καθήκον τοῦ κάθε λαοῦ νὰ ἀγωνισθεῖ γιὰ νὰ μὴν ἀπολέσει τὴν πολιτιστικὴ του ἰδιοπροσωπία.

Τὸ κείμενο συνδυάζει στοιχεῖα τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ ὁράματος καὶ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὰ ἐθνικὰ κράτη προσπαθώντας νὰ τηρήσει λεπτὲς ἰσορροπίες. Πάντως τὸ ἐθνικὸ κράτος δὲν ἔχει πεθάνει, ὅπως κάποιοι προέβλεπαν ἢ ἴσως ἐπιθυμοῦσαν. Στὸ ἄρθρο I-5 τοῦ Συντάγματος τονίζεται ὅτι «Ἡ Ἔνωση σέβεται τὴν ἐθνικὴ ταυτότητα τῶν κρατῶν-μελῶν της ποὺ εἶναι συμφυῆς μὲ τὴ βασικὴ πολιτικὴ καὶ συνταγματικὴ δομὴ καθενός... Σέβεται τὶς οὐσιώδεις λειτουργίες τοῦ κράτους, ἰδίως δὲ ἐκείνες ποὺ ἀποβλέπουν στὴν ἐξασφάλιση τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος...». Ἐπίσης τὸ κείμενο εἰσάγει καὶ στοιχεῖα συμμετοχικῆς δημοκρατίας ὅπως τὸ ἄρθρο I-46, ἐδάφιο 4, ποὺ προβλέπει ὅτι «ἓνας σημαντικὸς ἀριθμὸς πολιτῶν, ὄχι μικρότερος τοῦ ἐνός ἑκατομμυρίου, ἀπὸ σημαντικὸ ἀριθμὸ κρατῶν-μελῶν, δύναται νὰ καλεῖ τὴν Ἐπιτροπὴ νὰ ὑποβάλει κατάλληλες προτάσεις ἐπὶ θεμάτων, σὰ ὅποια θεωροῦν ὅτι ἀπαιτεῖται νομικὴ πράξη τῆς Ἐνώσεως». Μὲ ἀπλὰ λόγια μὲ ἓνα ἑκατομμύριο ὑπογραφές μπορεῖ νὰ θεσπισθεῖ ἢ νὰ ἀλλάξῃ ἓνας εὐρωπαϊκὸς νόμος.

Μεγάλης σημασίας γιὰ τὴν κατοχύρωση τῶν ἐθνικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἰδιαιτεροτήτων κάθε λαοῦ εἶναι ἡ ρήτρα τοῦ ἄρθρου I-51, ἡ ὁποία ὑπῆρχε καὶ στὴν Συνθήκη τοῦ Ἄμστερνταμ τοῦ 1997. Λέγει τὰ ἑξῆς: «Ἡ Ἔνωση σέβεται καὶ δὲν

θίγει τὸ καθεστῶς πὺν ἔχουν σύμφωνα μὲ τὸ ἐθνικὸ δίκαιο οἱ Ἐκκλησίες καὶ οἱ θρησκευτικὲς ἐνώσεις ἢ κοινότητες στὰ κράτη-μέλη». Τοῦτο σημαίνει ὅτι δὲν πρόκειται νὰ ἔλθει τὸ ὁποιοδήποτε εὐρωπαϊκὸ ὄργανο νὰ μᾶς ἐπιβάλλει ποιὸ ρόλο θὰ ἔχει ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στὴν κοινωνία μας. Αὐτὸ τὸ θέμα θὰ τὸ ρυθμίσει τὸ ἑλληνικὸ Σύνταγμα καὶ ἡ ἑλληνικὴ Νομοθεσία πὺν ὀφείλει νὰ ἐκφράξει τὴν παράδοση καὶ τὴν βούληση τοῦ λαοῦ μας. Πρέπει ἐδῶ νὰ σημειώσουμε ὅτι σὲ ἔντυπα τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ κόσμου ἐπεσημάνθη μὲ ἀρνητικὰ σχόλια ἡ ἐπόμενη παράγραφος τοῦ ἀρθροῦ πὺν ἀναφέρει ὅτι: «Ἡ Ἐνωση σέβεται παρομοίως τὸ καθεστῶς τῶν φιλοσοφικῶν καὶ μὴ ὀμολογιακῶν ὀργανώσεων». Τὸ κείμενο ἐννοεῖ ὅτι καὶ γι' αὐτὲς τὶς ὀμάδες ὑπερισχέει ἡ ἐθνικὴ νομοθεσία, ὅμως κύκλοι προσκείμενοι στὸ Βατικανὸ ὀμιλοῦν γιὰ προσπάθεια νομοθετικῆς προστασίας τοῦ Τεκτονισμοῦ.

Ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν Ἐκκλησία μας ἔχει τὸ ἀρθρο II-9 τοῦ Προσχεδίου τῆς Συνταγματικῆς Συνθήκης, τὸ ὀποῖο ὀρίζει ὅτι: «Τὸ δικαίωμα γάμου καὶ ἵδρυσης οἰκογένειας διασφαλίζονται σύμφωνα μὲ τὶς ἐθνικὲς νομοθεσίες πὺν διέπουν τὴν ἄσκησή τους». Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ Ἑλλάς δὲν εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ ἀκολουθήσει τὴν τακτικὴ ἄλλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν πὺν ἀναγνωρίζουν ὡς γάμο μὲ νομικὲς συνέπειες τὴν συμβίωση ὀμοφυλοφίλων ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν. Στὴν ἐθνικὴ ἐπίσης νομοθεσία ἐπα-

φίεται καὶ ὁ καθορισμὸς τοῦ τι εἶναι ἀντιρρησίας συνειδήσεως καὶ ποιὰ τὰ δικαιώματα ἢ οἱ ὑποχρεώσεις του. Τὸ ἀρθρο II-10, ἐδάφιο 1, τονίζει ὅτι: «Τὸ δικαίωμα ἀντίρρησης συνειδήσεως ἀναγνωρίζεται σύμφωνα μὲ τὶς ἐθνικὲς νομοθεσίες πὺν διέπουν τὴν ἄσκησή του».

Τὸ ἀρθρο II-22 τοῦ Προσχεδίου ἐπανέρχεται στὸν σεβασμὸ τῶν ἐπὶ μέρους πολιτιστικῶν παραδόσεων καὶ λέγει: «Ἡ Ἐνωση σέβεται τὴν πολιτιστικὴ, θρησκευτικὴ καὶ γλωσσικὴ πολυμορφία». Βεβαίως στὴν πράξη πάντα ἔλλοχεύουν κίνδυνοι γιὰ τὶς γλώσσες τῶν μικρῶν σὲ πλῆθυσμὸ λαῶν, οἱ ὀποῖες ἤδη ἀπειλοῦνται νὰ ἐκτοπισθοῦν στὰ κοινοτικὰ ὄργανα ἀπὸ τὶς γλώσσες τῶν πολυαριθμῶν λαῶν. Εἶπαμε καὶ προηγουμένως ὅτι ἡ εὐρωπαϊκὴ συνεργασία εἶναι ἓνα στάδιο συνεχοῦς ἀγῶνς καὶ ἡ διατήρηση τῆς ἑλληνορθόδοξου ταυτότητός μας εἶναι πρωτίστως ὑποχρέωση ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων.

Οἱ συζητήσεις γιὰ τὴν Συνταγματικὴ Συνθήκη ἔχουν ἀκόμη δρόμο νὰ διανύσουν. Ἡ Ἐκκλησία μας παρακολουθεῖ μὲ ἀγρυπνο ἐνδιαφέρον τὴν προσπάθεια οἰκοδομήσεως μιᾶς νέας Εὐρώπης τῶν 25 καὶ εἶναι ἔτοιμη νὰ προσφέρει τὶς θετικὲς τῆς ὑπηρεσίες, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀρθρώσει τὴν τεκμηριωμένη κριτικὴ τῆς ὥστε νὰ ἀποκτήσει ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση πνευματικὸ περιεχόμενο καὶ νὰ μὴν καταστήσει ἀπλῶς ἓνα πεδίο οἰκονομικῶν συναλλαγῶν. Ἡ Ἐκκλησία μας προσεύχεται καὶ ἐλπίζει ὅτι δὲν θὰ ἐξελιχθεῖ ἡ εὐρωπαϊκὴ κοινωνία σὲ μία κοινωνία χωρὶς Θεό.

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Είχα την τιμή να συμπεριληφθῶ στὰ μέλη τῆς συνοδείας τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου, στὴν πρώτη εἰρηνικὴ ἀποστολὴ του στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας, μετὰ τὴν ἄνοδό του στὸν Ἀρχιεπισκοπικὸ θρόνο Ἀθηνῶν. Ἐπρόκειτο γιὰ μιὰ περιοδεία στὸ Πατριαρχεῖο, τὶς Μητροπόλεις, Ἐπισκοπὲς καὶ τὰ Μοναστήρια τῆς Ρουμανίας, ἡ ὁποία μᾶς ἔδωσε τὴν δυνατότητα νὰ ζήσουμε ἐξαιρετικὲς ἐμπειρίες, μερικὲς ἀπὸ τὶς ὁποῖες θὰ ἤθελα νὰ διατυπώσω στὴν συνέχεια.

1. Τιμὴ στὸν Ἀρχιεπίσκοπο

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος ἦταν σὲ ὅλες τὶς συναντήσεις τὸ τιμώμενο πρόσωπο, ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἦταν ἡ Εἰρηνικὴ του ἐπίσημη ἐπίσκεψη στὴ Ρουμανικὴ Ἐκκλησία. Βεβαίως διαπιστώσαμε ὅτι ὁ Μακαριώτατος ἐγνώριζε πολλὰ πράγματα ἀπὸ τὶς προηγούμενες ἐπισκέψεις ποὺ ἔκανε ὡς Μητροπολίτης Δημητριάδος, ἐγνώριζε τὴν νοοτροπία τοῦ ρουμανικοῦ λαοῦ, ἔψαλε τροπάρια στὴν Ἐκκλησία σύμφωνα μὲ τὴν ρουμανικὴ γλώσσα καὶ μουσικὴ, ἐγνώριζε πρόσωπα καὶ καταστάσεις. Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ παράγοντες τὸν ἐγνώριζαν ἀπὸ τὶς προηγούμενες ἐπισκέψεις του. Ἀκριβῶς γι' αὐτὸν τὸν λόγο οἱ λόγοι του ἦταν προσωπικοί, ἀλλὰ καὶ οἱ προσφωνήσεις τῶν Ρουμάνων πρὸς αὐτὸν εἶχαν ἔντονο προσωπικὸ χαρακτήρα.

Γενικὰ τὸν Μακαριώτατο τὸν ἐτίμησαν ὅλες οἱ πολιτικὲς ἐξουσίες, ὁ Πρόεδρος τῆς Ρουμανικῆς Δημοκρατίας, προσφέροντας σὲ αὐτὸν τὴν ἀνωτάτη διάκριση τοῦ Ρουμανικοῦ Κράτους, ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Χώρας, ὁ Πρόεδρος τοῦ Κοινοβουλίου, οἱ Νομάρχες καὶ οἱ Δήμαρχοι τῶν Πόλεων, ὁ Πατριάρχης Ρουμανίας, οἱ Μητροπολίτες, οἱ Ἀρχιεπίσκοποι καὶ οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας, τὰ δύο Πανεπιστήμια (Κραιόβας καὶ Ἰασίου), τὰ ὁποῖα τοῦ ἀπένεμαν τὸν τίτλο τοῦ ἐπίτιμου διδάκτορος, ἡ Ἑλληνικὴ Πρεσβεία καὶ ὁ λαός. Γενικά, τοῦ ἀπέδωσαν τιμὲς ἀρχηγοῦ Κράτους, ἀπὸ τὴν ἀφίξή μας στὸ ἀεροδρόμιο ἕως τὴν ἀναχώρησή μας ἀπὸ τὴν Ρουμανία. Οἱ ὑποδοχὲς ποὺ τοῦ ἐπεφύλαξαν ἦταν συγκινητικότητες. Ὅλοι ἀναφέρθηκαν στὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ Μακαριωτάτου. Καὶ ἐκεῖνος ἦταν ἀκούραστος, ἔτοιμος νὰ ἀντιφωνῇ εὐστοχα καὶ κατάλληλα σὲ κάθε προσφώνηση, νὰ συνομιλῇ γιὰ πολλὰς ὥρες στὰ ἑλληνικά, γαλλικά, ἀγγλικά καὶ μερικὲς φορὲς χρησιμοποιώντας καὶ ρουμανικὲς ἐκφράσεις. Στήριξε ποικιλοτρόπως τὸν Πατριάρχη Ρουμανίας κ. Θεόκτιστο καὶ τὴν Ἐκκλησία μπροστὰ στὶς Πολιτειακὲς ἀρχὲς τοῦ τόπου. Μάλιστα σὲ δύο περιπτώσεις προσέφερε καὶ οὐσιαστικὴ ὑλικὴ βοήθεια. Ἐνώπιον τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Χώρας ἀνήγγειλε ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος θὰ ἀναλάβῃ τὴν κατασκευὴ τοῦ τέμπλου τοῦ νέου Πατριαρχικοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ, δίδοντας τὸ ποσὸ τῶν 100.000 ΕΥΡΩ, καθὼς ἐπίσης ἔδωσε ἐξ ὀνόματος τῆς Ἀλληλεγγύης τῆς Ἱερᾶς Συνόδου δύο πλήρως ἐξοπλισμένα ἀσθενοφόρα στὸ Διαγνωστικὸ Κέντρο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μολδαβίας, ἀξίας περίπου 200.000 ΕΥΡΩ.

2. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας, ποὺ εἶναι Πατριαρχεῖο, κρατᾷ τὸ ἀρχαῖο ἐκκλησιαστικὸ σύστημα διοικήσεως, ἥτοι εἶναι χωρισμένη σὲ Μητροπόλεις, σὲ Ἀρχιε-

πισκοπὲς καὶ Ἐπισκοπὲς. Ἐκεῖ ἰσχύει τὸ λεγόμενον Μητροπολιτικὸ σύστημα διοικήσεως, οἱ Ἀρχιεπίσκοποι εἶναι κατώτεροι ἀπὸ τοὺς Μητροπολίτας, οἱ Χωρεπίσκοποι ἔχουν ἰδιαίτερη ἐκκλησιαστικὴ περιφέρεια καὶ ποιμαίνουν καί, βεβαίως, ὑπάρχουν καὶ οἱ βοηθοὶ Ἐπίσκοποι στὸ Πατριαρχεῖο, τὴν Ἱερά Σύνοδο, τὶς Μητροπόλεις καὶ τὶς Ἀρχιεπισκοπὲς.

Ὅπως εἶναι γνωστὸν, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας πέρασε ἀπὸ τὸ μαρτύριο τῶν διωγμῶν λόγῳ τοῦ κομμουνιστικοῦ καθεστώτος καὶ ἄρχισε νὰ ἐπανευρίσκη τὴν ἐλευθερία τῆς τὸ 1989-1990, μετὰ τὴν πτώση τοῦ καθεστώτος. Βεβαίως πέρασε μιὰ δοκιμασία, ἀλλὰ μὲ σοφία καὶ διάκριση ἀντιμετώπισε τοὺς πειρασμούς. Τὸ ὅτι πέρασε μέσα ἀπὸ τὸ μαρτύριο τῶν διωγμῶν φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἐκφραζόταν ὁ Πατριάρχης καὶ οἱ Μητροπολίτες, ἀφοῦ περιορίζονται στὸν θεολογικὸ λόγο, ἀναφέρονται σὲ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα καὶ γνωρίζουν νὰ μὴ ἐκκοσμικεύουν τὴν ἐκκλησιαστικὴ διακονία. Χρειάστηκε νὰ ζητήσῃ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας συγγνώμη ἀπὸ τὸν λαὸ γιὰ μερικὲς ἐνέργειες πού ἔκανε κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ κομμουνιστικοῦ καθεστώτος, οἱ ὁποῖες πάντως ἐνέργειες ἔγιναν μέσα στὴν προοπτικὴ νὰ περισώσουν ὅ,τι μποροῦσε νὰ περισωθῇ.

Αὐτὴν τὴν στιγμή πνέει ἕνας ἄνεμος δημιουργίας στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας, ἀφοῦ ἡ Ἐκκλησία, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν λατρεία ἀσκεῖ καὶ κοινωνικὸ ἔργο, τὸ ὁποῖο δὲν μποροῦσε νὰ κάνη κατὰ τὴν προηγούμενη περίοδο. Δημιουργοῦνται ἐκκλησιαστικὰ ἱατρικὰ διαγνωστικὰ κέντρα, πολιτιστικὰ κέντρα, διοργανώνονται ὁμιλίες καὶ πολιτιστικὲς συναντήσεις, ἐκδίδονται διάφορα βιβλία καὶ περιοδικὰ καὶ βεβαίως ὅλοι οἱ πολιτικοὶ ἄρχοντες ἐκτιμοῦν καὶ δημοσίως ἐκφράζονται θετικὰ γιὰ τὴν προσφορὰ τῆς Ἐκκλησίας στὴν κοινωνία. Οἱ πάντες, πολιτικοὶ καὶ ἐκκλησιαστικοί, φαίνεται ὅτι τιμοῦν τὸν Πατριάρχη Ρουμανίας κ. Θεόκτιστο καὶ ἐκεῖνος ἀνταποκρίνεται δημιουργικὰ. Μοῦ ἔκαναν ἐντύπωση οἱ λόγοι του πού ἦταν μεστοὶ θεολογικοῦ καὶ ποιμαντικοῦ περιεχομένου.

Ἐπίσης, παρατηρεῖ κανεὶς μιὰ μεγάλη προσέλευση τῶν νέων στὸν Κλῆρο. Ἐπισκεφθήκαμε ἕνα Ἐκκλησιαστικὸ Συνέδριο καὶ εἶδαμε τὰ παιδιά πού προετοιμάζονται γιὰ νὰ εἰσέλθουν στὴν Ἱερωσύνη. Πληροφορηθήκαμε δὲ ὅτι ὑπάρχει πληθώρα προσέλευσης νέων στὸν ἱερό Κλῆρο, καὶ μάλιστα γιὰ κάθε Ἑνορία γίνεται διαγωνισμὸς μεταξὺ πολλῶν ὑποψηφίων, ὥστε νὰ προσληφθῇ ὁ καλύτερος.

3. Ἡ εὐσέβεια τοῦ Ρουμανικοῦ λαοῦ

Τεράστια ἐντύπωση μοῦ προξένησε ἡ εὐσέβεια τοῦ Ρουμανικοῦ λαοῦ. Εἶχα διαβάσει σχετικὰ βιβλία παλαιότερα γύρω ἀπὸ τὸ θέμα αὐτό, κυρίως τὸ βιβλίον τοῦ Βιργιλίου Γκεωργίου «Ἀπὸ τὴν 25ῃ ὥρα στὴν αἰώνια ὥρα» καὶ ἐκεῖ εἶδα τὴν εὐλάβεια τοῦ ρουμανικοῦ λαοῦ πρὸς τοὺς Κληρικοὺς καὶ τὸν σεβασμὸ του πρὸς τὴν λατρεία τῆς Ἐκκλησίας. Στὸ βιβλίον αὐτὸ φαίνεται καθαρὰ τὸ μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης καὶ ὁ σεβασμὸς πού τρέφουν οἱ Ρουμάνοι πρὸς τὸν Κλῆρο, ἡ θεολογία τῆς κοινωνίας μεταξὺ ζώντων καὶ κεκοιμημένων, ἡ θεολογία τῶν εἰκόνων κλπ. Βεβαίως σημαντικὴ εἶναι καὶ ἡ θεολογία τοῦ Ρουμάνου θεολόγου π. Δημητρίου Στανιλοάε πού συνέδεε τὴν θεολογία μὲ τὴν ἄσκηση καὶ τὴν λατρεία τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ Χριστιανοὶ Ρουμάνοι κατέκλυσαν τοὺς Ναοὺς, στοὺς ὁποίους λειτουργήσαμε, ἀπὸ τὸ πρωὶ στὶς 5 ἡ ὥρα μέχρι τὸ μεσημέρι στὶς 1 ἡ ὥρα πού τελείωσε ἡ θεία Λειτουργία. Κατὰ τὴν διάρκειά τῆς θείας Λειτουργίας αἰσθάνονταν τὴν ἔντονη προσευχὴ τοῦ λαοῦ, ἔβλεπε τὰ δάκρυα τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὶς σημαντικὲς στιγμὲς τῆς θείας Λειτουργίας, ἔβλεπε τὴν ἔντονη προσήλωσή τους στὰ τελούμενα, ψαλλόμενα καὶ λεγόμενα. Καὶ ὅταν τελείωσε ἡ θεία Λειτουργία περιέμενε ὁλος ὁ λαὸς τοὺς Κληρικοὺς νὰ ἐξέλθουν ἀπὸ τὸν ἱερό Ναὸ καὶ προσπαθοῦσαν νὰ ἀσπασθοῦν τὸ χέρι τῶν Ἐπισκόπων, νὰ ἀκουμπήσουν καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἄμφιά τους γιὰ νὰ λάβουν τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ. Θυμήθηκα ἔντονα τὶς στιγμὲς τῶν περιοδειῶν τοῦ Χριστοῦ, τότε πού ὁ λαὸς τὸν συνέπνιγε καὶ μάλιστα ἡ αἰμορροῦσα ἀκούμπησε τὸ ἄκρο τῶν ἱματίων τοῦ Χριστοῦ. Ὁ λαὸς εἶχε κατακλύσει τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς καὶ σὲ μερικὲς στιγμὲς ὅλο τὸ ἐκκλησίασμα ἔψαλε τὰ τροπάρια τῆς θείας Λειτουργίας.

Χιλιάδες λαοῦ παρέμειναν ὄρθιοι γιὰ πολλὰ ὥρες καὶ μάλιστα ὅταν κάποια νέα κοπέλα αἰσθάνθηκε τάση λιποθυμίας καὶ ἔπεσε στὸ δάπεδο καὶ τότε δὲν ἤθελε νὰ ἀποχωρήσῃ ἀπὸ τὸν Ἱερό Ναό.

4. Τὰ Μοναστήρια τῆς Ρουμανίας

Ἐπισκεφθήκαμε πολλὰ Μοναστήρια, στὰ ὁποῖα μονάζουν ἀρκετὲς νέες μοναχές. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας εἶναι γνωστὴ γιὰ τὴν ἔντονη μοναχικὴ παράδοσή της. Πολλὲς νέες κοπέλες ζοῦν σὲ κάθε Μοναστήρι, καὶ ἔτσι τὰ Μοναστήρια βρίσκονται τώρα σὲ μεγαλύτερη πνευματικὴ ἀνθήση. Μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ εἶχαν ἐκκενωθῇ

ἀπὸ τὸ κομμουνιστικὸ καθεστῶς, ἀλλὰ τώρα ἐπανήλθαν οἱ μοναχὲς καὶ ἀνθρῆ ἡ μοναχικὴ ζωὴ. Τὰ Ὁρθόδοξα Μοναστήρια ἀποτελοῦν εὐεργετικὸ παράγοντα σὲ κάθε περιοχὴ, ἀπὸ ἀπόψεως πνευματικῆς, ἀλλὰ καὶ κοινωνικῆς καὶ πολιτιστικῆς. Ὅπως μᾶς δόθηκε ἡ δυνατότητα νὰ καταλάβουμε, στὴν Ρουμανία διαδόθηκε κυρίως ἡ ἡσυχαστικὴ παράδοση, ἀπὸ μαθητὲς καὶ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ καὶ ἀπὸ ἡσυχαστὲς Πατέρας. Μάλιστα ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἠγιασμένος, Ρουμάνος κατὰ τὴν καταγωγὴν, πού ἐζησε στὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ στὴν συνέχεια μετέβη στὴν Ρουμανία, ἴδρυσεν τὴν Ἱερὰ Μονὴ Τισμάνα, μετέφερε ἐκεῖ τὴν ἡσυχαστικὴ παράδοση, ἡ ὁποία ἔγινε τελικὰ τὸ κέντρο τῆς ὀρθόδοξης ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς τῆς Ρουμανίας.

5. Σχέσεις μεταξύ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας

Μετὰ τὶς δύσκολες ἡμέρες τοῦ κομμουνιστικοῦ καθεστῶτος οἱ σχέσεις μεταξύ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας βρίσκονται σὲ καλὴ προοπτικὴ. Οἱ πολιτικοὶ ἄρχοντες, δηλαδὴ ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, ὁ Πρωθυπουργός, ὁ Πρόεδρος τοῦ Κοινοβουλίου, οἱ Ὑπουργοὶ καὶ οἱ Βουλευτὲς, οἱ Νομάρχες, οἱ Πρόεδροι τοῦ Νομαρχιακοῦ Συμβουλίου, οἱ Δήμαρχοι καὶ ἄλλοι πολιτικοὶ παράγοντες ἐξεδήλωναν ποικιλοτρόπως τὸν σεβασμὸ τους στὴν Ἐκκλησία καὶ τοὺς ἀνθρώπους τῆς. Μάλιστα ἐπέστρεψαν μέρος τῆς ἐκκλησιαστικῆς παρουσίας πού εἶχε δεσμευθῆ ἀπὸ τὸ προηγούμενο καθεστῶς. Ὁλόκληρα κτίρια, ἰδίως τὸ κτίριο τοῦ Κοινοβουλίου, ἀνάκτορα, ξενοδοχεῖα καὶ ἄλλα κέντρα ἐπεστράφησαν στὴν Ἐκκλησία, ὥστε ἐκεῖνη νὰ ἀναπτύξῃ τὴν ποικίλη προσφορὰ τῆς στὴν κοινωνία. Μάλιστα σὲ μιὰ ἐπιγραφή πάνω σὲ ἓνα τέτοιο κτίριο γραφόταν ὅτι ἐπιστρέφεται ὡς ἐλάχιστο φόρο τιμῆς καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησία πού ταλαιπωρήθηκε τὰ προηγούμενα χρόνια. Ἦδη σὲ κεντρικὴ πλατεία τοῦ Βουκουρεστίου δόθηκε ἀπὸ τὸ Κράτος στὴν Ἐκκλησία χώρος γιὰ νὰ κτισθῆ μεγαλοπρεπὴς Πατριαρχικὸς Καθεδρικὸς Ναός.

6. Πανεπιστήμιο

Τὰ Πανεπιστήμια, οἱ χώροι τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ποικίλο ἐπιστημονικὸ τους ἔργο, ἀνοίχθηκαν πρὸς τὴν Ἐκκλησία. Οἱ Θεολογικὲς Σχολὲς ἐντάχθηκαν στὴν Πανεπιστημιακὴ Κοινότητα, Καθηγητὲς τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν εἶναι καὶ Κληρικοὶ, γιὰ τὴν ἐκλογή τῶν ὁποίων ἔχει λόγος καὶ ἡ Ἐκκλησία, καθὼς

ἐπίσης καλοῦνται καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα Καθηγητὲς γιὰ νὰ διδάξουν ὀρθόδοξη θεολογία. Οἱ φοιτητὲς ἔχουν μεγάλο θρησκευτικὸ ἐνδιαφέρον.

7. Οἱ Ἕλληνες στὴν Ρουμανία

Τὸ ἑλληνικὸ στοιχεῖο εἶναι ἔντονο στὴν Ρουμανία. Αὐτὸ φαίνεται στὰ σπίτια καὶ τὸ ἱστορικὸ παρελθόν. Ἐκεῖ ἤκμασαν πολυάριθμες ἑλληνικὲς κοινότητες στὸ παρελθόν, μάλιστα εἶναι γνωστὸν ἀπὸ τὴν ἱστορία ὅτι στὴν Οὐγκροβλαχία, τὶς λεγόμενες μικρὰ καὶ μεγάλη Βλαχία στὸ παρελθόν ἀνθίσαν καὶ δραστηριοποιήθησαν ἔντονα ἑλληνικὲς κοινότητες. Ἐκεῖ ἀναπτύχθηκε καὶ δραστηριοποιήθηκε ἡ Φιλικὴ Ἐταιρεία, ἄρχισε ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση, στὸ Ἰάσιο, καὶ συγκεκριμένα στὸ προαύλιο τῆς Ἐκκλησίας τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ὀρκίσθηκε ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης καὶ ἄλλοι. Ὑστερα ἀπὸ πολυήμερες μετακινήσεις, ἔφθασαν στὸ Δραγατσάνι, ὅπου πολλοὶ ἀγωνίσθηκαν καὶ ἔπεσαν ἡρωϊκά. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἦταν ὁ Ἱερός Λόχος τῶν παιδιῶν πού πίστευσαν καὶ ἀγωνίσθηκαν γιὰ τὴν ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδος καὶ ὄλων τῶν Βαλκανικῶν Χωρῶν. Πήγαμε σὲ μερικὰ ἀπὸ τὰ μέρη αὐτὰ καὶ αἰσθανθήκαμε μεγάλη συγκίνηση.

Σὲ πόλεις τῆς Ρουμανίας σπουδάζουν Ἕλληνες φοιτητὲς, τοὺς ὁποίους συναντήσαμε καὶ μάλιστα στὸ Ἰάσιο ἔχουν δημιουργήσει καὶ Κέντρο στὸ ὁποῖο διδάσκεται ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ διοργανώνονται πολλὲς ἄλλες ἐκδηλώσεις πολιτιστικοῦ περιεχομένου.

Ἐπίσης, πολλοὶ Κληρικοὶ - Ἐπίσκοποι, Πρεσβύτεροι, Διάκονοι καὶ μοναχοί, σπούδασαν στὴν Ἑλλάδα τὴν θεολογία καὶ γνωρίζουν ὄχι μόνον ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἀλλὰ καὶ καλὴ ὀρθόδοξη θεολογία.

Ἡ Ἑλληνικὴ Πρεσβεία στὸ Βουκουρεστί ἐργάζεται πρὸς τὴν κατεύθυνση τῆς συσφίξεως ἀκόμη περισσότερο τῶν δεσμῶν μεταξύ τοῦ ρουμανικοῦ καὶ ἑλληνικοῦ λαοῦ, καθὼς ἐπίσης οἱ Ἕλληνες ἐπιχειρηματίες πού δραστηριοποιοῦνται στὴν Ρουμανία συντελοῦν στὴν οικονομικὴ ἀνάπτυξη τῆς Χώρας. Μάλιστα ὁ κ. Κ. Λούλης μαζί μὲ τὸ μεγάλο ἐργοστάσιο τὸ ὁποῖο κατεσκεύασε γιὰ τὴν παραγωγή ἀλευριοῦ, ψωμοῦ καὶ ζυμαρικῶν, ὅπου ἐργάζονται ἑκατοντάδες Ρουμάνοι, συγχρόνως ἀνοικοδόμησε Ἱερὸ Ναό, στὸν ὁποῖο γίνονται καθημερινὰ ἀκολουθίες καὶ λειτουργίες, καθὼς ἐπίσης ἔκτισε καὶ εἰδικὸ κτίριο τὸ ὁποῖο θὰ παρέχῃ καθημερινῶς φαγητὸ σὲ ἑνδεεῖς Ρουμάνους. Στὸ κτίριο αὐτὸ θὰ γίνονται καὶ ὀμιλίες, καθὼς ἐπίσης καὶ διάφορες πολιτιστικὲς ἐκδηλώσεις. Τὸ

Διαγνωστικό Κέντρο τοῦ κ. Ἀποστολοπούλου ἔχει μεγάλη προσφορά στὸν τομέα τῆς ὑγείας τοῦ Ρουμανικοῦ λαοῦ.

8. Ρουμανία καὶ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση

Αὐτὸν τὸν καιρὸ τὴν Ρουμανία ἀπασχολεῖ τὸ πρόβλημα τῆς ἐντάξεώς της στὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση, ποὺ ἔχει προσδιορισθῆ γιὰ τὸ ἔτος 2007, ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξύ ἀνταποκριθοῦν στὰ λεγόμενα κριτήρια τῆς Κοινοτήτος. Καὶ πρὸς τὸν σκοπὸ αὐτὸ γίνεται ἔντονη προσπάθεια ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἀνταποκριθοῦν στίς προοπτικὲς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ διατηρήσουν καὶ νὰ διασώσουν τὴν παράδοσή τους.

Γενικά, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας τίμησε τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλο καὶ τὴν συνοδεία του μὲ τὴν συμμετοχὴ σὲ λατρευτικὲς συνάξεις, μὲ λαμπρὲς ὑποδοχὲς, μὲ τὴν διοργάνωση διαφόρων ἐκδηλώσεων, πολιτιστικῶν, μὲ συναντήσεις μὲ ἀκαδημαϊκοὺς, πολιτικοὺς παράγοντες, ἀλλὰ καὶ μὲ φοιτητὲς τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν, μὲ ἐπι-

σκέψεις σὲ μοναστήρια, μὲ διοργάνωση συναυλιῶν κλπ.

Δόξασα τὸν Θεὸ διότι τὰ ἑπτὰ βιβλία μου ποὺ ἔχουν ἤδη μεταφρασθῆ καὶ κυκλοφόρησαν στὴν Ρουμανικὴ γλώσσα, καὶ ἄλλα δύο ποὺ ἤδη μεταφράζονται, ἔχουν προκαλέσει τὴν προσοχὴ τῶν Ρουμάνων ἀδελφῶν μας ὀρθοδόξων Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν. Αἰσθάνθηκα νὰ δοξάζεται ὁ Θεὸς καὶ ἡ Ἐκκλησία μας μὲ τὴν προσπάθεια αὐτή.

Ἡ Εἰρηνικὴ ἐπίσκεψη τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου καὶ τῆς συνοδείας του στὴν Ρουμανία ἦταν εὐλογημένη καὶ συνετέλεσε στὴν μεγαλύτερη σύσφιγξη τῶν δεσμῶν μας μὲ τὴν ἀδελφὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας. Παρὰ τὸν μεγάλο κόπο τῶν συνεχῶν μετακινήσεων καὶ τῶν ἐκδηλώσεων δοξολογήσαμε τὸν Θεὸ γιὰ τὸ ταξίδι αὐτὸ καὶ εὐχηθήκαμε ὁ Θεὸς νὰ στερεώνη τοὺς ἀδελφούς μας Ρουμάνους στὴν πίστη τῶν Πατέρων μας καὶ στὴν εὐσέβεια τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως, μακριὰ ἀπὸ ἐθνοφυλετισμοὺς, οἱ ὅποιοι ὅπου ἀναπτύσσονται εἶναι συμφορὰ στὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος καὶ ἡ Ἀντιπροσωπεία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔτυχαν ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες μονίμους κατοίκους τῆς Κραϊόβα.

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

**ΧΡΟΝΙΚΟ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΗΜΟΥ
ΕΙΡΗΝΙΚΗΣ
ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΟΥ
ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ
ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ
ΕΚΚΛΗΣΙΑ
ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ**

(4-12 Ιουνίου 2003)

Ἐπίσημη, εἰρηνική ἐπίσκεψη στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας πραγματοποίησε ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, ἀπό 4 ἕως 12 Ἰουνίου 2003. Τὸν Προκαθήμενο τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας συνόδευαν οἱ:

1. Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καλαβρυτῶν καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιος, Πρόεδρος τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν σχέσεων
2. Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου κ. Ἱερόθεος
3. Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος κ. Νικηφόρος
4. Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Σκλήφας, Ἀρχιγραμματεῦν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
5. Αἰδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος Θωμᾶς Συνοδινός, Πρωτοσύγγελλος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν
6. Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμ. Ἐπιφάνιος Οἰκονόμου, Ἐκπρόσωπος Τύπου τοῦ Μακαριωτάτου
7. Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Κουλουσοῦσας, Δ/ντῆς τοῦ Ἰδιαίτερου Γραφείου τοῦ Μακαριωτάτου
8. Ἱερολογιώτατος π. Βαρνάβας Θεοχάρης, Ἀρχιδιάκονος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν
9. Κων/νος Πυλαρινός, Γενικὸς Δ/ντῆς Ε.Κ.Υ.Ο.

Τὸ πρόγραμμα τῆς ἐπισήμου, εἰρηνικῆς ἐπισκέψεως τοῦ Μακαριωτάτου, ἐξελίχθηκε ὡς ἑξῆς:

Τετάρτη 4 Ἰουνίου 2003

Ἐφιξὴ στὸ Διεθνὲς ἀεροδρόμιο Ὀτορένι τοῦ Βουκουρεστίου

Μὲ ἔκδηλη συγκίνηση καὶ χαρὰ τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλο καὶ τὴν ἀντιπροσωπεία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑποδέχθηκε στὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Βουκουρεστίου ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ρουμανίας, Ἀρχιεπίσκοπος Βουκουρεστίου καὶ Μητροπολίτης Μουντένια καὶ Δοβρουτζᾶς κ. Θεόκτιστος. Τὸν Μακαριώτατο Πατριάρχη πλαισίωσαν μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Ρουμανίας, ὁ Προεδρικός Σύμβουλος Ἐκκλησιαστικῶν θεμάτων κ. Βίκτωρ Ὀπάσκι, ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς Πολιτισμοῦ καὶ Ἐκκλησιαστικῶν κ. Λαυρέντιος Τενάσι, καθὼς καὶ ἡ Πρόεδρος τῆς Ἑλλάδος στὴ Ρουμανία κ. Θεοδώρα Γροσσομανίδου.

Μετὰ τὴν καθιερωμένη ἀπόδοση τιμῶν καὶ τὶς συστάσεις τῶν μελῶν τῶν ἀντιπροσωπειῶν, ὁ Μακαριώτατος κ. Χριστόδουλος ἀπευθύνθηκε στοὺς ἐκπρόσωπους τῶν Ρουμανικῶν Μ.Μ.Ε. καὶ ἀφοῦ ἐξέφρασε τὴ μεγάλη του χαρὰ γιὰ τὴν παρουσία του στὴν Ὁρθόδοξη Ρουμανία, ἀναφέρθηκε στοὺς στενοὺς δεσμοὺς ποὺ συνδέουν τοὺς δύο λαοὺς, ποὺ, ὅπως εἶπε, εἶναι ἡ κοινὴ πίστη καὶ ὁ πολιτισμὸς. Τόνισε, ἐπίσης, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐνισχύει μὲ κάθε τρόπο τὶς προσπάθειες ποὺ καταβάλλει ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις ὡς προεδρεύουσα τῆς Ε.Ε. γιὰ τὴν ἔνταξη τῆς Ρουμανίας σ' αὐτὴ τὸ 2007, μιὰ ἔνταξη ποὺ, ὅπως ἐπεσήμα-

Τοῦ
Ἀρχιμ. **Ἐπιφανίου Οἰκονόμου**
Ἐκπροσώπου Τύπου
τοῦ Μακαριωτάτου
Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ. Χριστοδούλου

Ἀπὸ τὴν ἀφίξη τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδοῦλου καὶ τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, στὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Βουκουρεστίου, ὅπου τοὺς ὑποδέχθηκε ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ρουμανίας κ. Θεόκτιστος (4.6.2003).

νε, θὰ ἐνδυναμώσει τὴν παρουσία τῆς Ὁρθοδοξίας στὴν Ἑνωμένη Εὐρώπη. Ἀναφερόμενος στὸν Πατριάρχη Θεόκτιστο τὸν χαρακτήρισε μεγάλο κεφάλαιο καὶ πολυτίμη παρακαταθήκη γιὰ τὸ λαὸ τῆς Ρουμανίας. «Ὁ ρόλος τῶν Ἐκκλησιῶν, κατέληξε, ἀναδεικνύεται πολὺ σημαντικός. Γι' αὐτὸ θὰ συνενώσουμε τὶς δυνάμεις μας γιὰ νὰ δώσουμε τὴ μαρτυρία τῆς Ὁρθόδοξης πίστεως».

ΠΑΪΡΝΟΝΤΑΣ τὸ λόγο ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης κ. Θεόκτιστος χαρακτήρισε βαρύνουσα τὴν ἐπίσκεψη τοῦ Μακαριωτάτου κ. ἐξέφρασε τὴ βαθιὰ του ἱκανοποίηση γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη μαρτυρία πὺ δίδουν ἡ παρουσία καὶ οἱ λόγοι του. «Πρέπει, ἐπεσήμανε, νὰ δείξουμε ὅτι ὅλοι οἱ Ὁρθόδοξοι ἐνωμένοι, ἔχουμε τὴ δυνατότητα νὰ καταφέρουμε πολλὰ».

Ἐπίσημη δοξολογία στὸν Καθεδρικό Ναὸ τοῦ Βουκουρεστίου

Ἡ ἐπίσημη ὑποδοχὴ τοῦ Μακαριωτάτου κ. Χριστοδοῦλου πραγματοποιήθηκε στὸν Καθεδρικό Ἱερό Ναὸ

τῶν Ἁγίων Κωνσταντίου καὶ Ἑλένης τοῦ Βουκουρεστίου, στὴν εἴσοδο τοῦ ὁποίου μὲ θερμότητα τὸν περιέμενε πλῆθος κόσμου, καθὼς καὶ οἱ σπουδαστὲς τοῦ Θεολογικοῦ Σεμιναρίου τῆς πόλης.

Στὴν προσφώνησή του ὁ Μακαριώτατος κ. Θεόκτιστος ἐξέφρασε τὴ χαρὰ του γιὰ τὴν παρουσία τοῦ Μακαριωτάτου κ. Χριστοδοῦλου καὶ τῆς Συνοδείας του, ἰδιαίτερα αὐτὴ τὴν πασχαλινὴ περίοδο. Ὑπογράμμισε τὸ γεγονός ὅτι ἡ Ἑλλαδικὴ Ἐκκλησία καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση στηρίζουν μὲ ὅλες τὸς τὶς δυνάμεις τὴν ἔνταξη τῆς Ρουμανίας στὴν Ε.Ε., ἐνῶ ἐπεσήμανε τοὺς δεσμοὺς ἀγάπης καὶ φιλίας καὶ τὶς ἀδελφικὲς σχέσεις τῶν δύο λαῶν, τοὺς ὁποίους συνδέει κοινὴ πίστη. Ἀναφέρθηκε, μάλιστα, στὸν ἐορτασμὸ τῆς ἡμέρας τῶν ἡρώων τῆς Ρουμανίας, οἱ ὁποῖοι θυσίασαν τὴ ζωὴ τους ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος. «Ὁ λαὸς τῆς Ρουμανίας, πρόσθεσε, δὲ ξεχνᾷ τοὺς Μάρτυρες τοῦ 1989, οἱ ὁποῖοι εἶναι καὶ οἱ πιὸ πρόσφατοι ἥρωες στὴν ἱστορία τῆς χώρας, πὺ θυσίαστηκαν γι' αὐτὰ τὰ ἰδανικά».

Ἀντιφωνώντας ὁ Μακαριώτατος κ. Χριστόδουλος εἶπε τὰ ἑξῆς:

*Μακαριώτατε Πατριάρχα Βουκουρεστίου καὶ πάσης
Ρουμανίας κ. Θεόκτιστε,
Σεβασμιώτατοι καὶ Θεοφιλέστατοι Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς,
Εὐλογημένον Ἱερατεῖον,
Χριστοῦ Διακονία,
Προσφιλέστατε καὶ εὐλογημένε Λαὲ τοῦ Κυρίου*

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

«Αὕτη ἡ ἡμέρα ἦν ἐποίησεν ὁ Κύριος, ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ».

Καὶ ὄντως ἡ παρούσα ἡμέρα εἶναι ἡμέρα Κυρίου, ἡμέρα οὐρανίων ἐπιδαφιλεύσεων καὶ ἀνεκφράστου χαρᾶς, καθ' ὅτι ἐν πλήρει ἀγαλλιάσει καὶ βαθυτάτῃ συγκινήσει ἀφίχθημεν σήμερον ἐνταῦθα ἡ Μετριότης ἡμῶν καὶ ἡ περὶ ἡμᾶς Τιμία Συνοδεία, ἵνα πραγματοποιήσωμεν τὴν Εἰρηνικὴν ἡμῶν Ἐπίσκεψιν ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς καὶ ἐνθρονίσεως ἡμῶν εἰς τὸν ἱστορικὸν καὶ Ἀποστολικὸν Θρόνον τῆς Ἁγιωτάτης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πρὸς τὴν Ἁγιωτάτην Ἀδελφὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ρουμανίας, μετὰ τῆς ὁποίας συνδεόμεθα δι' αἰώνιων καὶ ἀδιαρρήκτων δεσμῶν ἀδελφικῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης καὶ φιλίας, ἐρειδομένων ἐπὶ τῆς ἐνότητος τῆς ἐν Χριστῷ πίστεως τῶν ὁμοδόξων λαῶν ἡμῶν.

Σκοπὸς τῆς ἡμετέρας ταύτης ἐπισκέψεως εἶναι νὰ δώσωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ, ὡς μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεως, ὡς ἄγγελοι τοῦ ζωηφόρου μηνύματος, χαρὰν κομίζοντες, ἀλλὰ καὶ περιχαρῶς μετέχοντες τῆς χαρᾶς τῆς ἐν Ρουμανικῇ Γῆ καὶ Ἐκκλησίᾳ ἀναγεννήσεως, δόξης, καὶ ἀναμορφώσεως Αὐτῆς.

Ἀπευθύνομεν ὅθεν ἐπὶ τῇ ἀφίξει ἡμῶν χαιρετισμὸν ἀγάπης καὶ ἀσπασμὸν ἀδελφικῆς τιμῆς, πρῶτον μὲν πρὸς τὸν Σεπτὸν Προκαθήμενον τοῦ ἐνταῦθα Ὁρθοδόξου Πατριαρχείου τῆς Ρουμανίας, τὸν Μακαριώτατον ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργὸν ἡμῶν κύριον Θεόκτιστον καὶ πρὸς τὴν περὶ Αὐτὸν σεπτὴν χορείαν τῶν ἁγίων Ἱεραρχῶν, τὸν εὐλαβῆ κληρὸν καὶ τὸν πιστὸν λαόν, καὶ ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς τοῦ Ρουμανικοῦ Κράτους, κομίζοντες πᾶσιν ὑμῖν εὐχὰς εἰρηνικὰς, εὐχὰς ζωτικὰς, ἵνα ἔτι καὶ ἔτι στηριχθῇ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Παρακλήτου Πνεύματος, τὸ φρόνημα, ἡ ἐλπίς καὶ ἡ βεβαιότης ἡμῶν περὶ τῆς τελικῆς νίκης, ἥτις ἐστὶν ἡ πίστις ἡμῶν.

Μακαριώτατε Ἀδελφὲ κύριε Θεόκτιστε!

Ὡς λέγει ὁ Ἅγιος Ἱερομάρτυς Εἰρηναῖος «καίπερ ἐν

ὄλω τῷ κόσμῳ διεσπαρμένοι, αἰσθανόμεθα ὡς ἓνα οἰκοῦντες οἶκον, ὡς μίαν ψυχὴν καὶ τὴν αὐτὴν ἔχοντες καρδίαν». Εἴτε ζῶμεν ἐν Ἑλλάδι, εἴτε ζῶμεν ἐν Ρουμανία οἱ ὀρθόδοξοι εἴμεθα πάντοτε ἐν καὶ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους ὡς ἀδελφοὶ κατοικοῦντες εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ αὐτοῦ Πατρὸς.

Ἡ ἐνότης τῆς πίστεως ὡς λέγει ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος καθιστᾷ ἡμᾶς «οἰκεῖους» (Γαλ. 6:10) καὶ τοῦτο εἶναι ἀληθές διότι εὐρισκόμενοι σήμερον ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὄντως αἰσθανόμεθα «οἰκεῖοι», γεγονός δὲ πλεοῖ τὰς καρδίας ἡμῶν βαθυτάτης συγκινήσεως, ἥτις, ὡς ὁμολογοῦμεν, δυσκόλως δύναται νὰ περιγραφῆ.

Ἐπὶ αἰῶνας διακατεχόμενοι οἱ λαοὶ ἡμῶν ὑπὸ τῆς αὐτῆς ζεούσης πίστεως καὶ τῆς ἀληθοῦς καὶ ἀνυποκρίτου εὐσεβείας διδῶσι τὴν μαρτυρίαν τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς ἀληθείας καὶ τοῦ θεοπρεποῦς βίου.

Καὶ σήμερον διὰ τῆς ἀγαστῆς σχέσεως, τῆς ἐπικοινωνίας καὶ συνεργασίας τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν δηλοῦται καὶ ἐκφράζεται ἡ ἐν Χριστῷ συγγένεια ἡμῶν.

Εἰς τὴν δύσκολον σημερινὴν ἐποχὴν τοῦ ἀπομονωτισμοῦ, τῆς αὐταρκειᾶς, τοῦ ἀτομισμοῦ καὶ τοῦ συμφέροντος ἡμεῖς, αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, ἔχομεν χρέος ἱερὸν καὶ ἐπιτακτικὴν εὐθύνην οὐχὶ μόνον νὰ παραμεινώμεν σταθεραὶ καὶ ἀκλόνητοι εἰς τὰς ἐπιταγὰς τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, ἀλλὰ καὶ νὰ βοηθήσωμεν τὰς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων συμβάλλοντες εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς καταλλαγῆς καὶ τῆς εἰρήνης μετὰ τῶν λαῶν.

Τὰ πρόσφατα θλιβερὰ γεγονότα τοῦ καταστροφικοῦ πολέμου καὶ τῆς περιφρονήσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας καὶ ζωῆς ὑπὸ ἀνθρώπων τοῦ σύγχρονου κόσμου, ὁ ὁποῖος δυστυχῶς συνθλίβεται ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν ἀπαιτήσεων τῆς τεχνικῆς, τῶν ἐπιστημονικῶν ἐπιτευγμάτων καὶ τῆς οικονομικῆς καὶ πολιτικῆς κυριαρχίας, προέβαλον ἐντονώτατα τὴν ἀξίαν τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας νὰ δώσῃ εἰς τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον τὴν μόνην σώζουσαν πρότασιν, τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου, ἥτις τυγχάνει ἡ μόνη ἀληθῆς ἐγγύησις τῆς ζωῆς καὶ τῆς εἰρηνικῆς συμβιώσεως τῶν ἀνθρώπων.

Ἄλλὰ καὶ τὸ γεγονός τῆς διευρύνσεως τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως διὰ τῆς εισδοχῆς νέων Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν, ὡς καὶ τοῦ Ρουμανικοῦ Κράτους εἰς τὸ ἐγγὺς μέλλον, ἐπιβάλλει τὴν διατήρησιν καὶ τὴν προβολὴν τῆς ἐνότητος τῶν Ὁρθοδόξων λαῶν τῆς Εὐρώπης οὐχὶ μόνον διὰ νὰ προκαλέσωμεν τὸν σεβασμὸν τῶν μὴ Ὁρθοδόξων, ἀλλὰ κυρίως διὰ νὰ προβάλωμεν καὶ ὑποστηρί-

ξωμεν τὰς ἀρχὰς τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τὴν κοινὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ πολιτιστικὴν παράδοσιν τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν λαῶν ἡμῶν ἐντὸς μιᾶς Εὐρώπης, ἡ ὁποία ἀπαρνεῖται τὰς ἀρχὰς τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ προωθεῖ τὸ ἄθρησκον Κράτος.

Ἐν τοιαύταις σκέψεσιν καὶ προσδοκίαις, ἀφίχθημεν πλησίον ὑμῶν, Μακαριώτατε Ἅγιε Ἀδελφὲ Πατριάρχα Βουκουρεστίου καὶ πάσης Ρουμανίας κύριε Θεόκτιστε, καὶ ἐκφράζομεν διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἱκανοποίησιν ἡμῶν διὰ τὴν εὐλογίαν ταύτην τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἐκ τοῦ σύνεγγυς συναναστραφῶμεν μετὰ τῆς Ὑμετέρας λῖαν ἀγαπητῆς ἡμῖν καὶ φίλης Μακαριότητος, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν περὶ Ὑμᾶς Ἁγίων Ἱεραρχῶν, πολλοὶ ἐκ τῶν ὁποίων τυγχάνουσι γνώριμοι ἡμῶν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ διακρίνονται διὰ τὴν ἑλληνομάθειαν αὐτῶν καὶ τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν αἰσθήματα διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐν γένει τοὺς Ἕλληνας, ὡς ἐπίσης καὶ μετὰ τοῦ εὐλαβοῦς κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς Ρουμανικοῦ Λαοῦ.

Εὐχαριστοῦμεν θεομῶς ἅπαντας διὰ τὴν λαμπρὰν ταύτην ὑποδοχὴν καὶ τὰς προσγενομένας ἡμῖν ἐξαιρέτους τιμὰς καὶ ἐπιφυλασσόμεθα ἵνα ἐκδιπλώσωμεν τὰ πλούσια αἰσθήματα τῆς ἡμετέρας καρδίας καθ' ἕκαστα καὶ ἐπὶ ὅσον χρόνον θέλει διαρκέσει ἡ Εἰρηνικὴ ἐνταῦθα Ἐπίσκεψις ἡμῶν, διὰ τὴν περισπούδαστον πολιὰν Ὑμετέραν Μακαριότητα καὶ πάντας τοὺς ἀδελφοὺς Ἱεράρχας, λοιποὺς κληρικοὺς καὶ τὸν περιούσιον Ρουμανικὸν Ὁρθόδοξον πιστὸν Λαόν, ἀναφωνοῦντες, «ἀδελφοὶ χαίρετε, καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε, τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε, καὶ ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν» (Β' Κορ. 13, 11) Ἀμήν.

Συνάντηση μετὰ τὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας τῆς Ρουμανίας Ion Iliesku

Μετὰ τὸν ἐξοχώτατο Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας τῆς Ρουμανίας κ. Ion Iliesku συναντήθηκε τὸ ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας στὸ Cotroceni Palace ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο Πατριάρχη Ρουμανίας κ. Θεόκτιστο, τὰ μέλη τῆς συνοδείας του, τὴν Πρόεβη τῆς Ἑλλάδος στὴ Ρουμανία κ. Θεοδώρα Γροσσομανίδου καὶ λοιποὺς παρόντες. Ὁ Πρόεδρος Iliescu ἐπεφύλαξε στὸν Προκα-

θήμενο τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας θεομὴ ὑποδοχὴ καὶ τοῦ ἀπένευμε τὸ ἀνώτατο παράσημο τῆς Ρουμανίας, τὸ Ἄστρο τῆς Δημοκρατίας τῆς Ρουμανίας «γιά τὴν ἐνδυνάμωση τῶν δεσμῶν φιλίας τῶν λαῶν καὶ τὴν πνευματικὴ ἐνδυνάμωση τῶν Ἐκκλησιῶν».

Προσφωνῶντας τὸν Μακαριώτατο ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, μετὰξὺ ἄλλων, εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Μακαριώτατε, χαίρομαστε ἰδιαίτερα γιά τὴν ἱστορικῆς σημασίας ἐπίσκεψή σας στὴ χώρα μας καὶ βρισκουμε τὴν εὐκαιρία ν' ἀναγνωρίσουμε στὸ πρόσωπό σας τὴ βοήθεια ποὺ προσέφερε ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1989, στὸ Ρουμανικὸ λαὸ γιά τὴν ἀναγέννηση τοῦ τόπου. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι μέσα στὴν Ἐκκλησία παραμένουν ἀναλλοίωτες οἱ ἠθικὲς ἀξίες, ἀπὸ τίς ὁποῖες τόσο ἔχουμε ἀνάγκη. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει δώσει δείγματα ποὺ προάγουν τίς ἀξίες καὶ γι' αὐτὸ ἔχει τὴν ἀμέριστη συμπαράστασή μας.

Ἡ ἐπίσκεψή σας ἀντιπροσωπεύει τὴν ἀνάγκη τῆς ἀνάπτυξης τῶν σχέσεων τῶν δύο χωρῶν ὄχι μόνο σὲ οἰκονομικὸ ἀλλὰ καὶ σὲ πνευματικὸ καὶ θρησκευτικὸ ἐπίπεδο... Τὰ αἰσθήματά μας γιά τοὺς Ἕλληνες ἔχουν τίς ρίζες τους στὴν ἱστορία, ἀφοῦ μᾶς συνδέουν κοινοὶ ἀγῶνες ποὺ προσέφεραν τὰ μέγιστα στὴν ἀναγέννησή μας. Ἡ παρουσία σας μᾶς θυμίζει τοὺς δεσμοὺς τῶν λαῶν μας καὶ ἐμπνέει τίς σχέσεις μας. Θαυμάζω τὸ ρόλο ποὺ ἔχετε στὴν Ἑλλάδα καὶ τὴ θετικὴ συνεισφορὰ σας στὶς σχέσεις τῶν δύο λαῶν. Ἡ ζωντανὴ παρουσία σας στὴ ζωὴ τῆς Ἑλλάδος, ποὺ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ἱστορίας εἶναι Εὐρωπαϊκὴ, εἶναι μιὰ γενναία μαρτυρία γιά τὸ πῶς ἡ Ὁρθοδοξία μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀντιληπτὴ στὴ σύγχρονη Εὐρώπη.

Ἡ Θρησκεία εἶναι μιὰ δύναμη τοῦ καλοῦ, τοῦ ὁμορφου, τοῦ ωραίου, τῆς ἀναγέννησης τοῦ ἔθνους.

Ἡ παρουσία σας στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴ διαμόρφωση τῶν διμερῶν σχέσεων παίξει ἐξισορροπιστικὸ ρόλο γι' αὐτὸ καὶ σᾶς ὀνομάζω ἀσίγαστο ἀπόστολο τῆς εἰρήνης. Οἱ λαοὶ καὶ οἱ Ἐκκλησίαι μποροῦν νὰ δημιουργήσουν μαζί, ὅπως τὸ ἔκαναν σὲ χαλεποὺς καιροὺς. Ἐμεῖς εἴμαστε κληρονόμοι καὶ συνεχιστὲς τῶν προγόνων μας ποὺ ἦταν Εὐρωπαῖοι. Εἴμαστε οἱ κληρονόμοι τοῦ Βυζαντίου, τὸ πνεῦμα τοῦ ὁποίου μᾶς δίνει τὴ δύναμη νὰ εἴμαστε πλέον μέσα στὴν Εὐρώπη. Ἐμεῖς οἱ κληρονόμοι αὐτῶν τῶν πολιτισμῶν ἀποτελοῦμε τὴν ἀληθινὴ Εὐρώπη.

Ἡ παράδοση τῶν δεσμῶν μας, ἡ κληρονομιά τοῦ Ρήγα Φεραίου καὶ τοῦ Κολοκοτρώνη, ἀποτελοῦν ἐγγύηση γιά τὴν πορεία μας στὸ μέλλον καὶ τὴν κοινὴ εἰρήνη. Σᾶς

ἐκφράζουμε τὸ σεβασμὸ καὶ τὴν ἐκτίμηση τοῦ Ρουμανικοῦ λαοῦ».

Ὁ Μακαριώτατος ἀντιφώνησε ὡς ἑξῆς:

Ἐξοχώτατε κύριε Πρόεδρε,

Θεωρῶ ἰδιαίτερον προνόμιον, τὸ γεγονὸς ὅτι εὐρίσκομαι σήμερον μεταξύ ἡμῶν καὶ ὅτι ἀποδέχομαι τὴν τιμὴν τῆς ἀπονομῆς εἰς τὴν Μετροιότητά μου τοῦ παρασήμερου τῆς Ρουμανίας. Εἰς τὸ πρόσωπον τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἐξόχως τιμητικὴν διάκρισιν ἅπαντα τὸν εὐσεβῆ Ρουμανικὸν Λαόν, ὁ ὁποῖος μετὰ ἀπὸ πολυετῆ σκληρὰν δοκιμασίαν, τὴν ὁποῖαν διῆλθε κατὰ τὸν 20ὸν αἰῶνα, δίδει καὶ πάλιν εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν τὸ πνευματικὸν παρὸν καὶ τὴν μαρτυρίαν τῆς Πίστεώς του. Τὴν μαρτυρίαν αὐτὴν δύναται νὰ καταθέσῃ ἡ Χώρα καὶ ὁ Λαὸς σας καὶ εἰς τὸ πλαίσιον τῶν Κρατῶν Μελῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως, τὴν ἔνταξιν εἰς τὴν ὁποῖαν ἐπιτυχῶς ἐπιδιώκετε καὶ διὰ τὴν ὁποῖαν θερμῶς σᾶς συγχαίρομεν.

Ἐξοχώτατε!

Διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἢ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωσις δὲν εἶναι μόνον μία οικονομικὴ καὶ πολιτικὴ συνεργασία ὠρισμένων Κρατῶν, οὔτε μία διακρατικὴ κοινότης οἰκονομικοπολιτικῶν στόχων. Διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἢ Εὐρῶπῃ εἶναι τὸ πνευματικὸν ἀνάστημα τοῦ Χριστιανισμοῦ, δεδομένου ὅτι τόσον τὴν ρωμαϊκὴν κληρονομίαν, ὅσον καὶ τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν, ὁ χριστιανισμὸς ἐνεκοιλώθη καὶ ἐδίδαξε, καὶ κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἢ ὑπεράσπισις τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐνότητος εἶναι διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, ὄχι πολιτικὴ πρᾶξις, ἀλλὰ πνευματικὸ καθῆκον. Αἱ Ἐκκλησίαι ἀσφαλῶς καὶ δὲν ἔχουν τὸν τελικὸν λόγον εἰς τὰς πολιτικὰς ἀποφάσεις διὰ τὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης. Δύνανται, ὁμως, νὰ ἔχουν ἀποφασιστικὸν ρόλον εἰς τὴν προσπάθειαν διαμορφώσεως τῆς Κοινωνίας τῶν Πολιτῶν. Ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία τοποθετεῖ εἰς τὸ ἐπίκεντρον τὴν ἔννοιαν τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀποτελεῖ μίαν ἀόριστον ὑπαρξιακὴν ὄντοτητα εἰς τὴν Κοινωνίαν τῶν Πολιτῶν ἀλλὰ δημιούργημα αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ.

Παρὰ ταῦτα, ἠκούσθη προσφάτως διὰ πρώτην φορὰν ἢ θεωρία ὅτι πλὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς Λαοὺς ἐπέδρασαν πολιτισμικῶς καὶ κατ' ἴσιν μετοχὴν ἐπίσης τὸ Ἰσλάμ, ὁ Ἰουδαϊσμός, ὁ Διαφωτισμός

καὶ κατ' ἐπέκτασιν αὐτοῦ ἢ ἀθεΐα. Καὶ ὑπάρχει ἕνα ρεῦμα, εἰς τὸ ὁποῖον κυριαρχεῖ ἢ ἄποψις ὅτι ἡ Ἐκκλησία πρέπει κοινωνικῶς νὰ περιθωριοποιηθῇ, νὰ μὴν ἔχη φωνήν, νὰ μὴν κἀνῃ κοινωνικὰς καὶ πνευματικὰς παρεμβάσεις.

Ἡμεῖς δὲν συμφωνοῦμεν μὲ αὐτὰς τὰς ἀπόψεις καὶ ἐπιδιώκομεν ὥστε νὰ ἀκουσθῶν αἱ ἰδικαὶ μας, ὅσον γίνεται πλατύτερα καὶ εἰς τὸ ἀνώτερον δυνατὸν ἐπίπεδον. Ἡμεῖς πιστεύομεν καὶ ὁμολογοῦμεν πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν ὅτι χωρὶς τὸν Χριστὸν δὲν ὑπάρχει ἀληθινὴ ζωὴ, οἱ ἄνθρωποι μετατρέπονται ἀπὸ πρόσωπα εἰς ἄτομα ἄνευ οὐσιαστικοῦ καὶ ὑπαρξιακοῦ προορισμοῦ. Πιστεύομεν ὅτι μόνον μὲ τὸν Χριστὸν καὶ εἰς τὸν Χριστὸν ὑπάρχει ἐλευθερία, δημοκρατία καὶ δικαιοσύνη. Καὶ πρέπει νὰ πείσωμεν τοὺς καλοπροαίρετους ὅτι διὰ κάθε σφάλμα, τὸ ὁποῖον συνέβη κατὰ τὸ παρελθόν, ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι εὐθυνόμεθα καὶ ὄχι βεβαίως ὁ Χριστός, τὸν ὁποῖον συνήθως διὰ νὰ δικαιολογηθῶμεν ἐπικαλούμεθα. Αἱ λογικοκρατούμεναι ἀντιλήψεις, αἱ ὁποῖαι κυριαρχοῦν τὰς τελευταίας δεκαετίας εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἐνωσιν, ὠδήγησαν εἰς ἀδιέξοδα.

Μὲ βάσιν τὰς ὡς ἄνω ἀρχάς, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος προσκαλεῖ ὅλους τοὺς πιστοὺς, νὰ ἀγωνισθῶν διὰ τὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης. Ἡ δισχιλιετής ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τοῦ καθενὸς ἀπὸ ἡμᾶς εἰς ὅλους τοὺς κοινωνικοὺς τομεῖς (ισότης γυναικῶν, ἀνεργία, ἐργασία, φυσικὸν περιβάλλον, ἀνάπτυξις, βιοηθικὴ κ.λπ.) σίγουρα θὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν θεσμικῶν εὐρωπαϊκῶν ὀργάνων.

Ἡ Ἐκκλησία μας, κατανοοῦσα τὰς συγχρόνους ἀναζητήσεις διὰ τὸ κοινὸν «Εὐρωπαϊκὸν Σύνταγμα», ὡς μίαν δημοκρατικὴν διαδικασίαν ὥστε νὰ ἀποτυπωθῇ εἰς συγκεκριμένας διατάξεις Δικαίου ἢ διαχρονικὴ συνείδησις καὶ πνευματικὴ κληρονομία τῶν Εὐρωπαϊκῶν Λαῶν, καταθέτει τὰς ἐπομένους προτάσεις, ἀφορώσας εἰς θεμελιώδεις ἀρχάς, ἀπὸ τὰς ὁποίας θεωρεῖ ὅτι αὐτὸ τὸ Σύνταγμα εἶναι ἀπαραίτητον νὰ διέπεται:

α) Τὴν πλήρη καὶ ρητὴν κατοχύρωσιν τῆς ἀρχῆς τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν θεμελιωδῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ κακοπίστου προσηλυτισμοῦ, ὅπως αὐτὰ διεκηρύχθησαν εἰς τὴν Σύμβασιν τῆς Ρώμης καὶ βεβαιώνονται διὰ τῶν θεσμικῶν λειτουργιῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως.

β) Τὸν σεβασμὸν τῆς κοινῆς συνειδήσεως τῶν Εὐρωπαϊκῶν Λαῶν διὰ τὰς χριστιανικὰς ρίζας τῆς διαχρο-

Ἀπὸ τὴ συνάντησι τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδοῦλου καὶ τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὸν Πρόεδρο τῆς Ρουμανίας κ. Ion Iliesku στὸ Cotroceni Palace (4.6.2003).

νικῆς καὶ συγχρονικῆς πνευματικῆς τῶν κληρονομίας, χωρὶς νὰ θίγεται μετὸν τρόπον αὐτὸν ἡ ἀρχὴ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας δι' ὅλας τὰς Θρησκείας ἢ Ὁμολογίας.

γ) Αἱ σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἱστορικὸν διαχρονικὸν βάθος δι' ἕκαστον συγκρομένον λαόν, νὰ ἀφεθοῦν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν Ἐθνικὸν Δίκαιον ἐκάστου Κράτους, ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς ἀρχῆς τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, ὅπως τοῦτο σαφῶς προβλέπεται ἀπὸ τὴν Δήλωσιν ὑπ' ἀριθμ. 11 τῆς Συνθήκης τοῦ Ἀμστερνταμ, ὥστε νὰ ἀποφευχθοῦν ἀνεπιθύμητοι ἢ ἀλυσιτελεῖς ἐντάσεις εἰς εὐαίσθητα ζητήματα θρησκευτικῶν παραδόσεων τῶν Λαῶν, τὰ ὁποῖα προσδιώρισαν ἢ προσδιορίζουν τὴν ἐθνικὴν τῶν ταυτότητα.

Ζῶμεν καθημερινῶς τὰς προκλήσεις, αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἀπὸ τὸν ὀρθολογισμὸν καὶ λησμονοῦμεν εὐκόλως ὅτι ἡ Εὐρώπη προήλθε ἀπὸ τὸν ἐλληνορωμαϊκὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ διδασκαλίαν. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δυστυχῶς βλέπομεν καθημερινῶς εἰς τὴν Εὐρώπην εἶναι ὁ ἀνθρώπινος λόγος νὰ ἀπογυμνῶνται ἀπὸ τὴν πίστιν, καὶ νὰ ἀφήνῃ πολλάκις ὡς ἀπόλυτον κριτήριον τῶν ἀποφάσεων τῆς τὸν ἀνθρώπινον ἀτομικισμὸν, ἀποκόπτων αὐτὸν ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην ἠθικὴν.

Δὲν εἶναι εἰς τὰς προθέσεις μας νὰ ἐνεργῶμεν μετ

πνεῦμα ἀντίθετον καὶ ἀπόλυτον. Δὲν θέλομεν νὰ ἀντικαταστήσωμεν τοὺς θεσμούς, μήτε καὶ νὰ ἐπιβάλωμεν τὴν γνώμην μας. Ἀπὸ τὴν ἄλλην, ὅμως, δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν τὴν εὐρωπαϊκὴν ἱστορίαν μας καὶ τὰς κοινὰς χριστιανικὰς ρίζας αὐτῆς. Ἡ Ἐκκλησία μας ἦτο πάντοτε ἀνοικτὴ εἰς τὸν διάλογον μεταξὺ τῶν πολιτισμῶν καὶ τῶν θρησκειῶν, διότι πιστεύει εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν διάστασιν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Ἔχομεν τὴν πεποίθησιν ὅτι ἀπὸ τὰς πολιτικὰς, νομικὰς, οικονομικὰς καὶ ἄλλας ἀποφάσεις δὲν πρέπει νὰ ἀπουσιάζῃ ὁ πνευματικὸς προσανατολισμὸς τῆς Εὐρώπης καὶ κυρίως δὲν πρέπει νὰ ἀπουσιάζῃ ἡ Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ Παράδοσις, ἡ ὁποῖα βλέπει τὸν ἄλλον ὡς πρόσωπον, ὡς «εἰκόνα Θεοῦ». Αὐτὸ δύναται νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ὑπέρβασιν τοῦ κοινωνικοῦ ἐλλείματος τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἀτομικῆς συρρικνώσεώς τῶν, διότι κριτήριον τῆς ποιότητος τῆς στάσεως ἐκάστου ἔναντι τοῦ νομικοῦ δικαιώματος ἀποτελεῖ ἡ σχέση τῆς πρὸς τοὺς ἄλλους, τοὺς ἀδελφούς του, ἡ ὁποῖα εἶναι καρπὸς ἀγάπης, ἐλευθερίας καὶ ἐπιλογῆς.

Ἐξοχώτατε!

Διὰ τῶν σκέψεων αὐτῶν, εὐχαριστοῦμεν καὶ πάλιν θεομῶς διὰ τὴν προσγενομένην ἡμῖν ἐξαιρετικὴν τιμὴν καὶ

εὐλογούμεν ὀλοθύμως καὶ πατρικῶς πάντας ὑμᾶς.

Ἀκολούθως, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας τῆς Ρουμανίας παρέθεσε ἐπίσημο δείπνο πρὸς τιμὴν τῶν δύο Προκαθημένων καὶ τῶν ἀντιπροσωπειῶν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Στὴ διάρκεια τοῦ δείπνου ὁ Μακαριώτατος κ. Χριστόδουλος σημείωσε τὰ ἑξῆς:

«Ἐξοχώτατε κ. Πρόεδρε,

νώθουμε ὑπέροχα ὄχι μόνο γιὰ τὴ θερμὴ σας φιλοξενία, ἀλλὰ καὶ τὶς σοφὲς ἀπόψεις σας κατὰ τὴν ὑποδοχὴ μας. Οἱ ἀπόψεις μας ταυτίζονται ὡς πρὸς τὴν ἐθνικὴν μας ὑπερηφάνεια καὶ τὴ διαφύλαξη τῆς ἐθνικῆς μας ταυτότητας. Ἀπὸ τὸν Ἄρειο Πάγο, πέριξ τοῦ ὁποῖου ἔζησαν Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ἀργότερα κήρυξε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ἐκεῖ γεννήθηκε ἡ Εὐρώπη. Προσυπογράφουμε τὶς ἀπόψεις τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Θεοδωρέσκου πού μᾶς βρίσκουν ἀπόλυτα σύμφωνους. Σᾶς συγχαίρουμε γιὰ τοὺς συνεργάτες αὐτοῦ τοῦ κύρους, πού ἔχετε δίπλα σας. Σᾶς συγχαίρουμε γιὰ τὸ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ ἀξιωματός σας ἐκφράζετε αὐτὲς τὶς ἀπόψεις πού ἀποδέχεται ὁ λαός σας. Σᾶς ἐκφράζουμε τὴν ἀγάπη μας καὶ τὴν προσδοκία μας τὰ ὄνειρά σας γιὰ τὸ λαό σας νὰ γίνουν πραγματικότητα».

Παίρνοντας τὸ λόγο ὁ Πρόεδρος τῆς Ρουμανικῆς Δημοκρατίας, μεταξὺ ἄλλων, τόνισε καὶ τὰ ἑξῆς:

«Μακαριώτατε,

Παρακολούθησα μὲ προσοχὴ τὴν ὁμιλία σας καὶ κατάλαβα ὅτι ἔχετε τὴν πραγματικὴν ἰδέα γιὰ τὸ τί συμβαίνει γύρω ἀπὸ τὶς κοινωνίες μας. Τὴν ἴδια ἰδέα ἔχει καὶ ὁ Πατριάρχης μας. Ὡς πρὸς τὴν Εὐρώπη πού διαμορφώνεται ὑπάρχουν δύο στοιχεῖα πού μᾶς δένουν: Ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἰδέα καὶ ἡ Δημοκρατία πού γεννήθηκαν στὴν Ἑλλάδα. Κι ἐμεῖς θέλουμε νὰ συμβάλουμε στὴ δημιουργία μιᾶς δημοκρατικῆς Εὐρώπης. Αὐτὴ ἡ Δημοκρατία πρέπει νὰ τὴ χαρακτηρίζει μέσα στὴν ἐπερχόμενη παγκοσμιοποίηση. Αὐτὲς οἱ ἀρχὲς μᾶς δένουν, ἐμᾶς πού ζούσαμε πάντα μὲ εἰρήνη, χωρὶς πολέμους. Σ' αὐτὴ τὴν Εὐρώπη πρέπει νὰ μποῦμε μὲ τὸ μέτωπο ψηλά κι ὄχι μὲ τὰ γόνατα».

Πέμπτη 5 Ἰουνίου 2003

Πανηγυρικὴ Θεία Λειτουργία

Κατὰ τὴ μεγάλη ἡμέρα τῆς ἐορτῆς τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, τελέσθηκε πανηγυρικὴ Θεία Λειτουργία στὸν

Ἱερό Ναὸ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος Βουκουρεστίου. Προεξάρχοντες τῆς Θείας Λειτουργίας ἦταν οἱ Μακαριώτατοι Προκαθημένοι, ἐνῶ συμμετεῖχαν ἅπασα ἡ Ἑλληνικὴ ἀντιπροσωπεῖα καὶ ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας οἱ κάτωθι Σεβασμιώτατοι καὶ Θεοφιλέστατοι Ἱεράρχες:

1. Μητρ. Βανάτου Νικόλαος
2. Ἀρχιεπίσκοπος Τώμεως Θεοδόσιος
3. Ἐπίσκοπος Μπουζέου Ἐπιφάνιος
4. Ἐπίσκοπος Ἀρτζεζίου Καλλίνικος
5. Ἐπίσκοπος Κάτω Δουνάβεως Κασσιανός
6. Ἐπίσκοπος Σλομποζίας Δαμασκηνός
7. Ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας Γαλακτίων
8. Ἐπίσκοπος Πλοεστιάνου Βικέντιος
9. Ἐπίσκοπος Κιμπίνης Κυπριανός
10. Ἐπίσκοπος Ἰλφοβιάνου Σεβαστιανός

Περὶ τὸ μέσον τῆς Θείας Λειτουργίας, κατὰ τὸ ἔθος, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ρουμανίας κ. Θεόκτιστος προσφώνησε τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλο, ὡς ἑξῆς:

«Μακαριώτατε, Σεβασμιώτατοι, Θεοφιλέστατοι τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, Ἑλλάδος καὶ Ρουμανίας, ἀγαπητοί μου Χριστιανοί, Χριστὸς Ἀνελήφθη!

Εἶχαμε τὴν τιμὴ νὰ μᾶς ἐπισκεφθεῖτε σ' αὐτὴ τὴ γιορτὴ τῆς Ἀναλήψεως πού ἔχει ἰδιαίτερη σημασία γιὰ τὸ Ρουμανικὸ λαό. Στὴ διάρκεια τῆς ἱστορίας μας, πού μοιᾶζει μὲ τὴ δική σας, χύθηκε πολὺ αἷμα ἀπὸ τὸ λαό μας. Ἡ γιορτὴ αὐτὴ ἔδωσε τὴ δύναμη στοὺς προγόνους μας ν' ἀναληφθοῦν οἱ ψυχές τους. Ἡ γιορτὴ αὐτὴ δεικνύει τὴν ἄνοδο τοῦ Χριστοῦ στὸν οὐρανὸ καὶ τὴν τοποθέτησή Του στὰ δεξιὰ τοῦ Πατρός. Ὁ Κύριος ἐπισκέφθηκε τοὺς μαθητές Του καὶ τοὺς ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ εἶναι πάντα μαζί τους διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Αὐτὸ πού πρέπει νὰ μείνει στὸ νοῦ καὶ τὶς καρδιές μας ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἐορτὴ εἶναι ἡ δωρεὰ τοῦ Ἁγίου πνεύματος πού εἶχε δοθεῖ ἥδη ἀπὸ τὸν Εὐαγγελισμό, μὲ τὴν εἶδηση ὅτι Παναγία θὰ γεννήσει Υἱό, ἄνθρωπο ὅμοιο μὲ ἐμᾶς...

Μὲ τὴν Ἀνάληψή Του ἀνελήφθη καὶ ἡ κτίσις καὶ ἡ ἀνθρώπινη φύσις. Παίρνοντας ὁ Χριστὸς τὸ σῶμα μας, ὡς τέλειος ἄνθρωπος, πλὴν ἁμαρτίας, ἀνελήφθη στοὺς οὐρανούς καὶ συμπαρέσυρε κι ἐμᾶς στὴ δόξα Του. Γι' αὐτὸ ὁ καθένας ἀπὸ ἐμᾶς, σκεπτόμενος αὐτὴν τὴν ἀλήθεια, βρίσκουμε σ' Αὐτὴ τὴ γιορτὴ τὴν καταξίωση τῆς ἀνθρώπινης φύσεως μας. Οἱ Ἅγιοι Πατέρες καὶ Μάρτυρες μᾶς δείχνουν πὼς μ' αὐτὸ τὸ ἀνθρώπινο σῶμα μπό-

ρεσαν ν' ἀναληφθῶν στοὺς οὐρανοὺς καὶ νὰ βιώσουν τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ. Ἐκ τῆ στιγμῆ τῆς Ἀναλήψεως ἀπεδείχθη ὅτι ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ θεωθεῖ. Γι' αὐτὸ πρέπει ὅλοι μας νὰ χαίρομαστε. Κάθε Χριστιανὸς πρέπει νὰ βιώνει αὐτὴ τὴν ἔνωση μὲ τὸν οὐρανὸν.

Προγευόμαστε, Μακαριώτατε, μὲ τὴν ἐπίσκεψή σας τὴ χαρὰ τῆς Ἀναλήψεως καὶ τῆς ἐορτῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διότι μὲ τὴν παρουσία σας δὲ συμβαίνει μόνο φαινομενικὰ ἡ ἐνότητά μας, ἀλλὰ καὶ οὐσιαστικὰ μὲ τοὺς μάρτυρες καὶ ἡρώες μας. Καὶ σήμερον εἶχαμε μεγάλη χαρὰ γιατί μπορέσαμε νὰ προσευχηθῶμε γι' αὐτούς. Καὶ τὴ μοιραζόμαστε μὲ ὅλους ἐσᾶς.

Εὐχαριστοῦμε τὸ Θεὸ γιὰ τὴ σημερινὴ ἡμέρα καὶ εἰμαστε σίγουροι ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀνάμεσά μας καὶ εὐλογεῖ ἅπαντες».

Στὴ συνέχεια ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος ἀντιφώνησε ὡς ἑξῆς:

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Βουκουρεστίου, Μητροπολίτα Μουντένια καὶ Δοβρουτζᾶς καὶ Πατριάρχα Ρουμανίας, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφέ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν Μετριότητος, κύριε Θεόκτιστε, τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Σήμερον ἡ Χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ τὸν ὅλον συγκροτοῦσα θεσμὸν τῆς Ἐκκλησίας, ἡμᾶς συνήγαγε πρὸ τοῦ Ἁγίου καὶ Ἱεροῦ Θυσιαστηρίου, ὅπου ἀγγέλων παρισταμένων, στολὰς περιβεβλημένων λαμπράς, τὸ Θυσιαστήριον κυκλούντων καὶ κάτω νεύοντων θύεται ὁ Ἄμνος τοῦ Θεοῦ, ὁ τυθεὶς ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας.

Σήμερον μετὰ τῆς πολυφιλήτου ὑμετέρας Μακαριότητος γευόμεθα τοῦ ἐνὸς Ἄρτου, ὅστις ἐστὶ Σῶμα Χριστοῦ καὶ τοῦ ἐνὸς Ποτηρίου, τοῦ περιέχοντος τὸ καινὸν τῆς ἀμπέλου γέννημα, ὃ ἐστὶν Αἷμα Χριστοῦ τὸ ἐκχυθὲν ἐκ τῆς ἀκηράτου Αὐτοῦ πλευρᾶς καὶ πληροῦν ἡμᾶς εἰς πάντας ἄρμους, εἰς νεφρούς, εἰς καρδίαν.

Ἡ κοινὴ αὕτη παρουσία καὶ προσευχὴ καὶ μετοχὴ ἡμῶν εἰς τὴν θεοτίμητον ταύτην Εὐχαριστιακὴν Σύναξιν δεικνύει τὴν ἐξ ὕψους ἐπίσκεψιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν.

Ἡ Εὐχαριστία, Μακαριώτατε καὶ Περιπόθητε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ, ὡς θυσία εἶναι ἡ θυσία τοῦ Γολγοθᾶ συνεχιζομένη καὶ ἐφαρμοζομένη, καθ' ὅσον ὁ Σωτὴρ ὡς θύτης ἅμα καὶ θῦμα προσφέρει τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα Αὐτοῦ ὑπὸ τὰ εἶδη τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου. Διὰ τὴν θυσίαν ταύ-

την ἡ τοῦ Κυρίου Τράπεζα εἶναι τὸ Θυσιαστήριον, ὡς εἴρηται παρὰ τοῦ μυστολόκτου Ἀποστόλου Παύλου «ἔχομεν Θυσιαστήριον ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ τῆ σκηνῆ λατρεύοντες» (Ἐβρ. 13, 10).

Εἰς τὸ Θυσιαστήριον τοῦτο πάρεστιν αὐτὸς ὁ Χριστός. Ἐχομεν λοιπὸν παρόντα τὸν Χριστόν, ὅπως ἦδη ζῆ δεδοξασμένος ἐν τῷ οὐρανῷ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνέβη «ἐν ἀλαλαγμῷ καὶ ἐν φωνῇ σάλπιγγος» κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναλήψεως, τὴν ὁποίαν ἐορτάζομεν σήμερον, καὶ «ὅσοι μετέχομεν τοῦ Σώματος, ὅσοι τοῦ Αἵματος ἀπογευόμεθα τούτου», «ἐκείνου τοῦ ἄνω καθημένου, τοῦ προσκυνουμένου παρὰ τῶν ἀγγέλων, τοῦ τῆς ἀκηράτου δυνάμεως ἐγγύς, τούτου ἀπογευόμεθα» (Δαμασκηνοῦ Μνημ. ἔργ. Δ' 13 Μ. 94, 1148-1149 καὶ Χρυσοστ. ὁμιλ. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσ. 3 παρ. 3 Monf. 11, 24).

Μακαριώτατε, περισπούδαστε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ ἡμῶν,

Ἡ Ἀνάληψις ἀποτελεῖ μεγίστην ἐορτὴν διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Καθολικὴν Ἐκκλησίαν. Εἶναι ἐορτὴ θριάμβου καὶ χαρᾶς πανηγυρικῆς. Ὁ Κύριος, ἅψ' οὗ διεξήγαγε καὶ ἐνίκησεν εἰς τὴν μάχην ἐναντίον τῆς ἁμαρτίας, εἰσῆλθε θριαμβευτὴς εἰς τὸν οὐρανόν, ὅπου αἱ δυνάμεις τῆς θείας βασιλείας, τὰ τάγματα τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἀρχαγγέλων, ἐπανηγύρισαν τὸν μέγαν θρίαμβον. Καὶ ὁ θρίαμβος αὐτὸς τῶν οὐρανῶν ἐνώνεται πρὸς τὸν θρίαμβον τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ὅποιον λυτρωμένον ἀπὸ τὴν δυνάστευσιν τῆς ἁμαρτίας ψάλλει νικητήρια πρὸς τὸν Κύριον τῆς δόξης, τὸν δυνατὸν ἐκπορθητὴν τῶν δυνάμεων τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου! Ἡ Ἀνάληψις, καὶ τυπικῶς πλεον, εἶναι ἡ ὀριστικοποίησις τοῦ λυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστὸς ἀνελήφθη εἰς τὸν Οὐρανόν, ἅψ' οὗ ἔφερεν εἰς πέρας τὸ ἔργον, τὸ ὅποιον ἀνέθεσεν εἰς Αὐτὸν νὰ ἐκπληρώσῃ ὁ Πατὴρ. Κατέθεσε πανηγυρικῶς τὴν ἐντολήν, τὴν ὁποίαν ἔλαβε ἀπὸ τὸν Πατέρα ὡς Μεσσίας τοῦ κόσμου, ὑπογεγραμμένην καὶ ἐσφραγισμένην ἀπὸ τὸ Πανάγιον Αἷμα Του. Ἐντολὴ εἰς τὴν ὁποίαν ἦσαν ἀποτετυπωμένα ὁ Σταυρὸς καὶ ἡ Ἀνάστασις, ὁ Γολγοθᾶς συνηρμοσμένος μὲ τὸ καινὸν μνημεῖον τοῦ ἀπὸ Ἀριμαθαίας Ἰωσήφ. Τοιοῦτοτρόπως, ἡ προαιώνιος λυτρωτικὴ βουλή τοῦ Θεοῦ, τὸ ἀπειρόσοφον σχέδιον τοῦ μυστηρίου τῆς θείας περὶ τὸν ἄνθρωπον οἰκονομίας, ὀριστικόν, πλῆρες καὶ τέλειον, κατετέθη εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ οὐρανοῦ, ὡς πηγὴ ἀστειρευτοῦ δυνάμεως καὶ ζωῆς.

Μὲ τὴν Ἀνάληψίν Του εἰς τὸν οὐρανὸν ὁ Σωτὴρ ἐκάθισεν «ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς». Τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως χρησιμοποιεῖ μίαν ἔκφρασιν ἀνθρωπομορφικὴν. Παρουσιάζει θρόνον, εἰς τὸν ὁποῖον κάθεται ὁ Πατὴρ, ἔχων καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς τὸν Υἱόν. Μία εἰκὼν δηλωτικὴ ἰσοτιμίου ἐξουσίας, σύμπνοιας καὶ ἀγάπης, τῆς ὁποίας ἡ εἰκονικὴ περιγραφή δὲν ἀνταποκρίνεται μὲν αὐστηρῶς εἰς τὰ πράγματα, εἶναι ὅμως τόσο παραστατικὴ δι' ἡμᾶς οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν πεπερασμένην διάνοιάν μας, δὲν ἔχομεν ἄλλον τρόπον νὰ προσεγγίσωμεν τὸ ἀνέγγιχτον, εἰ μὴ παραστάσεις ἀναλογικὰς, εἰλημμένας ἀπὸ τὸν κύκλον τῆς φυσικῆς ἐμπειρίας μας.

Ἡ ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς καθέδρα τοῦ Χριστοῦ σημαίνει καὶ τυπικῶς τὸ πέρας τῆς κενώσεως τοῦ Λόγου, μὲ τὴν ὁποῖαν ἐξακολουθεῖ εἰς τὸ διηνεκές ὁ κατὰ τὴν ταφήν τοῦ Χριστοῦ ἀρξάμενος σαββατισμὸς Του, ἡ κατάπαυσις ἐκ τοῦ ἔργου τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ σύμπαντος. Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐπανερχεται εἰς τοὺς πατρικοὺς κόλπους, ὄχι διότι εἶχεν ἀποχωρισθῆ ἀπὸ αὐτοὺς μὲ τὴν σάρκωσίν Του, ἀλλὰ μὲ τὴν ἔννοιαν ὅτι ἀπέβαλεν ὀριστικῶς πλέον πάντα ὅσα προσέλαβεν ὡς ἄνθρωπος, τὴν ὕφεισιν – ἢ μᾶλλον τὴν ἀπόκρυψιν τῆς δόξης Του τὴν ὁποῖαν προαιωνίως εἶχεν ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Πατρὸς – τὴν ταπείνωσιν τῆς ἱστορικῆς ζωῆς, τὴν ὀδύνην καὶ τὸ πάθος. Ὁ Λόγος στίλβει τώρα εἰς τὴν ὀλοκάθαρον πατρώαν δόξαν Του, εἰς τὴν ἀκτίνα τῆς Τριαδικῆς Του αἴγλης καὶ λαμπρότητος. Ἐπανερχεται εἰς αὐτὸ εἰς τὸ ὁποῖον ἦτο πρὶν νὰ γίνῃ ἄνθρωπος. Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἡ ὑπόστασις καὶ ἡ θεότης Του, αἱ ὁποῖαι οὐδέποτε μετεκινήθησαν ἀπὸ τοὺς κόλπους τῆς Τριάδος, ἔχουν τώρα προσλάβει καινόν τι: τὴν τεθεωμένην ἀνθρωπίνην φύσιν τοῦ Χριστοῦ, τὴν ὁποῖαν εἰς τὸ ἔξις οὐδέποτε θὰ ἀποβάλωσιν. Ἡ ἀνθρωπότης τοῦ Χριστοῦ ἐγκαθίσταται μονίμως ἐν τοῖς κόλποις τῆς Τριαδικῆς Θεότητος, γεγονός τὸ ὁποῖον συνιστᾷ τὴν ὑψίστην περιωπὴν καὶ τὸ ἄφθιτον μεγαλεῖον τοῦ ἀνθρώπου, κατὰστάσεις αἱ ὁποῖαι τὸν ἀνεβάζουν ὑψηλότερον καὶ ἀπὸ αὐτὰς τὰς αὐλοὺς φύσεις τῶν ἀγγέλων, τὰς καταλαμπόμενας εἰς τὸ τρισήλιον φῶς τῆς θεότητος. Ἡ θέωσις εἶναι ἀγαθόν, τὸ ὁποῖον συνετελέσθη εἰς τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων καὶ ὄχι τῶν ἀγγέλων. Ἡ εἴσοδος ὅμως τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τοῦ Λόγου εἰς τὴν Τριάδα δὲν σημαίνει ὀποιαδήποτε ποσοτικὴν ἢ ποιοτικὴν προσθήκην εἰς τὴν μακαρίαν φύσιν τῆς Τριάδος. Ἡ Τριάς παραμένει Τριάς, δὲν μεταπίπτει εἰς τετράδα, δηλονότι δὲν αὐξάνεται ὁ

ἀριθμὸς τῶν ὑποστάσεων τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. Οὔτε πάλι προστίθεται τι, τὸ ὁποῖον νὰ τροποποιῆ τὴν οὐσίαν καὶ τὴ θεότητα (θεῖαι ἐνέργειαι) τῆς Τριάδος. Ἄπλως ἡ ὑπόστασις τοῦ Λόγου δὲν εἶναι εἰς τὸ ἔξις γυμνή, ἀλλὰ φέρει πάντοτε ἐνωμένην μεθ' αὐτῆς τὴν τεθεωμένην φύσιν Του, αὐτὴν τὴν ὁποῖαν ἔκανε ἰδικὴν Του διὰ τῆς θείας Του ἐνανθρωπήσεως, ἔζησε μαζί της εἰς τὴν γῆν, ἐτέλεσεν τὴν σωτήριον βουλὴν τοῦ Πατρὸς καὶ τὴν ἔκανε κοινωνὸν τῆς ἀπείρου θείας δόξης Του. Δὲν ἔχομεν, λοιπόν, τετράδα, ἀλλὰ Πατέρα, Υἱόν (μὲ τὴν ἀνθρωπότητά Του) καὶ Πνεῦμα Ἅγιον, τὸ ὁποῖον ἔχρισε διὰ τῆς χάριτός Του τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τοῦ Σωτῆρος.

Ὅθεν, ἡ Ἀνάληψις τοῦ Κυρίου σηματοδοτεῖ μίαν νέαν κατάστασιν ζωῆς διὰ τὸν ἐνανθρωπήσαντα Λόγον τοῦ Θεοῦ. Ὁ Κύριος εἶναι ὁ ὑπέρτατος Βασιλεὺς τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς, ὁ Κύριος τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ κόσμου. Εἶναι ὁ Ἄρχων τῆς Θείας Βασιλείας, τῆς Ἐκκλησίας Του, τὴν ὁποῖαν ἴδρυσεν ἐπὶ τῆς γῆς, τῆς ὁποίας εἶναι ἡ ἀόρατος καὶ μυστικὴ κεφαλὴ καὶ τὴν ὁποῖαν ζωοποιεῖ μὲ τὸ Πανάγιον Πνεῦμά Του, τὸ ὁποῖον ἔστειλεν εἰς τοὺς μαθητὰς μετὰ τὴν ἐκ τοῦ κόσμου ἀποδημίαν Του. Εἰς τοὺς οὐρανούς ὁ Σωτὴρ ἀσκεῖ τὸ βασιλικόν Του ἀξίωμα ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὸ προφητικόν, κυβερνῶν τὴν Ἐκκλησίαν Του καὶ μεσιτεύων ὑπὲρ Αὐτῆς εἰς τὸν Οὐράνιον Πατέρα Του.

Τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ, ἰδιαζόντως τιμᾷ ἡ Ὁρθοδοξία, θεωροῦσα εἰς αὐτὴν τὴν ἰδικὴν Τῆς θεομορφον οὐσίαν, τὴν θεοδυναμίαν καὶ τὴν χριστόμορφον Τῆς αἴγλης καὶ λαμπρότητα.

Αὕτη ἡ αἴγλη ἐποίκιλεν καὶ ἐκόσμησεν τὴν Ἀγιωτάτην Ὑμῶν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς ἡμέρας κατὰ τὰς ὁποίας ἔζησεν εἰς δυσκόλους καὶ μαρτυρικὰς συνθήκας. Ἄλλ' ὅμως, ὅτι ὁ Ρουμανικὸς Λαὸς ἔκτισεν ἐν τῇ ψυχῇ του ἔμεινε ἀνέπαφον.

Ἄναπολοῦμεν κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν τὰς μεγάλας ἐκκλησιαστικὰς προσωπικότητας τοῦ β' ἡμίσεος τοῦ 20οῦ αἰῶνος ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἰουστίνου ἕως τοῦ σήμερον κλείζοντος τὴν πρωτοκαθεδρίαν τῆς εὐλογημένης Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας, Μακαριωτάτου Θεοκτίστου, οἵτινες ἅπαντες, μετὰ τῶν περὶ αὐτοὺς Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν, τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, ἀντέστησαν εἰς τοὺς τυράννους λέγοντες: «*Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν*».

Φέρομεν εἰς τὴν μνήμην μας τὴν ἀτελεύτητον σειρὰν τῶν διωγμῶν, ἐξοριῶν, φυλακίσεων, ἐκτελέσεων καὶ

πολλῶν ἄλλων δεινῶν, τὰ ὅποια ἐδοκίμασαν τὴν πίστιν καὶ τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν ἀφοσίωσιν τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ταύτης. Καὶ ἀποκαλυπτόμεθα ἐνώπιον τῆς θυσιαστικῆς αὐτῶν συμπεριφορᾶς καὶ πολιτείας, ἐπειδὴ οὐδέποτε ἔχασαν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν τὸν μοναδικὸν σκοπὸν: *νά ζήσῃ ἡ Ἐκκλησία, ἔστω καὶ ἐντὸς πυρὸς καὶ σιδήρου εὐρισκομένη, προσδοκῶσα τὴν ἔξοδόν Της εἰς ἀναψυχήν, ὅπερ καὶ ἀπολαμβάνομεν σήμερον οἱ πάντες.*

Ἡ παρουσία μας ἐνταῦθα, αἰσθανόμεθα, ὅτι εἶναι εἴσοδος εἰς τὴν ζωὴν μιᾶς Ἐκκλησίας ἡ ὁποία ἀντιστέκεται εἰς τοὺς ὑπολογισμοὺς καὶ ἀποδέχεται, κατ' αὐτὴν τὴν τρίτην μεταχριστιανικὴν χιλιετίαν, τὴν κλήσιν Αὐτῆς, συνειδητοποιοῦσα, ἐν μέσῳ δοκιμασιῶν καὶ ἀγώνων, τὴν πραγματικότητα τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου μας.

Ὁ Λαὸς αὐτός, ὁ Λαὸς Σας, Μακαριώτατε, εἶναι Λαὸς πιστὸς καὶ εὐσεβής, ἀγωνιζόμενος ἐναντίον τῶν ὀδυνῶν τοῦ παρόντος βίου διὰ ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν ἐλευθερίαν, διαφυλάττων τὸ σταυροαναστάσιμον πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας του, βιώνων τὸν σταυρὸν τῆς θεωρίας καὶ τῆς πράξεως, καὶ ζῶν τὴν πολιτισμικὴν του ταυτότητα, διότι γνωρίζει, ὅτι ὁ μέγιστος ἐχθρὸς ἐνὸς Λαοῦ εἶναι ἡ ἀπώλεια τῆς αὐτοσυνειδησίας του, ἡ φθορὰ τῆς πνευματικῆς καὶ πολιτισμικῆς του ἰδιοπροσωπίας καὶ ἡ ἀλλοίωσις τοῦ ἠθους του.

Ἡ οὐσιαστικώτερα ὑπεκφυγὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὰ προβλήματα τὰ ὅποια ἀντιμετωπίζει εἶναι νὰ νομίζῃ, ὅτι ἡ οὐσία εὐρίσκεται εἰς τὸ περιεχόμενον τῶν αἰτημάτων του καὶ ὄχι εἰς τὸ ἦθος του. Μόνον μὲ τὴν διατήρησιν καὶ φύλαξιν τῆς ταυτότητος καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς αὐτοσυνειδησίας μας, δυνάμεθα νὰ εἴμεθα μάρτυρες τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως μας, μάρτυρες τοῦ ἑαυτοῦ μας καὶ ἄξιοι νὰ ἔχωμεν εἰς τὰς χεῖρας μας τὰ κειμήλια καὶ τὴν παράδοσίν μας, ἐπὶ αἰῶνας πεφυλαγμένα εἰς τὴν καρδίαν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν.

Μακαριώτατε καὶ πολυτίμητε Ἀδελφέ,

Ἔχοντες δι' ἐλπίδος ὅτι τὸ πεποικιλμένον τῆ χριστομόρφῳ αἴγλῃ καὶ λαμπρότητι τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου ἔργον Ὑμῶν θέλει δώσει πλουσίους τοὺς καρποὺς αὐτοῦ πρὸς δόξαν τοῦ Ἁγίου Τριαδικοῦ Θεοῦ καὶ στήριξιν τοῦ ἐμπειπιστευμένου Ὑμῖν λογικοῦ ποιμνίου διαβεβαιοῦμεν Ὑμᾶς ὅτι ἡ Ἀγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος θέλει σταθῆ κυρηναικῶς εἰς τὸν ἀνάστην αὐτὸν Ὑμέτερον δόλιχον ἀναμένουσα ὅπως συνευφρανθῇ Ὑμῖν

ὁρῶσα τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ πεμφθεῖσαν δόξαν τῆς ἐν Ρουμανίᾳ Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας, τῆς κεκοσμημένης διὰ τῶν ἱερῶν μορφῶν πάντων τῶν ἐν τῷ Χώρῳ Ὑμῶν διαλαμψάντων Ἀγίων καὶ ἐπὶ τὴν λυχνίαν τῆς οἰκουμένης τεθείσης καὶ φωτιζούσης «ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς» καὶ διακηρυττούσης «ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός».

Ἐπίσημο γεῦμα

Τὸ μεσημέρι τῆς ἰδίας ἡμέρας ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ρουμανίας κ. Θεόκτιστος παρέθεσε ἐπίσημο γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου στὴν Πατριαρχικὴ κατοικία.

Κατὰ τὴ διάρκειαν τοῦ γεύματος ὁ Μακαριώτατος κ. Θεόκτιστος προσφώνησε τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καί, μεταξὺ ἄλλων, σημείωσε τὰ ἑξῆς:

«Εἶναι ἰδιαίτερη ἡμέρα ἡ σημερινὴ καθὼς μεγεθύνουμε τὸ σύνδεσμό μας μὲ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἑορτὴ τῆς Ἀναλήψεως δὲν εἶναι ἑορτὴ ποὺ ἐρμηνεύουμε μόνο θεολογικά, ἀλλὰ τὴ βιώνουμε ἐξίσου καὶ οἱ δύο λαοί. Ἡ ἐπίσκεψη τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐκδηλώθηκε αὐτὴ τὴν ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποία ἐμεῖς μνημονεύουμε τοὺς ἥρωες τοῦ γένους μας. Αὐτὸ γιὰ ἐμᾶς ἔχει συμβολικὴ σημασία γιατί οἱ σχέσεις μας μὲ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ποὺ ἀνάγονται στὸ μακρινὸ παρελθόν, προσπερνοῦν τίς τυπικότητες γιατί συνδέονται μὲ τὸ αἷμα τῶν Μαρτύρων τῶν Ἐκκλησιῶν μας.

Γιὰ πρώτη φορὰ βιώνουμε αὐτὴ τὴ γιορτὴ μαζί μὲ τοὺς Ἕλληνες μνημονεύοντας τοὺς ἥρωές μας. Μᾶς συνδέει τοὺς δύο λαοὺς πλούσια Ἐθνικὴ καὶ Χριστιανικὴ ἱστορία καὶ αὐτὸ τὸ ὀφείλουμε στοὺς Μάρτυρες καὶ ἥρωές μας. Αὐτὴ ἡ ἡμέρα μᾶς ὑποχρεώνει Ἐκκλησία καὶ λαό, ὅπως καὶ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸν Ἑλληνικὸ λαό, νὰ ἐπιμένουμε στὴ διατήρησιν τῶν ἱστορικῶν πράξεων τοῦ παρελθόντος. Γι' αὐτὸ ἡ ἐπίσκεψή σας μᾶς ἐνθάρρυνε, ἰδιαίτερα οἱ λόγοι σας ποὺ ἔκρυσαν ρεαλιστικὲς ἀλήθειες. Σ' αὐτὲς τίς ὁμιλίες τονίσατε δικαίως τὴ διαφορὰ Βυζαντίου καὶ μεταβυζαντίου. Γράφατε σελίδες σπάνιας ἀναγεννήσεως γιὰ τὸ λαό μας, φέρατε τὴ Βυζαντινὴ κουλτούρα μαζί σας καὶ ἐνισχύσατε τὴν κοινωνία μεταξὺ τῶν δύο λαῶν, ποὺ εἶναι ἄξιοι περισσοτέρας προσοχῆς. Μᾶς φέρατε αὐτὰ τὰ μηνύματα, τὴ στιγμή ποὺ ἐμεῖς βαδίζουμε πρὸς τὴν Εὐρώπη.

Ἀπὸ σεβασμὸ πρὸς ἐσᾶς καὶ τῆ συνοδεία σας συμμετέχουν σ' αὐτὸ τὸ γεῦμα προσωπικότητες τῶν Πολιτικῶν, Στρατιωτικῶν ἀρχῶν, Ἀκαδημαϊκοὶ καὶ διανοούμενοι. Χαρίσατε σὲ ὄλους μας κουράγιο, γι' αὐτὸ σᾶς εὐχαριστοῦμε καὶ εὐχόμεστε Πολλὰ τὰ Ἔτη!»

Ἀκολούθησε ἡ ἀντιφώνηση τοῦ Μακαριωτάτου κ. Χριστοδοῦλου.

Μακαριώτατε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ, Ἀρχιεπίσκοπε Βουκουρεστίου καὶ Πατριάρχα Ρουμανίας, λίαν ἀγαπητὲ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργγὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κ. Θεόκτιστε,

δι' ἡμᾶς προσωπικῶς ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τιμίαν ἡμῶν Συνοδείαν ἀποτελεῖ λόγον μεγίστης χαρᾶς καὶ τιμῆς ἡ εἰρηνικὴ ἡμῶν ἐπίσκεψις εἰς τὴν ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρουμανίας, τὴν στοργικὴν Μητέρα τοῦ πεφιλημένου ἡμῖν καὶ ἐνδόξου Ρουμανικοῦ Λαοῦ.

Εἶναι τῷ ὄντι ἀληθὲς ὅτι ἡ Ρουμανικὴ Ἐκκλησία ἀνήκει εἰς τὰς παλαιότερας τῆς Εὐρώπης καὶ ἔχει τὸ πρόνομον, ὡς καὶ ἡ Ἁγιοτάτη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, νὰ εἶναι ἀποστολικῆς προελεύσεως. Διετήρησε τὴν ὀρθόδοξον παράδοσίν της καὶ ἐπηύξησε αὐτὴν παρὰ τὸ φαινόμενον ὅτι ἐκλήθη νὰ διακονῇ ἓνα λαὸν ρωμαϊκῆς καταγωγῆς καὶ λατινογενοῦς γλώσσης. Καὶ ὅταν ἔπεσε ἡ πόλις τοῦ Ἁγίου καὶ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ἡ Βασιλις τῶν Πόλεων, τὸ καύχημα τῆς Οἰκουμένης καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας, πρὶν ἀκριβῶς 550 συναπτὰ ἔτη, κατὰ τὴν περίοδον παρακμῆς τῆς Τουρκοκρατίας, ἡ ὁποία ἐπηκολούθησεν, αἱ Ρουμανικαὶ Χῶραι, Βλαχία καὶ Μολδαβία, ἠυλογήθησαν νὰ ἀποτελέσουν τὸ κύριον στήριγμα τῶν Ἀνατολικῶν Ὀρθοδόξων Πατριαρχείων καὶ τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Γνωστὸν τυγχάνει τὸ πατριωτικὸν καὶ ἐθνικὸν φρόνημα τῶν λογίων ἱεραρχῶν τῆς Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἦσαν Ἕλληνες ἢ ἑλληνικῆς καταγωγῆς, οἱ ὁποιοὶ συνέβαλον ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν ἱστορικὴν πορείαν τοῦ Ρουμανικοῦ λαοῦ. Καὶ πῶς νὰ λησμονήσωμεν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις τοῦ 1821 ἤρχισεν ἀπὸ τὰς Παραδουναβίους Ἡγεμονίας, ἀπὸ τὸ Ἰάσιον, πῶς νὰ ἀποκρῦψωμεν τὴν συγκίνησιν ἡμῶν διὰ τὴν θυσίαν τῶν νεαρῶν Ἱερολοχιτῶν, τὴν ἠρωϊκὴν ἀνατίναξιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σέκκου, τὴν μορφὴν τοῦ Γεωργάκη Ὀλυμπίου τοῦ ἐκ Λιβαδίου Ἐλασσόνος καταγομένου;

Πλεῖστα ὄσα Μακαριώτατε Ἅγιε Ἀδελφέ, συνδέουν τοὺς ἠυλογημένους λαοὺς ἡμῶν ἀλλὰ καὶ τὰς ὁμοδόξους

Ἁγιοτάτους Ἀδελφὰς Ἐκκλησίας ἡμῶν, αἱ ὁποῖαι καλοῦνται διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν νὰ συμπορευθῶσι ἐν τῇ Ἱστορίᾳ καὶ ἐν τῇ νέᾳ Εὐρωπαϊκῇ πραγματικότητι. Πολὺς ὁ δρόμος ἀλλ' ὁ Θεὸς ἀρωγὸς καὶ ὁ σύνδεσμος τῆς ἀγάπης μεταξὺ ἡμῶν μέγας καὶ δυνατός!

Μακαριώτατε Προκαθήμενε τῆς Ἁγιοτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας, κατὰ τὴν εὐσημον ταύτην ὥραν, καθ' ἣν συμμετέχομεν εἰς τὴν αὐτὴν πνευματικὴν Τράπεζαν, ἐπιτρέψατέ μοι ὅπως ὑψώσω τὸ κύπελλον καὶ εὐχηθῶ ἐκ μέσης καρδίας ὑπὲρ ὑγείας καὶ μακροημερεύσεως τῆς ὑμετέρας θεοπροβλήτου κορυφῆς καὶ ὑπὲρ προόδου καὶ εὐημερίας τοῦ ἀδελφοῦ Ρουμανικοῦ λαοῦ!

Εἰς πολλὰ ἔτη – Ad multos annos!

Ἐπίσημο δεῖπνο στὴν ἑλληνικὴ πρεσβεία στὸ Βουκουρέστι

Ἐπίσημο δεῖπνο στὴν Πρεσβευτικὴ κατοικία, παρέθεσε πρὸς τιμὴν των δύο Προκαθημένων ἡ Ἑλληνίδα Πρέσβης στὸ Βουκουρέστι κ. Θεοδώρα Γροσσομανίδου. Προσφωνώντας τὸν Μακαριώτατο ἡ κ. Πρέσβης τόνισε τὰ ἑξῆς:

«*Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλε, ἀγαπητοὶ φίλοι,*

Ἡ πρεσβεία μας σήμερον ἔχει τὴν ιδιαίτερη τιμὴ νὰ φιλοξενεῖ τοὺς Προκαθημένους τῶν Ἐκκλησιῶν Ἑλλάδος καὶ Ρουμανίας. Εἶναι κάτι τὸ ἐντελῶς ξεχωριστὸ καὶ γι' αὐτὸ σᾶς εὐχαριστῶ μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά μου. Εἶναι παράλληλα καὶ προσωπικὴ τιμὴ νὰ ὑποδέχομαι τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Χριστόδουλο στὴν πρώτη ἐπίσημη ἐπίσκεψή του στὴ Ρουμανία. Εἶμαι σίγουρη ὅτι γνωρίζει καλὰ τὴ χώρα ἀπὸ προηγουμένους ἐπισκέψεις του.

Μακαριώτατε, τύχατε λαμπρότατης ὑποδοχῆς ἀπὸ τὴν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας τῆς Ρουμανίας καὶ τὸν Πατριάρχη Θεόκτιστο. Εἶμαι βέβαιη ὅτι θὰ κάνετε ἐξίσου σημαντικὰς συναντήσεις καὶ θὰ δεχθεῖτε τὶς ἐκδηλώσεις σεβασμοῦ στὸ πρόσωπό σας.

Ἡ Ρουμανία ἔχει καὶ διατηρεῖ τὸ Ἑλληνικὸ της ἀποτύπωμα. Καὶ αὐτὸ γιὰ ἡ ἐδῶ Ἑλληνικὴ παρουσία ἔχει τὴ μορφὴ καὶ τῆς ἔντονης ἐπιχειρηματικῆς δράσης, ἀλλὰ καὶ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν φοιτητῶν. Οἱ Ἕλληνες ἐδῶ εἶναι 6000 ἐκ τῶν ὁποίων 3800 εἶναι ἢ ἐπίσημη καὶ συνταγματικὰ κατοχυρωμένη Ἑλληνικὴ μειονότητα ποὺ δια-

θέτει καὶ Βουλευτή. Ἄλλοι 1500 εἶναι οἱ ἐπιχειρηματίες καὶ οἱ οἰκογένειές τους, πού ἀποτελοῦν τμήμα τῆς καθημερινῆς ζωῆς τῆς χώρας. Κι ὅπως ἡ οἰκονομία ὑπαγορεύει τὴν πολιτική, εἶναι κατανοητὴ ἢ πολὺ καλὴ σχέση τῶν δύο κρατῶν πού διαμορφώνει συνεργασίες εἴτε σὲ περιφερειακὸ ἐπίπεδο εἴτε σὲ ἐπίπεδο Ε.Ε. καὶ ΝΑΤΟ.

Ἡ Ρουμανία εἶναι ἡ πρώτη Βαλκανικὴ χώρα σὲ Ἑλληνικὲς ἐπενδύσεις, ὕψους 2.500.000 δολαρίων. Πρὶν ἀπὸ 2,5 χρόνια ἡ Ρουμανικὴ Κυβέρνηση εἶχε ἀνοικτὰ μέτωπα σὲ ΝΑΤΟ καὶ Ε.Ε. Ἡ Ἑλλάδα ὑποστήριξε τὴν εἴσοδο στὸ ΝΑΤΟ καὶ διέθεσε τὴν ἐπιρροή της στὸ Κογκρέσο γιὰ τὴν ὑποψηφιότητα. Τελικὰ, ἀπὸ τὸ Νοέμβριο τοῦ 2002 ἡ Ρουμανία καὶ ἡ Βουλγαρία μπῆκαν στὸ ΝΑΤΟ. Ἀπομένει ἡ εἴσοδος στὴν Ε.Ε. τὸ 2007. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἀποτελεῖ κεκτημένο τῆς Ρουμανίας στὴ Σύνοδο τῆς Κοπεγχάγης. Ἐλπίζουμε ὅτι στὴ Σύνοδο Κορυφῆς τῆς Θεσσαλονίκης θὰ πάρει τὴν καταληκτικὴ ἡμερομηνία.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ ὁλοκλήρωση δὲν εἶναι μόνον ἡ ὑπὸ συζήτηση διεύρυνση. Ὑπάρχει σαφές καὶ τὸ ὄραμα μιᾶς Εὐρώπης πού θὰ συμπεριλάβει πολιτισμοὺς γιὰ τὴν κοινὴ πορεία τῶν λαῶν της. Αὐτὴ ἡ κοινὴ πορεία διαταράχθηκε πρόσφατα στὸν πόλεμο τοῦ Ἰράκ. Θέλω νὰ πιστεύω πὼς ὁ,τι μᾶς χωρίζε πρέπει πλέον νὰ μᾶς ἐνώνει, γιὰ ν' ἀποκτήσει ἡ Εὐρώπη μιὰ κοινὴ καὶ ἰσχυρὴ φωνή.

Μιὰ ἄλλη δοκιμασία γιὰ τὴν Εὐρώπη θὰ εἶναι ἡ Σύνοδος Κορυφῆς τῆς Θεσσαλονίκης, στὴν ὁποία θὰ συζητηθεῖ τὸ ὑπὸ κατάθεση σχέδιο Συντάγματος. Ἄραγε θὰ υπάρξουν συναινέσεις καὶ ποιές; Εἶμαι αισιόδοξη καὶ πιστεύω ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Προεδρία θὰ ὁλοκληρώσει στὴ Θεσ/νίκη μιὰ θετικὴ πορεία. Ἡ Ρουμανία παρακολουθεῖ τὶς ἐργασίες τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης καὶ θὰ συμμετάσχει καὶ πιὸ ἐνεργὰ στὴ διακυβερνητικὴ πού θ' ἀκολουθήσει.

Εὐχομαι στὴν θετικὴ ἐξέλιξη ὄλων τῶν ἐπιδιώξεων της καὶ παράλληλα, ὑψώνω τὸ ποτήρι στὴν ὑγεία τοῦ Ρουμανικοῦ λαοῦ τῶν δύο Προκαθημένων καὶ ὄλων τῶν συνδαιτυμόνων».

Στὴ συνέχεια, τὸ λόγο ἔλαβε ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος, ὁ ὁποῖος ἀντιφώνησε ὡς ἑξῆς:

«Νιώθω ἰδιαίτερη χαρὰ γιὰ τὴν ἀποψινὴ μου παρουσία στὴν Ἑλληνικὴ πρεσβεία τοῦ Βουκουρεστίου. Κάποτε ὁ ποιητὴς εἶχε πει ὅτι ὅπου πηγαίνει ἡ Ἑλλάδα τὸν πληγώνει. Ἐμεῖς λέμε ὅτι χαιρόμαστε γιὰ τὴν παρουσία

τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου στὴ Ρουμανία, καθὼς στέκεται ἀρωγὸ στὴν προσπάθειά της γιὰ πρόοδο. Καὶ εἶναι λογικὸ αὐτὸ γιὰτὶ ἔχουμε οἱ δύο λαοὶ κοινὴ κουλτούρα καὶ πίστη, ἄρα καὶ κοινὲς προοπτικές. Πιστεύω ὅτι ἡ ἔνταξη τῆς Ρουμανίας στὴν Ε.Ε. δὲ θὰ ἐπιλύσει μόνον τὰ προβλήματα τῆς χώρας, ἀλλὰ θὰ ἐμπλουτίσει τὴν Εὐρώπη μὲ τὴν παρουσία ἑνὸς λαοῦ μὲ μεγάλη ἱστορία καὶ παράδοση. Ἡ χαρὰ μας, λοιπόν, γιὰ τὴν ἔνταξη ἔχει καὶ μιὰ ἰδιοτέλεια γιὰτὶ ἡ Ε.Ε. δὲ θὰ ἔχει μόνον μιὰ Ὁρθόδοξη χώρα στοὺς κόλπους της ἀλλὰ θὰ ἐμπλουτιστεῖ μὲ Ὁρθόδοξα κράτη ὅπως ἡ Ρουμανία, ἡ Βουλγαρία καὶ ἡ Κύπρος, γεγονός πού θὰ ἐνισχύσει καὶ τὴ δική μας θέση.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διατηρεῖ εἰδικὸ γραφεῖο στίς Βρυξέλες μὲ σκοπὸ νὰ παρακολουθεῖ τὶς ἐξελίξεις προκειμένου νὰ παρεμβαίνει γιὰ νὰ προλαβαίνει τὶς ἐξελίξεις ἐκεῖνες πού δὲν εἶναι συμβατὲς μὲ τὶς κοινὲς Εὐρωπαϊκὲς μας ἀρχές. Πιστεύω ὅτι καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας θὰ ἔχει ἀνάλογο ἐνδιαφέρον κι ἐμεῖς θὰ τῆς μεταδώσουμε τὴν ἐμπειρία μας μὲ ἀνιδιοτέλεια, ἂν μᾶς ζητηθεῖ.

Ἐπιθυμῶ, ἐπίσης, νὰ τονίσω τὴν ἐπενδυτικὴ δραστηριότητα τῶν Ἑλλήνων στὴ Ρουμανία. Αὐτὴ συντελεῖται μὲ γρήγορους ρυθμοὺς καὶ πιστεύω ὅτι θ' ἀποδώσει καρπὸς πρὸς τὸ συμφέρον καὶ τῶν δύο λαῶν. Ἐκτιμῶ τοὺς Ἕλληνες πού διαθέτουν εὐρεῖς ὀρίζοντες καὶ ἀποφασίζουν νὰ ἐπενδύσουν κι ἐκτὸς Ἑλλάδος συμβάλλοντας στὴν εὐημερία τῶν λαῶν. Γι' αὐτὸ συμπεριλάβουμε στὴ συνοδεία μας τοὺς κ.κ. Ἀποστολόπουλο καὶ Μυλωνᾶ πού δραστηριοποιοῦνται μὲ ἐπιτυχία στὴ Ρουμανία. Εὐχομαι νὰ ἔχουν ἐπιτυχίες στίς προσπάθειές τους γιὰτὶ συμβάλουν στὴν πρόοδο τοῦ λαοῦ, πρὸς τὸν ὁποῖο τρέφουμε εὐλικρινῆ ἀγαπητικὰ αἰσθήματα.

Ἡ Ε.Ε. δὲν εἶναι πανάκεια, εἶναι κοινωνία ἐλευθέρων ἀνθρώπων ὅπου τ' ἀνθρώπινα δικαιώματα θεωροῦνται Θεῖα καὶ ἐδράζονται στὴν ἐλευθερία. Χαιρόμαστε γιὰτὶ εἴμαστε ἐδῶ αὐτὴ τὴν ὥρα πού, ἐνόψει τῆς εἰσόδου τῆς Ρουμανίας στὴν Ε.Ε. συντελοῦνται κοσμογονικὲς ἀλλαγές. Εἶμαι βέβαιος, κ. Πρέσβη, ὅτι μὲ τὰ πνευματικὰ καὶ διπλωματικὰ σας χαρίσματα θ' ἀποδείξετε ὅτι εἴστε τὸ κατάλληλο πρόσωπο στὴν κατάλληλη θέση, πού θὰ βοηθήσει τὴ Ρουμανία σ' αὐτὴ τῆς τὴν προσπάθεια. Καλὴ ἐπιτυχία στὸ ἔργο σας. Νὰ ἔχετε ὑγεία κι ἐπιτυχίες. Τὸ ἴδιο εὐχομαι καὶ στὸν Ρουμανικὸ λαό».

(συνεχίζεται)

**ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΣΥΝΤΑΓΜΑ: ΑΞΙΕΣ
ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ
ΤΗΣ
ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ**

Ἡ δημοσίευση τοῦ Προσχεδίου τοῦ νέου Εὐρωπαϊκοῦ Συντάγματος ἀπὸ τὸν Πρόεδρο τῆς Εὐρωπαϊκῆς Συνέλευσης κ. Βαλερὺ Ζισκάρ ντ' Ἐστέν (26.5.2003) δημιούργησε ἓνα πλῆθος ἐρωτημάτων ἀλλὰ καὶ ποικίλων σχολίων τόσο ἀπὸ τοὺς παράγοντες τῶν θεσμικῶν εὐρωπαϊκῶν Ὄργάνων ὅσο καὶ τῶν Μέσων Ἐνημέρωσης¹. Τὸ θέμα γύρω ἀπὸ τὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης ἀπασχόλησε γιὰ ἓνα καὶ πλέον ἔτος τὴ Συνταγματικὴ Συνέλευση² θέτοντας μιὰ σειρὰ ἀπὸ ποικίλα ἐρωτήματα ὅπως, ἡ φύση τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης –ὁμοσπονδία ἢ διακυβέρνηση³– οἱ ἀξίες καὶ οἱ στόχοι τῆς Εὐρώπης καὶ φυσικὰ ἡ ἐνσωμάτωση τῆς «*Χάρτας τῶν Θεμελιωδῶν Δικαιωμάτων τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης*», ποὺ διακηρύχθηκε ἐπίσημα στὶς 7 Δεκεμβρίου 2000, στὴ Νίκαια. Τὸ προτεινόμενο κείμενο περιλαμβάνει 59 ἄρθρα, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται στὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ, στὶς ἀποκλειστικὲς ἢ μὴ ἀρμοδιότητες τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης καὶ στὸ δημοκρατικὸ βίο τῆς.

Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι γιὰ τὰ δεκαῆξι πρῶτα ἄρθρα, κατὰ τὴν προτελευταία συνεδρίαση τῆς Συνέλευσης, ἔγιναν πάνω ἀπὸ 1.187 ἐνστάσεις ἀπὸ τὰ μέλη τῆς. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸν ἀποφασίσθηκε νὰ δοθεῖ περισσότερος χρόνος πρὸς συζήτηση σὲ δύο ἀκόμη ἐιδικὲς συνεδριάσεις τῆς 5ης καὶ τῆς 26ης Μαρτίου τ.ἔ. Οἱ διεθνεῖς ἐξελίξεις ὅμως, ὅπως ὁ πόλεμος στὸ Ἰράκ⁴, ἐπηρέασαν καὶ τὶς ἐργα-

1. Βλ. σχετικὰ τοὺς τίτλους τῶν ἑλληνικῶν ἐφημερίδων: Ὅπισθοδρομικὸ τὸ σχέδιο γιὰ τὸ Σύνταγμα τῆς Ε.Ε., Ἐφημερίδα Ἀγγελιοφόρος, 29.5.2003, σελ. 8. Κ. Ράπτη, Ἐντονος προβληματισμὸς γιὰ τὸ προσχέδιο τοῦ νέου Συντάγματος, Ἐφημερίδα Ἀπογευματινὴ, 30.5.2003, σελ. 5. Ἄν. Ποδηματᾶ, Κρίσιμη Σύνοδος γιὰ τὸ Σύνταγμα τῆς Εὐρώπης, Ἐφημερίδα *Τὸ Βῆμα*, 30.5.2003. Κ. Μοσχονᾶ, Ὀδυνηρὸς τοκετὸς, Ἐφημερίδα *Ἐλευθεροτυπία*, 3.6.2003, σελ. 16. Ν. Γιάννη, Εὐρωπαϊκὸ Σύνταγμα, ἀπότοκο μιᾶς δημοκρατικῆς μεθόδου, Ἐφημερίδα *Ἐλευθεροτυπία*, 3.6.2003, σελ. 16. Ν. Γιάννη, Εὐρωπαϊκὸ Σύνταγμα, ἀπότοκο μιᾶς δημοκρατικῆς μεθόδου, Ἐφημερίδα *Ἐλευθεροτυπία*, 30.5.2003, σελ. 10. Τ. Σαραντοπούλου, Σῶσον, Κύριε, τὴν Ε.Ε., Ἐφημερίδα Ἀπογευματινὴ, 31.5.2003. Εὐρωπαϊκὸ Σύνταγμα, Ἐφημερίδα *Ἐλεύθερος Τύπος*, 2.6.2003, σελ. 50. Γ. Ἀγγελόπουλου, «Ἀγῶνας δρόμου» μὲ τὶς διαφωνίες..., Ἐφημερίδα *Τὰ Νέα*, 2.6.2003, σελ. 16. Β. Μποτόπουλου, Εὐρω-Συντάγματος Ὠδύνες, Ἐφημερίδα *Τὰ Νέα*, 2.6.2003. Θ. Χατζηκωνσταντίνου, Εὐρωπαϊκὸ Σύνταγμα μὲ γαρίνες, Ἐφημερίδα *Μακεδονία*, 1.6.2003, σελ. 74. Γ. Δελεαστίκ, Πεδίον Μάχης τὸ Σύνταγμα τῆς Εὐρώπης, Ἐφημερίδα *Καθημερινή*, 1.6.2003, σελ. 14. Δημ. Τσιόδρα, Εὐρωπαϊκὸ Σύνταγμα σέπη ἀπογοήτευση!, Ἐφημερίδα *Κυριακάτικη Ἐλευθεροτυπία*, 1.6.2003, σελ. 24. Εὐρω-ἐμφύλιος γιὰ τὸ Σύνταγμα, Ἐφημερίδα *Ἔθνος*, 2.6.2003, σελ. 14. Μ. Ἀνδρούτσου, Τὸ Σύνταγμα ἀποθεῖ, Ἐφημερίδα Ἀπογευματινὴ, 2.6.2003.

2. Μὲ τὴ Συνθήκη τοῦ Λάακεν (Δεκέμβριος 2001) προτάθηκε ἡ δημιουργία μιᾶς Συνέλευσης (Convention) γιὰ τὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης, ἐπιφορτισμένη μὲ τὸ καθῆκον νὰ ἐκπονήσει τὸ σχέδιο ἑνὸς Εὐρωπαϊκοῦ Συντάγματος ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ Βαλερὺ Ζισκάρ ντ' Ἐστέν. Στὶς 20 Ἰουνίου ὁ ἴδιος ἐπέδωσε τὸ κείμενο στοὺς εὐρωπαίους ἡγέτες κατὰ τὴ Σύνοδο Κορυφῆς τῆς Θεσσαλονίκης (Χαλκιδική, 21-22 Ἰουνίου), ἐνῶ τὸ Φθινόπωρο τοῦ 2003 θὰ ἀρχίσει ἡ Διακυβερνητικὴ Διάσκεψη, ὅπου τὰ κράτη μέλη θὰ κρίνουν καὶ θὰ τροποποιήσουν τὸ προτεινόμενο κείμενο. Βλ. σχετικὰ Συντακτικὴ Συνέλευση, Περιοδικὸ *Εὐρωπαϊκὸς Διάλογος*, 1/2003, σελ. 10-13.

3. Dusan Sidjanski, *Ἡ ἀναζήτηση μιᾶς πρωτότυπης εὐρωπαϊκῆς ὁμοσπονδίου*, ἐκδ. Παπαζήση, Ἀθήνα 2002.

4. Βλ. γιὰ τὴ σχέση πολέμου καὶ θρησκείας τὸ Μήνυμα τοῦ Σεβ. Μητρο. Ἀλβανίας Ἀναστασίου, Ἐφημερίδα *Καθημερινή*, 2.4.2003 καὶ τὰ κείμενα τῶν Μ. Ἀντωνιάδου, Πόσο «ιερὸς» εἶναι αὐτὸς ὁ πόλεμος, Ἐφημερίδα *Τὸ Βῆμα*, 30.3.2003. Θ. Τσάτση, Ἠγέτες θρησκείων: Κραυγὲς καὶ ψίθυροι, Ἐφημερίδα *Ἐλευθεροτυπία*, 31.3.2003. Ὁρθῶνουν ἀντίσταση οἱ ὀρθόδοξοι ἡγέτες, Ἐφημερίδα *Στίλος τῆς Ὁρθοδοξίας*, 33 (2003) 4-5. Ἄπ. Νικολαΐδη, Ἐργαλῆματα στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, Ἐφημερίδα Ἀπογευματινὴ, 23.3.2003. Διχάζει καί... ὁ Θεός, Ἐφημερίδα *Τὰ Νέα*, 2.6.2003, σελ. 16.

οίσις τῆς Συνέλευσης. Ἡ ἀγωνία τῶν ἡγετῶν εἶναι προφανής γιὰ τὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης, ὅπως καὶ αὐτὴ τοῦ Προέδρου τῆς Συνέλευσης, ὁ ὁποῖος σημειώσε ὅτι τελικὰ «μία λειτουργικὴ δομὴ τῆς Εὐρώπης σὲ ἐπίπεδο ἔξωτερικῆς πολιτικῆς» εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖα⁵.

Ἰδιαίτερη σημασία ὁμως ἔχει καὶ ἡ συζήτηση ποὺ ἔλαβε χώρα στὴ Συνέλευση γύρω ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀξιῶν στὴν Εὐρώπη καὶ κυρίως τῶν θρησκευτικῶν ἀξιῶν⁶. Στὸ διάλογο αὐτὸν μποροῦμε νὰ διακρίνουμε δύο βασικὲς τάσεις ἀνάμεσα στὰ μέλη τῆς Συνέλευσης, ποὺ ἀσφαλῶς ἐκφράζουν καὶ τὴ γενικότερη θρησκευτικὴ ἀπόψη τῆς Εὐρώπης. Ἡ μία ἐντοπίζεται στὴ λέξη «*citoyenneté*», περιγράφοντας τὴν γενικότερη ἀντίληψη τῆς «*Κοινωνίας τῶν Πολιτῶν*» καὶ ἡ ἄλλη στὴ λέξη «*laïcité*», ἡ ὁποία περιγράφει τὴ σχέση τῶν πολιτῶν μὲ τὴν Ἐκκλησία καὶ

5. Ἐχει διαμορφωθεῖ ἤδη εὐρύτατη συναίνεση ὑπὲρ τῆς ἐνίσχυσης τοῦ ρόλου τῆς Ἐνωσης στὸ διεθνὲς σύστημα μέσῳ τῆς ἐνδυνάμωσης τῆς Κοινῆς Ἐξωτερικῆς Πολιτικῆς (ΚΕΠΠΑ) καὶ τῆς Κοινῆς Ἀμυνας (ΚΕΠΑΑ). Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ προτείνεται ἡ δημιουργία μιᾶς θέσης Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν τῆς Ἐνωσης μὲ τὴ συγχώνευση τῶν θέσεων τοῦ Ὑπατου Ἐκπροσώπου γιὰ τὴν ΚΕΠΠΑ καὶ τοῦ Ἐπιτρόπου, ὑπευθύνου γιὰ τὴν Ἐξωτερικὴν σχέση καὶ ὁ ὁποῖος θὰ προεδρεύει τοῦ Συμβουλίου Ἐξωτερικῆς Πολιτικῆς. Βλ. περισσότερα γιὰ τὴν ἐπικείμενη ἀλλαγὴ τὸν συλλογικὸ Τόμο, *Εὐρωπαϊκὸ Σύνταγμα. Ρόλος, Σημασία, Περιεχόμενο*, ἔκδ. Ἄ. Σάκκουλα, Ἀθήνα 2002.

6. Βλ. τὸ Πανευρωπαϊκὸ Συνέδριο ποὺ πραγματοποιήθηκε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος μὲ θέμα: «Ἀξίες καὶ ἀρχές γιὰ τὴν οἰκοδόμησιν τῆς Εὐρώπης», Ἀθήνα 4-6 Μαΐου 2003. Πρέπει ὁμως νὰ σημειώσουμε στὸ σημεῖο αὐτὸ ὅτι ὑπάρχει μιὰ διαφορετικὴ ἀντίληψη ἀνάμεσα στὸν πολιτικὸν λόγον καὶ τὸν ἐκκλησιαστικὸν λόγον σχετικὰ μὲ τὸ θέμα τῆς θρησκείας (*religio*). Σὲ μιὰ προσπάθεια ὡς ὁρισμὸς τῆς θρησκείας θὰ μπορούσαμε νὰ διακρίνουμε τέσσερα χαρακτηριστικὰ: τὴν *προσωπικὴν ἐμπειρίαν* ὡς μιὰ ὁριοθέτηση τοῦ ἱεροῦ καὶ τοῦ βέβηλου, τὸ σύνολο τῶν *ἠθικῶν καὶ ἄλλων κανόνων*, τὸν *τρόπον* ποὺ καθοδηγεῖ τὸν πιστὸν στὴ θέωση καὶ τέλος τὴν ὑπαρξὴ μιᾶς *θρησκευτικῆς κοινότητος*. Βλ. περισσότερα Μ. Meslin, *L'expérience humaine du divin*, ἔκδ. Cerf, Paris 1988. Ἀξίζει νὰ ὑπογραμμίσουμε στὸ σημεῖο αὐτὸ καὶ τὴν οὐσιαστικὴν ἀναφορὰ ποὺ ὑπάρχει στὸ θέμα τοῦ διαλόγου μὲ τὴν Ἐκκλησίαν. Τὸ προταθὲν ἄρθρον 37 ποὺ ἀναφέρονταν στὸ καθεστῶς τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ στὴ θέσπισιν ἐνός τακτικῶν διαλόγου ἀνάμεσα σὲ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ στὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἐνωση προτείνεται ὡς ἄρθρον 51 προσθέτοντας πρὶν ἀπὸ τὴν λέξιν «τακτικὸν διάλογον» τὴν λέξιν «ἀνοικτὸν» καὶ «διαφανή». Ἔτσι σημειώνεται ὅτι: «Ἡ Ἐνωση σέβεται καὶ δὲν προδικάζει τὸ καθεστῶς σύμφωνα μὲ τὸ ἐθνικὸν δίκαιον τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν θρησκευτικῶν ὀργανώσεων ἢ Κοινοτήτων σὲ κράτη μέλη, σέβεται τὸ καθεστῶς τῶν φιλοσοφικῶν καὶ μὴ ὁμολογιακῶν ὀργανώσεων καὶ διατηρεῖ ἀνοικτὸν, διαφανὲ καὶ τακτικὸν διάλογον μὲ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν ὀργανώσιν αὐτῆς, ἀναγνωρίζοντας τὴν ἰδιαίτη ταυτότητα καὶ συμβολὴν αὐτῆς».

τὴν θρησκευτικὴν κοινότητα (βλ. σχετικὰ τὰ κείμενα τῶν A. Duff, E. Paciotti, E. Teufel, C. Muscardini κ.λπ.)⁷.

Γιὰ τὸ θέμα τῆς ἀναφορᾶς ἢ ὄχι στὴ θρησκείαν οἱ προτάσεις ἦσαν πολλὲς καὶ συγκεκριμέναι. Ὑπῆρχαν τὰ μέλη τῆς Συνέλευσης ποὺ θεωροῦσαν ὅτι μὲ τὴν ἐνσωμάτωσιν τῆς Χάρτας στὸ νέο Εὐρωπαϊκὸ Σύνταγμα διασφαλίζονται οἱ θρησκευτικὲς ἐλευθερίαι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι θεωροῦν ὅτι ὁ «Θεὸς» δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ νομικὴ ὑπόστασιν στὸ Σύνταγμα. Ὑπῆρχαν ὁμως καὶ αὐτοὶ ποὺ δέχονται ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ μιὰ ἀναφορὰ σὲ θρησκευτικὲς καὶ τὴν ὁμολογιακὴν παραδόσιν τῆς Εὐρώπης (CONV 577/03). Παρόμοια ἦταν καὶ ἡ πρότασιν ποὺ κατέθεσε τὸ Εὐρωπαϊκὸ Λαϊκὸ Κόμμα (PPE). Τονίζεται ὅτι «οἱ ἀξίες τῆς Εὐρώπης περιλαμβάνουν τὴν ἀξίαν αὐτῶν ποὺ πιστεύουν στὸν Θεόν, ὡς πηγὴ ἀλήθειας, δικαιοσύνης, καλοσύνης καὶ ὁμορφίαν, ὅσο καὶ αὐτῶν ποὺ δὲν μοιράζονται τὴν ἴδιαν πίστην, ἀλλὰ σέβονται αὐτῆς τὴν οἰκουμενικὴν ἀξίαν ποὺ πηγάζουν ἀπὸ ἄλλαις πηγῆς»⁸.

Παρόμοιαι προτάσεις κατέθεσαν καὶ οἱ ἐκπρόσωποι τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν στὴ Διορθόδοξον Συνάντησιν ποὺ πραγματοποιήθηκε στὸ Ἡράκλειον τῆς Κρήτης (18-19.3.2003), καὶ τελοῦσε ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Εἶναι συγκεκριμέναι προτάσεις πρὸς τὴν Συνέλευσιν, ποὺ ἀπὸ κοινῶν οἱ Ὀρθόδοξοι ἐπιβεβαιώνουν ἀκόμη μιὰ φορὰ καὶ τὴν κοινὴν στάσιν τοὺς ἀπέναντι σὲ σύγχρονα κοινωνικὰ προβλήματα. Μεταξὺ ἄλλων, σημειώνεται στὸ σημεῖο 4, ὅτι «ἡ κατοχύρωσιν τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας θὰ πρέπει νὰ ἀναφέρεται ὄχι μόνον ὡς ἀτομικὸν δικαίωμα, ἀλλὰ καὶ ὡς δι-

7. Βλ. τὰ Πρακτικὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Συνέλευσης, 27.3.2003, σελ. 10-27. Ὁ λαϊκισμὸς ἐκφράζεται ἄλλοτε ὡς ἀντικληρικαλισμὸς καὶ ἄλλοτε ὡς ἀποθεσμοποίηση τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Παράλληλα ὁμως, δὲν ἐκφράζει μόνον τὴν ἀποχριστιανοποίησην, ἀλλὰ ἀναφέρεται καὶ στὴν παγκόσμιαν ἀναγκαιότητα τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας. Βλ. *Dictionnaire oecuménique de missiologie*, ἔκδ. Cerf, Paris 2001, σελ. 49. Πρὸς. Jean Delumeau, *Le Christianisme va-t-il mourir?*, ἔκδ. Hachette, Paris 1977. Tarik Ali, *Ἡ σύγκρουσιν τῶν φονταμενταλισμῶν. Σταυροδοξίαι, Τζιζάντ καὶ Νεωτερικότητα*, (μετ. Σ. Μιχαήλ), ἔκδ. Ἄγρον, Ἀθήνα 2003.

8. «*Les valeurs de l' Union européenne incluent les valeurs de ceux qui croient en Dieu comme la source de vérité, de la justice, du bien et de la beauté, comme celles de ceux qui ne partagent pas cette croyance mais respectent les valeurs universelles émanant d' autres sources*», Πρακτικὰ Estoril, σελ. 23. Michel Rocard, Ἡ ἐγκόσμιαν ἀποστολὴ τῆς Εὐρώπης, Ἐφημερίδα *Τὸ Βῆμα*, 31.5.1993, σελ. Α11. Πρὸς. Σεβ. Μητρ. Ναυπάκτου Ἱεροθέου, Τὸ μοντέλον τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, Περιοδικὸν *Ἐκκλησιαστικὴ Παρέμβαση*, Μάιος 2003, σελ. 6-7.

καίωμα τῶν παραδοσιακῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Θρησκευτῶν τῆς Εὐρώπης»⁹.

Πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴ κινεῖται καὶ ἡ προβληματική τοῦ Προέδρου τῆς Συνέλευσης, ὁ ὁποῖος ἐπιβεβαιώνει: α) τὴν διασφάλιση τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας - Πολιτείας, ὅπως ἔχει διατυπωθεῖ μὲ τὴν Δήλωση 11 τῆς Συνθήκης τοῦ Ἄμστερνταμ καὶ β) οἱ θρησκευτικὲς ἀξίες καὶ οἱ θρησκευτικὲς παραδόσεις τῆς Εὐρώπης θὰ ἀναφέρονται στὸ Προοίμιο καὶ ὄχι στὸ ἄρθρο 2 τοῦ μελλοντικοῦ Συντάγματος¹⁰.

Ὅμως ὅλα τὰ παραπάνω ἀνατρέπονται μὲ τὴν πρόταση τοῦ νέου κειμένου, τὸ ὁποῖο ἔχει πολλὰ κενὰ καὶ ἀναλήθειες σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν μελλοντικὴ πορεία τῆς Ἐνωμένης Εὐρώπης καὶ μάλιστα τῆς διευρυμένης Εὐρώπης¹¹. Στὸ Προοίμιο (CONV 722/03) γίνεται ἀναφορὰ στὴν «*θρησκευτικὴ κληρονομιά*» τῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία

9. Βλ. σχετικὰ Πορίσματα τοῦ ἐν Κρήτῃ Διορθοδόξου Συνεδρίου, Περιοδικὸ Ἐκκλησία, 4 (2003) 286. Ὡς πρὸς τὸ θέμα αὐτὸ καλὸ εἶναι νὰ σημειώσουμε ὅτι οἱ Ἐκκλησίες δὲν ταυτίζονται μὲ καμία Μὴ Κυβερνητικὴ Ὄργανωση (ΜΚΟ) καὶ στὴν νέα εὐρωπαϊκὴ πραγματικότητα πρέπει νὰ συμμετέχουν στὸ διάλογο ὡς ἰσότιμα μέλη (βλ. ἄρθρο 34). Στὴ νέα πραγματικότητα τῆς συνεχοῦς ἐπιρροῆς τῶν ΜΚΟ, σὲ παγκόσμιον πλέον ἐπίπεδο, οἱ Ἐκκλησίες συνεχίζουν νὰ ὑπηρετοῦν σιωπηλὰ τὸν ἄνθρωπο τονίζοντας τὴν ἱερότητα τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου καὶ τῆς ἴδιας τῆς ζωῆς.

10. Σὲ ἀπαντητικὴ ἐπιστολὴ τοῦ ἰδίου πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σημείωσε ὅτι: «... *Ἐλπίζουμε ὅτι θὰ μποροῦσε νὰ ὑπάρξει μιὰ σχετικὴ ἀναφορὰ στὴν θρησκευτικὴ κληρονομιά ἢ στὰ πνευματικὰ καὶ ἠθικὰ ἀποθέματα τῆς ἡπείρου μας στὴ μελλοντικὴ συνταγματικὴ Συνθήκη. Ἡ Εὐρώπη πρέπει νὰ στηρίζεται στὶς σταθερὲς ἀξίες (βλ. ἄρθρο 2), κυρίως στὴ σημερινὴ ἐποχὴ τῆς παγκοσμιοποίησης. Μιὰ ἀναφορὰ στὴν χριστιανικὴ κληρονομιά θὰ μποροῦσε ἐπίσης νὰ γίνῃ καὶ στὸ Προοίμιο τῆς ἴδιας Συνθήκης*».

Ἄλλὰ καὶ οἱ Ἐκκλησίες τῆς Εὐρώπης καὶ οἱ χριστιανικοὶ ὀργανισμοὶ ἀπηύθυναν ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Πρόεδρο τῆς Συνέλευσης, ὅπου, μεταξὺ ἄλλων, ζητοῦν ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωσις α) νὰ ἀναγνωρίζῃ καὶ νὰ σέβεται τὰ δικαιώματα τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων στὸ πλαίσιο τῶν θρησκευτικῶν δικαιωμάτων, β) νὰ σέβεται τὴν ἰδιαιτερότητα τῆς ταυτότητας τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων καὶ νὰ τοὺς δεχθεῖ ὡς ἐταίρους στὸ διάλογο καὶ γ) νὰ γίνῃ σεβαστὸ τὸ νομικὸ πλαίσιο ὑπαρξῆς τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων σὲ ἔθνικο ἐπίπεδο. Βλ. σχετικὰ τὸ κείμενο μὲ τὸν τίτλο «*Eglises et communautés religieuses dans un Traité constitutionnel de l' Union européenne*», 27.9.2002. Πρβλ. καὶ τὶς πρόσφατες δηλώσεις τοῦ Γενικοῦ Γραμματέα τοῦ Π.Σ.Ε. Rev. Dr Konrad Raiser μὲ τίτλο «*Whithout Its religious Heritage Europe Will Not Be Europe*» στὸ ἠλεκτρονικὸ Περιοδικὸ *Europaika*, 11 (2003).

11. Ἡδὴ ὑπάρχουν πολλὲς ἀνησυχίες ἀπὸ τὴν Λουθηρανικὴ Ἐκκλησία τῆς Λετονίας, ἡ ὁποία ζητᾷ ἐγγυήσεις γιὰ τὴν ἀνεξαρκ-

στὸ πρωτότυπο γαλλικὸ κείμενο διατυπώνεται στὸν πληθυντικὸ, ὥστε νὰ μὴ ἀποκλείῃ καμία θρησκεία. Τὸ πρόβλημα ὁμως γίνεται ἐμφανὲς ὅταν ἡ παραπάνω «*θρησκευτικὴ καὶ ἀνθρωπιστικὴ κληρονομιά*» γαλουχήθηκε ἀπὸ τὸν «*ἑλληνικὸ καὶ ρωμαϊκὸ πολιτισμὸ*» χωρὶς ὁμως νὰ γίνῃται καμία ἀναφορὰ στὸ Χριστιανισμὸ. Ἡ μὴ ἀναφορὰ στὸ Χριστιανισμὸ θεωρεῖται μάλιστα ὡς «*νίκη*» ὄλων ἐκείνων ὄσων πρεσβεύουν στὸν κοσμικὸ χαρακτήρα τοῦ Συντάγματος. Ὡστόσο, ἡ παράγραφος αὐτὴ ὄχι μόνον δὲν κρίνεται ἱκανοποιητικὴ ἀλλὰ εἶναι ἐλλιπὴς καὶ ἀνιστόρητη, ἀφοῦ στὴ συνέχεια γίνεται ρητὴ ἀναφορὰ στὰ «*φιλοσοφικὰ ρεύματα τοῦ Διαφωτισμοῦ*» ὡς θεμελιώδη γιὰ τὴ διαμόρφωση τῶν συγχρόνων εὐρωπαϊκῶν ἀντιλήψεων¹². Ἡ ἀπουσία ἀσφαλῶς κάθε ἀναφορᾶς στὸν

τήσια τῆς μετὰ τὴν ἔνταξη τῆς Χώρας στὴν Εὐρώπη. Σύμφωνα μὲ τὴν Δηλώσεις τοῦ Προκαθημένου τῆς ὑπάρχει ἀνησυχία γιὰ τὴν ἐλευθερία ἔκφρασης, γιὰ τοὺς γάμους ἀνάμεσα σὲ ὁμοφυλόφιλους καὶ ἐκφράζεται ὁ κίνδυνος τῆς μὴ ἀναφορᾶς συγκεκριμένων στὴ θρησκεία ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωσις. Πρβλ. Σεβ. Μητρ. Ναυπάκτου Ἱεροθέου, Ὁ Χάρτης τῶν θεμελιωδῶν δικαιωμάτων τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πολίτη, Περιοδικὸ Ἐκκλησιαστικὴ Παρέμβαση, Μάιος 2003, σελ. 5.

12. Βλ. σχετικὴ Δήλωση τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀχαΐας Ἀθανασίου, Διευθυντοῦ τοῦ Γραφείου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὶς Βρυξέλλες, γιὰ τὸ προτεινόμενον σχέδιο τοῦ Συντάγματος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως (www.ecclesia.gr).

Στὸ θέμα αὐτὸ ἀναφέρθηκαν διεξοδικὰ καὶ ὁ Rüdiger Noll, Διευθυντῆς τοῦ «Church and Society» Commission τοῦ Conference of European Churches (KEK) καὶ ὁ Mgr Noël Treanor, Γενικὸς Γραμματέας τῆς Commission of the Bishops' Conferences of the European Community (COMECE), ὅπου μεταξὺ ἄλλων σημειώνουν: «*We congratulate the members of the European Convention for the impressive work which has been achieved so far. Their efforts are a significant step forward towards making the European Union more understandable, more effective and more accountable.*

In their numerous contributions to the Convention, Churches and churchlinked organisations have promoted the concept of the Union as community of values based on respect for human dignity and human rights, liberty, democracy, justice, solidarity, sustainable development and the pursuance of the common good. We therefore welcome the inclusion of these values and objectives in the draft Constitution and the incorporation of the Charter of Fundamental Rights. We particularly welcome the amendments which will strengthen the Union's commitment to a social market economy and, in its relations with the wider world, to promote peace, security, free and fair trade, protection of human rights and respect for the principles of the United Nations Charter.

Title VI of the Constitution on the «Democratic Life of the Union», which has been improved in the light of the debate in the Convention, will help citizens to participate and feel that they have a stake in the EU democratic process by recognising the importance of different actors in society. We welcome the growing consensus on the place of religion in the future EU as reflected by the amended draft Article 51. This article

Θεό, ἀφήνει ἀντοιχτούς ὀρίζοντες γιὰ Χῶρες ὅπως ἡ Τουρκία, τὴν ἔνταξη τῆς ὁποίας ἀντιτάχθηκε ἀκόμη μία φορά ὅτι «ἀνέκαθεν ἦταν μία χώρα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς»¹³.

Παρακάτω θὰ προσπαθήσουμε νὰ ἐρμηνεύσουμε τὴν προβληματική τῆς θρησκευτικῆς ἀποχρωματοποίησης τοῦ προτεινομένου Συντάγματος, ἡ ὁποία δὲν ἔχει κανένα ἱστορικό περιεχόμενο καὶ προκαλεῖ καὶ μιὰ σχετική ἀμηχανία. Δὲν θὰ ἀνατρέξουμε στὴν πλούσια βιβλιογραφία καὶ στὶς ἀναφορὲς γύρω ἀπὸ τὸ θέμα τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ἑλληνικοῦ, τοῦ ρωμαϊκοῦ καὶ τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος στὴν εὐρωπαϊκὴ ἱστορία¹⁴, ἀλλὰ θὰ

guarantees the EU's respect for the status of churches and religious communities in the Member States based on their different constitutional traditions. The provision for open, transparent and regular dialogue reflects the specific contribution of churches and religious communities, distinct from secular authority, at the service of society as a whole.

We wish the Convention members inspiration and courage for the coming weeks during which they will work towards a final consensus. Their work should be a strong signal to both citizens and governments in the European Union».

Γενικά ἐπὶ τοῦ θέματος ὑπῆρξαν πολλές ἀντιδράσεις ὅπως ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο τῆς Μόσχας, τὸ ὁποῖο μιλά γιὰ ἀνακρίβειες στὸ Προοίμιο τοῦ Συντάγματος, ἀλλὰ καὶ τὸ Βατικανὸ διὰ στόματος τοῦ Καρδινάλιου Francesco Toucci, ὁ ὁποῖος σημειώνει χαρακτηριστικὰ ὅτι ὁ «Πρόεδρος Ζισκάρ ἀρνεῖται τὴ χριστιανικὴ εὐρωπαϊκὴ ἱστορία μας», Ἐφημερίδα Ἐλευθερὸς Τύπος, 8.6.2003.

13. Ἐφημερίδα Ἐθνος, 1.6.2003. Παρόμοιες ἐπιφυλάξεις ἐξέφρασαν καὶ δύο ἐξέχουσες προσωπικότητες τοῦ Βατικανοῦ γιὰ τὴν ἐνδεχόμενη εἴσοδο τῆς Τουρκίας στὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Jean Louis Tauran στὴν ἰταλικὴ ἐφημερίδα Corriere della Sera εἶπε ὅτι τὸ πρόβλημα τίθεται γιὰ τὰ γεωπολιτικά ὄρια τῆς Εὐρώπης, ἐνῶ ὁ Καρδινάλιος Camillo Ruini σὲ συνέντευξή του στὸ BBC τόνισε ὅτι ἡ Τουρκία εἶναι μιὰ καθαρὰ μουσουλμανικὴ χώρα μὲ ταχεία αὔξηση τοῦ πληθυσμοῦ της. Βλ. σχετικά Φ. Καλαντζή, Ἄρωμα Μασονίας στὸ Σύνταγμα τῆς Εὐρώπης, Ἐφημερίδα Κόσμος τοῦ Ἐπενδυτῆ, 7-8.6.2003, σελ. 22 καὶ 23.

14. Bruno Snell, *Ἡ ἀνακάλυψη τοῦ πνεύματος: Ἑλληνικὲς ρίζες τῆς εὐρωπαϊκῆς σκέψης* (μτφρ. Δ. Ἰακώβ), ἔκδ. Μορφωτικὸ Ἰδρυμα Ἐθνικῆς Τραπέζης, Ἀθήνα 1997. Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος ἔχει ἐπανειλημμένα κάνει ἀναφορὰ στὸ θέμα αὐτό. Βλ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χριστοδούλου, *Ρίζωμα χαρᾶς καὶ ἐλπίδος*, Ὁ λόγος καὶ ὁ ρόλος τῆς Ὁρθοδοξίας στὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση, Κλάδος Ἐκδόσεων Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 2001. Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βαρθολομαῖος στὸ Συνέδριο «Ἀρχές καὶ Ἀξίες γιὰ τὴν ἀνοικοδόμηση τῆς Εὐρώπης» ποὺ διοργάνωσε ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ὑπογράμμισε: «Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι πᾶν ὅ,τι ἐπετεύχθη εἰς τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν εἰς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ ἐξανθρωπισμοῦ, τῆς προνοίας, τοῦ σεβασμοῦ τοῦ προσώπου, τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως, τῆς

προσπαθήσουμε νὰ περιγράψουμε τὸν τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖο ἀποφεύγεται ἡ ἀναφορὰ στὴ θρησκεία, τὰ αἷτια καὶ τὶς ἐπιπτώσεις.

1. Γιὰ αἰῶνες τώρα ἡ ἱστορία μᾶς διδάσκει τὴν ἀποτυχημένη προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου νὰ κτίσει τὸν πύργο τῆς Βαβέλ. Τὸ κέντρο βάρους αὐτῆς τῆς ἱστορίας ἔχει πέσει στὸ ἠθικὸ δίδαγμα τῆς ἱστορίας ὅτι δηλαδὴ οἱ ἄνθρωποι δὲν πρέπει νὰ προσπαθοῦν αὐτὰ ποὺ μόνο ὁ Θεὸς μπορεῖ νὰ καταφέρει. Κι ἀκόμη κάθε ἐγωκεντρικὸς γκρεμίζει κάθε ἀνθρώπινο πύργο ποὺ ὀδηγεῖ στὸν οὐρανό. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὁ διασκορπισμὸς τῶν ἀνθρώπων στὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης. Αὐτὴ ἡ βιβλικὴ ἱστορία ὅμως ἴσως μᾶς βοηθήσει νὰ κατανοήσουμε καλύτερα τὴν ἔννοια τῆς πολυτισμικότητας στὶς ἀρχὲς τῆς τρίτης χιλιετίας. Ἡ πολυτισμικότητα, ὅπως ἐκφράζεται σὲ πολλὰ κείμενα, καὶ τροφοδοτεῖ ὡς ἓνα βαθμὸ καὶ τὴν ὅλη σκέψη τῆς πολιτικῆς, ἀποτελεῖ μιὰ προσπάθεια ἐπιβολῆς καὶ δὲν ἐκλαμβάνεται ὡς ἀφομοίωση καὶ σεβασμὸς, πρὸς τὴ διαφορετικότητα¹⁵.

Στὴν χριστιανικὴ παράδοση ὁ Θεὸς δημιούργησε τοὺς λαοὺς διαφορετικούς. Τὴν Κυριακὴ τῆς Πεντηκοστῆς, τὴν ἡμέρα ποὺ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα «συγκροτεῖ ὄλον τὸν θεσμὸν τῆς Ἐκκλησίας»¹⁶ στὸν Ἑσπερινὸ τῆς ἐορτῆς ἀκοῦμε ὅτι «γλῶσσαι πότε συνεχύθησαν, διὰ τὴν τόλμην τῆς πυργοποιΐας· γλῶσσαι δὲ νῦν ἐσοφίσθησαν διὰ τὴν δόξαν τῆς θεογνωσίας»¹⁷. Ἡ ποικιλία αὐτῆ τῶν διαφορετικῶν γλωσσῶν –ἄρα καὶ τῶν πολιτισμῶν– μπορεῖ νὰ γίνεῖ μόνο μέσα ἀπὸ τὸ σεβασμὸ τῆς διαφορετικότητας.

Πῶς ἐπιτυγχάνεται αὐτό; Στὴν ὀρθόδοξη πατερικὴ παράδοση ἡ εὐχαριστιακὴ σύναξη τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας ἔχει ὡς σκοπὸ τὴ συγκρότηση ἐκείνης τῆς εὐχαριστιακῆς σύναξης καὶ τὴ συνένωση ὁλόκληρης τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος σὲ ἓνα σῶμα. Αὐτὴ ὅμως ἡ εὐχα-

ἀναζητήσεως τῆς ἀληθείας, τοῦ περιορισμοῦ τῆς κρατικῆς αὐθαιρεσίας, τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης, τῆς προστασίας τοῦ ἐργαζομένου ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευσιν, τῆς ἀνυψώσεως τῆς γυναικὸς εἰς θέσιν ἴσην πρὸς τὸν ἄνδρα, τῆς προστασίας τῆς παιδικῆς ἡλικίας καὶ τῆς ζωῆς τοῦ παιδιοῦ, τῆς γενικῆς μορφώσεως καὶ γενικῶς κάθε τι διὰ τὸ ὁποῖον κανχᾶται ὁ Δυτικὸς Πολιτισμὸς, ἐνῶ εἶναι ἐφαρμογὴ χριστιανικῶν ἀρχῶν...». Βλ. Περιοδικὸ Ἐκκλησία, 5 (2003) 343.

15. Ἀπὸ τὴ Βαβέλ στὴν Πεντηκοστὴ. Ἐνότητα καὶ Διαφορετικότητα στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, Περιοδικὸ Σύναξη, 76 (2000).

16. Στιχηρὸ Ἑσπερινοῦ, Ἦχος Α΄.

17. Δοξαστικὸ Ἑσπερινοῦ, Ἦχος πλ. Δ΄.

ριστιακή κοινότητα μπορεῖ νὰ περιπέσει σὲ ἕναν ἄκαρο οὐτοπισμό, ὅταν δὲν βιώνει τὸ μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας. Ἡ θεία Εὐχαριστία ἀποτελεῖ τὴν πιὸ βασικὴ ὑπέρβαση τῆς κοσμικῆς πολυπολιτισμικότητας καὶ τὸ μέσον γιὰ τὴν πραγματοποίηση τῆς τέλει κοινωνίας εἶναι ἡ «εὐχαριστιακὴ ἔκφραση τῆς κοινωνίας τῶν ἐσχάτων, ἡ ὁποία δυναμικὰ μετέχει καὶ ἀνανεώνει τὸν κόσμο», σημειώνει ὁ καθηγητὴς Π. Βασιλειάδης¹⁸. Γιὰ τὸ λόγο αὐτόν, κάθε προσπάθεια ἐκτὸς τῆς εὐχαριστιακῆς κοινωνίας εἶναι καὶ θὰ παραμένει οὐτοπικὴ¹⁹.

Γίνεται κατανοητό, ὅτι ἀπὸ τοὺς πρώτους χριστιανικούς χρόνους, ἡ σημασία καὶ ἡ ἐνότητα τῆς κοινωνίας τῶν ἁγίων εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μυστηριακῆς ζωῆς, πού βιώνεται στὸν τόπο τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ οὐσία τῶν ἱερῶν μυστηρίων ἀποτελεῖ τὴ δικαίωση τοῦ Χριστιανοῦ. Εἶναι ἡ πορεία τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ στὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὴ στιγμή πού ὁ κάθε πιστὸς λαμβάνει μὲ τὸ βάπτισμα τὴ «τὴ σφραγίδα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»²⁰. Ἡ δοξολογικὴ ἐπίκληση τῆς Ἁγίας Τριάδος, στὴν ἀρχὴ τῆς κάθε λειτουργικῆς συναξῆς, σημαίνει, ὅτι οἱ πιστοὶ ἀνακηρύσσουν τὴν οὐράνια βασιλεία ὡς σκοπὸ καὶ ὡς τὸ τέρας τῆς πορείας τους μέσα στὸν κόσμο. Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς ἀναλύοντας τὴ σημασία τοῦ «τέλους» τῆς εὐχαριστιακῆς συναξῆς τονίζει, ὅτι τὸ τέλος τῆς κάθε μυστικῆς λειτουργίας, πού τελεῖται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ, «συναγωγὴν τε καὶ ἔνωσιν δηλοῖ» καὶ μεταποιεῖ τοὺς ἴδιους τοὺς πιστοὺς σὲ τέλεια κοινωνία²¹.

2. Σὲ εὐρωπαϊκὸ ἐπίπεδο καὶ ἰδιαίτερα στὸν ἑλλαδικὸ χῶρο, ἐπιδιώκεται ἡ διάσπαση τοῦ πολιτισμικοῦ συνεχοῦς, τόσο ἐξαιτίας τοῦ σταδιακοῦ θρησκευτικοῦ ἀποχρωματισμοῦ, μὲ τὰ νεόφερτα ἑτερόθρησκα, ἑτερόδοξα, παραθρησκευτικά, κ.ἄ. παραψυχολογικὰ κινήματα, ἀλλὰ καὶ λόγω τῆς αὐξανόμενης μόνιμης ἐγκατάστασης ἀλλοδαπῶν στὴ Χώρα μας, οἱ ὁποιοὶ δὲν εἶναι βέβαια οὔτε

Ὁρθόδοξοι, οὔτε καὶ Χριστιανοί²². Σὲ παγκόσμιο ἐπίπεδο προβλέπεται νὰ ἐνταθεῖ τὸ φαινόμενο πού παρατηρεῖται ἤδη, δηλαδή ἡ στροφὴ πρὸς τὰ θρησκευτικά καὶ τὰ παραθρησκευτικά, μὲ ὄλους τοὺς κινδύνους πού ἐγκυμονεῖ μιὰ τέτοια ἐξέλιξη, ἐνῶ στὰ εὐρωπαϊκὰ ὄργανα παρατηρεῖται μιὰ ἔντονη ἐνασχόληση μὲ τὰ θρησκευτικά θέματα, ἀλλὰ παράλληλα καὶ μιὰ μεταστροφὴ ὡς τὴ χρῆση τῶν ἐννοιῶν. Π.χ. βλέπουμε τὴν ἀντικατάσταση τῆς λέξης «ἐκκλησία» μὲ τὴ χρῆση τῆς λέξης «πολιτισμός»²³.

Γνωρίζουμε ὅτι ὑπάρχει πρόβλημα θρησκευτικῆς συνείδησης γιὰ τοὺς εὐρωπαίους πολίτες. Καί, βέβαια, τίποτε δὲν εἶναι πιὸ σεβαστὸ καὶ πιὸ ἀπαραβίαστο ἀπὸ τὴν ἐλευθερία τῆς συνείδησης τοῦ κάθε ἀνθρώπου²⁴. Ἀπὸ τὴ στιγμή ὅμως πού τὸ «ὁμόδοξο» καὶ «ὁμότροπο» τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τῶν Ἑλλήνων καταδικάζεται ὡς ἀνθρωπολογικὴ, κοινωνικὴ, θρησκευτικὴ καὶ πολιτικὴ ἀτοπία καὶ τὸ «ἐμεῖς» τοῦ Μακρυγιάννη θεωρεῖται ἀνωμαλία τότε παύει νὰ ἰσχύει κάθε σεβασμὸς στὴ τοπικότητα καὶ τὴν ἑτερότητα²⁵. Ἡ σημερινὴ κατάσταση τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας –δηλαδή ἡ κοινωνικὴ συνοχὴ– βρί-

22. Σημειώνεται ὅτι ἡ ἀναφορὰ αὐτὴ γίνεται γιὰ νὰ προσδιορισθεῖ ἕνα κοινωνικὸ φαινόμενο καὶ ὄχι γιὰ λόγους ξενοφοβίας. Τὴν παρατήρηση αὐτὴ ἔκανε καὶ ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Κων. Σημίτης σὲ πρόσφατη συνέντευξή του στὴν Ἁγία Πετρούπολη (29.5.2003). Γιὰ τίς θέσεις τῆς Ἐκκλησίας στὸ θέμα αὐτὸ βλ. τίς σχετικὲς ὁμιλίες τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου στὸ Β' Ἱερατικὸ Συνέδριο τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν μὲ θέμα «Ποιμαντικὴ τῶν οἰκονομικῶν μεταναστῶν» (13-14.5.2003) καὶ στὴν Ἡμερίδα πού διοργάνωσε τὸ Κέντρο Συμπαράστασης Παλινοσοστούτων Μεταναστῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἡ Διεκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ γιὰ τοὺς Μετανάστες στὴν Εὐρώπη (1.9.2002) μὲ θέμα «Irregular Migration: A Challenge to European Migration and Asylum Policies» (www.ecclesia.gr.).

23. Ἀναφέρουμε τὸ θέμα πού ἔχει προκύψει μὲ τὴν ἀπαγόρευση εἰσόδου τῶν γυναικῶν στὸ Ἅγιο Ὄρος. Βλ. περισσότερα Ἀναστασίου Μαρίνου, Ἡ ἀπαγόρευση εἰσόδου τῶν γυναικῶν εἰς τὸ Ἅγιο Ὄρος, σελ. 231-258 καὶ εἰδικὰ τὸ Κεφάλαιο γιὰ τὴν τότε Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Ἐνωση (ΕΟΚ) καὶ τὸ Ἄβατο, σελ. 255 κ.ἑξ., στὸν Τόμο Ἀφιέρωμα εἰς τὸν Μητροπολίτην Κίτρους Βαρνάβαν ἐπὶ τῆ 25ετηρίδι τῆς Ἀρχιερατείας του, Ἀθήνα 1980. Πρβλ. Κων. Β. Ζορμπᾶ, *Εὐρώπη, Θρησκεία, Πολιτισμός*, ἔκδ. Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἀθήνα 2003.

24. Θ. Κουκουλή, Ἡ ἔννομη προστασία τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων στὸ χῶρο τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης τῶν Διεθνῶν Ὄργανισμῶν, *Περιοδικὸ Εὐρωπαϊκὴ Ἐκφραση*, 47 (2002) 28-29.

25. Βλ. σχετικὰ γιὰ τὴν κριτικὴ πού ἀσκήθηκε γιὰ τὸ θέμα τῆς Ἐκθεσης στὶς Πανελλήνιες ἑξετάσεις τῆς Β' Λυκείου ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ π. Βασιλείου Θεομοῦ, *Ποιμαίνοντες μετ' ἐπιστήμης*, στὴν Ἐφημερίδα Ἐθνος 21.5.2003 καὶ τὴν Ἐφημερίδα *Ἐλευθεροτυπία*,

18. Βλ. περισσότερα Ion Briia-Πέτρου Βασιλειάδη, *Ὁρθόδοξη Χριστιανικὴ Μαρτυρία*, ἔκδ. Τέρτιος, Κατερίνη 1989, σελ. 112.

19. Βλ. περισσότερα Κων. Β. Ζορμπᾶ, *Ἡ ἀνθρώπινη ἀξία στὶς κοινωνικὲς οὐτοπίες*, ἔκδ. Τέρτιος, Κατερίνη 1997, σελ. 226-227.

20. Πράξ., 2:17-21. Πρβλ. Κων. Β. Ζορμπᾶ, Ἡ πρόκληση τῆς πολυπολιτισμικότητας στὸν 21ο αἰῶνα, *Περιοδικὸ Εὐρωπαϊκὴ Ἐκφραση*, 41 (2001) 15-17.

21. *Μυσταγωγία*, Ρ.Γ., 91:664-666. Πρβλ. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, *Κατηχήσεις Μυσταγωγικαὶ Δ'*, Ρ.Γ., 33:1100Α.

σκεται στή φάση τῆς ἀναθέωσης καί τῆς διάλυσης. Οἱ δυτικές κυρίως κοινωνίες ἔχασαν ἀπό πολὺ καιρὸ τὸ θρησκευτικὰ διαμορφωμένο πολιτιστικὸ συνεχές τους. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸν καί σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν ἀναγωγή τῶν ἑξατομικευμένων ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων ὡς ὑπέροτατη ἀξία, θεωροῦν τὴν ποικιλία, –μὲ ἄλλα λόγια τὴν πληθυντικότητα καί ὄχι τὴν ἑτερότητα–, ὡς τὸν μόνον φυσικὸ καί νόμιμο τρόπο ὑπαρξῆς.

Οἱ συνέπειες ἀπὸ τὴν τάση αὐτὴ εἶναι *πρῶτον*, ἡ διολίσθηση ἢ ἀκόμη καί ἡ συνειδητὴ προσχώρηση ἀξανομένου ἀριθμοῦ μελῶν τῆς σύγχρονης διανοήσεως καί τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας σὲ μιὰ λαϊκὴ ἀντίληψη τῆς θρησκείας, *δεύτερον*, ἡ ἐνθάρρυνση καί παντοειδῆς ἐνίσχυση ἐσωγενῶν καί ἐξωγενῶν φορέων τῆς τάσεως αὐτῆς πρὸς ἐπίτευξη τῶν γενικότερων σκοπῶν καί *τρίτον*, ἡ παρέμβαση τῶν διαφόρων ἰσχυρῶν εὐρωπαϊκῶν Χωρῶν ἢ ἀκόμη καί διακρατικῶν συλλογικῶν ὀργάνων, στίς τοπικῆς κοινωνίες.

Στὴν κατάρρευση τῶν αὐτονοήτων οἱ αἰσιόδοξοι διακρίνουν μιὰ καθολικὴ ἀπελευθέρωση τῶν λαῶν ἀπὸ τοὺς θρησκευτικούς θεσμούς καί τὰ δεσμά, πού θεωρεῖται ὡς κίνηση πρὸς μιὰ παγκόσμια κοινωνία χωρὶς σύνορα καί ἀντιπαλότητες. Οἱ λιγότερο αἰσιόδοξοι ἐπισημαίνουν τὴν τόνωση τῶν ἰδιαιτεροτήτων καί τὴν ἀφύπνιση τοῦ ἐθνικισμοῦ! Οἱ ἀξίες πού ἔθρεψαν παλαιότερες γενεές δὲν φαίνεται νὰ εἶναι πηγὴ αὐτογνωσίας, ἐμπνευσης καί δράσεως. Ἀποτέλεσμα ὁ λαὸς νὰ ἐρμηνεύεται ὡς ἔθνος, τὸ πρόσωπο ὡς πολίτης καί τὸ ἱερὸ ὡς ἰδεολογία. Ὁ χρόνος νὰ μὴ θεωρεῖται ὡς καθαγιασμένος, ὁ λειτουργικὰ δομημένος, ὁ ἑόρτιος καί ἐσχατολογικὸς χρόνος, ἐνῶ ἡ σχέση σπάνια πραγματώνεται ὡς εὐχαριστία πρὸς τὸ Θεὸ καί ἀγάπη πρὸς τὸ συνάνθρωπο²⁶.

3. Ἡ νεωτερικότητα θέλησε νὰ κάνει καί τὸν Χριστιανισμό μιὰ ἀκόμη «*θρησκεία*», δηλαδή ἕνα ἀμάγαλμα ἐνὸς «*δυτικοῦ διανοητικοῦ συστήματος*» καί μιᾶς «*ἀνατολικῆς τυπολατρίας*». Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν ἔχει δημιουργηθεῖ μιὰ θρησκεία, πού ὅπως πολὺ εὐστοχα παρα-

31.5.2003, σελ. 69. Πρβλ. γιὰ τὸ ἔργο τῶν μορμών στὴν Ἑλλάδα τὴν ἔρευνα τῆς ἐφημερίδας *ESPRESSO*, 7.6.2003, σελ. 15 καί 22-23.

26. Ἄπ. Νικολαΐδη, *Ἡ κοινωνικὴ δυναμικὴ τῶν ἐορτῶν. Κοινωνικὴ προσέγγιση τοῦ ὀρθοδόξου ἐκκλησιαστικοῦ ἐορτολογίου*, ἔκδ. Γρηγόρη, Ἀθήνα 2002. Βλ. καί Κων. Β. Ζορμπά, «*Μεμέρι-σται*» ὁ χρόνος; Περιοδικὸ *Σύναξη*, 73 (2000) 49-53.

τηρεῖ ὁ Καθηγητὴς Νικόλαος Ματσούκας, «*ἀβλαβεῖς καί χειροῦθεις, χωρὶς κοινωνικὴ συνοχή, μακριὰ ἀπὸ τὸν πολιτισμὸ, τὴν παιδεία καί κάθε ἄλλη πνευματικὴ ἐπιρροή. Ἄπλῶς γι' αὐτὲς νὰ ἰσχύει τὸ βαπτίζω, μυρῶνα, ζεῖς, μὴ ζεῖς, χωρὶς νὰ ἐπηρεάζουν ἢ νὰ ἐλέγχουν κανένα*»²⁷. Ἀπὸ τὴν ἄλλη ὁ αὐριανὸς Χριστιανισμὸς, μετα-ἰδεολογικὸς καί μετα-κοινωνιολογικὸς, ἐνσαρκώνεται ἀνάμεσα στὸ θεανθρώπινο, στὴν προφητεία καί τὸ μαρτύριο. Πρέπει νὰ ξεπεράσουμε τὴ νεωτερικότητα, ἔλεγε ὁ Ὀλιβιέ Κλεμάν, ἐκ τῶν ἔσω (= *du-dedans*) γιὰ νὰ ἀποφύγουμε τὸν κίνδυνο πού θὰ μετατρέψει τὴν Ὁρθοδοξία σὲ *σέκτα* ἀπομακρυσμένη ἀπὸ τὸν πολιτισμὸ καί τὴν ἱστορία.

Σήμερα διακρίνουμε δύο βασικὲς πτυχές τῆς νεωτερικότητας· *in intra* ἔχουμε μιὰ συνεχεῖ ἐνασχόληση μὲ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα καί *in extra* ἕνα νεο-ἀποικιοκρατισμὸ μὲ τὴν ἐπαναφορὰ τῶν δύο ἀντίθετων κοινωνικῶν τάξεων, τοῦ ἐλεύθερου καί τοῦ δούλου. Ἡ Ἐκκλησία δὲν μπορεῖ νὰ μένει ἀμέτοχη στίς ἐξελίξεις αὐτές. Πορεύεται μέσα στὸν κόσμον τῶν ἀλλαγῶν. Προσπαθεῖ νὰ κατανοήσει τὰ προβλήματα τοῦ κουρασμένου ἀνθρώπου καί νὰ συμβάλει, μὲ τὸν καλύτερο δυνατὸ τρόπο, στὴν ἐπίλυσή τους. Ἡ Κοινωνία προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξει τὴν παντοδυναμία της, ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία προσπαθεῖ νὰ περιοσώσει τὴν ἱερότητα τοῦ ἀνθρώπου ὡς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ.

Ἔτσι καί ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος –χωρὶς νὰ ταυτίζεται μὲ πολιτικὲς θέσεις καί ἰδεολογίες– προσπάθησε, παράλληλα μὲ τὴν ἐνημέρωση τῶν πιστῶν, νὰ θέσει ὑπόψη τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ὁργάνων τίς θέσεις της γιὰ τὸ νέο «*Εὐρωπαϊκὸ Σύνταγμα*» καί γιὰ τὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης.

Κατανοώντας τίς σύγχρονες ἀναζητήσεις γιὰ ἕνα κοινὸ «*Εὐρωπαϊκὸ Σύνταγμα*» στὴν ἐπίσημη Δήλωσή της θεωρεῖ ὅτι αὐτὸ πρέπει νὰ διέπεται:

α) Ἀπὸ πλήρη καί ρητὴ κατοχύρωση τῆς ἀρχῆς τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καί τῶν θεμελιωδῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καί τὴν ἀπαγόρευση τοῦ κακόπιστου προσηλυτισμοῦ, ὅπως αὐτὰ διακηρύχθηκαν στὴ Σύμβαση τῆς Ρώμης καί βεβαιώνονται μὲ τίς θεσμικῆς λειτουργίες τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως.

β) Ἀπὸ τὸ σεβασμὸ τῆς κοινῆς συνειδήσεως τῶν

27. Νικ. Ματσούκα, *Μισοῦ αἰῶνα ἔργα καί ὄνειρα* στὸ Ἀριστοτέλειο Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης, ἔκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2003, σελ. 79. Πρβλ. Michel Hardt-Antonio Negri, *Ἄυτοκρατορία*, (μτφρ. Νεκτάριος Καλαϊτζῆς), ἔκδ. Scripta, Ἀθήνα 2002.

Εὐρωπαϊκῶν λαῶν γιὰ τὶς χριστιανικὲς ρίζες τῆς δια-
χρονικῆς καὶ συγχρονικῆς πνευματικῆς τους κληρονο-
μιᾶς, χωρὶς νὰ θίγεται μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἡ ἀρχὴ τῆς θρη-
σκευτικῆς ἐλευθερίας γιὰ ὅλες τὶς Θρησκείες ἢ Ὁμολο-
γίες.

γ) Ἀπὸ τὴν ἐλεύθερη ρύθμιση τῶν σχέσεων Ἐκκλη-
σίας καὶ Πολιτείας, οἱ ὁποῖες ἔχουν ἱστορικό καὶ δια-
χρονικό βάθος γιὰ κάθε συγκεκριμένο λαὸ ἀπὸ τὸ ἐσω-
τερικό Ἐθνικό Δίκαιο κάθε Κράτους, μέσα στὰ πλαίσια
τῆς ἀρχῆς τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, ὅπως αὐτὸ
σαφῶς προβλέπεται ἀπὸ τὴ Δήλωση ὑπ' ἀριθμ. 11 τῆς
Συνθήκης τοῦ Ἄμστερνταμ, ὥστε νὰ ἀποφευχθοῦν ἀνε-
πιθύμητες ἢ ἀλυσιτελεῖς ἐντάσεις σὲ εὐαίσθητα ζητήμα-
τα θρησκευτικῶν παραδόσεων τῶν λαῶν, τὰ ὁποῖα προσ-
διόρισαν ἢ προσδιορίζουν τὴν ἐθνικὴ τους ταυτότητα.

Τὰ παραπάνω ἐπιβεβαιώνουν ὅτι ἡ ὑπεράσπιση τῆς
εὐρωπαϊκῆς ἐνότητας, γιὰ τὴν Ἐκκλησία, δὲν ἀποτελεῖ
πολιτικὴ πράξη, ἀλλὰ πνευματικὸ καθῆκον. Ἐνα
καθῆκον διαφύλαξης τοῦ χώρου καὶ τοῦ τρόπου ζωῆς, ὡς
μορφώματος πνευματικοῦ, ἀπὸ τὴν ἐκπτώσή του στὸ ἐπί-
πεδο μιᾶς ἀπλῶς πολιτικοοικονομικῆς πραγματικότη-
τας²⁸.

4. Τὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης κρίνεται αὐτὴ τῆ στιγμή.
Καὶ δὲν κρίνεται πολιτικά καὶ οἰκονομικά, ἀλλὰ κυρίως
κρίνεται ἠθικά. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ διάλογος πρέπει νὰ συνε-
χίσει νὰ λειτουργεῖ ὡς «*ἐργαλεῖο συνεργασίας καὶ προ-
όδου πρὸς ὄφελος ὅλων. Διάλογος, ὁ ὁποῖος ἀποβλέπει
μεταξὺ ἄλλων στὴ στήριξη τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητας, ἢ
ὁποῖα ἀποκλείει κάθε μορφὴ διάκρισης λόγῳ φύλου, φυ-
λετικῆς ἢ ἐθνικῆς καταγωγῆς, ἀναπηρίας, θρησκείας ἢ
πεποιθήσεων*»²⁹.

Ὁ κ. Βαλερὺν Ζισκάκ ντ' Ἐστὲν σὲ ὁμιλία ποῦ ἔκανε

στὴν Aix la Chapelle (29.5.2003) στὸ Ἄαχεν τῆς Γερμα-
νίας, μὲ ἀφορμὴ τὸ τιμητικὸ βραβεῖο «*Charlemagne*» ποῦ
ἔλαβε, σημείωσε ὅτι ἡ «*Εὐρώπη ἔχει μία ψυχή. Δὲν μπο-
ροῦμε νὰ τὸ ἀγνοήσουμε, οὔτε καὶ νὰ τὸ ξεχάσουμε. Ἡ
Εὐρώπη πρέπει νὰ ἐξέλθει ἀπὸ τὰ στενὰ ὄρια τοῦ κύ-
κλου. Πρέπει νὰ ἐπιστρέψει στὴν πολιτικὴ, στοὺς πολί-
τες καὶ στὸ διάλογο*»³⁰. Ὅμως τὸ πρόσφατο σχέδιο τοῦ
Εὐρωπαϊκοῦ Συντάγματος τὸν προδίδουν. Τὸ Προοίμιο
ἀρχίζει μὲ μιὰ ἀναφορὰ στὴ Δημοκρατία παρμένη ἀπὸ
τὸν Θουκυδίδη καὶ τὸ γνωστὸ ἔργο του «*Περικλέους Ἐπι-
τάφιος*»³¹. Ἡ παραπομπὴ αὐτῆ τιμᾷ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν
ἱστορία της. Μόνο ποῦ τὸ ἔργο τοῦ μεγάλου Ἑλληνα ρή-
τορα δὲν περιορίζεται στὸ δημοκρατικὸ πολίτευμα, ἀλλὰ
καὶ στὴν οὐσιαστικὴ διάκριση λόγων καὶ ἔργων. Στὸ
Κεφάλαιο 40 τοῦ ἴδιου ἔργου σημειώνει: «*πλούτῳ τε
ἔργου μᾶλλον καιρῷ ἢ λόγου κόμπῳ χρώμεθα (...)* οὐ τοὺς
λόγους τοῖς ἔργοις βλάβην ἠγούμενο, ἀλλὰ μὴ προδιδα-
χθῆναι μᾶλλον λόγῳ πρότερον ἢ ἐπὶ ᾧ δεῖ ἔργῳ ἐλθεῖν»³².
Ἡ κριτικὴ δὲν εἶναι στοιχεῖο ἀρνητικό, μᾶλλον στοιχεῖο
τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Βλάβη προκαλεῖ «*τὸ μὴ
προδιδαχθῆναι*», ἢ μὴ σωστὴ ἐνημέρωση. Τὰ ἔργα δὲν ζη-
μειώνονται ἀπὸ τὴ συζήτηση ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἐπικάλυψη.
Ἐπιτυχημένη Δημοκρατία θεωρεῖται αὐτὴ ποῦ βλέπει τὸν
πολίτη ὡς ἀποκλειστικὸ παράγοντα στὴ λήψη τῶν ἀπο-
φάσεων, ἐνεργὸ μέλος μιᾶς κοινωνίας, ὁλοκληρωμένο
ἄνθρωπο, ὅπως τὸν ἀγάπησε ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία, σεβό-
μενη τὶς πεποιθήσεις του καὶ τὶς ἀνάγκες (πολιτικῆς, θρη-
σκευτικῆς κ.λπ.).

Παρ' ὅτι εἶναι λογικὸ ὅλοι μας νὰ ἐπιθυμοῦμε τὴ δη-
μιουργία μιᾶς Εὐρώπης εἰρηνικῆς, μὲ ἰσοτιμία ἀνάμεσα
στοὺς λαοὺς, μὲ ἀξίες καὶ ἀρχές, πιστεύουμε ὅτι ἀπου-
σιάζει ἀπὸ τὸ προτεινόμενο Εὐρωπαϊκὸ Σύνταγμα κάτι
πιὸ οὐσιαστικό· ὁ κοινὸς στόχος!

28. Βλ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρι-
στοδούλου, *Ρίζωμα χαρᾶς καὶ ἐλπίδος*, ὅπ. παρ., σελ. 39. Πρβλ. τοῦ
ἴδιου, τὴν ὁμιλία στὸ διεθνὲς συνέδριο τοῦ Ἀριστοτέλειου Πανε-
πιστημίου Θεσσαλονίκης μὲ θέμα: «*Ὁρθόδοξη Θεολογία καὶ τὸ
μέλλον τοῦ Οἰκουμενικοῦ διαλόγου - προβλήματα καὶ προοπτικῆς*»
(1.6.2003).

29. Ἀπὸ τὴν Ἀνακοίνωση τοῦ παραπάνω Πανευρωπαϊκοῦ
Συνεδρίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Περιοδικὸ Ἐκκλησία, 5
(2003) 357.

30. «*L' Europe a une âme. Nous ne pouvons ni l' ignorer, ni l' oublier.
L' Europe doit sortir du petit cercle des initiés. Elle doit être rendue à la
politique, aux citoyens, au débat public*». Βλ. τὴν ἱστοσελίδα
www.euroconstitution.org.

31. «*Χρώμεθα γὰρ πολιτεία καὶ ὄνομα μὲν διὰ τὸ μὴ ἔς ὀλίγους
ἀλλ' ἔς πλείονας οἰκεῖν δημοκρατία κέκληται*», II, 47.

32. *Περικλέους Ἐπιτάφιος*, ἔκδ. Βουλῆ τῶν Ἑλλήνων, Ἀθή-
να 1998, σελ. 28. Βλ. Ἰ.Θ. Κακριδῆ, *Ἐρμηνευτικὰ σχόλια στὸν
Ἐπιτάφιο τοῦ Θουκυδίδη*, Ἀθήνα 1988⁶. Πρβλ. Β. Κύρκου,
Ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς διαφωτισμὸς καὶ σοφιστικὴ, Ἀθήνα 1992,
σελ. 161-165. Πρβλ. Τ. Σαραντόπουλου, *Θουκυδίδης ἀντὶ Θεοῦ*,
Ἐφημερίδα Ἀπογευματινὴ, 29.5.2003, σελ. 6.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΜΟΝΟΜΕΛΟΥΣ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ ΒΟΛΟΥ

(διαδικασία ασφαλιστικῶν μέτρων με ἀριθμὸ 1214/2003)

Δικαστὴς ἡ κ. Θ. Πατρῶνα, Πρόεδρος Πρωτοδικῶν

Περίληψη

Ἀσφαλιστικὰ μέτρα. Προσβολὴ προσωπικότητας λόγω βλάβης τῆς ψυχικῆς υἰείας προσώπου ἐξ αἰτίας ἠχορυπάνσεως πού προκαλεῖ τὸ κωδωνοστάσιο γειτονικοῦ ναοῦ. Δικονομικὴ διαφοροποίηση τῆς προστασίας πού παρέχεται ἀπὸ τίς περὶ γειτονικοῦ δικαίου (ἄ. 1003 ἐπ. ΑΚ) καὶ τίς περὶ προσβολῆς τῆς προσωπικότητας (ἄ. 57 ΑΚ) διατάξεις. Προϋποθέσεις γιὰ τὴ στοιχειοθέτηση ἀξιώσεως παραλείψεως ἀπὸ τὴν προσβολὴ προσωπικότητας. Δὲν ὑπάρχει νομοθετικὴ ρύθμιση γιὰ τὸ ἀνεκτὸ ὄριο ἠχοστάθμης ἀπὸ κωδωνοστάσια ναῶν. Παράμετροι γιὰ τὴν ἀναζήτηση τοῦ ἀνεκτοῦ ὁρίου εἶναι ἢ ἀπὸ ἄλλες αἰτίες ἀνεκτὴ ἠχορύπανση τῆς εὐρύτερης περιοχῆς, ἢ δυσχέρεια τῆς διακρίσεως μεταξὺ βλαβερῶν θορύβων καὶ ἀπλῶς ἐνοχλητικῶν, ἢ δυσχέρεια νὰ μετρηθεῖ ἡ ψυχικὴ βλάβη, τὸ εἶδος καὶ ἡ ποιότητα τοῦ ἤχου, καθὼς καὶ τὸ συνολικὸ πλαίσιο τοῦ ἠχοχρώματος τῆς πόλης, τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ στοιχεῖο τῆς φυσιογνωμίας. Κρίση ὅτι πρόκειται γιὰ ἀνεκτὴ ἠχοστάθμη πού δὲν εἶναι ἰκανὴ νὰ προκαλέσει βλάβη καὶ συνεπῶς δὲν ὑπάρχει προσβολὴ τῆς προσωπικότητας.

Κείμενο Ἀποφάσεως

1. Ἀπὸ τὴ διάταξη τοῦ ἄρθρου 1003 ΑΚ συνάγεται ὅτι ἢ ἀπὸ ἀκίνητο ἐμπομπὴ θορύβου πού παραβλάπτει σημαντικὰ τὴ χρῆση ἄλλου ἀκινήτου ἀπὸ τὸν κύριο αὐτοῦ, ὅπως μπορεῖ νὰ συμβαίνει ἂν τὸ καθιστᾶ ἀνθυγιεινὸ ἢ ἀκατάλληλο γιὰ κατοικία, εἶναι πράξη παράνομη καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἔχει ὑποχρέωση ὁ κύριος αὐτὸς νὰ τὴν ἀνέχεται. Τὸ παράνομο ὅμως αἴρεται ἂν ἡ ἐμπομπὴ προέρχεται ἀπὸ χρῆση συνηθισμένη γιὰ τὰ ἀκίνητα τῆς περιοχῆς. Στὴν περίπτωσή μάλιστα αὐτὴ ὁ κύριος ἔχει ὑποχρέωση νὰ ἀνέχεται τὴν ἐν λόγω ἐμπομπή. Ἐξάλλου ἀπὸ τὴ διάταξη τοῦ ἄρθρου 57 παρ. 1 ἐδ. α' ΑΚ συνάγεται ὅτι, ὅποιος προσβάλλεται παράνομα στὴν προσωπικότητά του, ἔχει δικαίωμα νὰ ἀπαιτήσῃ ἀπὸ τὸν προσβολέα νὰ μὴν ἐπαναληφθεῖ ἡ προσβολὴ στὸ μέλλον. Τὸ παράνομο τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ προσβολέα καθορίζεται ἀπὸ ἄλλες διατάξεις τοῦ οὐσιαστικοῦ δικαίου. Ἔτσι ἀπὸ τὴν ἀνωτέρω διάταξη σὲ συνδυασμὸ με ἐκεῖνες τῶν ἄρθρων 1 καὶ 3 α.ν. 2520/1940, 417 Π.Κ., ὑπ' ἀριθ. 1023/2/37-ια/1996 ἀστυνομικὴ διάταξη (μέτρα γιὰ τὴν τήρηση τῆς κοινῆς ἡσυχίας) συνάγεται ὅτι, ὅποιος σὲ ἀστικὴ περιοχὴ διατηρεῖ ἐγκαταστάσεις (πού παράγουν θόρυβο) ἢ χρησιμοποιεῖ ἠχητικὰ ὄργανα (μεταξὺ τῶν ὁποίων συγκαταλέγονται καὶ οἱ καμπάνες τῶν κωδωνοστασίων τῶν ἐκκλησιῶν), ἐφόσον ἀπὸ τίς ἐγκαταστάσεις αὐτῆς ἢ τὰ ἠχητικὰ ὄργανα δημιουργοῦνται θόρυβοι πού προκαλοῦν ἐνόχληση σὲ ἐνοικο γειτονικοῦ ἀκινήτου ἢ παράγονται δημόσια θόρυβοι πού διαταράσσουν τὴν ἡσυχία τῶν γειτόνων στίς ὄρες κοινῆς ἡσυχίας ἐνεργεῖ παράνομα. Περαιτέρω, σὲ περίπτωσή πού με τὴν ἐνόχληση ἢ διατάραξη βλάπτεται ἡ υἰεία τοῦ ἄλλου, προσβάλλει συγχρόνως παρά-

**Ἀπόσπασμα
Ἀποφάσεως
τοῦ Μονομελοῦς
Πρωτοδικείου Βόλου
περὶ τοῦ ἐὰν
προσβάλλουν
οἱ κωδωνοκρουσίες
τὸ δικαίωμα
προσωπικότητος
τῶν περιοίκων καὶ
Παρατηρήσεις
ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Ὁμοτίμου
Καθηγητοῦ
τοῦ Πανεπιστημίου
Ἀθηνῶν κ. Σπυρίδωνος
Ν. Τρωιάνου
Π**

νομα καὶ τὴν προσωπικότητα τούτου. Γι' αὐτὸ ἔχει ἀπέναντί του τὴν ὑποχρέωση νὰ παραλείψει καὶ νὰ μὴ ἐπιναλάβει τὴν προσβολὴ στὸ μέλλον. Ὄταν μάλιστα προσβάλλεται ἡ προσωπικότητα τοῦ γείτονα, δὲν ἔχει ἰσχύ ἡ ὑποχρέωση ἀνοχῆς (γιὰ ἐκπομπές ἀπὸ συνηθισμένη κ.λπ. χρῆση) πού προβλέπει τὸ ἄρθρο 1003 ΑΚ διότι πρόκειται γιὰ προσβολὴ διαφορετικῶν ἐννόμων ἀγαθῶν (Α.Π. 718/2001 ΝοΒ 50 [2002] σελ. 1097). Ἐν προκειμένῳ, οἱ αἰτοῦντες, ὅπως τὸ δικαστήριον ἐκτίμησε τὴν αἴτησή τους, ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ πρῶτος ἀπὸ τοὺς καθῶν ἡ αἴτηση (ἱερὸς ἐνοριακὸς ναὸς) διατηρεῖ ἐγκαταστάσεις κωδωνοστασίου πού τις ρυθμίζει ὁ δεῦτερος ἀπὸ τοὺς καθῶν (ἐφημέριος τοῦ ναοῦ). Ὅτι ἔχουν ρυθμίσει μὲ αὐτοματοποιημένο τρόπο νὰ χτυποῦν οἱ καμπάνες, ἀκόμη καὶ τις ὥρες κοινῆς ἡσυχίας, ὄχι μόνο ὡς εἰδοποίηση τῶν πιστῶν γιὰ τις τελούμενες ἀκολουθίες, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ σήμανση τῶν ὥρων καὶ τῶν ἡμιῶρων, σὲ τόση μεγάλη ὁμῶς ἔνταση, ἔτσι ὥστε νὰ ἐκπέμπονται θόρυβοι πέρα ἀπὸ τὰ ἀνεκτὰ ὄρια. Περαιτέρω, ἰσχυρίζονται ὅτι αὐτοὶ εἶναι κύριοι γειτονικῶν μὲ τὸ ναὸ ἀκινήτων, καθὼς καὶ ὅτι ἐξ αἰτίας τῶν ἐκπομπῶν ἤχου τοῦ κωδωνοστασίου ἔχει ὑποστῆ βλάβη ἢ ψυχικὴ τους ὑγεία μὲ ἀποτέλεσμα νὰ προσβάλλεται παράνομα ἢ προσωπικότητά τους. Γιὰ τοὺς λόγους αὐτούς, ἐπικαλούμενοι τὸν ἐπικείμενο κίνδυνον γιὰ τὴν ὑγεία τους ἀπὸ τὴ συνεχιζόμενη ἠχορρύπανση, ζητοῦν νὰ ληφθοῦν ἀσφαλιστικὰ μέτρα γιὰ τὴν προστασία τῆς προσωπικότητάς τους, ἔτσι ὥστε νὰ παύσει στὸ μέλλον ἢ παράνομη προσβολὴ τῆς καὶ εἰδικότερα νὰ ὑποχρεωθοῦν οἱ καθῶν ἡ αἴτηση νὰ μὴ χτυποῦν τις καμπάνες στὶς ὥρες κοινῆς ἡσυχίας καὶ σὲ κάθε περίπτωση νὰ ρυθμίσουν τὸν ἤχο στὰ ἀνεκτὰ ὄρια. Ἡ ὑπόθεση ἀνήκει στὴν ὑλικὴ καὶ τοπικὴ ἀρμοδιότητα τοῦ δικαστηρίου αὐτοῦ καὶ ἐκδικάζεται κατὰ τὴν εἰδικὴ διαδικασίαν τῶν ἀσφαλιστικῶν μέτρων (ἄρθρα 22, 18, 682, 683 παρ. 1, 731 ΚΠολΔ). Σύμφωνα δὲ καὶ μὲ τις προαναφερόμενες αἰτιολογίες, εἶναι νόμιμη καὶ στηρίζεται στὶς διατάξεις τῶν ἄρθρων 57 παρ. 1 ἔδ. α ΑΚ, 1, 3, α.ν. 2520/1940, 417 ΠΚ καὶ στὴν ὑπ' ἀριθ. 1023/2/37-ια/1996 ἀστυνομικὴ διάταξη (μέτρα γιὰ τὴν τήρηση τῆς κοινῆς ἡσυχίας). Ἐκτιμᾶται ὅτι δὲν πρόκειται γιὰ διαφορὰ ἀπὸ τοὺς περιορισμοὺς τοῦ γειτονικοῦ δικαίου (ἄρθρα 1003 ἑπ. ΑΚ), γιὰ τὴν ὁποία ἀρμόδιον εἶναι τὸ εἰρηνοδικεῖο (ἄρθρο 15 ἀριθ. 3 ΚΠολΔ), ἀλλὰ γιὰ διαφορὰ ἀπὸ τὴν προσβολὴ τῆς προσωπικότητος πού ἀνήκει στὴν ὑλικὴ ἀρμοδιότητα τοῦ πολυμελοῦς πρωτοδικείου (ἄρθρο 18 ΚΠολΔ) καὶ

ἄρα τὰ ἀνάλογα ἀσφαλιστικὰ μέτρα διατάσσονται ἀπὸ τὸ μονομελὲς πρωτοδικεῖο (683 παρ. 1 ΚΠολΔ). Γι' αὐτὸ οἱ ἀντίθετοι ἰσχυρισμοὶ τῶν καθῶν ἢ αἴτηση πρέπει νὰ ἀπορριφθοῦν. Πρέπει δὲ νὰ ἀκολουθήσει ἡ οὐσιαστικὴ ἔρευνα τῆς ὑποθέσεως.

2. Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ μὲ δήλωσή της στὸ ἀκροατήριον, ἐπικαλούμενη τὸ ἐννομοσυμφέρον τῆς ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι οἱ καθῶν ἢ αἴτηση (ἐνοριακὸς ναὸς καὶ ὁ ἐφημέριός του ἀντίστοιχα) ἀνήκουν στὰ ὄρια τῆς δικαιοδοσίας τῆς κατὰ τὸν Καταστατικὸ Χάρτη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, παρενέβη πρόσθετα ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ζήτησε νὰ ἀπορριφθεῖ ἡ αἴτηση. Ἡ παρέμβαση ἀσκήθηκε παραδεκτῶς καὶ εἶναι νόμιμη (ἄρθρα 80, 686 παρ. 5 ΚΠολΔ). Πρέπει λοιπὸν νὰ συνεκδικασθεῖ μὲ τὴν αἴτηση καὶ νὰ ἐρευνηθεῖ καὶ ἀπὸ οὐσιαστικὴ ἄποψη.

3. Ἀπὸ τις καταθέσεις τῶν μαρτύρων στὸ ἀκροατήριον τοῦ δικαστηρίου καὶ τὰ ἔγγραφα πού οἱ διάδικοι προσκομίζουν καὶ ἐπικαλοῦνται πιθανολογήθηκαν τὰ ἀκόλουθα: Στὸ τέλος τοῦ καλοκαιριοῦ 2002 ὁ καθοῦ ἢ αἴτηση ἱερὸς ναὸς πού βρίσκεται στὰ Καλὰ Νερά Μαγνησίας ἀνακαίνισε τὸ κωδωνοστάσιό του καὶ ἐγκατέστησε σύγχρονον αὐτοματοποιημένο σύστημα κωδωνοκρουσίας μὲ πέντε καμπάνες (τέσσαρες μέτριες καὶ μία μεγαλύτερη). Οἱ καμπάνες ρυθμίσθηκαν νὰ χτυποῦν γιὰ δύο λόγους: Ὁ ἓνας ἀνάγεται στὴν καθημερινὴ καὶ κυριακάτικη λατρεία πού –κατὰ περιορισμὸ– τελεῖται στὸ ναὸ. Προειδοποιεῖ, κατὰ τὰ εἰωθότα στὴν ὀρθόδοξη λατρεία, ὅτι θὰ γίνῃ κάποια ἀκολουθία ἢ ἐπισημαίνει κάποιο σημεῖο τῆς λατρείας πού ἤδη ἄρχισε. Ἐτσι ρυθμίσθηκε νὰ χτυπάει πρὶν ἀπὸ τὴν ἑναρξὴ τοῦ ὄρθρου τὸ πρωὶ καὶ τοῦ ἑσπερινοῦ τὸ ἀπόγευμα ἢ μεγάλη καμπάνα σύντομα καὶ ἀπλά, καθὼς καὶ ὅλες μαζί οἱ καμπάνες κάθε Κυριακὴ τὴν ὥρα τῆς δοξολογίας στὸ τέλος τοῦ ὄρθρου πρὶν τὴν ἑναρξὴ τῆς θείας λειτουργίας (γύρω στὶς 9 τὸ πρωὶ). Ὁ ἄλλος λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖο ρυθμίσθηκε νὰ χτυπάει ἢ μία ἀπὸ τις μικρὲς καμπάνες, ἀνάγεται στὴ λειτουργία τοῦ ὠρολογίου τοῦ κωδωνοστασίου πού ἀποτελεῖ καὶ τὸ ὠρολόγιον τοῦ οἰκισμοῦ. Χτυπάει μία φορὰ σὲ κάθε ἡμῖωρον καὶ στὴν ἀλλαγὴ κάθε ὥρας τόσες φορές, ὅσες καὶ οἱ σημαινόμενες ὥρες (1-12). Πρόκειται δηλαδὴ γιὰ μία τυπικὴ χρῆση κωδωνοστασίου συνδυασμένου μὲ ἠχητικὸ ὠρολόγιον. Πρέπει νὰ διευκρινισθεῖ ἀπαρχῆς ὅτι δὲν εἶναι ἀληθὲς τὸ ὑποστηριζόμενον ἀπὸ τοὺς αἰτοῦντες ὅτι οἱ καμπάνες χτυποῦν ἀκόμη καὶ στὶς ὥρες κοινῆς

ήσυχίας πού μέ τήν ὑπ' ἀριθ. 1023/2/37-ια/1996 ἀστυνομική διάταξη (μέτρα γιά τήν τήρηση τῆς κοινῆς ήσυχίας) ἔχουν καθορισθεῖ γιά τή θερινή περίοδο ἀπό 15.00-17.30 καί ἀπό 23.00-07.00, ἐνῶ κατὰ τή χειμερινή περίοδο ἀπό 15.30-17.30 καί ἀπό 22.00-07.30. Τό γεγονός αὐτό, ὅτι δηλαδή τηροῦνται οἱ ὥρες κοινῆς ήσυχίας, βεβαίωσε ἀκόμη καί ἡ μάστιγας ἀποδείξεως. Ἀναφορικά μέ τήν ἔνταση τοῦ ἤχου τῶν καμπανῶν πρέπει νά σημειωθοῦν τὰ ἀκόλουθα: Κατ' ἀρχήν δέν ὑπάρχει –εἰδική– νομοθεσία πού νά προβλέπει τὸ ἀνεκτὸ ὄριο θορύβου πού ἐκπέμπεται ἀπὸ κωδωνοστάσια ἐκκλησιῶν. Μία «ἀναλογία ἀνοχῆς» ὡστόσο παρέχουν ἄλλες ρυθμίσεις. Εἶναι γνωστό ὅτι γιά τοὺς θορύβους πού προκαλοῦνται ἀπὸ τὴ μουσική τῶν κέντρων διασκέδασης καί λοιπῶν καταστημάτων μέ μουσική καί σχετίζονται μέ τήν προστασία τῆς δημόσιας υγείας ἔχει ἐκδοθεῖ ἡ ὑπ' ἀριθμ. 3010/15.1.86 ὑγειονομική διάταξη, ἡ ὁποία προβλέπει μετρήσεις μέ εἰδικὰ μηχανήματα τῆς ἐπιτρεπόμενης ἠχοστάθμης. Ἔτσι μέσα στὰ κέντρα διασκέδασης ἡ στάθμη τοῦ ἤχου μπορεῖ νά φθάνει ἕως τὰ 100 ντεσιμπέλ, ἐνῶ γιά τὰ ὑπόλοιπα καταστήματα μέ μουσική πού δέν ἔχουν χαρακτηριθεῖ «κέντρα διασκέδασης» ἐπιτρέπεται μέγιστη ἠχοστάθμη ἕως 80 ντεσιμπέλ. Ἐπίσης, εἰδικές μετρήσεις προβλέπονται καί γιά τὰ ὑπαίθρια κέντρα διασκέδασης καί λοιπὰ καταστήματα μέ μουσική. Γι' αὐτὰ τὸ ὄριο εἶναι 100 ντεσιμπέλ καί ἡ μέτρηση γίνεται δίπλα ἀκριβῶς ἀπὸ τὴν ἐνοχλούμενη οἰκία, ξενοδοχεῖο κ.λπ. (βλ. Γνωμοδ.Εισ.ΑΠ 17/1999, Ποιν.Χρ. 50 [2000] σελ. 179 = Ποιν.Δικ. 2000 σελ. 515). Στὴν προκείμενη περίπτωση, ὑπηρεσία τοῦ Υ.ΠΕΧΩΔΕ μέτρησε στίς 27.9.2002 τὴν ἔνταση τοῦ ἤχου μίας ἀπὸ τὶς μικρὲς καμπάνες πού σημαίνει τὴν ὥρα καί διαπίστωσε ἠχοστάθμη 91 ντεσιμπέλ σὲ ἀπόσταση 20-25 μέτρων ἀπὸ τὸ κωδωνοστάσιο. Σημειώνεται ὡστόσο ὅτι οἱ αἰτούντες ἔχουν ὁ πρῶτος ξενώνα μέ ἐστιατόριο σὲ ἀπόσταση 90 μ. περίπου ἀπὸ τὸ ναὸ καί ἡ δευτέρα ξενοδοχεῖο σὲ ἀπόσταση 160 μ. ἀπὸ τὸ ναὸ. Σαφῶς λοιπόν, ἐὰν ἡ μέτρηση γινόταν μέ κέντρο τὰ οἰκίσματα τῶν αἰτούντων, ἡ ἠχοστάθμη θὰ ἦταν μικρότερη. Ἐπειδὴ οἱ αἰτούντες δέν ἔμειναν ἱκανοποιημένοι, ὁ ἐφημέριος τοῦ ναοῦ κανόνισε χαμηλότερες ἐντάσεις. Ἔτσι ἡ ἴδια ὑπηρεσία στίς 8.4.2003 διαπίστωσε ὅτι ἠχοστάθμη γιά τὶς μικρὲς καμπάνες ὅταν χτυποῦν μεμονωμένα ἦταν 78 ντεσιμπέλ, γιά τὴ μεγάλη καμπάνα 100 ντεσιμπέλ καί γιά τὴ σύγχρονη κρούση ὄλων 102 ντεσιμπέλ. Σὲ κάθε περίπτωση οἱ ἠχοστάθμες αὐτὲς θὰ ἦσαν ἀνε-

κτὲς γιά ἓνα ὑπαίθριο νυκτερινὸ κέντρο διασκέδασης.

Ἀνακύπτει ὡστόσο ζήτημα κατὰ πόσο οἱ ἤχοι πού ἐκπέμπονται ἀπὸ τὸ ἐνδικο κωδωνοστάσιο εἶναι ἱκανοὶ νά θεωρηθοῦν ἐνοχλητικοὶ θόρυβοι πού μποροῦν νά ἐπιρεάσουν τὴν υγεία τῶν αἰτούντων. Στὴν περὶ αὐτοῦ κρίση συμβάλλει (α) καί τὸ γεγονός ὅτι ὁ οἰκισμὸς τῶν Καλῶν Νερῶν ἔχει ἐξαιρετικὰ μεγάλη τουριστικὴ κίνηση πού συνεπάγεται καί ἀνάλογα αὐξημένη ἠχορύπανση (κέντρα διασκέδασης, αὐτοκίνητα, μηχανάκια κ.λπ.). Ἀναλογικὰ, λοιπόν, οἱ κάτοικοι τοῦ οἰκισμοῦ αὐτοῦ εἶναι περισσότερο ἀπὸ ἄλλα μέρη ἐθισμένοι στοὺς θορύβους. Πρέπει ἐπίσης νά ληφθεῖ ὑπόψη (β) ὅτι ἡ διάκριση τοῦ ἤχου πού προκαλεῖ βλάβη τῆς υγείας καί τοῦ ἤχου πού προκαλεῖ ἀπλή ἐνόχληση, ἐρεθισμὸ, ἐκνευρισμὸ ἢ ἀναστάτωση εἶναι δυσχερῆς. Πρόκειται γιά ὄρια συγκεχυμένα, ἀλληλοπεριχωρούμενα, ἀνεπίδεκτα τελικῆς ὀριοθετήσεως. Ἄλλος ἐνοχλεῖται μέ 30 θόρυβο ντεσιμπέλ καί ἄλλος μέ 1000. Κάθε λοιπὸν κριτήριο ὑποκειμενικὸ πρέπει νά ἀπορριφθεῖ (Γνωμοδ.Εισ.ΑΠ 17/1999, ὁ.π.). Διότι ἡ «ἐνόχληση ἀπὸ τὸ θόρυβο εἶναι σὲ μεγάλο βαθμὸ ὑποκειμενική. Τὰ “ἀντικειμενικά” μεγέθη πού καταγράφονται ἀπὸ τὶς μετρήσεις δέν γίνονται ἀντιληπτὰ ἀπὸ ὅλους μέ τὸν ἴδιο τρόπο. Ἡ ἡλικία, ἡ ψυχολογία καί τὸ εἶδος τῆς δραστηριότητος κατὰ τὴ στιγμή τῆς ἐνόχλησης εἶναι παράμετροι πού ἀνάλογα ἀμβλύνουν ἢ μεγεθύνουν τὸ πρόβλημα. Ἡ διασκέδαση τοῦ ἐνός μπορεῖ νά εἶναι θόρυβος γιά τὸν ἄλλον» (Θ. Βλαστοῦ καί Τίνας Μπιρμπίλη, Θόρυβος στίς πόλεις. Οἱ δυσκολίες γιά μιὰ κοινὴ εὐρωπαϊκὴ πολιτικὴ, Πεο.Δικ. 3 [1999] σελ. 68-73 ἰδίως 69). Ἐπίσης, (γ) «τὰ ἠχόμετρα ἰσοπεδώνουν τοὺς ἤχους πού πραγματικὰ ἀκούγονται στὴν πόλη. Δέν διακρίνουν τὶς ποιότητες καί τὰ χρώματα τῶν ἤχων. Οἱ φωνές τῶν παιδιῶν καί οἱ θόρυβοι τῶν μηχανῶν μετριοῦνται μέ τὴν ἴδια μονάδα» (Βλαστός-Μπιρμπίλη, ὁ.π.). Στὴν ἐνδικὴ περίπτωση ὁ «γλυκὸς» ἤχος τῆς καμπάνας τῆς ἐκκλησίας πού μάλιστα εἶναι συνδεδεμένος καί μέ τὶς ἀναμνήσεις τῶν σημαντικότερων στιγμῶν τοῦ δυτικοῦ ἀνθρώπου μετρίεται ἀπὸ τὰ ἠχόμετρα μέ τὶς ἴδιες μονάδες τοῦ σκληροῦ θορύβου τῆς διασκέδασης τῆς νύχτας πού ἀφθονεῖ στὰ παραλιακὰ τουριστικὰ μέρη, ὅπως τὰ Καλὰ Νερά. Ἐπίσης, (δ) «ἡ ἐπίπτωση τοῦ θορύβου στὴν υγεία καί πιὸ συγκεκριμένα στὸ νευρικὸ σύστημα εἶναι δύσκολα μετρήσιμη. Δέν συμβαίνει τὸ ἴδιο μέ τὴ ρύπανση τοῦ ἀέρα. Γιά τὰ μεγέθη τῶν ρύπων τοῦ ἀέρα ἐπιδημιολογικὲς καί ἄλλες ἔρευνες ἐπέτρεψαν στὸ νομοθέτη νά καθορίσει

δρια. Πῶς νὰ προκύψουν ὁμως γιὰ τὸ θόρυβο ὄρια ὅταν τὸ μοναδικὸ ἐργαλεῖο εἶναι ψυχολογικὲς ἀναλύσεις πού μόνον ποιοτικὰ προσεγγίζουν τὸ πρόβλημα;» (Βλαστός-Μπιρμπίλη, ὁ.π.). Γι' αὐτὸ γίνεται δεκτὸ ὅτι ὡς πρὸς τοὺς θορύβους τίς ὀχλήσεις κάθε φύσεως, τὴ διατάραξη ἡσυχίας κ.λπ. πού προέρχεται ἀπὸ κάθε ἄλλη πηγὴ ἐκτὸς ἀπὸ τὰ κέντρα διασκεδάσεως καὶ τὰ λοιπὰ καταστήματα πού παρέχουν μουσική, ἐφαρμόζεται κατὰ περίπτωσιν τὸ ἄρθρο 22 παρ. 5β Ὑγειονομικοῦ Κανονισμοῦ, ὅπως ἡ παρ. 5 προστέθηκε μετὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 6001/67 ὑγειονομικὴ διάταξη, καὶ ὅταν δὲν στηρίζονται τὰ περιστατικὰ τῆς πράξης στὴν παράβαση αὐτή, τότε ἐφαρμόζεται τὸ ἄρθρο 417 Π (Γνωμοδ.Εισ.ΑΠ 17/1999, ὁ.π.). Τέλος, πρέπει νὰ ληφθεῖ ὑπόψη καὶ τὸ γεγονὸς (ε) ὅτι ὁ ἦχος τῆς καμπάνας τῆς ἐκκλησίας ἐνὸς τόπου ἀποτελεῖ σημαντικὸ στοιχεῖο τῆς φυσιογνωμίας τοῦ τόπου αὐτοῦ. «Στοιχεῖο τῆς φυσιογνωμίας ἐνὸς τόπου εἶναι οἱ ἦχοι του: οἱ κουβέντες τῶν συγκεντρωμένων σὲ μιὰ πλατεία, ἡ μουσικὴ ἀπὸ τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο, οἱ φωνές τῶν παιδιῶν, οἱ ἦχοι ἀπὸ ἐργασίες πού γίνονται σὲ ἀνοιχτοὺς χώρους... Στὴ φυσιογνωμία τῆς πόλης οἱ ἦχοι εἶναι τὸ ἴδιο σημαντικοί, ὅπως ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν κτιρίων ἢ ὁ φωτισμός...» (Βλαστός-Μπιρμπίλη, ὁ.π., σελ. 68). Μετὰ βάση λοιπὸν τὰ ἀνωτέρω στοιχεῖα καὶ παραμέτρους (α-ε) οἱ ἦχοι πού ἐκπέμπονται ἀπὸ τὸ ἔνδικο κωδωνοστάσιο πιθανολογεῖται ὅτι εἶναι μέσα στὰ ἀνεκτὰ ὄρια καὶ δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ προκαλέσουν βλάβη στὴν ὑγεία τῶν αἰτούντων. Ἐνδεικτικὸ εἶναι καὶ τὸ ὅτι οἱ ἔνοικοι τῶν κατοικιῶν πού γειτνιάζουν ἄμεσα μετὰ τὸ ναὸ δὲν παραπονοῦνται, ἐνῶ οἱ ἐπαγγελματικὲς ἐγκαταστάσεις τῶν αἰτούντων βρίσκονται σὲ ἀπόστασιν 90-160 μ. Ἐπίσης, ἡ δευτέρη αἰτούσα καμία συγκεκριμένη βλάβη τῆς ὑγείας τῆς δὲν ἐπικαλεῖται. Εἶναι βέβαια ἀλήθεια ὅτι ὁ πρῶτος αἰτῶν διατείνεται πῶς πάσχει ἀπὸ διαταραχὴ τοῦ θυμικοῦ (διαταραχὴ ὕπνου, ταχυκαρδία, αὔξησιν μυϊκοῦ τόνου, ἐφίδρωση, εὐερεθιστικότητά κ.λπ.), ἢ ὅποια, σύμφωνα μετὰ τὴν ἀπὸ 23.1.2003 γνωμάτευσιν τοῦ ἱατροῦ τοῦ Κ.Α., «ἐξεδηλώθη ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου 2002 ἐξ αἰτίας τῶν κωδωνοκρουσιῶν τοῦ ὠρολογίου τοῦ γειτονικοῦ ναοῦ...». Ἡ γνωμάτευσιν ὡστόσο αὐτὴ ἐλέγχεται ὡς ἀνακριβὴς τουλάχιστον ὡς πρὸς τὸν χρόνον ἐνάρξεως τῆς λειτουργίας τοῦ κωδωνοστασίου πού πρὸς τὸ τέλος τοῦ θέρους, δηλαδὴ δύο μῆνες ἀργότερα ἀπὸ τὴν ἐμφάνισιν τῶν συμπτωμάτων πού διέγνωσε. Τὰ δὲ σημειούμενα συμπτώματα τῆς ψυχολογικῆς συμπεριφορᾶς τοῦ πρώτου αἰτούντος πιθανολογεῖται ὅτι

δὲν ἔχουν ὡς ἀντικειμενικὴ αἰτία τίς κωδωνοκρουσίες, ἀφοῦ ἡ ἠχοστάθμη τους ὅπως ἀναλύθηκε ἀνωτέρω εἶναι ἀνεκτὴ γιὰ ἓνα μέσο κάτοικο γειτονικῆς γιὰ τὸ ναὸ περιοχῆς. Προφανῶς εἶναι ἀπότοκα προσωπικῶν καὶ ὑποκειμενικῶν αἰτίων. Ἐφόσον λοιπὸν ὁ ἦχος πού παράγεται ἀπὸ τίς κωδωνοκρουσίες τῶν καθῶν ἢ αἴτησιν δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ προκαλέσει ἀντικειμενικὰ βλάβη τῆς ὑγείας ἢ διαταραχὴ τῆς ψυχικῆς καταστάσεως τῶν αἰτούντων, ὡς πρὸς τοὺς ὁποίους καὶ μόνον ἐρευνᾶται τὸ ζήτημα αὐτό, δὲν συντελέσθηκε προσβολὴ τῆς προσωπικότητάς τους, βάση τὴν ὅποια ἔχει ἡ αἴτησιν. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ ἀπορριφθεῖ ὡς οὐσιαστικὰ ἀβάσιμη. Διάταξη γιὰ δικαστικὴ δαπάνη σὲ βάρος τῶν αἰτούντων πού ἠττήθησαν δὲν θὰ περιληφθεῖ στὴν ἀπόφασιν γιατί οἱ καθῶν καὶ ἢ ὑπὲρ αὐτῶν παρεμβαίνουσα Ἱερὰ Μητρόπολις δὲν ὑπέβαλαν ἀνάλογο αἴτημα.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ὑπὸ τοῦ Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
κ. Σπυρίδωνος Ν. Τρωιάνου

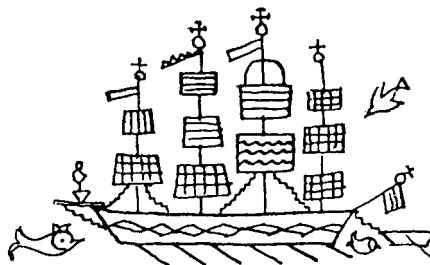
Ἡ ἀνωτέρω ἀπόφασιν δημοσιεύεται μετὰ ἀπόλυτην προτεραιότητα λόγω τῆς πρακτικῆς καὶ θεωρητικῆς τῆς σημασίας, ἐπειδὴ, ὅπως γνωρίζω, τὰ ἴδια ἢ παρεμφερῆ προβλήματα ἀρχίζουν νὰ ἐμφανίζονται καὶ σὲ ἄλλες Ἱ. Μητροπόλεις τοῦ ἑλλαδικοῦ χώρου.

Ὅταν στὸ πλαίσιο τῆς ἐλληνικῆς ἐννομῆς τάξεως συστηματοποιήθηκαν τὰ πρῶτα μέτρα γιὰ τὴν προστασία τοῦ περιβάλλοντος ἔγινε ἀντιληπτό, ὅτι ἐπιβαλλόταν ἡ ἐριμνευτικὴ διεύρυνσιν τῶν διατάξεων τοῦ γειτονικοῦ δικαίου, ἔτσι ὥστε νὰ μποροῦν νὰ ἐπικαλεσθοῦν τὴν προστασία τῶν διατάξεων αὐτῶν ὄχι μόνον οἱ κύριοι τῶν ὁμορων ἀκινήτων, ἀλλὰ καὶ οἱ «οἰκολογικοὶ γείτονες» (βλ. ἡδὴ Ἱ. Καράκωστα, Περιβάλλον καὶ Ἀστικὸ Δίκαιο, Ἀθήνα-Κομοτηνὴ 1986, σ. 73). Ἐπειδὴ ὁμως τὸ ἄρθρο 1003 Α.Κ. ἐπιβάλλει τὴν ἀνοχὴ ὀρισμένων «ἐκπομπῶν», ἐφόσον δὲν παραβλάπτεται ἀπὸ αὐτὲς σημαντικὰ ἢ χρῆσιν τῶν γειτονικῶν ἀκινήτων ἢ προέρχονται ἀπὸ συνήθη χρῆσιν γιὰ ἀκίνητα τῆς συγκεκριμένης περιοχῆς, γιὰ νὰ παρακαμφθεῖ ὁ —ὁμολογουμένως μὴ ἐναρμονιζόμενος πάντοτε μετὰ τὴν τεχνολογικὴ ἐξέλιξιν— περιορισμὸς αὐτὸς ἐπιστρατεύθηκε τὸ δικαίωμα στὴν προσωπικότητα καὶ ἢ προστασία του (ἄρθρο 57 Α.Κ.) ὁπότε, ἐφόσον συντρέ-

χουν οἱ προϋποθέσεις ἐφαρμογῆς τῆς σχετικῆς διατάξεως, ἐπειδὴ μὲ αὐτὴν προστατεύεται διαφοροτικό ἔννομο ἀγαθό, καθίσταται ἀνενεργό στὴν κάθε φορὰ συγκεκριμένη περίπτωση τὸ γειτονικό δίκαιο. Μολονότι ἡ ἀποτελεσματικότερη προστασία τοῦ περιβάλλοντος ἐπιτυγχάνεται ἀσφαλῶς μὲ τὴ συνδυασμένη ἐφαρμογὴ ὄλων τῶν ἀνωτέρω διατάξεων, ἡ εὐρύτητα ποῦ ἐξασφαλίζει ἡ προστασία τῆς προσωπικότητας (βλ. Ἄπ. Γεωργιάδη, Γενικὲς Ἀρχές Ἀστικοῦ Δικαίου, 3η ἔκδ., Ἀθήνα-Κομοτηνὴ 2002, σ. 147 ἐπ.) κατέληξε νὰ μεταβάλλει τὸ ἄρθρο 57 Α.Κ. σὲ πανάκεια γιὰ τὴ θεραπεία πάσης νόσου. Ἔτσι καὶ στὴν περίπτωση, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐκδόθηκε ἡ σχολιαζόμενη ἀπόφαση, προβλήθηκε ὅτι οἱ καμπάνες προκαλοῦν βλάβη τῆς ψυχικῆς ὑγείας τῶν αἰτούντων.

Ἐν προκειμένῳ βρέθηκε ἡ ἐπὶ τῆς ἔδρας Πρόεδρος Πρωτοδικῶν ἐνώπιον κενοῦ τοῦ νόμου, δοθέντος ὅτι οἱ ἐν ἰσχύι σχετικὲς ρυθμίσεις δὲν προβλέπουν τὸ ἀνεκτὸ ὄριο ἤχορμπάνσεως ἀπὸ τίς κωδωνοκρουσίες τῶν ἐκκλησιῶν. Τὸ κενὸ αὐτὸ κάλυψε εὐστοχα μὲ ἀνάλογη ἐφαρμογὴ τῶν διατάξεων ποῦ ἀφοροῦν ἐννοιολογικῶς συγγενῆ χῶρο, διατυπώνοντας ἕναν ἄψογο ἀπὸ πλευρᾶς δομῆς καὶ περιεχομένου νομικὸ συλλογισμό καὶ παρέχοντας μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ τὸ ὑπόδειγμα γιὰ τὴν μελλοντικὴ ἀπόκρουση ἀπὸ τοὺς Ἱ. Ναοὺς παρόμοιων ἐνδικῶν προσβολῶν.

Ἀνεξάρτητα ὁμως ἀπὸ τὴ μεθοδολογικῶς ὀρθὴ ἀντιμετώπιση τοῦ νομικοῦ προβλήματος, δὲν μπορεῖ νὰ περάσει ἀπαρατήρητο τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ σκεπτικοῦ τῆς ἀποφάσεως, ὅπου ἐμμέσως μὲν ἀλλὰ μὲ πολλὴ σαφήνεια ἐπισημαίνεται, πὼς τὸ καμπαναριὸ τῆς ἐκκλησίας κάθε τόπου καὶ ὁ ἦχος τῆς καμπάνας ἀποτελοῦν ἀναπόσπαστο τμῆμα τοῦ πολιτιστικοῦ του περιβάλλοντος. Ὅπως ἔχει δὲ δεχθεῖ ἡ νομολογία, ἀπολαύει καὶ τὸ περιβάλλον αὐτὸ ὡς συστατικό στοιχεῖο τῆς πολιτιστικῆς κληρονομίας ὁλόκληρου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ συνταγματικῆς προστασίας (ΣτΕ 245/1997, Τμ. ΣΤ' ἐπταμ., «Ἀρμενόπουλος» 1997 σ. 1530 ἐπ.). Εἶναι γνωστό, ὅτι οἱ κωδωνοκρουσίες συνδέονται στενὰ μὲ τὴ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸ τόνισε ἀπὸ πλευρᾶς κανονικοῦ δικαίου ὁ Θεόδωρος Βαλσαμῶν (12ος αἰὼν) στὴ μελέτη του «*χάριν τῆς εἰς τοὺς θεῖους ναοὺς τῶν μοναστηρίων γινομένης μετακλήσεως διὰ σημαντηρίων τριῶν*» (Γ. Α. Ράλλη - Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων, τ. Δ', 1854, σ. 520 ἐπ.) καὶ ἀνέλυσε διεξοδικῶς ὁ ἀείμνηστος καθηγητὴς Κωνσταντῖνος Ράλλης στὸ ἄρθρο του «*Περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κωδῶνων κατὰ τὸ δίκαιον τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας*» (Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου 9, 1913, σ. 79-98).

**«ΑΙ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑΙ
ΤΕΧΝΑΙ,
ΩΣ ΚΙΒΩΤΟΣ
ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ
ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
ΚΑΙ ΠΗΓΗ
ΕΜΠΝΕΥΣΕΩΣ
ΝΕΩΝ ΦΙΛΙΣΤΟΡΩΝ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ»**

1. Είναι γνωστόν ὅτι τὰ πρῶτα δημιουργικά ἐπιτεύγματα κάθε πολιτισμοῦ ἀπορρέουν ἀπὸ τὰς θρησκευτικὰς ἐμπνεύσεις τῶν δημιουργῶν των, ἐξυπηρετοῦν θρησκευτικούς σκοποὺς καὶ κάθε εἶδος καλλιτεχνικῆς δημιουργίας, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, ταυτίζεται μὲ τὴν θρησκείαν. Ἐνεκαθεν ἡ θρησκεία ἀνεζήτησε τὴν συνδρομὴν τῆς Τέχνης διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὰ συναισθήματά της καὶ εἰς αὐτὴν εὗρηκε τὸν πολύτιμον βοηθὸν καὶ συνεργάτην. Τοιοῦτοτρόπως ναοί, προερχόμενοι ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ἀρχαιότητος, λίθινα ὁμοιώματα καὶ μαρμάρινα ἀγάλματα θεῶν, τὰ ξόανα, ξύλινα λατρευτικὰ κατασκευάσματα θεϊκῶν μορφῶν, αἱ μυθολογία, αἱ θρησκευτικαὶ τελεταὶ καὶ τὰ ἱερὰ ἄσματα, διὰ νὰ ἀρκεσθοῦμε μόνον εἰς αὐτά, ἀποτελοῦν καλλιτεχνικὰς ἐκφράσεις ἀτόμων καὶ λαῶν, ἐμπεπνευσμένας ἀπὸ θρησκευτικὴν πίστιν καὶ ἀπὸ βαθύτατον θρησκευτικὸν συναίσθημα. Συνεπῶς, ἡ σχέσις μεταξὺ θρησκείας καὶ τέχνης ὑπῆρξεν ἔκπαλαι στενή. Ἡ τέχνη ὑπῆρξε διὰ τὴν θρησκείαν ὁ πλουσιώτερος τρόπος ἐκφράσεως τοῦ περιεχομένου της, ἐνῶ ἡ θρησκεία παρεῖχε παραλλήλως εἰς τὸ αἰσθητικὸν βίωμα τὸ ἔσχατον, τὸ μεταφυσικὸν βάθος¹.

Ἡ τέχνη δὲν εἶναι ἀπλῶς μορφή, ἀλλ' εἶναι μία μορφή, ἡ ὁποία ἐκφράζει νόημα. Περικλείει ἐντὸς της μηνύματα, τὰ ὁποῖα δὲν κατανοοῦμε ἐὰν δὲν γνωρίζωμε τὴν σιωπηλὴν τῆς γλώσσαν, τὰς γραμμὰς, τοὺς ὄγκους, τὰ σχήματα, τὰ χρώματά της. Καὶ εἶναι ἰδιότυπη αὐτὴ ἡ γλώσσα, τὴν ὁποίαν ὀμιλεῖ ὁ καλλιτέχνης. Μὲ αὐτὴν ἐξωτερικεῖ τὰς βαθυτέρας κινήσεις τῆς ψυχῆς του, ἐκφράζει τὴν σχέσιν του μὲ τὸν κόσμον, μὲ τὴν πραγματικότητα, μὲ τὴν ζωὴν. Ἡ τέχνη εἶναι κατὰ βάθος μορφή ἐκφράσεως κοσμοθεωρίας καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι παράλληλος πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ τὴν φιλοσοφίαν, καὶ ὅπως ἡ τέχνη χρησιμεῖ ὡς εἴπομεν εἰς τὴν θρησκείαν ὡς τὸ κατ' ἐξοχὴν μέσον ἐξωτερικεύσεως τῶν βιωμάτων καὶ τῶν πνευματικῶν τῆς ἀνατάσεων, τοιοῦτοτρόπως δέχεται καὶ ἡ ἴδια τὰς ὑψηλότερας ἐμπνεύσεις ἐκ τῶν βιωμάτων αὐτῶν.

2. Ὁ Χριστιανισμός, θρησκεία κατ' ἐξοχὴν πνευματικὴ, ἀφ' ὅτου ἐξηλθεν ἀπὸ τὴν σκιάν τῆς κατακόμβης καὶ ἔγινε ἐπίσημος θρησκεία τοῦ κράτους, ἐχρησιμοποίησεν εὐρέως τὴν τέχνην καὶ ἔθεσεν αὐτὴν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του, διὰ νὰ διατρανώσῃ καὶ δι' αὐτῆς τὸν θρίαμβον τῆς πίστεως. Εἰδικώτερον ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, παραλλήλως πρὸς τοὺς ἄλλους πνευματικούς θησαυρούς της, ἐκαλλιέργησε καὶ ἀνέπτυξε τὰς ἐκκλησιαστικὰς τέχνας, τὰς ὁποίας συνέδεσεν ἀρρηκτως μὲ τὴν λατρείαν της, ὅσον οὐδεμία ἄλλη χριστιανικὴ ἐκκλησία καὶ ὠργάνωσε τὴν θεματογραφίαν της συμφώνως πρὸς τὸ δόγμα καὶ τὴν ὑψηλὴν θεολογίαν της.

Εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τεχνῶν, οὐσιαστικὴ ἀπεδείχθη ἡ συμβολὴ τῶν ἐξ ἀνατολῆς καλλιτεχνικῶν ἐπιδράσεων καὶ ρευμάτων, σημιτικῶν, ἰουδαϊκῶν, περσικῶν, συριακῶν, καθὼς καὶ ἑλληνορωμαϊκῶν στοιχείων καὶ στοιχείων ἐκ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς κλασικῆς τέχνης. Ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα κατόρθωσε νὰ τὰ συγχωνεύσῃ μὲ τὸν ἑλληνικὸν χαρακτήρα καὶ τὸν ἑλληνικὸν πολιτισμὸν καὶ νὰ θέσῃ τὴν σφραγίδα της εἰς τὴν χριστιανικὴν ἐκκλησιαστικὴν τέ-

Τοῦ

Ἰωάννου Φ. Ἀθανασοπούλου
Θεολόγου - Φιλολόγου

1. Νικ. Ι. Λούβαρη, Συμπόσιον Ὁσίων, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας (1964), τ. Β', σ. 123.

χνην, ἡ ὁποία ἀπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ ἐξῆς θὰ διαλάμψη ὡς Βυζαντινὴ καὶ θὰ γνωρίσῃ θαυμαστὴν ἀνθησιν².

Πρόκειται δηλαδὴ περὶ Τέχνης γνησίας ἐλληνικῆς, τῆς ὁποίας ἡ πηγὴ εὐρίσκεται εἰς τὸ Βυζάντιον, μὲ κέντρον τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὴν ἐλληνικὴν αὐτὴν πρωτεύουσαν τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας. Ἡ τέχνη αὐτὴ ἀναπτύσσεται μέσα εἰς τὸν χώρον τοῦ Ναοῦ, ζῆ καὶ κινεῖται εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς θείας λατρείας ἡ ὁποία τελεῖται μέσα εἰς τὸν ἱερὸν Ναόν, ὡς ἐκ τούτου δὲ εἶναι καὶ χαρακτηριστικὴ ὡς τέχνη λειτουργικὴ. Διὰ τῆς τέχνης αὐτῆς ἡ Ἐκκλησία προσεπάθησε νὰ ἐρμηνεύσῃ καὶ νὰ σχολιάσῃ τὴν πίστιν τῆς καὶ τὰ δόγματα τῆς πίστεως καὶ νὰ ἐκφράσῃ μὲ τὰ συγκεκριμένα σχήματα αὐτῆς ὅ,τι κηρύσσεται ἀπὸ τὸν ἄμβωνα καὶ τελεῖται κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν. Ἔχουσα «βαθεῖς ρίζες στὴν πολύχυμη γῆ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως... διακονεῖ τὸ μυστήριον τῆς εὐχαριστίας, μὲ τὴν ὁποία ἐκφράζεται καὶ ἐπιτελεῖται ἡ λειτουργία τῆς Ἐκκλησίας»³.

Συνεπῶς, ἡ Βυζαντινὴ Ἐκκλησιαστικὴ Τέχνη μὲ τοὺς ἐπὶ μέρους κλάδους τῆς, τὴν Ἀρχιτεκτονικὴν, τὴν Ζωγραφικὴν, ἀκόμη καὶ τὴν Γλυπτικὴν, τὴν Μικροτεχνίαν, τὴν Μουσικὴν κ.ἄ., δὲν εἶναι μόνον τέχνη θρησκευτικῆ-ἐκκλησιαστικῆ, ἀλλ' εἶναι καὶ τέχνη θεολογικὴ, τέχνη ἐκφραστικὴ βαθυτάτων νοημάτων. Εἶναι τέχνη πνευματικὴ, μυσταγωγικὴ. Δὲν ἀπευθύνεται μόνον εἰς τὸ συναίσθημα, ἀλλὰ κυρίως καὶ κατὰ πρῶτον λόγον εἰς τὸ πνεῦμα. Δὲν ἐπιδιώκει δηλαδὴ τὴν στιγμιαίαν καὶ παροδικὴν ἐντύπωσιν, ἀλλὰ τὴν μόνιμον καὶ διαρκῆ ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἐπενέργειαν. Τὰ δημιουργήματά τῆς ἐπιβλητικὰ ἢ λιτὰ ἐκφράζουν τὰ βαθύτερα συναισθήματα τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία «ἀγαπᾷ τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου τοῦ Κυρίου» καὶ ἀποκαλύπτουν τὴν εὐσυνειδησίαν καὶ τὴν διακριτικὴν σοφίαν τῶν δημιουργῶν τῆς.

Ὅλα τὰ δημιουργήματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς τέχνης δὲν ἀποτελοῦν μόνον μεγάλους καλλιτεχνικοὺς θησαυροὺς. «Εἶναι κυρίως ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ μας. Συνδέονται μὲ ἅγιες στιγμὲς ὑπερβάσεως τῆς μικρότητος καὶ ἀθλιότητος τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς. Μὲ ὄρες καὶ πράξεις ἀνατάσεως πρὸς τὸ Ἅγιον, τὴν ἀνυπόστατην Ἀγάπην. Τὰ ἐδημιούργησεν ἡ βαθεῖα πίστις τοῦ λαοῦ

μας, τὰ ἐσμίλευσε σὲ καιροὺς πνευματικῆς ἐξάρσεως ἡ εὐλάβειά του»⁴.

Ἡ βυζαντινὴ ἐκκλησιαστικὴ τέχνη εἶναι τέχνη «ὑψηλὴ», διότι ἔχει ὡς διακριτικὸν γνώρισμα τὸν δυναμισμὸν τῆς. Διὰ τοῦτο ὑπῆρξεν ἀκτινοβόλος καὶ ἀνεδείχθη ἡ μεγάλη μυσταγωγὸς ὄλου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου.

3. Ἐξαίρετα δείγματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς τέχνης ἀποτελοῦν: Ἡ Ἀρχιτεκτονικὴ τῶν ὀρθοδόξων ναῶν, μὲ κορυφαίαν ἔκφρασιν αὐτῆς τὸν ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας Κωνσταντινουπόλεως, τὸ ἀνυπέβλητον αὐτὸ ἀρχιτεκτόνημα, τὸ ὑποδειγματικὸν μνημεῖον, τὸ πρῶτον ἀριστοῦργημα τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, τὸ κορυφαῖον ἔργον τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τὸ ὁποῖον ἐχάρισαν εἰς τὴν θρησκείαν καὶ τὴν χριστιανικὴν τέχνην οἱ δύο Μικρασιάται ἀρχιτέκτοντες Ἀνθέμιος καὶ Ἰσιδώρος. Ἡ εἰκονογραφία καὶ Ἀγιογραφία, ποὺ ἀποτελοῦν τὴν σπουδαιότεραν ἔκφρασιν τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης, μὲ τὴν μορφὴν τῆς ψηφιδογραφίας, τῆς τοιχογραφίας, μὲ τὰς φορητὰς εἰκόνας, τὰ ἱστορημένα χειρόγραφα καὶ τὰς μικρογραφίας. Αὕτη δὲν ἐχρησιμοποιήθη μόνον διὰ τὴν διακόσμησιν τῶν ἱερῶν ναῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἐκφράσῃ μὲ εἰκαστικὰ σύμβολα τὸν θρίαμβον τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ χρησιμεύσῃ ὅπως «οἱ μὴ εἰδότες γράμματα μηδὲ δυνάμενοι τὰς θείας ἀναγινώσκειν Γραφάς, τῇ θεωρίᾳ τῆς ζωγραφίας, μνήμην τε λαμβάνωσιν τῆς τῶν γνησίως τῷ ἀληθινῷ Θεῷ δεδουλενωμένων ἀνδραγαθίας, καὶ πρὸς ἄμιλλαν διεγείρωνται τῶν εὐκλεῶν καὶ ἀοιδίμων ἀριστευμάτων»⁵.

Τὰ θέματα αὐτῆς δὲν ἀφοροῦν ἀπλῶς τὴν θρησκευτικὴν ἱστορίαν, ἀλλ' εἶναι ὁργανωμένα συμφώνως πρὸς τὴν ὑψηλὴν θεολογίαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἐπίσης, ἡ Μαρμαρογλυπτικὴ καὶ Ἀργυροχρυσοχοῖα μὲ τὰ ποικίλα εἰκονογραφικὰ καὶ διακοσμητικὰ θέματα, τὰ ἐκκλησιαστικὰ Ξυλόγλυπτα, τὰ ἱερά ἄμφια καὶ τὰ χρυσοκέντητα μὲ τὰς ἀριστουργηματικὰς εἰκονογραφικὰς παραστάσεις. Ἀκόμη ἡ ἀπαρμιλλοῦ ἀξίας ἐκκλησιαστικὴ ποίησις καὶ Ὑμνογραφία μὲ τὴν ἁρμονίαν τῶν στίχων καὶ τὴν

2. Κων. Καλοκύρη, Χριστιανικὴ καὶ Βυζαντινὴ Ἀρχαιολογία... Ἐν Θεσ/νίκῃ 1962, σ. 22 κ.ἑ.

3. Ἀνέστη Γ. Κελεσπούλου, Ἡ λειτουργικὴ παράδοση στὸν Ἀλέξανδρο Παπαδιαμάντη, Θεσ/νίκῃ 1994, σ. 140.

4. Βλ. Πρόλογον ἐπισκόπου Ἀνδρούσης Ἀναστασίου (νῦν Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας) ἐν: Γ. Οἰκονομάκη-Παπαδοπούλου, ἐκκλησιαστικὰ Ἀργυρά, ἐκδ. Ἀποστολ. Διακον. τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σ. 3.

5. Ἀββᾶς Νεῖλος, Ἐπιστολὴ Εἰς τὸν Ὀλυμπιόδωρον. Migne P.G. 79, σ. 577.

μετ' αὐτῆς συνδεομένην Βυζαντινὴν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν, ποὺ δημιουργοῦν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ὀρθοδόξου πιστοῦ ὄχι μόνον θρησκευτικά, ἀλλὰ καὶ ἀνυπέρβλητα αἰσθητικὰ βιώματα, τὰ ὁποῖα «*μεταρσιοῦν αὐτὸν εἰς τὴν ὑπερκόσμιαν σφαῖραν τοῦ ἔρασμίου καὶ πανυπερτελείου κάλλους καὶ ἀποκαλύπτουν πτυχὰς τινὰς τῆς θείας τελειότητος, ὠραιότητος καὶ ἁρμονίας*»⁶.

Εἶναι προφανὲς ὅτι τὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα παρήγαγεν ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Τέχνη, λειτουργικά, πνευματικά, ἀναγωγικά δὲν ἔχουν ὡς σκοπὸν νὰ τέρπουν μόνον τὰς αἰσθήσεις, οὔτε ἡ μελέτη αὐτῶν πρέπει νὰ γίνεται μόνον μὲ καθαρῶς αἰσθητικὰ κριτήρια, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν συν-εξέτασιν τῶν δογματικῶν λειτουργικῶν προϋποθέσεων, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐδημιουργήθησαν αὐτά. Καὶ τοῦτο διότι ἡ χριστιανικὴ βυζαντινὴ τέχνη «*οὔτε τὴν φύσιν ἀντέγραψε, οὔτε εἰς τὴν διάπλασιν καὶ εἰς τὸ χρῶμα ὡς εἰς σκοπὸν ἀπέβλεψεν, ἀλλὰ προσλαβοῦσα ὅσα στοιχεῖα, τεχνικὰ ἢ καλλιτεχνικὰ, ἦσαν αὐτῇ ἀπαραίτητα διὰ τὴν οἰκείωσιν τοῦ πνεύματός της ὑπὸ τῶν πιστῶν, κατόρθωσε δι' ἐξαιρέτου ἀφαιρέσεως, νὰ ἀποδώσῃ τὰς ὑψηλοτέρας ἐννοίας τῆς Ὁρθοδοξίας*», «*ὡς τέχνη πνευματικῆς διακονίας, τέχνη ὑψηλῆς θεολογίας, τέχνη βάθους καὶ τέχνη λειτουργικῆ*»⁷. Αὐτὴ ἡ βεβαιότης εἶναι ἄγνωστος εἰς τὴν τέχνην τῆς Δύσεως, διότι ἐκεῖ αἱ ἐκκλησιαστικαὶ τέχναι ἔχουν παραμορφωθῆ, τὰς ἀπερρόφησαν καὶ τὰς ἀφομοίωσαν αἱ κοσμικαὶ τέχναι, διὰ τοῦτο εἶναι τέχναι διακοσμητικαὶ καὶ δὲν ἀποτελοῦν ὁμολογίαν πίστεως.

4. Τὰ μνημεῖα, τὰ ὁποῖα παρήγαγεν ἡ Ἐκκλησιαστικὴ τέχνη ἐν τῷ συνόλῳ τῶν δὲν εἶναι μόνον οἱ μάρτυρες ἑνὸς παρελθόντος, ἀλλ' εἶναι κυρίως καὶ οἱ φορεῖς μιᾶς ζωντανῆς παραδόσεως, τῆς ὁποίας τὸ οὐσιαστικώτερον στοιχεῖον εἶναι ὅτι συνδέεται αὕτη ἀναποσπάστως μὲ τὴν Ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας ἡ κεφαλὴ, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, εἶναι «*χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας*» (Ἐβρ. 13, 8). Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ τέχναι τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολῆς προέρχονται, ζοῦν, ἀποπνέουν καὶ παραμένουν εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως.

Συνεπῶς, οἱ παλαιοὶ ναοὶ δὲν νοοῦνται ὡς ἀρχαιολογικοὶ χώροι, οὔτε τὰ δημιουργήματα τῆς ἐκκλησια-

στικῆς τέχνης ὡς ἀρχαιολογικὰ ἀντικείμενα μὲ μνημειακὴν μόνον ἀξίαν. Καὶ μπορεῖ μὲν ἡ Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ Ἐκκλησία νὰ εἶναι ἐκ τῆς φύσεώς της παραδοσιακὴ εἰς τὴν νοοτροπίαν της, ὅμως ἡ σωστὴ ἔννοια τῆς παραδόσεώς της δὲν εἶναι ἡ μουσειακὴ ἀπολίθωσις. Διότι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἡ παράδοσις εἶναι μία ἔννοια δυναμικὴ. Εἶναι θεσμὸς καὶ συνέχεια, δὲν εἶναι μόνον ἐπιστροφή. Ἀκόμη δὲν εἶναι μόνον συντήρησις, ἀλλὰ εἶναι καὶ προοπτικὴ τῶν διατηρημένων μέσα εἰς τὸν χρόνον. Εἶναι δηλαδὴ μία κληρονομία. Εἶναι κάτι ποὺ περνᾷ ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεὰ, ἀπὸ χέρι σὲ χέρι καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐξασφαλίζει μίαν ἀναμφισβήτητον κυριότητα εἰς ἐκείνους ποὺ τὸ παραλαμβάνουν. Ἡ παράδοσις συμβολίζει καὶ τὴν νεότητα, διότι δίδει τὴν δυνατότητα ἀντιπαραθέσεως εἰς τὸν χρόνον. «*Ἡ παράδοσις εἶναι ἡ παρουσία ἑνὸς λαοῦ μέσα στὸν χρόνο καὶ τελικὰ σημαίνει τὴν ἐπιλογὴν τοῦ καλοῦ μέσα στοὺς αἰῶνες*»⁸.

Εἶναι λοιπὸν, αἱ ἐκκλησιαστικαὶ τέχναι ἢ κιβωτὸς τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως, μιᾶς παραδόσεως ἢ ὁποία δὲν νοεῖται ὡς «*μία συνέχεια καὶ συρροφὴ ἀντιγράφων, ἀλλὰ (ὡς) μία ἀλυσίδα ἱστορικῶν σταθμῶν καὶ ἐξελίξεων τῆς ἐκκλησιαστικῆς τέχνης, ὅπου κάθε σταθμὸς παριστᾷ καὶ μία πρωτοτυπία, μία πρωτότυπη βίωση καὶ καλλιτεχνικὴ ἔκφραση τοῦ δόγματος κατὰ τὸ μέτρον ποὺ κάθε ἀνθρώπινο πρόσωπο εἶναι μία ὀλοκαίνουργια φανέρωση τοῦ μυστηρίου τοῦ Θεοῦ μέσα στὴν ἱστορία*»⁹. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ τέχναι ἀποτελοῦν τὴν κιβωτὸν τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως, διότι ὄχι μόνον διατηροῦν τὴν διαχρονικὴν τῶν ἐπικαιρότητα, ἀλλ' εἶναι καὶ ἀναποσπάστως συνδεδεμένοι μὲ τὸν Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ τὴν ἰδιοφυΐαν του. Μᾶς ἐνώνουν μὲ τὰ γεγονότα τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου, τὰ ὁποῖα ἀγιάζουν τὸν χρόνον καὶ τὴν ἱστορίαν καὶ ἀνοίγουν τὸν δρόμον διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

5. Τὸ λυπηρὸν ὅμως εἶναι ὅτι αἱ ἐκκλησιαστικαὶ τέχναι, αἱ ὁποῖαι ἐδημιούργησαν τὰ βυζαντινὰ καλλιτεχνικὰ θαύματα, ἔργα πίστεως ἐπωνύμων καὶ ἀνωνύμων δημιουργῶν, μὲ τὴν ἀπαράμιλλον καλλιτεχνικὴν τῶν ἐμφάνισιν καὶ τὸ ὑπέροχον θεολογικὸν καὶ πνευματικόν

6. Εὐάγγ. Δ. Θεοδώρου, Ἡ αἰσθητικὴ τῆς Ἑλλην. Ὁρθοδόξου Λατρείας, «*Ἐκκλησία*» ΛΣΤ (1959) σ. 176.

7. Βλ. περιοδ. «*Ἐκκλησία*» ΛΗ (1961) σ. 449.

8. Π. Φωτέα, Ὁ ἀδαπάνητος θησαυρός, περ. «*Εὐθύνη*», τ. 350 (1979) σ. 350.

9. π. Σταμ. Σκλήρη, Προβλήματα ὀρθοδόξης εἰκονογραφίας στὸ τέλος τοῦ 20οῦ αἰ. «*ΣΥΝΑΞΗ*», Τ. 60ον (1996) σ. 23.

των περιεχόμενον, παρουσιάζουν μίαν ἐμφανῆ ἀπόκλιση ἀπὸ τὴν παραδεδομένην καλλιτεχνικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν αἰσθητικὴν, τὴν ὁποίαν διεμόρφωσεν ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ἡ συνείδησις τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ κακὸν δὲ αὐτὸ ἤρχισε μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ὅταν τὴν χώραν μας κατέκλυσε ἀποτόμως τὸ ρεῦμα τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ. Τοιοῦτοτρόπως, ἐξηγείται ἡ ὑπαρξίς εἰς ὀρθοδόξους ναοὺς, μεταξὺ τῶν ἄλλων, εἰκόνων κάθε ἄλλο παρὰ βυζαντινῆς τεχνοτροπίας καὶ παραδόσεως ἡ ἀγιογραφῶν καὶ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν ἀντικειμένων μὲ κοσμικὸφρονα τεχνοτροπία, ποὺ ἀκολουθοῦν δυτικὰ πρότυπα ἢ εἶναι παραποιημένα ἀντιγραφα, ἄσχετα «ὄχι μόνον πρὸς τὸ ὅλον ὑψηλὸν πνεῦμα τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀλλὰ καὶ δογματικῶς ὑποπτα»¹⁰.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχιτεκτονικὴ δὲν ὑποφέρει καὶ αὐτὴ ὀλιγώτερον, ἀφοῦ «οἱ θαυμάσιοι βυζαντινοὶ ναοὶ καὶ οἱ κλασικῆς ἀρμονίας καὶ ὁμορφῆς βασιλικές, ποὺ χτίζονταν μέχρι τὴν ἐποχὴ τῆς τουρκοκρατίας καὶ κατὰ τὴν τουρκοκρατία, ἔδωσαν τὴν θέση τους σὲ ἐπιδεικτικὰ βουνὰ ἀπὸ μετόν, ἀπάνθρωπα καὶ ἀνοικονόμητα οἰκοδομήματα, ἀληθινές παγόδες ἢ σὲ θηλυπρεποῦς κομπόμπτας κατασκευάσματα»¹¹.

Ἡ ἰδία κατάστασις ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰ διάφορα ἱερὰ σκευῆ, ὅπως «κακόγουστες κανδήλες καὶ ἀπαραδέκτου ἐμφανίσεως μανουάλια καὶ κηροπήγια, προσκνητάρια καὶ ἀναλόγια, μεταλλικοὺς ἐπιταφίους» ἅμφια ἰδία ρωσικῶν ἢ ἄλλων ξενικῶν προτύπων, ὅ,τι ἡ βιομηχανία παράγει καὶ τὸ ἀμαθὲς ἐμπόριον προμηθεύει, «ἐπὶ καταπτώσει τῆς πραγματικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησιαστικῆς καλαισθησίας καὶ παραδόσεως»¹².

Νὰ προστεθῆ τέλος ὅτι καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ ταλανίζεται ἐν πολλοῖς ἀπὸ τὰς ξενοτρόπους τετραφώνους χορωδίας καὶ ἀνάλογα ἀρμονικὰ σχεδιάσματα, τὰ ὁποῖα ἀπάδουν τοῦ χώρου τῆς ἱερᾶς λατρείας καὶ ἀντιστρατεύονται τὴν μουσικὴν παράδοσιν τοῦ ἑλληνισμοῦ.

Καὶ παρὰ τὰ ὅσα κατὰ καιροὺς γράφονται καὶ ὑποδεικνύονται, δὲν ἔχει γίνεαι κατορθωτόν, ὥστε νὰ ὑπάρξῃ μία σταθερὰ γραμμὴ, ἡ ὁποία νὰ δίδῃ μὲν ἱκανὸν περιθώριον εἰς ἐλευθέρως κινήσεις τῶν δημιουργῶν τῆς

ἐκκλησιαστικῆς τέχνης, νὰ ἐπιτυχάνῃ ὁμως καὶ νὰ διατηρῇ τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς βυζαντινῆς μας παραδόσεως. Συνεπῶς, πρόκειται περὶ ζητήματος ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων καὶ ὡς ἐκ τούτου «πρέπει ταχέως νὰ ἐπιληφθῇ τούτου ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ πρὸς ἀναστολὴν τοῦ ρεύματος τῆς ἀκαλαισθησίας καὶ ἀνορθόξου τάσεως ἐμφανίσεως τῆς Ἐκκλησίας μας εἰς τὴν λατρείαν της, ἢ ὁποῖα γνωρίζει νὰ δημιουργῇ ἀτμόσφαιραν πραγματικοῦ μεγαλείου καὶ νὰ διαπαιδαγωγῇ πρὸς εὐλάβειαν»¹³.

Παραχωρήσεις εἰς βάρος τῆς ὀρθοδόξου λατρευτικῆς παραδόσεως οὐδόλως εἶναι ἐπιτρεπταὶ καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐπ' οὐδενὶ πρέπει νὰ δέχεται ὅ,τι ἀντίκειται πρὸς τὴν αὐστηρῶς ὁμοιογενῆ καὶ ὁμοιόμορφον παράδοσιν τῆς ὀρθοδοξίας της.

Τοῦτο τὸ ἔχουν ἐπισημάνει κατὰ καιροὺς προσωπικότητες τῆς τέχνης, ὅπως ὁ Κόντογλου, ὁ Καρᾶς, ὁ Πικιώνης, παλαιότερα ὁ Παπαδιαμάντης κ.ἄ. οἱ ὁποῖοι, ἀπηχοῦντες τὸ καθολικὸν αἶσθημα τοῦ ὀρθοδόξου ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐτόνισαν τὴν ἀνάγκην διατηρήσεως καὶ ἐπιστροφῆς τῶν λειτουργικῶν τεχνῶν ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν τύπον τῆς σεβασμίας ὀρθοδόξου βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως. Εἶναι δὲ παρήγορον τὸ γεγονός, ὅτι σύγχρονοι ἀγιογράφοι, κατανοήσαντες τὸν κίνδυνον, τὸν ὁποῖον διατρέχει αὐτὴ ἡ παράδοσις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἔχουν στραφεῖ μὲ πολὺν ζήλον πρὸς τὴν πηγὴν, δηλαδὴ πρὸς τὰ βυζαντινὰ πρότυπα, εἰς τρόπον, ὥστε ὁ ὀρθόδοξος πιστὸς νὰ αἰσθάνεται ἰδιαιτέραν χάραν, ὅταν βλέπῃ εἰς τὰ εἰκονογραφικὰ σύνολα εὐαριθμῶν ἱερῶν Ναῶν τὴν καταβαλλομένην φροντίδα ἀναβιώσεως τῆς βυζαντινῆς εἰκονογραφικῆς παραδόσεως.

Τὸ Βυζάντιον, ὡς σύνολον πνευματικῶν καὶ αἰσθητικῶν ἀξιῶν, ἐπανερχεται εἰς τὸ κέντρον τῆς ψυχῆς τοῦ ἔθνους καὶ ἡ ἐπάνοδος αὐτὴ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς μεγάλης προσπάθειας, τὴν ὁποίαν καταβάλλει ἡ Ἐκκλησία μας διὰ τῆς Θεολογίας, τοῦ κηρύγματος, τῆς λειτουργικῆς πράξεως καὶ τοῦ ὅλου πνευματικοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον φέρει τὸ φῶς καὶ τὴν ἰκμάδα τῆς βυζαντινῆς πραγματικότητος. Τοιοῦτοτρόπως, ἡ ἀγάπη καὶ ὁ σεβασμὸς διὰ τὰ πάσης φύσεως μνημεῖα τῆς ἐκκλησιαστικῆς τέχνης, βυζαντινῆς καὶ μεταβυζαντινῆς, αὐξάνονται συνεχῶς. Ὁ ὀρθόδοξος ἑλληνικὸς λαὸς ἔχει ἀρχίσει νὰ ζῆ τὴν ἱστορίαν των καὶ τὴν ὠραιότητά των. Ὡσαύτως καὶ ἡ βιβλιογραφία διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς τέχνας, μὲ χαρακτηριστικὰ δείγματα

10. Κ. Δ. Κακολύρη, Ἡ οὐσία τῆς Ὀρθοδόξου Ἀγιογραφίας, «Ἐκκλησία» ΛΖ (1960) σ. 88.

11. Ἰ. Μ. Φουντούλη, Θεία Λατρεία καὶ Τέχνη. Περιόδ. «Ὀρθοδοξία» τ. Β' 1996, σ. 228.

12. Ἄμ. Ἀλιβιζάτου, Ἡ ἐκκλησιαστικὴ τέχνη, περιόδ. «Ὀρθόδοξος Σκέψη», τ. 5 (1960), σ. 51.

13. Ἄμ. Ἀλιβιζάτου, ἔ.α. σ. 51.

τούς κατά καιρούς ἐκδοθέντας πολυτελείς τόμους, ὅπως οἱ «*θησαυροὶ τοῦ Ἁγίου Ὁρους*», «*οἱ θησαυροὶ τῆς Μονῆς Πάτμου*», «*οἱ θησαυροὶ τῆς Μονῆς Σινᾶ*» κ.ο.κ., οἱ ὅποιοι προβάλλουν τὰ ἀριστουργηματικά μνημεῖα τοῦ Βυζαντίου, ἀναπτύσσεται συνεχῶς, ἐνῶ αἱ εἰδικαὶ ἐπίσημοι ἐκθέσεις, μὲ τὴν ποικιλομορφίαν τῶν θεμάτων ὄλων τῶν μορφῶν τῆς ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς λειτουργικῆς τέχνης, ὅπως ἡ ἐκθεσις μὲ τίτλον «*Ἡ δόξα τοῦ Βυζαντίου καὶ τὰ μνημόματα αὐτῆς*» εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν Μουσεῖον τῆς Νέας Ὑόρκης, «*Ἡ Ἐκθεσις τῶν θησαυρῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους στὴν Θεσσαλονίκη*», κ.ἄ., ἀποσκοποῦν σὺν τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν προβολὴν καὶ συνέχισιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰκαστικῆς παραδόσεως καὶ εἰς τὸ νὰ ὑποβοηθήσουν εἰς τὴν ἀνάδειξιν νέων ταλαντούχων μυσταγωγῶν τῆς παραδόσεως αὐτῆς.

᾽Ωσαύτως, ἐλπιδοφόρον προσπάθειαν διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς τέχνης ἀπὸ τῶν δυτικῶν καὶ ἄλλων προτύπων, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀνάδειξιν νέων φιλοσόφων καλλιτεχνῶν, ἀποτελεῖ ἀναντιρρήτως ἡ ἀπόφασις τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδοῦλου, διὰ τὴν ἴδρυσιν «*Ἀκαδημίας Ἐκκλησιαστικῶν Τεχνῶν*», ἡ ὁποία θὰ παρέχη τὴν δυνατότητα νὰ σπουδάζουν εἰς αὐτήν, κατόπιν ἐξετάσεων τὴν πολὺπτυχον ἑλληνορθόδοξον καλλιτεχνικὴν παράδοσιν, πτυχιοῦχοι πανεπιστημιακῶν Σχολῶν. Ἦδη δὲ ἔχει ψηφισθῆ ἀπὸ τὴν Διαρκῆ Ἱερὰ Σύνοδον καὶ ἔχει δημοσιευθῆ εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 236/8-11-1999 ΦΕΚ ὁ ὑπ' ἀριθμ. 133/1999 Κανονισμὸς περὶ «*Συστάσεως, Ὁργανώσεως καὶ Λειτουργίας Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν Ἀκαδημία Ἐκκλησιαστικῶν Τεχνῶν*»¹⁴.

Ὅπως δὲ ὀρίζεται εἰς τὸ ὄργανόγραμμα λειτουργίας τῆς ἐν λόγῳ Ἀκαδημίας, σκοπὸς αὐτῆς θὰ εἶναι νὰ ἀποτελέσῃ Κιβωτὸν διατηρήσεως καὶ διαφυλάξεως καὶ διαδόσεως τῶν στοιχείων τῆς Πατρῶας Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ ἐπαναφορὰ τοῦ ἱεροῦ χαρακτῆρος τῶν λειτουργικῶν ἀντικειμένων καὶ ἡ ἀποσόβησις τῆς ἤδη ὑφισταμένης ἀνεξελέγκτου ἐμπορικῆς παραγωγῆς, εἰς τὸν χῶρον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Λειτουργικῶν Τεχνῶν.

Ἀναντιρρήτως, ἡ λειτουργία τῆς «*Ἀκαδημίας Ἐκκλησιαστικῶν Τεχνῶν*» θὰ προσφέρῃ πολυτίμους ὑπηρεσίας

εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ θα συντελέσῃ εἰς τὴν ἀναστολὴν τοῦ ρεύματος τῆς ἀκαλαισθησίας καὶ ἀνορθοδόξου ἐνίοτε ἐμφανίσεως αὐτῆς εἰς τὴν λατρείαν. Εἶναι γνωστὸν ἄλλως τε ὅτι ὅλα τὰ δημιουργήματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς τέχνης καὶ ἰδιαιτέρως τῆς Ὀρθοδόξου ἀγιογραφίας, ἐπραγματοποιήθησαν ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία, ὡς ἡ μόνη θεματοφύλαξ τῆς παραδόσεως καὶ κατὰ συνέπειαν ὡς φυσικὸς φρουρὸς καὶ προστάτις αὐτῆς, πρέπει νὰ ἀναλάβῃ καὶ πάλιν τὸν ρόλον καὶ τὴν ἀποστολὴν τῆς καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτό. Χωρὶς νὰ ἀποκλείῃ τὴν προσωπικὴν ἔμπνευσιν ἢ τὴν ὑπέρβασιν τῶν καθιερωμένων ἐκφραστικῶν μέσων, πάντοτε ὅμως μὲ ἀφετηρίαν τὸ βίωμα τῆς Θεολογίας, νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἀναγέννησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης, ἀλλὰ καὶ τὴν προφύλαξιν αὐτῆς ἀπὸ ἐνδεχόμενα ὀλισθήματα. ᾽Ωσαύτως, ἐφ' ὅσον αἱ ἐκκλησιαστικαὶ τέχναι εἶναι στενῶς συνδεδεμένα μὲ τὴν λατρείαν καὶ τὴν παράδοσιν τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐπαφίεται καὶ ἡ διαφώτισις τοῦ πληρώματος καὶ ἡ περαιτέρω εὐρεία προβολὴ τῆς σπουδαιοτάτης αὐτῆς προγονικῆς κληρονομίας, τῆς διακονούσης τὴν λατρείαν βυζαντινῆς καλλιτεχνικῆς παραδόσεως, εἰς τρόπον ὥστε «*νὰ καταπολεμηθῇ ὁ ξενισμὸς, ὁ πιθηκισμὸς, ὁ φραγκισμὸς*», ὅπως ἔγραφεν ὁ Παπαδιαμάντης. «*Νὰ μὴ νοθεύονται τὰ θρησκευτικὰ καὶ τὰ οἰκογενειακά του ἔθιμα. Νὰ καλλιεργηθῇ ἡ σεμνοπρεπὴς βυζαντινὴ παράδοσις εἰς τὴν λατρείαν, εἰς τὴν διακόσμησην ναῶν, τὴν μουσικὴν καὶ τὴν ζωγραφικὴν*»¹⁵.

Εἶναι ἴσως περιττὸν νὰ προστεθῇ ὅτι τὰ ἐξαίρετα δείγματα τῆς ἑλληνορθοδόξου βυζαντινῆς καὶ νεοβυζαντινῆς καλλιτεχνικῆς παραδόσεως εἶναι δυνατόν νὰ συντελέσουν καὶ εἰς τὴν ὀρθόδοξον χριστιανικὴν ἀγωγὴν, νὰ μῆσουν δηλαδὴ τοὺς νέους εἰς τὸ μυσταγωγικόν, ἀναγωγικόν καὶ λειτουργικόν περιεχόμενον τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς τέχνης καὶ νὰ καταστοῦν σημαντικὸν μέσον λειτουργικῆς ἀγωγῆς τῶν νέων, τόσον διὰ τὴν ἐνσυνείδητον συμμετοχὴν αὐτῶν εἰς λειτουργικὴν ζωὴν, ὅσον καὶ ἐκ τῆς ἐπαφῆς τῶν μετὰ τῶν μορφωτικῶν θησαυρῶν τῆς ὀρθοδόξου λατρείας.

Κλείοντες, κρίνομεν σκόπιμον νὰ ἐπαναλάβωμεν ὅσα ὁ κορυφαῖος λογοτέχνης καὶ ἀγιογράφος, ὁ μακαριστὸς Φώτης Κόντογλου ἔγραφε, μὲ διαχρονικὴν ἐπικαιρότητα,

14. Βλ. Ἀρχιμ. Δωροθέου Πολυκανδριώτη, νῦν Μητροπολ. Σύρου, «*Ὁ Κανονισμὸς Λειτουργίας*» τῆς Ἀκαδημίας Ἐκκλησι. Τεχνῶν, «*Ἐκκλησία*» ΟΖ (2000), σ. 424-425.

15. Ἀλεξ. Παπαδιαμάντη, «*Ἱερεῖς τῶν πόλεων καὶ Ἱερεῖς τῶν χωριῶν*». Ἀπαντα, τ. Ε', ἐκδ. ΔΟΜΟΣ, σ. 198.

διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς τέχνας, τὴν κιβωτὸν αὐτὴν τῆς Ὁρθοδόξου παραδόσεως: «Ἡ Δύσις εἶναι ἡ περιοχὴ τῆς γῆς, ὅπου πρυτανεύει κατ' ἔξοχὴν τὸ πρακτικὸν πνεῦμα, καὶ ἐκ τούτου προέρχεται ἡ ἐπίδοσις τῶν κατοίκων αὐτῆς εἰς τὰς ἐπιστήμας. Ὅσον ἀφορᾷ ὁμως τὴν θρησκείαν, εἶναι ἀνόητον νὰ προσδοκῶμεν φωτισμὸν ἐκεῖθεν, ὅπου δύνει ὁ ἥλιος. Ὁ φυσικὸς ἥλιος ἀνατέλλει ἐξ ἀνατολῶν, ἀλλὰ καὶ ὁ πνευματικὸς Ἥλιος, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ Ἐκεῖνος ἐξ Ἀνατολῶν ἀνέτειλεν ἥτοι ἐκ

τούτων τῶν ἰδικῶν μας τόπων, “ἡμῖν ὑπολιμπάντων ἑαυτὸν ὑπογραμμόν”. Μὲ τὸ Ἅγιον Μανδήλιον, τὸ ὁποῖον ἐδώρησεν εἰς τὸν τοπάρχην τῆς Ἐδέσσης Αὔγαρον καὶ μετὰ τοὺς λειτουργικοὺς ὕμνους, τοὺς ὁποίους ἔψαλε μετὰ τῶν Μαθητῶν Αὐτοῦ κατὰ τὸν Μυστικὸν Δεῖπνον, παρέδωκεν εἰς ἡμᾶς τοὺς τύπους καὶ τὰ ἀκηλίδωτα ἀρχέτυπα τῶν τεχνῶν τῆς ἐκκλησίας. Ταῦτα ἄς φυλάξωμεν ἀλώβητα, ὡς τὸν καλὸν μαργαρίτην, ἀδελφοί μου Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί. Γένοιτο!»¹⁶.

16. Φ. Κόντογλου, Αἱ Ἐκκλησιαστικαὶ Τέχναι ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ. «Ἐκκλησία» ΛΔ (1957) σ. 555.

Ἡ Εὐρώπη ἐπαναφέρει τὰ δακτυλικά ἀποτυπώματα

Νά, λοιπόν, πού ἡ πολυσυζητημένη ἀπόφαση τῆς Ἀρχῆς Προστασίας Προσωπικῶν Δεδομένων τίθεται καί θά τίθεται ὑπό συνεχή ἀμφισβήτηση. Καί αὐτή τήν φορὰ τήν ἀφορμὴ μᾶς δίδει μία πρόταση πού συζητήθηκε ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς τῶν 25 εὐρωπαϊκῶν κρατῶν κατὰ τὴν Σύνοδο Κορυφῆς τῆς Χαλκιδικῆς, στίς 21 καί 22 Ἰουνίου τ.ἔ. Συγκεκριμένα οἱ Εὐρωπαῖοι ἠγέτες ζήτησαν ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐπιτροπὴ (Κομισσιόν) νὰ καταθέσει προτάσεις γιὰ τὴν ἔκδοση νέων διαβατηρίων μὲ βιομετρικά γνωρίσματα, στὰ ὁποῖα θά περιλαμβάνεται καί τὸ δακτυλικὸ ἀποτύπωμα. Εὐλόγο προβάλλει τὸ ἐρώτημα σὲ κάθε Ἑλληνα πολίτη: Ὅταν ἀνεκοινώθη ἡ ἀπόφαση τῆς Ἀρχῆς γιὰ τὴν διαγραφὴ τοῦ θρησκευματοῦ ἀπὸ τίς ταυτότητες ἐζητεῖτο ταυτοχρόνως καί ἡ ἀπάλειψη τῆς ἐθνικότητος καί τῶν δακτυλικῶν ἀποτυπωμάτων. Ἐπεκαλοῦντο δὲ οἱ ὑποστηρικτὲς τῆς ἀποφάσεως τὴν ἀνάγκη προσαρμογῆς μας πρὸς τὰ ἰσχύοντα στὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση. Μόλις ἄρχισε νὰ ἐφαρμόζεται ἡ ἀπόφαση ἡ ἴδια ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση ζήτησε ρητῶς νὰ ἀναγράφεται ἡ ἐθνικότης στὰ ἑλληνικὰ Δελτία Ταυτότητος. Τώρα ἔρχεται πάλι ἡ Ε.Ε. καί ὀρίζει ὅτι ὄχι μόνον δὲν εἶναι παράνομη, ἀλλὰ εἶναι καί ἐπιβεβλημένη γιὰ λόγους ἀσφαλείας ἡ καταγραφὴ τοῦ δακτυλικοῦ ἀποτυπώματος στὰ ἐπίσημα ἔγγραφα τῶν εὐρωπαϊῶν πολιτῶν. Ἡ ἀπόφαση τοῦ κ. Δαφέριμου κατέρρευσε κατὰ τὰ δύο τρίτα. Καί ἔτσι ἀποδεικνύεται ὅτι δὲν εἶχε σοβαρὴ νομικὴ θεμελίωση τοῦλάχιστον μὲ τὰ εὐρωπαϊκὰ δεδομένα. Καί ἀποδεικνύεται ἐπίσης ὅτι ἀποκλειστικὸς στόχος τῆς ὅλης διαδικασίας ἦταν ἡ διαγραφὴ τοῦ Ὁρθοδόξου Χριστιανικοῦ θρησκευματοῦ ἀπὸ τίς ταυτότητες τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν. Αὐτὰ πού ὁ κ. Δαφέριμος χαρακτήριζε ὡς εὐαίσθητα προσωπικά δεδομένα οἱ ἀρμόδιες ὑπηρεσίαι τῆς Ε.Ε. τὰ χαρακτηρίζουν δημοσιοποίησιμα στοιχεῖα καί ἀπαιτοῦν τὴν ἀναγραφὴ τους σὲ ταυτότητες καί διαβατήρια. Μήπως θά ἔπρεπε οἱ ὑποστηρικτὲς τῆς ἀποφάσεως ἐκείνης τοῦ Μαΐου 2000 νὰ δώσουν τώρα κάποιες ἐξηγήσεις στὸν πιστὸ ἑλληνικὸ λαό;

Κ.Χ.

**Ἡ Εὐρώπη ἐπαναφέρει
τὰ δακτυλικά ἀποτυπώματα**

**Ποιὰ ἀξία ἔχουν οἱ ὑπογραφές
τῶν πολιτῶν**

**Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία
στό Διαδίκτυο**

**Ἐποχρωτικὸ τὸ μάθημα
τῶν Θρησκευτικῶν
στὴν Ἰσπανία**

**Γαλλία: Προβληματισμὸς γιὰ
τὰ θρησκευτικὰ σύμβολα
στὰ σχολεῖα**

Ποιὰ ἀξία ἔχουν οἱ ὑπογραφές τῶν πολιτῶν

Διαβάζοντας τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς ὑπὸ συζήτησιν Συνταγματικῆς Συνθήκης τῆς Εὐρώπης τῶν 25 προσέξαμε μεταξὺ ἄλλων καί μία πρόβλεψη, ἡ ὁποία καταδεικνύει πόση σημασία ἔχουν γιὰ ἓνα δημοκρατικὸ σύστημα οἱ ἀπόψεις, οἱ προτάσεις καί οἱ ἐνστάσεις τῶν πολιτῶν. Συγκεκριμένα ἡ Συνθήκη, πού συνηθίσαμε νὰ ἀποκαλοῦμε «Σύνταγμα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως», προβλέπει ὅτι μὲ τὴν συγκέντρωση ὑπογραφῶν ἀπὸ ἓνα ἑκατομμῦριο πολίτες (τοῦλάχιστον) διαφόρων χωρῶν-μελῶν μπορεῖ νὰ ὑποβληθεῖ πρόταση νόμου στὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐπιτροπὴ (Κομισσιόν). Ὅταν, λοιπόν, στὴν Εὐρώπη τῶν 400 ἑκατομμυρίων πολιτῶν οἱ ὑπογραφές τοῦ ἐνὸς ἑκατομμυρίου γίνονται σεβαστὲς καί θεωροῦνται διαμορφωτὲς νομοθετικῶν καί εὐρύτερα πολιτικῶν καί κοινωνικῶν πρωτοβουλιῶν, σκεφθεῖτε πόση ἀξία ἔχουν τὰ τρία ἑκατομμύρια ὑπογραφῶν πού συνεκέντρωσε ἡ Ἐκκλησία μας πρὸ τριῶν ἐτῶν! Ἐπρόκειτο γιὰ μία ἐπιτυχὴ καί δημο-

κρατικώτατη πρωτοβουλία με αίτημα να διεξαχθεί δημοψήφισμα ως προς την αναγραφή ή μη του θρησκευήματος. Ὅσοι ἐχλεύασαν ἢ ἀπέρριψαν τὴν συγκέντρωση αὐτοῦ τοῦ ἐντυπωσιακοῦ ὄγκου ὑπογραφῶν ἄς προβληματισθοῦν σοβαρὰ τώρα ποὺ οἱ συντακτικοὶ νομοθέτες τῆς Ἐνωμένης Εὐρώπης ἀποδίδουν γραπτῶς καὶ ἐπισήμως τόση σημασία σὲ ἓνα ἑκατομμύριο ὑπογραφῶν (δηλαδή στὸ ἓν τρίτον τῶν ἐν Ἑλλάδι συγκεντρωθεισῶν). Ἐξευρωπαϊσμός δὲν σημαίνει τὸ ξεριζίωμα τῶν ἑλληνορθόδοξων παραδόσεων, ὅπως ὑποστηρίζουν κάποιοι στὴν πατρίδα μας. Ὁ καλῶς νοούμενος ἐξευρωπαϊσμός σημαίνει πρωτίστως τὸν σεβασμὸ τῆς γνώμης τῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ μας σὲ θέματα ἰδιαίτερας εὐαισθησίας, ὅπως εἶναι ἐν προκειμένῳ ἡ ἄνευ πειστικῆς ἐξηγήσεως διαγραφή τοῦ θρησκευήματος ἀπὸ τὰ δημόσια ἔγγραφα.

K.X.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στὸ Διαδίκτυο

Ὑπὸ τὸν τίτλο «Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στὸ Διαδίκτυο» δύο καθηγητὲς τοῦ Ἀρσακείου Λυκείου Πατρῶν συνέταξαν ἓνα πλούσιο καὶ ἐνδιαφέροντα κατάλογο ἱστοσελίδων, δηλαδή ἠλεκτρονικῶν διευθύνσεων με Ὁρθόδοξο Χριστιανικὸ περιεχόμενο ποὺ ὑπάρχουν στὸ Διαδίκτυο (INTERNET). Περιλαμβάνονται ἱστοσελίδες Πατριαρχείων, Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, Ἱερῶν Μητροπόλεων, ἑνοριῶν, Θεολογικῶν Σχολῶν καὶ Σεμιναρίων, καθὼς καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἐντύπων. Οἱ καθηγητὲς Παναγιώτης Ἀνδριόπουλος καὶ Ὀλγα Σταυροπούλου ποὺ ἐπιμελήθηκαν τὴν σύνταξη τοῦ καταλόγου γράφουν σχετικὰ στὸν Πρόλόγῳ τους: «Ἡ χρήση τῶν ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν καὶ τοῦ Διαδικτύου ἀφορᾷ καὶ στὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν. Σίγουρα τὸ ἐργαστήριό τῶν ὑπολογιστῶν προσφέρεται σήμερα γιὰ νὰ διδαχθοῦν ἐκεῖνα τὰ τμήματα τοῦ μαθήματος ποὺ σχετίζονται με τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ἢ τὴν βυζαντινὴ ἀρχαιολογία. Ἐπίσης, τὸ Διαδίκτυο μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθεῖ εἴτε ὡς ἠλεκτρονικὴ βιβλιοθήκη εἴτε ὡς ἐργαλεῖο προσωπικῆς δημιουργίας. Ἡ ἐξοικείωση τῶν μαθητῶν σὲ διευθύνσεις με θρησκευτικὸ ἐνδιαφέρον καὶ κυρίως με τὶς Ὁρθόδοξες διευθύνσεις διευρύνει τοὺς νεανικοὺς ὀρίζοντες καὶ συντελεῖ στὴν καλλιέργεια τῆς ἐνσυνείδητης σχέσης τους με τὴ θρησκεία». Στὸ εἰσαγωγικὸ μέρος παρατίθενται ἀποσπάσματα ὁμιλιῶν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπι-

σκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου καὶ Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν τῆς Ἐκκλησίας μας ποὺ ἀναφέρονται στὴν ἀνάγκη ὀρθῆς ἀξιοποιήσεως τῆς τεχνολογίας ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Εἶναι ὄντως ἀξιέπαινοι οἱ δύο καθηγητὲς, ἓνας Θεολόγος καὶ μία Καθηγήτρια Πληροφορικῆς, γιὰ τὴν κατατοπιστικὴ καὶ εὐχρηστὴ ἐργασία τους. Ἐπίσης, συγχαρητήρια ἀξίζουν στὸ Ἀρσακεῖο Λύκειο Πατρῶν καὶ στὴν Φιλεκαπαιδευτικὴ Ἐταιρία, διότι ἐνθαρρύνουν τέτοιες ἀξιόλογες πρωτοβουλίες.

K.X.

Ὑποχρεωτικὸ τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν στὴν Ἰσπανία

Ἡ γαλλικὴ ἐφημερίδα LE MONDE στὸ φύλλο τῆς 23/6/2003 μᾶς πληροφορεῖ ὅτι οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ Ἐπίσκοποι τῆς Ἰσπανίας κέρδισαν τὴν μάχη ποὺ ἔδιναν ἐπὶ πολλὰ χρόνια στὸν χῶρο τῆς Παιδείας. Ἔτσι, τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν θὰ διδάσκεται ὡς ὑποχρεωτικὸ σὲ ὅλα τὰ σχολεῖα Στοιχειώδους καὶ Μέσης Παιδείας τῆς χώρας τους. Ὅσοι μαθητὲς ἔχουν διαφορετικὲς θρησκευτικὲς πεποιθήσεις δὲν θὰ ἀπαλάσσονται τελείως, ἀλλὰ θὰ δικαιοῦνται νὰ ἐπιλέξουν ὡς ἐναλλακτικὸ μάθημα μία σύνθεση θρησκευτικῶν καὶ ἱστορικῶν γνώσεων με ἐπίκεντρο πάντως τὴν Χριστιανικὴ Πίστη. Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νέου μέτρου θὰ ἀρχίσει ἀπὸ τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 2004. Εἶναι εὐχάριστο ὅτι ἡ ἐπάνοδος τῶν Θρησκευτικῶν παρατηρεῖται στὴν ἐποχὴ μας σὲ πολλές χώρες. Κυρίως σὲ χώρες τοῦ πρώην Ἀνατολικοῦ Συνασπισμοῦ, ἀλλὰ καὶ σὲ χώρες-μέλη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως, ὅπως ἡ Ἰσπανία. Εἶναι ἐπίσης χαρακτηριστικὸ ὅτι ἡ Ἰσπανία μαζί με τὴν Πορτογαλία, τὴν Ἰταλία καὶ τὴν Πολωνία ζήτησαν ἐπισήμως νὰ ἀναφερθεῖ στὴν Συνταγματικὴ Συνθήκη τῆς Εὐρώπης ἡ ἰδιαίτερη συμβολὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ στὴν οἰκοδόμηση τῆς Εὐρώπης. Παρὰ τὶς ἔντονες ἀντιδράσεις τῆς «Διεθνoῦς τοῦ ἀθεϊσμοῦ», ὅπως τὴν ὀνόμασε ὁ Εὐρωβουλευτὴς κ. Γιάννης Μαρίνος, ὅλο καὶ περισσότεροι Εὐρωπαῖοι συνειδητοποιοῦν αὐτὸ ποὺ εἶπε ὁ Ντοστογιέφσκι, ὅτι δηλαδή ὅπου δὲν ὑπάρχει Θεός, ὅλα ἐπιτρέπονται. Καὶ τότε οἱ νέοι μας ἀναζητοῦν τεχνητοὺς Παραδείσους με πολλές καὶ γνωστὲς ἀρνητικὲς συνέπειες.

K.X.

Γαλλία: Προβληματισμός για τὰ θρησκευτικὰ σύμβολα στὰ σχολεῖα

Κάθε κοινωνία ἔχει τὶς δικές της παραδόσεις καὶ τοὺς δικούς της προβληματισμούς. Αὐτὸ εἶναι ἰδιαίτερος ἐμφανὲς στὴ Γαλλικὴ κοινωνία, ὅπου οἱ νόμοι καὶ ἡ πολιτικὴ φιλοσοφία εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἄμεση καὶ ἔντονη ἐπιρροή τῶν ἰδεῶν τοῦ Διαφωτισμοῦ καὶ τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως. Καὶ εἶναι γεγονός ὅτι κατὰ τὴν διάρκεια αὐτῶν τῶν πράγματι σημαντικῶν ἱστορικῶν περιόδων ἀναπτύχθηκαν μεταξὺ ἄλλων τάσεις καὶ ἰδέες ἀθεϊστικῆς καὶ ἀντιεκκλησιαστικῆς, μὲ ἀποτέλεσμα ἡ Γαλλία νὰ ἐμφανίζεται σήμερον ὡς ἡ φανατικότερη ὑπέρομαχος τοῦ ἐκκοσμηκευμένου κράτους (ÉTAT LAÏC). Χαρακτηριστικὸ δείγμα μιᾶς τέτοιας συζητήσεως εἶναι τὸ θέμα πὺν μᾶς περιγράφει στὶς 27 Μαΐου τ.ἔ. ἡ γαλλικὴ ἐφημερίδα LA CROIX (Ὁ Σταυρός). Ἀναφέρεται στὸν δημοσίον διάλογο πὺν ἔχει ἀρχίσει μὲ ἐρώτημα ἂν πρέπει νὰ ἀπαγορευθεῖ στοὺς μαθητὲς τῶν σχολείων νὰ φέρουν ἐμφανῶς διακριτικὰ γνωρίσματα τῆς θρησκείας τους. Π.χ. πρέπει τὰ χριστιανόπουλα νὰ φέρουν ἐμφανῶς σταυρουδάκια, οἱ μουσουλμάνες μαθήτριες τὴν παραδοσιακὴ «μαντήλα», τὰ ἔβραιοπούλα τὸ σκουφάκι πὺν λέγεται «κίππα» κλπ.; Οἱ ὁπαδοὶ τῆς ἐλευθέρως θρησκευτικῆς ἐκφράσεως λέγουν ΟΧΙ στὴν ἀπαγόρευση, οἱ φανατικοὶ ὑποστηρικτὲς τοῦ ÉTAT LAÏC λέγουν ΝΑΙ! Ὅσοι ζητοῦν τὴν ἀπαγόρευση, ὑποστηρίζουν ὅτι κάθε δημοσία ἐκδήλωσις θρησκευτικῶν πεποιθήσεων μπορεῖ νὰ ἐνοχλήσει τοὺς μαθητὲς πὺν ἀνήκουν σὲ ἄλλα θρησκευόμενα ἢ εἶναι ἄθεοι. Τὸ ζήτημα ἔχει διχάσει καὶ τὴν

ἔβραιοὶ κοινότητα τῆς Γαλλίας, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ἡ LA CROIX. Ὁ Ἀρχιεραββίνος Σιτροὺν τάσσεται κατὰ τῆς ἀπαγορεύσεως καὶ ζητεῖ ἀπὸ τὴν Γαλλικὴ Δημοκρατία νὰ σέβεται περισσότερο τὴν θρησκευτικὴ ταυτότητα τῶν πολιτῶν της. Ἀντιθέτως, ὁ Πρόεδρος τοῦ ἀντιπροσωπευτικοῦ Συμβουλίου Ἑβραϊκῶν Ὁργανώσεων Γαλλίας κ. Ροζέ Κονκιερμᾶν τάσσεται σαφῶς ὑπὲρ τῆς ἀπαγορεύσεως, διότι πιστεύει ὅτι ὅταν τὰ παιδιὰ φέρουν ἐμφανῶς τὰ θρησκευτικὰ τοὺς σύμβολα ἀσκοῦν προσηλυτισμὸ στοὺς συμμαθητὲς τους! Ἡ ὅλη συζήτηση ἀναδεικνύει τὶς ἰδιαιτερότητες τῆς γαλλικῆς κοινωνίας καὶ ἴσως μᾶς ἐκπλήσσει, διότι στὴν χώρα μας ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία τῶν πολιτῶν θεωρεῖ δεδομένο καὶ σεβαστὸ τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθέρως ἐκφράσεως τῆς θρησκευτικῆς ταυτότητος τοῦ κάθε προσώπου. Ἀναγνωρίζοντας ἀκριβῶς αὐτὸ τὸ γεγονός, ὅτι δηλαδὴ κάθε λαὸς καὶ κάθε ἔθνος ἔχει μίαν διαφορετικὴ προσέγγιση στὰ θέματα Πίστεως καὶ Παραδόσεως, ἡ ὑπὸ συζήτησιν Συνταγματικὴ Συνθήκη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως ἐπαναλαμβάνει τὴν Δήλωση πὺν περιέλαβε ἤδη ἀπὸ τὸ 1997 ἡ Συνθήκη τοῦ Ἀμστερνταμ καὶ τονίζει ὅτι ἡ νομικὴ θέση καὶ τὸ συνταγματικὸ καθεστῶς τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων εἶναι θέμα πὺν θὰ ρυθμίζεται ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἀπὸ τὰ ἐθνικὰ Συντάγματα καὶ τὶς νομοθεσίες τῶν κρατῶν-μελῶν. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση μὲ τὴν ρήτρα αὐτὴ δείχνει ὅτι σέβεται τὴν ἐθνικὴ ταυτότητα καὶ ἰδιοπροσωπία κάθε λαοῦ καὶ τοῦτο εἶναι εὐχάριστο γιὰ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ γιὰ κάθε Ὁρθόδοξο Ἕλληνα.

K.X.

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΟΙ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΤΗΣ Δ.Ι.Σ. ΜΗΝΟΣ ΙΟΥΝΙΟΥ

Συνήλθε υπό την Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδοῦλου τὴν 17η, 18η καὶ 19η Ἰουνίου ἐ.ἔ., στὴν τακτικὴ κατὰ μῆνα Συνεδρία τῆς ἡ Διαρκῆς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Κατὰ τὶς Συνεδριάσεις:

Ἱερὰ Σύνοδος τῆς
Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἱεραὶ Μητροπόλεις

Βεροίας, Ναούσης καὶ

Καμπανίας

A. Ὁ Μακαριώτατος ἐνημέρωσε τὴν Διαρκὴ Ἱερὰ Σύνοδο:

– Γιὰ τὴν Εἰρηνικὴ Ἐπίσκεψη ποὺ πραγματοποιήσε ὁ ἴδιος μὲ τὴν Συνοδεία τοῦ στοῦ Πατριαρχεῖο τῆς Ρουμανίας ἀπὸ 4 ἕως 12 Ἰουνίου ἐ.ἔ. ὅπου εἶχαν ἐνδιαφέρουσες ἐπαφές ὄχι μόνον μὲ ἐκκλησιαστικούς, ἀλλὰ καὶ πολιτειακούς παράγοντες καὶ ἡ ὁποία ἀπέβη ἰδιαίτερως σημαντικὴ γιὰ τὴ σύσφιγξη τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ γενικῶς ἐστέφθη ἀπὸ ἐπιτυχία.

– Γιὰ τὴν συνάντησή του μὲ τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη κ. Βαρθολομαῖο, στὶς 31 Μαΐου καὶ 1 Ἰουνίου ἐ.ἔ., μὲ τὴν εὐκαιρία τῶν Ἐγκαινίων τοῦ Καθολικοῦ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοβίου Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Ὁρμουλίας Χαλκιδικῆς.

– Γιὰ τὴ συνάντησή μὲ τοὺς νεοεκλεγέντες Προέδρους τῶν Τμημάτων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

B. Στὴ συνέχεια ἡ Δ.Ι.Σ. ἐνέκρινε:

– Τὸν ὀρισμὸ τοῦ Πανοσιολογιώτατου Ἀρχιμανδρίτου κ. Χρυσοστόμου Σκλήφα, ὡς τώρα Β' Γραμματέως, ὡς Ἀρχιγραμματεὺντος Αὐτῆς, μετὰ τὴν ἀνάδειξη σὲ Μητροπολίτη Σερρών καὶ Νιγρίτης τοῦ τέως Ἀρχιγραμματέως Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Σαλώνων κ. Θεολόγου καὶ τὴν τοποθέτησή ὡς Γραμματέως - Πρακτικογράφου Αὐτῆς τοῦ Πανοσιολογιώτατου Ἀρχιμανδρίτου κ. Κυρίλλου Μισιακούλη, ὡς τώρα Γραμματέως τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Δογματικῶν καὶ Νομοκανονικῶν Ζητημάτων.

– Τὴν Διακήρυξη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περὶ τῆς Ἐνωμένης Εὐρώπης, τῆς πολιτιστικῆς βάσεως καὶ τῶν Χριστιανικῶν ριζῶν τῆς, ἡ ὁποία θὰ ἀναγνωσθεῖ κατὰ τὸν Πανηγυρικὸ Ἐσπερινὸ τῆς Ἑορτῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στὶς 29 Ἰουνίου στὸν Ἱερὸ Βράχο τῆς Ἀκροπόλεως.

– Τὸ Ἀνακοινωθὲν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σχετικὰ μὲ τὸ νέο Σύνταγμα τῆς Εὐρώπης, τὸ ὁποῖο θὰ ψηφισθεῖ στὴ Σύνοδο Κορυφῆς τῆς Θεσσαλονίκης.

– Τὶς προτάσεις τῆς ὑποεπιτροπῆς Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων γιὰ τὴν σύγκληση Συνεδρίου μὲ γενικὸ θέμα «*Ἀθλητικὴ καὶ Σωματικὴ Ἀσκήσις: τὸ σῶμα στὸν Ἀθλητισμὸ καὶ στὴν Ὁρθόδοξη πνευματικότητα*», τὸ ὁποῖο θὰ πραγματοποιηθεῖ στὴν Ἀθήνα τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριο. Οἱ ἐπὶ μέρους συζητήσεις θὰ εἶναι: «*Τὸ σῶμα στὴν Ὁρθόδοξη Θεολογία*», «*Ἀθλητισμὸς ἢ πρωταθλητισμὸς;*» «*Πνευματικὴ καὶ σωματικὴ ἄσκησις*», «*Ἡ Θεολογικὴ βάση τοῦ "εὐ ἀγωνίζεσθαι"*» καὶ θὰ ἀκολουθήσει συζήτηση μὲ θέμα «*Τὶ θὰ ζητοῦσε ἢ τί θὰ συζητοῦσε ἓνας ἀθλητὴς μὲ ἓνα ποιμένα μίᾳ ἐβδομάδα πρὶν τοὺς Ἀγῶνες*». Στὴ συζήτηση θὰ κληθοῦν νὰ συμ-

μετάσχουν και νὰ ἐκφράσουν τὶς ἀπόψεις τους γνωστοὶ Ὀλυμπιονίκες.

– Τὸν νέο κατάλογο δικαιούχων τοῦ ἐπιδόματος 3ου τέκνου τῶν χριστιανικῶν οικογενειῶν τῆς Θράκης γιὰ τὸ δῆμνο Μαΐου-Ἰουνίου 2003, μετὰ ἀπὸ πρόταση τῆς Ὑποεπιτροπῆς 3ου τέκνου. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιδοτούμενων οικογενειῶν ἀνῆλθε ἤδη στὶς 855 καὶ τὸ ποσὸ γιὰ τὸ δῆμνο αὐτὸ στὸ ὕψος 200.070 €.

– Τὴν χορήγηση νέων ὑποτροφιῶν καὶ τὴν ἀνανέωση τῶν παλαιῶν, οἱ ὁποῖες δίδονται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν σὲ Ἕλληνες πτυχιούχους γιὰ μεταπτυχιακὲς σπουδὲς στὸ ἐξωτερικὸ καὶ σὲ ἀλλοδαποὺς σπουδαστὲς ποὺ σπουδάζουν στὴν Ἑλλάδα. Τὸ σύνολο τῶν ὑποτροφιῶν ἀνέρχεται στὸν ἀριθμὸ τῶν 104 καὶ τὸ χορηγούμενο ποσὸ στὸ ὕψος τῶν 476.256 € ἑτησίως.

– Τὴν χορήγηση οικονομικῆς βοήθειας στὸν Σεβασμῶτατο Μητροπολίτη Φιλαδελφείας κ. Βενέδικτο τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, γιὰ τὴν ἀποπεράτωση Ἱεροῦ Ναοῦ στὸν Ἰορδάνη ποταμὸ, στὸ σημεῖο ὅπου ἐβαπτίσθη ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

– Τὴν χορήγηση οικονομικῆς ἐνισχύσεως τοῦ Θ' Θεολογικοῦ Συνεδρίου Μεταπτυχιακῶν Φοιτητῶν, τὸ ὁποῖο θὰ πραγματοποιηθεῖ στὴ Σκιάθου ἀπὸ 4 ἕως 6 Ἰουλίου ἐ.ἔ., μὲ θέμα «*Ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς Κόσμος καὶ Χριστιανισμός*».

– Τὴ σύσταση Ἀνωνύμου Ἐταιρείας γιὰ τὴν ἀπορρόφηση κονδυλίων ἀπὸ τὸ Γ' Κοινωνικὸ Πλαίσιο Στήριξης. Μέτοχοι τῆς Ἐταιρείας θὰ εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διὰ τῆς Ε.Κ.Υ.Ο., ἡ Ἱερὰ Μητρόπολη Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας καὶ ἡ Ἱερὰ Μονὴ Μεγάλου Σπηλαίου.

Γ. Ἡ Δ.Ι.Σ. ἀποφάσισε:

– Νὰ ὀρισθεῖ ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὴν Ἐθνικὴ Ἐπιτροπὴ Κοινωνικῆς Προστασίας τοῦ Ὑπουργείου Ἐργασίας καὶ Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων ὁ κ. Ἀντώνιος Παπαντωνίου, Διευθυντὴς τοῦ Κέντρου Παλινοστούντων Μεταναστῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μὲ ἀναπληρώτρια τὴν κ. Χριστίνα Βάγια, Καθηγήτρια Τ.Ε.Ι. Ἀθηνῶν.

– Νὰ συμμετάσχει ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος: α) στὶς ἐργασίες τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν στὴ Γενεύη ἀπὸ 25 Αὐγούστου μέχρι 3 Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. μὲ ἐκπροσώπους Τῆς τὸν Σεβασμῶτατο Μητροπολίτη Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιο καὶ τὸν Καθηγητὴ κ. Γεώργιο Γαλίτη, β) στὴ συ-

νάντηση τοῦ Δ.Σ. τῆς Παγκοσμίου Διασκέψεως Ἐρησκειῶν γιὰ τὴν Εἰρήνη, ἡ ὁποία θὰ συνέλθει στὸ Graz τῆς Αὐστρίας ἀπὸ 5-11 Ἰουλίου ἐ.ἔ., μὲ ἐκπρόσωπό Τῆς τὸν Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Θερμοπυλῶν κ. Ἰωάννη, γ) στὴ συνάντηση τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Συμβουλίου Ἐρησκευτικῶν Ἡγετῶν, τὸ ὁποῖο θὰ συνέλθει στὸ Σεράγεβο ἀπὸ 28 Σεπτεμβρίου ὡς 1η Ὀκτωβρίου ἐ.ἔ., μὲ ἐκπρόσωπό Τῆς τὸν Σεβασμῶτατο Μητροπολίτη Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Ἀμβρόσιο.

– Νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Σεβασμῶτατο Μητροπολίτη Ἀττικῆς κ. Παντελεήμονα νὰ δώσει γραπτῶς πληροφορίες σχετικὰ μὲ δημοσίευμα Ἐφημερίδος ποὺ ἀφορᾷ σὲ αὐτὸν καὶ μὲ δηλώσεις του, οἱ ὁποῖες παρουσιάστηκαν ἀπὸ τηλεοπτικὸ Σταθμὸ.

Δ. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀσχολήθηκε ἐπίσης μὲ θέματα τῆς Ε.Κ.Υ.Ο., μὲ διάφορα ὑπηρεσιακὰ θέματα τῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν, ἐγκρίσεις ἀποσπάσεων Κληρικῶν στὸ ἐξωτερικὸ καὶ διορισμοὺς μελῶν Ἐπισκοπικῶν Δικαστηρίων Ἱερῶν Μητροπόλεων κ.λπ.

(20.6.2003) (Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

ΟΙ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΤΗΣ Δ.Ι.Σ. ΜΗΝΟΣ ΙΟΥΛΙΟΥ

Συνῆλθε ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου τὴν 30ῆ Ἰουνίου, 1η καὶ 2α Ἰουλίου ἐ.ἔ., στὴν τακτικὴ Συνεδρία τῆς ἡ Διαρκῆς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Κατὰ τὶς Συνεδριάσεις:

Α. Ὁ Μακαριώτατος ἐνημέρωσε τὴν Διαρκὴ Ἱερὰ Σύνοδο:

– Γιὰ τὶς ἑορταστικὲς ἐκδηλώσεις μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς μνήμης τοῦ Ἀγίου Ἀποστόλου Παύλου, Ἰδρυτοῦ τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας μας, οἱ ὁποῖες πραγματοποιήθηκαν μὲ κάθε λαμπρότητα στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἀποστόλου Παύλου τῆς ὁδοῦ Ψαρρῶν (τέλεση Συνοδικοῦ Ἐσπερινοῦ), στὸν Ἱερὸ Καθεδρικὸ Ναὸ Ἀθηνῶν (Συνοδικὴ Θεία Λειτουργία) καὶ στὸν Ἱερὸ Βράχο τοῦ Ἀρείου Πάγου (Πανηγυρικὸς Ἐσπερινός). Ὁ Μακαριώτατος ἀναφέρθηκε εἰδικὰ στὸ περιεχόμενον τῆς Διακηρύξεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, περὶ τῆς μὴ ἀναφορᾶς στὸ νέο σχέδιο τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Συντάγματος,

τοῦ Χριστιανισμοῦ ὡς βάσης τῆς πολιτιστικῆς κληρονομιάς τῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία ἀναγνώστηκε στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἀπὸ τὸν Ἀντιπρόεδρο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Χίου, Ψαρρῶν καὶ Οἰνουσσῶν κ. Διονύσιο καὶ στὴν Ἀγγλικὴ ἀπὸ τὸν Πανοσιολογίωτατο Ἀρχιμανδρίτη κ. Νικόλαο Χατζηνικολάου, κατὰ τὸν Ἑσπερινὸ στὸν Ἱερὸ Βράχο τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀποφάσισε τὴν ἀποστολὴ τῆς παραπάνω Διακηρύξεως στοὺς Βουλευτές, Εὐρωβουλευτές, Πολιτικὰ Κόμματα, Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα καὶ τὶς Εὐρωπαϊκὲς Ἐκκλησίες.

– Γιὰ τὶς τελετὲς τῶν ἐνθρονίσεων τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν, α) Σερρῶν καὶ Νιγρίτης κ. Θεολόγου καὶ β) Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου κ. Ἱεροθέου, ποὺ πραγματοποιήθηκαν μὲ ἐκκλησιαστικὴ λαμπρότητα καὶ μεγαλοπρέπεια καὶ μὲ τὴ συμμετοχὴ τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, τῶν Ἀρχῶν καὶ πλήθους Λαοῦ, στὶς ἑδρες τῶν δύο Μητροπόλεων.

– Γιὰ τὴν τρίτη ἀποστολὴ ἀνθρωπιστικῆς βοήθειας στὸ Ἰράκ, ἡ ὁποία πραγματοποιήθηκε μὲσω τῆς Μ.Κ.Ο. «Ἀλληλεγγύη» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος παρὰ τὶς ἐπικρατοῦσες ἐκεῖ ἀντίξοες συνθῆκες. Προορισμὸς τῆς ἀνθρωπιστικῆς βοήθειας (16 κοντέινερ χωρητικότητος 25 τόνων τὸ καθένα) αὐτὴ τῆ φορὰ ἦταν ἡ Πόλη Νατζάφ, 100 χιλιόμετρα νότια τῆς Βαγδάτης. Ἡ βοήθεια συνίστατο σὲ τρόφιμα, φάρμακα, ρουχισμὸ καὶ νερό, καὶ συνοδὸς τῆς ἀποστολῆς ἦταν ὁ Πατὴρ Ἰγνάτιος Γιαπιτζιόγλου.

– Γιὰ τὴν ἀπόφαση τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου τοῦ Δήμου Ἀθηναίων σχετικὰ μὲ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ Ν. 2734/1999, γιὰ τὴν ὁποία ἀντέδρασαν Δημοτικοὶ Σύμβουλοι καὶ διάφορες φερμινιστικὲς ὀργανώσεις. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐξέδωσε γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ σχετικὸ ἀνακοινωθέν. Γιὰ τὸ ἴδιο ζήτημα ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος μὲ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Ναυπάκτου καὶ Ἀγίου Βλασίου κ. Ἱερόθεο δέχθηκαν στὴν Ἱερὰ Σύνοδο τὴν Ἀντιδήμαρχο τοῦ Δήμου Ἀθηναίων κ. Εἰρήνη Βαλσαμάκη, ἡ ὁποία ἔδωσε διευκρινίσεις, σχετικὰ μὲ τὴν παραπάνω ἀπόφαση. Ἀκολούθως, ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος συζήτησε τὸ θέμα καὶ ἀφοῦ ἔλαβε ὑπ' ὄψιν τὶς ἐπεξηγήσεις ποὺ δόθηκαν ἀπὸ τὴν κ. Ἀντιδήμαρχο ἐξέδωσε τὸ παρακάτω Ἀνακοινωθέν:

«Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος δὲν παραγνωρίζει τὶς πραγματικότητες, αὐτὸ ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι τὶς ἀποδέχεται ἢ συμβιβάζεται μὲ αὐτὲς ὡς ἂν εἶναι ἐκτὸς τῶν παραδοχῶν τῆς.

Τὸ θέμα ποὺ ἀνέκυψε ἀπὸ τὴν ἀπόφαση τοῦ Δήμου Ἀθηναίων ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ Ν. 2734/1999 καὶ ἡ σχετικὴ δημοσιότητα ποὺ ἐδόθη εἰς αὐτὴν εἶναι γεγονότα ποὺ κατὰ καθῆκον εὐαίσθητοποιοῦν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία καὶ καλεῖ τὴν Κυβέρνηση καὶ τὸν Δῆμον νὰ ἐπιδείξουν τὴν δέουσα συναντίληψη. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ στὴν Ἐπιτροπὴ Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων “Ἀθήνα 2004” αὐτὴ ἐδήλωσε ὅτι οὐδεμία ἔχει ἀνάμειξη σὲ ρυθμίσεις παρομοίων θεμάτων.

Ἀναγνωρίζομε τὴν ἀποφασιστικὴν τῆς Δημάρχου Ἀθηναίων κ. Ντόρας Μπακογιάννη καὶ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου γιὰ νὰ ρυθμίσουν κοινωνικοὺς ἀκανθῶδεις προβληματισμούς, ζητοῦμε ὅμως νὰ ἐπιδειχθεῖ παραδεκτὴ ἀντιμετώπιση ἐκ μέρους τῆς Διαπαραταξιακῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Δήμου τῶν ἀνακουπτόντων ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ σχετικοῦ Νόμου τώρα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν περίοδο τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων προβλημάτων, μὲ σεβασμὸ πρὸς τὶς θέσεις καὶ τὶς εὐαίσθησιες τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν ταύτῳ τοῦ συνόλου τῶν Ἀθηναίων».

Β. Ἀκολούθως, ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος κατάρτισε τὴν Ἡμερησίαν Διάταξιν τῆς Ἱεραρχίας, ἡ ὁποία θὰ συγκληθεῖ τὸν προσεχῆ Ὀκτώβριο καὶ ὅρισε τὰ θέματα καὶ τοὺς Εἰσηγητές. Σύμφωνα μὲ αὐτὴν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ. Νικόλαος θὰ κάνει Εἰσηγήσιν «Περὶ Εὐθανασίας», ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἄρτης κ. Ἰγνάτιος «Περὶ τῶν Ἱερατικῶν Κλίσεων», ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Μελέτιος «Περὶ τοῦ Οἰκουμινισμοῦ» καὶ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιος. «Περὶ τῆς πορείας τῶν Θεολογικῶν Διαλόγων». Ἐπίσης, θὰ γίνῃ ἀνανέωσις τῶν Μελῶν τῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν καὶ θὰ ἐγκριθοῦν διάφοροι Κανονισμοί.

Γ. Ἡ Δ.Ι.Σ. ἀποφάσισε:

– Νὰ σταλεῖ ἐγγραφο πρὸς τοὺς ἐμπλεκόμενους φορεῖς (Ἐμπορικὸ Ἐπιμελητήριον, Συνδικαλιστικὰ Σωματεῖα κ.λπ.) γιὰ τὸ θέμα τῆς μὴ κατάρτησης τῆς Ἀργίας τῆς Κυριακῆς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τελέσεως τῶν Ὀλυμπιακῶν καὶ Παραολυμπιακῶν Ἀγώνων τοῦ 2004.

– Νὰ ἀποσταλεῖ Ἐγκύκλιος στοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτες γιὰ νὰ δώσουν ὁδηγίαις στοὺς Ἐφημερίους, ὥστε νὰ ληφθεῖ μέριμνα νὰ μὴ μεταδίδονται ἀκριτῶς, δηλ. ἄνευ λόγου καὶ σὲ ὥρες κοινῆς ἡσυχίας, οἱ

Ἰερὲς Ἀκολουθίες ἀπὸ τὰ ἐξωτερικὰ μεγάφωνα τῶν Ἱερῶν Ναῶν, νὰ μὴ κτυποῦν τὰ ρολόγια τῶν Καμπαναριῶν κατὰ τὶς ὥρες τῆς κοινῆς ἡσυχίας καὶ τῆ νύκτα, καθὼς ἐπίσης νὰ γίνεται διακριτικὴ χρῆσις τῆς κρούσης τῶν κωδῶνων τῶν Ἱερῶν Ναῶν σὲ ὥρες ἀκατάλληλες.

– Νὰ ἀναθέσει στὴ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ Πολιτιστικῆς Ταυτότητος νὰ ἐπεξεργασθεῖ προγράμματα διοργανώσεως φροντιστηρίων ἐκμαθήσεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας σὲ πολυτονικὸ σύστημα, τὰ ὁποῖα θὰ παρακολουθοῦν Κληρικοὶ καὶ Λαϊκοὶ ποὺ θὰ βοηθήσουν τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας.

– Νὰ ἀποσταλεῖ πρόσκληση πρὸς τὸν Μακαριώτατο Πατριάρχη Γεωργίας κ. Ἡλία, προκειμένου νὰ πραγματοποιήσῃ Ἐπίσημὴ Ἐπίσκεψιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

– Νὰ συμμετάσχει ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος:

α) Στὶς ἐργασίες τῆς Ὀλομέλειας τῆς Μικτῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς Διαλόγου Ὁρθοδόξων καὶ Μεταρρυθμισμένων στὸ Σιμπίου τῆς Ρουμανίας ἀπὸ 3 ἕως 11 Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. με ἐκπρόσωπό της τὸν Καθηγητὴ κ. Χρῆστο Βούλγαρη, **β)** στὴ συνάντησιν τῆς Ἐπιτροπῆς Σχεδιασμοῦ τῆς Μικτῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς Διαλόγου Ὁρθοδόξων καὶ Λουθηρανῶν, ἡ ὁποία θὰ συνέλθει εἰς τὴν Ἱεράπετρα τῆς Κρήτης ἀπὸ 1ης ἕως 6ης Ὀκτωβρίου ἐ.ἔ., με ἐκπρόσωπό της τὸν παραπάνω καθηγητὴ, **γ)** εἰς τὴν Διάσκεψιν τοῦ Συμβουλίου Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία θὰ γίνῃ εἰς τὴν Βρυξέλλαν ἀπὸ 23ης ἕως 25ης Ὀκτωβρίου ἐ.ἔ., με ἐκπρόσωπους της τὸν Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Ἀχαΐας κ. Ἀθανάσιο καὶ τὸν Ἐλλογιμώτατο Δρ. κ. Γεώργιο Κρίππα, **δ)** εἰς τὴν Διάσκεψιν τοῦ Συμβουλίου Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν, με θέμα «*Ἡ ἀνθρώπινη ζωὴ εἰς χεῖρας ἡμῶν*», στὸ Στρασβούργο ἀπὸ 27ης ἕως 29ης Νοεμβρίου ἐ.ἔ. με ἐκπρόσωπους της τὸν Πανοσιολογιώτατο Ἀρχιμανδρίτη κ. Νικόλαο Χατζηνικολάου καὶ τὸν Ἐλλογιμώτατο Δρ. κ. Κωνσταντῖνο Ζορμπᾶ.

Δ. Ἡ Δ.Ι.Σ. ἐνέκρινε προτάσεις:

– Τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς «*Γάμου, Οἰκογενείας, Προστασίας Παιδιοῦ καὶ Δημογραφικοῦ προβλήματος*» γιὰ τὴν ἐκδοσὴ τῶν Πρακτικῶν τῆς Διεπιστημονικῆς Συσκέψεως περὶ συζυγίας καὶ τεκνογονίας, ποὺ πραγματοποιήθηκε τὸν παρελθόντα Μάϊο.

– Τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Λειτουργικῆς Ἀναγεννήσεως περὶ συγκλήσεως τοῦ ΣΤ' Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου Στελεχῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων

με γενικὸ θέμα: «*Χριστιανικὴ Λατρεία καὶ Εἰδωλολατρία*», ποὺ θὰ πραγματοποιηθεῖ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 2004 στὸ Πνευματικὸ Κέντρο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σύρου.

– Τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Πολιτιστικῆς Ταυτότητος γιὰ τὴν διοργάνωσιν Ἡμερίδας, τὸν προσεχῆ Ὀκτώβριον, πρὸς τιμὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Ποιητῆ Κωστῆ Παλαμᾶ με ἀφορμὴ τὴ συμπλήρωσιν ἐξήντα χρόνων ἀπὸ τὸ θάνατό του.

– Τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Χριστιανικῶν Μνημείων γιὰ τὴν καταλογογράφωσιν ὅλων τῶν σωζομένων χριστιανικῶν Μνημείων (Ι. Ναῶν, Ι. Μονῶν) τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, προκειμένου νὰ ἐκδοθεῖ Εἰδικὸς Τόμος.

Ε. Ἐπίσης, ἡ Δ.Ι.Σ. ἐνημερώθηκε ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου κ. Ἰερόθεο, γιὰ τὶς ἐργασίες τῆς Διεθνoῦς Διακοινοβουλευτικῆς Συνέλευσης τῶν Βουλευτῶν τῶν Ὁρθοδόξων Κρατῶν, ἡ ὁποία φέτος πραγματοποιήθηκε στὸ Βίλνιους τῆς Λιθουανίας, ὅπου καὶ ὁ ἴδιος συμμετεῖχε. Στὴν Συνέλευσιν αὐτὴν συμμετεῖχαν Ὁρθόδοξοι Βουλευτὲς προερχόμενοι ἀπὸ εἴκοσι χώρες τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Αὐστραλίας, τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ τῆς Ἀφρικῆς. Τὸ γενικὸν θέμα τῆς Συνέλευσης ἦταν «*Πόλεμος καὶ φτώχεια: Ἡ Ὁρθόδοξη ἀποψή*». Εἰσηγητὲς ἦταν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου κ. Ἰερόθεος καὶ ὁ Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν κ. Μάριος Μπέγγζος. Ἡ Διακοινοβουλευτικὴ Συνέλευσιν ἐνέκρινε τὶς προτάσεις Ἐπιτροπῆς τῆς Συνέλευσης περὶ τῆς Εὐθανασίας, τὶς ὁποῖες ἀνέγνωσε ἡ κ. Ἰσμήνη Κριάρη, Καθηγήτρια τοῦ Παντείου Πανεπιστημίου. Ἐπὶ πλέον ἀναγνώσθη ἐνημερωτικὸν Σημείωμα τῆς κ. Μαρτίτας Γιαννάκου-Κουτσίκου περὶ τοῦ Σχεδιοῦ τοῦ Συντάγματος ποὺ κατατέθηκε εἰς τὴν Σύνοδον Κορυφῆς εἰς τὴν Χαλκιδικὴν. Τέλος ἡ Διακοινοβουλευτικὴ Συνέλευσιν ἐξέδωκε καὶ τρία ψηφίσματα: α) διαμαρτυρίας περὶ τῆς μὴ ἀναφορᾶς τοῦ Χριστιανισμοῦ ὡς παράγοντα διαμόρφωσιν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὴν Συνταγματικὴν Συνθήκην, β) περὶ τοῦ Μεσανατολικοῦ ζητήματος καὶ γ) περὶ τῆς ἀναγνώσεως ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Ἰσραὴλ τοῦ πρὸ τριετίας ἐκλεγέντος Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Εἰρηναίου.

ΣΤ. Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἀσχολήθηκε ἐπίσης με θέματα τῆς Ε.Κ.Υ.Ο., με διάφορα ὑπηρεσιακὰ θέματα τῶν Συ-

νοδικῶν Ἐπιτροπῶν, ἐγκρίσεις ἀποσπάσεων Κληρικῶν στοῦ ἐξωτερικό, διορισμούς μελῶν Ἐπισκοπικῶν Δικαστηρίων Ἱερῶν Μητροπόλεων κ.λπ.

(Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ τῆς 10ης Ἰουλίου 2003

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀναγγέλλει μὲ βαθύτατη θλίψη τὴν ἐκδημία πρὸς Κύριον τοῦ Μακαριστοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κυροῦ Παντελεήμονος. Ἡ ἐξόδιος Ἀκολουθία ἐψάλη τὸ Σάββατο, 12 Ἰουλίου 2003 καὶ ὥρα 12.00 στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἁγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης, προεξάρχοντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου. Τοποτηρητῆς τῆς χηρευούσης Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης ὀρίσθηκε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως κ. Διονύσιος.

Ὁ Μακαριστὸς Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κυρὸς Παντελεήμων (κατὰ κόσμον Νικόλαος) Χρυσοφάκης γεννήθηκε στὴν Ἀθήνα τὸ 1925. Σπούδασε Θεολογία στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν καὶ ἀκολούθησε εὐρύτερες σπουδὲς ἐπὶ διετία στοῦ Πανεπιστήμιου τῆς Σορβόννης καὶ στοῦ Καθολικὸ Ἰνστιτούτου τῶν Παρισίων.

Χειροτονήθηκε Διάκονος τὸ 1950 καὶ Πρεσβύτερος τὸ 1951. Ὑπηρέτησε ὡς Ἱεροκέρυξ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων Ἐδέσσης καὶ Θεσσαλονίκης καὶ διετέλεσε Προϊστάμενος Ἱερῶν Ναῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Ὑποδιευθυντῆς καὶ Πνευματικὸς τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ Γραμματεὺς τῶν Συνοδικῶν Δικαστηρίων. Δίδαξε ἐπίσης στὰ Ἀνώτερα Ἐκκλησιαστικὰ Φροντιστήρια Ριζαρείου καὶ Θεσσαλονίκης, στοῦ Πνευματικὸ Φροντιστήριου Πεντέλης καὶ προσέφερε ὑπηρεσίες σὲ Νοσηλευτικὰ Ἰδρύματα. Τὸ 1965 ἐξελέγη Μητροπολίτης Σάμου καὶ Ἰκαρίας καὶ τὸ 1974 κατεστάθη στὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Θεσσαλονίκης. Τὸ 1996 ἀναγορεύθηκε ἐπίτιμος Διδάκτωρ ἀπὸ τὸ Τμῆμα Ποιμαντικῆς καὶ Κοινωνικῆς Θεολογίας τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ἔδωσε ἰδιαίτερη προσοχὴ στὴν ὥθηση τῆς μελέτης τῶν Θεολογικῶν Σπουδῶν μὲ σειρά Συνεδρίων καὶ Ἐκδόσεων, φρόντισε μὲ ἰδιαίτερη ἐπιμέλεια τὴν συντήρηση καὶ ἀνακαίνιση τῶν Ἱερῶν Ναῶν τῆς Μητροπόλεως του καὶ ἀνήγειρε περικαλλῆ Ἱερὸ Ναὸ πρὸς τιμὴν τῶν φωτιστῶν τῶν Σλάβων Ἁγίων Κυρίλλου

καὶ Μεθοδίου. Μὲ συντονισμένες ἐνέργειες πέτυχε τὸ 1978 νὰ ἐπαναφέρει τὴν Τίμια Κάρα καὶ τὸ 1980 τὸ Ἱερὸ Λείψανο τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἀπὸ τὴν Ἰταλία.

(Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ ΤΗΣ 26ης Ἰουνίου 2003

**Παγκόσμια ἡμέρα κατὰ τῶν ναρκωτικῶν
Ἰδρυμα ψυχοκοινωνικῆς ἀγωγῆς καὶ στήριξης
τῆς Ι.Α.Α. «Διακονία»**

Ἡ Παγκόσμια Ἡμέρα κατὰ τῶν Ναρκωτικῶν ἀποτελεῖ μία εὐκαιρία νὰ στρέψουμε ὅλοι τὴν προσοχὴ μας σὲ ἓνα ἀπὸ τὰ πλέον ἀκανθώδη ζητήματα ποῦ ἀπειλεῖ τὴν κοινωνία μας, ἰδιαίτερα δὲ τὴ νεολαία μας, αὐτὸ τῆς χρήσης οὐσιῶν καὶ τῶν τραγικῶν ἐπιπτώσεων τῆς, καὶ νὰ προβληματισθοῦμε γιὰ τὰ αἰτίαι του. Εἶναι εὐκαιρία νὰ δοῦμε ἐπιτέλους τὸν ἐξαρτημένο ἄνθρωπο ὡς ἓναν ἄλλο «ἀσθενή», νὰ συμπαρασταθοῦμε σὲ ὅλους ὅσοι ἀγωνίζονται κατὰ τῆς μάστιγας τῶν ναρκωτικῶν καὶ νὰ προσπαθήσουμε νὰ δημιουργήσουμε τοπικὲς κοινότητες ἱκανὲς νὰ ὑποδέχονται τὸν χρήστη μετὰ τὴν θεραπεία του καὶ νὰ τὸν στηρίζουν στὴν προσπάθεια τῆς ἀποδέσμευσής του ἀπὸ τὴν οὐσιοεξάρτηση.

Στὸ πλαίσιο τῆς μέριμνας τῆς Ἐκκλησίας μας γιὰ τὴν ψυχοκοινωνικὴ ἀγωγή καὶ στήριξη τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου, ἡ Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, μὲ πρωτοβουλία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου, ἱδρύσε πρὶν ἀπὸ τέσσαρα χρόνια τὸ Ἰδρυμα «Διακονία», ἀναπτύσσοντας ἔτσι μία πιο ἐξειδικευμένη ποιμαντικὰ, προωθημένη καὶ συντονισμένη δράση στὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν ναρκωτικῶν.

Στοὺς σκοποὺς τοῦ Ἰδρύματος περιλαμβάνονται, μετὰ ξὺ ἄλλων, τόσο ἡ παροχὴ ὑπηρεσιῶν σωστῆς, ἀξιόπιστης καὶ ἐγκυρῆς ἐνημέρωσης στοῦ εὐρὺ κοινὸ σχετικά μὲ τὴ χρῆση τῶν ἐξαρτησιογόνων οὐσιῶν καὶ τὶς ἐπιπτώσεις τῆς, ὅσο καὶ ἡ ἐφαρμογὴ προγραμμάτων καὶ μεθόδων ἀφενὸς μὲν στὸν τομέα τῆς πρόληψης, ἀφετέρου δὲ σὲ αὐτὸν τῆς καταστολῆς καὶ τῆς ἀποκατάστασης.

Τὸ Ἰδρυμα «Διακονία» μέχρι σήμερα:

- ἔχει ἐκπαιδεύσει κληρικοὺς σὲ θέματα ἀντιμετώπισης

ψυχοκοινωνικῶν προβλημάτων και σὲ ζητήματα πρόληψης τῆς οὐσιοεξάρτησης,

- ἔχει δημιουργήσει στὶς 13 Περιφέρειες τῆς Ι.Α.Α. δίκτυο νέων κυρίως σὲ ἡλικία κληρικῶν, τὸ ὁποῖο ὑποστηρίζεται ἀπὸ ἰατρούς, κοινωνικοὺς λειτουργοὺς, εἰδικούς ἐπιστήμονες ἀπὸ τὸ χῶρο τῶν ἐπαγγελματῶν ψυχικῆς υἰείας καὶ ἐθελοντὲς γιὰ τὸν χειρισμὸ, μὲ βάση τὶς Ὁρθόδοξες ἀρχὲς τῆς ποιμαντικῆς ψυχολογίας καὶ τὰ σύγχρονα ἐπιστημονικὰ δεδομένα, περιπτώσεων οὐσιοεξαρτημένων ἀτόμων καὶ γιὰ τὴν προσφορά ἀρωγῆς σὲ αὐτούς,
- ἔχει πραγματοποιήσει ἐπαφὲς καὶ ἔχει ὑλοποιήσει συνεργασίες μὲ ὅλους τοὺς φορεῖς ἀντιμετώπισης τῆς σύγχρονης μᾶστιγας, κρατικοὺς καὶ μὴ,
- ἔχει ἐκπαιδεύσει, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ ΚΕ.Θ.Ε.Α., στελέχη σὲ ζητήματα πρόληψης τῆς οὐσιοεξάρτησης, τὰ ὁποῖα μποροῦν νὰ προσφέρουν τὶς ὑπηρεσίες τους στὸ Ἴδρυμα σὲ ἐπαγγελματικὴ ἢ ἐθελοντικὴ βάση,
- ἔχει δημιουργήσει Κέντρο Πρόληψης, τὸ ὁποῖο λειτουργεῖ διεννοριακὰ καὶ διαπεριφερειακὰ ἐντὸς τῆς Ι.Α.Α., ὑλοποιώντας δράσεις καὶ προγράμματα πρόληψης, καὶ
- ἔχει ὑλοποιήσει τὸ Α' Ἐκπαιδευτικὸ Πρόγραμμα Πρόληψης σὲ ζητήματα οὐσιοεξάρτησης γιὰ γονεῖς καὶ στελέχη νεότητος καὶ τῶν 13 Ἀρχιεπισκοπικῶν Περιφερειῶν,

Ἰδιαίτερα τὸ Κέντρο Πρόληψης δραστηριοποιεῖται στὸν τομέα τῆς Πρωτογενοῦς Πρόληψης μὲ σκοποὺς τὴν προώθηση ὑγιῶν τρόπων ζωῆς, μακριὰ ἀπὸ τὴ χρήση ψυχοδραστικῶν οὐσιῶν, τὴ δημιουργία πυρήνων πρόληψης σὲ φορεῖς ποὺ ἔρχονται σὲ ἄμεση ἐπαφὴ μὲ τὴ νεολαία καὶ τὴν εὐαισθητοποίηση ἐν γένει τῶν μελῶν καθὲ τοπικῆς κοινότητος μὲ κέντρο τὴν Ἐνορία. Ἔτσι, ὑλοποιεῖ σχετικὲς δράσεις καὶ προγράμματα ποὺ ἀπευθύνονται στοὺς νέους (παιδιὰ καὶ ἐφήβους) καὶ βασιζονται στὴν ἐκμάθηση προσωπικῶν καὶ κοινωνικῶν δεξιοτήτων καὶ στὴν προώθηση νέων τρόπων ἐπικοινωνίας πρὸς τὴν κατεύθυνση τῆς ἐκ μέρους τους ἀνάπτυξης μίας θετικῆς στάσης ζωῆς, τῆς ἐνίσχυσης τῶν ἀντιστάσεων τους καὶ τῆς θωράκισης τῆς προσωπικότητάς τους. Παράλληλα, ὑλοποιεῖ ἀνάλογα προγράμματα ποὺ ἀπευθύνονται σὲ γονεῖς, κληρικοὺς, κατηχητὲς, διδασκάλους καὶ ἄλλα

πρόσωπα τὰ ὁποῖα, λόγῳ τῆς θέσης καὶ τῆς ιδιότητάς τους, ἔρχονται σὲ ἐπαφὴ μὲ νέους. Ἐπιπρόσθετα, παρέχει ὑπηρεσίες ἐνημέρωσης καὶ ὑποστήριξης σὲ μέλη ὁμάδων ποὺ θεωροῦνται «ὑψηλοῦ κινδύνου», καθὼς καὶ σὲ μέλη οἰκογενειῶν ποὺ βιώνουν τὸ πρόβλημα, ἐνῶ παραπέμπει περιπτώσεις χρηστῶν σὲ κατάλληλα προγράμματα θεραπευτικῆς ἀντιμετώπισης.

Σύντομα, τὸ «*Διακονία*» θὰ προχωρήσει στὴν ὑλοποίηση καὶ νέων Ἐκπαιδευτικῶν Προγραμμάτων Πρόληψης (ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τὸ προσεχὲς φθινόπωρο), στὴ δημιουργία Συμβουλευτικοῦ Σταθμοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ λειτουργήσει σὲ συνδυασμὸ καὶ συμπληρωματικὰ μὲ τὸ δίκτυο τῶν κληρικῶν τῆς Ι.Α.Α., καθὼς καὶ στὴ σύσταση Κέντρου Ἐπαγγελματικῆς Κατάρτισης γιὰ ἀπεξαρτημένα ἄτομα.

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

ΙΕΡΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Βεροίας, Ναούσης καὶ Καμπανίας

ΤΑ Θ' ΠΑΥΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΒΕΡΟΙΑ

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Βεροίας, Ναούσης καὶ Καμπανίας διοργάνωσε καὶ ἐφέτος μὲ μεγάλη ἐπιτυχία σειρά ἐκδηλώσεων εἰς μνήμην τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ὑπὸ τὸν τίτλον: «*Θ' Παύλεια*». Οἱ ἐκδηλώσεις διήρκεσαν ἀπὸ τὴν Κυριακὴ 1η Ἰουνίου μέχρι καὶ τὴν Κυριακὴ 29η Ἰουνίου καὶ περιελάμβαναν μεταξὺ ἄλλων: Συνάντηση Βυζαντινῶν Χορωδιῶν, Γενικὴ Ἱερατικὴ Σύναξι μὲ θέμα: «*Παναγία καὶ Ἐκκλησία*», παρουσίαση βιβλίων γιὰ τὴν γεννοκτονία τοῦ Ποντιακοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ Διεθνὲς Ἐπιστημονικὸ Συνέδριο μὲ θέμα: «*Ἡ γυναῖκα κατὰ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο*». Κατὰ τὴν ἡμέρα μνήμης τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν, Κυριακὴ 29η Ἰουνίου τ.ε., ἐτελέσθη Διορθόδοξο Ἀρχιερατικὸ Συλλεῖτουργο καὶ τὸ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας οἱ ἐκδηλώσεις ἐκλείσαν μὲ τὴν Λιτανεία καὶ τὸν ὑπαίθριο Πανηγυρικὸ Ἑσπερινό. Τὸν γενικὸ συντονισμὸ των «*Θ' Παυλείων*» ἀνέλαβε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Βεροίας, Ναούσης καὶ Καμπανίας κ. Παντελεῆμων.

**Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

Ἀθήνησι τῆ 24ῃ Ἰουνίου 2003

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ**Ἀποφάσεις Συνοδικῶν
Δικαστηρίων**

Κατόπιν τῆς ἀπὸ 7.12.1988 ἀποφάσεως τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου περὶ κοινοποιήσεως ὑμῖν τῶν ἐκάστοτε τελεσιδίκων, ὀριστικῶν καὶ ἀμετακλήτων ἀποφάσεων τῶν Συνοδικῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων, γνωστοποιούμεν ὑμῖν ὅτι:

1) Δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 2/2003 ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοβαθμίου διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπεβλήθη, ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι, εἰς τὸν Πρεσβύτερον Νικόλαον Πηγῆν τοῦ Ἀλεξάνδρου, κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κερκύρας, Παξῶν καὶ Διαποντίων Νήσων, ἡ ποινὴ τῆς καθαιρέσεως ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς αὐτοῦ εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν.

2) Δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 3/2003 ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοβαθμίου διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπεβλήθη, ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι, εἰς τὸν Πρεσβύτερον Εὐστράτιον Κυρμάνην τοῦ Λυμπέρη, κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Διδυμοτείχου καὶ Ὀρεστιάδος, ἡ ποινὴ τῆς καθαιρέσεως ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς αὐτοῦ εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν.

3) Δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 4/2003 ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοβαθμίου διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπεβλήθη, ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι, εἰς τὸν Πρεσβύτερον Ἐμμανουήλ Τσικρικωνάκην τοῦ Νικολάου, κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς, ἡ ποινὴ τῆς καθαιρέσεως ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς αὐτοῦ εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν.

4) Δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 5/2003 ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοβαθμίου διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπεβλήθησαν, ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι, εἰς τὸν Ἀρχιμανδρίτην Βησσαρίωνα Κοκλιώτην, κατὰ κόσμον Νικόλαον τοῦ Δημητρίου, κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ἀθροιστικῶς, δυνάμει τῶν διατάξεων τῆς παραγράφου 2 τοῦ ἄρθρου 11 τοῦ Νόμου 5383/1932 αἰ ποιναί: α) τῆς ἐτησίου ἀργίας ἀπὸ πάσης Ἱεροπραξίας, μὴ συμψηφιζομένης μετὰ τῆς ἄχρι τοῦδε διανυθείσης, β) τοῦ τριετοῦς σωματικοῦ περιορισμοῦ εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Παναγίας Γαλακτοτροφούσης Μεγάρων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεγάρων καὶ Σαλαμίνας καὶ γ) τῆς ἐκπτώσεως ἀπὸ τοῦ ἀξιώματος τοῦ Ἀρχιμανδρίτου.

5) Δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 7/2003 ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοβαθμίου διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπεβλήθη, ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι, εἰς τὸν Πρεσβύτερον Μιχαὴλ Κομοδρόμον τοῦ Γεωργίου, κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ἡ ποινὴ τῆς καθαιρέσεως ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς αὐτοῦ εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν.

6) Δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 8/2003 ἀποφάσεις τοῦ Πρωτοβαθμίου διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπεβλήθη, ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι, εἰς τὸν Πρεσβύτερον Μιχαὴλ Ἀσημακόπουλον τοῦ Παναγιώτου, κληρικὸν νῦν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σύρου, Τήνου, Ἄνδρου, Κέας καὶ Μήλου, ἢ ποινὴ τῆς ἐπταμῆνου ἀργίας ἀπὸ πάσης Ἱεροπραξίας, δίχα στερήσεως τῶν ἀποδοχῶν του, συμψηφιζομένης μετὰ τῆς ἄχρι τοῦδε διανυθείσης.

7) Δυνάμει τοῦ ἀπὸ 21.4.2003 Προεδρικοῦ Διατάγματος ἐκδοθέντος κατόπιν προτάσεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Πέτρου Εὐθυμίου καὶ δημοσιευθέντος εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως (ΤΕΥΧΟΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ - ἀρ. 93/21.4.2003) ἀφέθη διὰ χάριτος τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἐπιβληθείσης, ἐπὶ κανονικοῖς ἀδικήμασι, δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 4/1999 ἀποφάσεως τοῦ Δευτεροβαθμίου Συνοδικοῦ διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Δικαστηρίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ποινῆς τῶν ἐπτὰ καὶ ἡμίσεος ἐτῶν ἀργίας ἀπὸ πάσης Ἱεροπραξίας εἰς τὸν Πρωτοπρεσβύτερον Δημήτριον Σαρρῆν τοῦ Μιχαήλ, Κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαρίσης καὶ Τυρνάβου.

Αἱ ἀνωτέρω δικαστικαὶ ἀποφάσεις κατέστησαν τελεσίδικοι, ὀριστικαὶ καὶ ἀμετάκλητοι, συνωδὰ ταῖς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 151 τοῦ Νόμου 5383/1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν διαδικασίας», ὡς τίθενται καὶ ἰσχύουσι κατὰ τὰ σαφῶς ὀριζόμενα ὑπὸ τῆς παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 44 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

ΤΟ ΝΕΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΣΕΠΗΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἐξεδόθη καὶ κυκλοφορεῖται ὑπὸ τῶν Ἐκδόσεων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἢ «Ἐπετηρὴς τοῦ Σωτηρίου ἔτους 2004» (ἡμερολόγιο τσέπης), ἀφιερωμένη στὴ σχέση Ἑλληνισμοῦ-Χριστιανισμοῦ, μὲ κείμενα τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου. Ὅπως θὰ διαπιστώσετε τὸ ἡμερολόγιο εἶναι καλαίσθητο καὶ εὐχρηστο περισσότερο τῶν ἤδη κυκλοφορουμένων.

Οἱ ἐνδιαφερόμενοι γιὰ κάθε πληροφορία καὶ παραγγελίες δύνανται νὰ ἀπευθύνονται στὴν Ἀποστολικὴ Διακονία: **Τηλ. 210-7272381, FAX: 210-7272380.**

ΙΕΡΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Σάμου καὶ Ἱκαρίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 του ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Πυθαγορείου Σάμου

Αγίας Παρασκευῆς Χώρας Σάμου καὶ

Ἁγίου Χαραλάμπους Εὐδήλου Ἱκαρίας,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Σάμῳ τῇ 17ῃ Ἰουνίου 2003

† Ὁ Σάμου καὶ Ἱκαρίας ΕΥΣΕΒΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Κορίνθου

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν κατ' ἐπιλογὴν πλήρωσιν δύο (2) θέσεων Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπαλλήλων κλάδου ΠΕ Διοικητικοῦ - Οἰκονομικοῦ καὶ ΔΕ Διοικητικοῦ τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μητροπόλεως Κορίνθου, ἐγκριθεῖσα διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. ΔΙΠΠ/Φ. ΕΓΚΡ. 10/16/585 π.ἔ./28-1-2003 Π.Υ.Σ., καλοῦμεν τοὺς ἐνδιαφερομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς εἴκοσι (20) ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καὶ τὴν Ἐφημερίδα «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ», ὑποβάλουν τὰ προβλεπόμενα δικαιολογητικὰ εἰς τὰ ἐν Κορίνθῳ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μητροπόλεως, διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ὡς ἄνω θέσεων.

Ἐν Κορίνθῳ τῇ 11ῃ Ἰουνίου 2003

† Ὁ Κορίνθου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερὰ Μητρόπολις Κίτρους καὶ Κατερίνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἄρθρων 38, παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἰ. ναῶ

Ἁγ. Νικολάου Λιτοχωρίου Πιερίας

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ του ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν

Προκηρύξεις

Ἱερῶν Μητροπόλεων:

Σάμου καὶ Ἱκαρίας

Κορίνθου

Κίτρους καὶ Κατερίνης

Καρπενησίου

Λαγκαδᾶ

Αἰτωλίας καὶ

Ἀκαρνανίας

Κεφαλληνίας

Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ

Ἀλμωπίας

Ναυπάκτου καὶ

Ἁγίου Βλασίου

Χαλκίδος

Μεγάρων καὶ Σαλαμίνας

Σισανίου καὶ Σιατίστης

Ἱεραπύτνης καὶ Σητείας

Ὑπουργείου Ἐθνικῆς

Ἀμύνης γιὰ πλήρωση

θέσεων Στρατιωτικῶν

Ἱερέων

καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Κατερίνῃ τῇ 17ῃ Ἰουνίου 2003

† Ὁ Κίτρους καὶ Κατερίνης ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Καρπενησίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Φουρνᾶ - Εὐρυτανίας καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Καρπενησίῳ τῇ 18ῃ Ἰουνίου 2003

† Ὁ Καρπενησίου ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Λαγκαδᾶ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἁγίου Γεωργίου - Μαυρορράχης

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Λαγκαδᾶ τῇ 18ῃ Ἰουνίου 2003

† Ὁ Λαγκαδᾶ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ἱερὰ Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Νεοχωρίου

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Μεσολογγίῳ τῇ 19ῃ Ἰουνίου 2003

† Ὁ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Κεφαλληνίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἵπεραγίας Θεοτόκου Σιμωνιάτων

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Ἀργοστολίῳ τῇ 19ῃ Ἰουνίου 2003

† Ὁ Κεφαλληνίας ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἄλμωπίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ Ν. 1811/1988 καὶ τὴν ὑπ' ἀριθμ. Α2/52602/2.6.2003 ἀπόφασιν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν

εἰς τὴν πλήρωσιν μίας ὀργανικῆς θέσεως τοῦ κλάδου ΠΕ Ἱεροκήρυκος ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἱερᾷ Μητροπόλει, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ἀπαιτούμενα τυπικὰ καὶ οὐσιαστικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς 20 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καὶ εἰς τὴν Ἐφημερίδα «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν αἴτησιν μετὰ τῶν σχετικῶν δικαιολογητικῶν διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἐδέσσει τῇ 24ῃ Ἰουνίου 2003

† Ὁ Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας ΙΩΗΛ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ Ν. 1811/1988, τὴν ὑπ' ἀριθμ. ΔΙΠ/Φ ἐγκρ. 10/165857 π.ἔ./28-1-2003 ἀπόφασιν Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ τὴν ὑπ' ἀριθμ. Α2/52602/2-6-2003 ὑπουργικὴν ἀπόφασιν καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς πλήρωσιν κενῆς θέσεως Ἱεροκήρυκος ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἱερᾷ Μητροπόλει, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ἀπαιτούμενα τυπικὰ καὶ οὐσιαστικὰ προσόντα ὅπως, ἐντὸς 20 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καὶ εἰς τὴν Ἐφημερίδα «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν αἴτησιν μετὰ τῶν σχετικῶν δικαιολογητικῶν διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ναυπάκτῳ τῇ 24ῃ Ἰουνίου 2003

† Ὁ Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου ΙΕΡΟΘΕΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Χαλκίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἁγίου Γεωργίου τῆς Ἐνορίας Ἁγίου Αἰδηψοῦ

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαι-

τούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Χαλκίδι τῇ 25ῃ Ἰουνίου 2003

† Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μεγάρων καὶ Σαλαμίνας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἁγίας Παρασκευῆς Μεγάρων

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Μεγάροις τῇ 26ῃ Ἰουνίου 2003

† Ὁ Μεγάρων καὶ Σαλαμίνας ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Σισανίου καὶ Σιατίστης

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν κατ' ἐπιλογὴν πληρῶσιν μιᾶς (1) θέσεως Ἐκκλησιαστικοῦ Ὑπαλλήλου κλάδου ΔΕ Διοικητικοῦ - Οἰκονομικοῦ τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μητροπόλεως Σισανίου καὶ Σιατίστης, ἐγκριθεῖσα διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. ΔΙΠΠ/Φ. ΕΓΚΡ. 10/16/585 π.ἔ./28-1-2003 Π.Υ.Σ., καλοῦμεν τοὺς ἐνδιαφερομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς εἴκοσι (20) ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καὶ τὴν Ἐφημερίδα «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ», ὑποβάλουν τὰ προβλεπόμενα δικαιολογητικά εἰς τὰ ἐν Σιατίστῃ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μητροπόλεως, διὰ τὴν κάλυψιν τῆς ὡς ἄνω θέσεως.

Ἐν Σιατίστῃ τῇ 26ῃ Ἰουνίου 2003

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἱεραπύτνης καὶ Σητείας

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν κατ' ἐπιλογὴν πλήρωσιν μιᾶς (1) θέσεως Ἐκκλησιαστικοῦ Ὑπαλλήλου κλάδου ΥΕ Κλητῆρων τῆς Ἱεράς ἡμῶν Μητροπόλεως Ἱεραπύτνης καὶ Σητείας, ἐγκριθεῖσα διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. ΔΙΠΠ/Φ. ΕΓΚΡ. 10/16/585 π.ἔ./28-1-2003 Π.Υ.Σ., καλοῦμεν τοὺς ἐνδιαφερομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς εἴκοσι (20) ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καὶ τὴν Ἐφημερίδα «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ», ὑποβάλουν τὰ προβλεπόμενα δικαιολογητικὰ εἰς τὰ ἐν Ἱεραπέτρα Γραφεῖα τῆς Ἱεράς ἡμῶν Μητροπόλεως, διὰ τὴν κάλυψιν τῆς ὡς ἄνω θέσεως.

Ἐν Ἱεραπέτρα τῇ 26ῃ Ἰουνίου 2003

† Ὁ Ἱεραπύτνης καὶ Σητείας ΕΥΓΕΝΙΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ

ΑΔΙΑΒΑΘΜΗΤΟ

ΠΡΟΣ: Ἀποδέκτες Πίνακα «Δ»,

ΚΟΙΝ: ΓΕΕΘΑ/Ε' ΚΛ./ΔΙΔΥΠ & ΟΡΓ.
/ΤΜ. Δ-ΔΘ/Ε1Α2 (8)-ΔΘΡ (50)
Τμήμα Δημοσίων Σχέσεων (5)
σὲ ὅλα τὰ Ὑπουργεῖα (ἀνὰ
δύο), Ἱερά Σύνοδο (5), σὲ
ὅλες τὶς Μητροπόλεις (ἀνὰ
δέκα), Γραφεῖο Σχέσεων
ΥΕΘΑ (10)

ΕΠΕΙΓΟΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΑΜΥΝΑΣ ΓΕΝΙΚΟ
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΑΜΥΝΑΣ
Ε' ΚΛΑΔΟΣ/ΔΙΔΥΠ &
ΟΡΓ./ΤΜ. Δ-ΔΘ/Ε1Α2
Τηλ. (Ἐξωτ.): 210 657 5119
Φ. 415/15/156380
Σ. 3517
Ἀρ. Ἐγκυκλίου: 28
Ἀθήνα, 10 Ἰουν. 2003

ΘΕΜΑ: «Προκήρυξη Συμμετοχῆς Κατάταξης Κληρικῶν γιὰ Πλήρωση Κενῶν Θέσεων Στρατιωτικῶν Ἱερέων Α' καὶ Β' Τάξεως

1. Ἐχοντας ὑπόψη:

α. Τὸ Ν.Δ. 90/1973 «Περὶ τοῦ Ὀρθοπεδικοῦ Σώματος τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων», (ΦΕΚ Α' 168).

β. Τῇ με ἀριθμὸ πρωτ. 29492/31-10-2001 Κοινὴ Ἀπόφαση Πρωθυπουργοῦ καὶ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Ἄμυνας «Ἀνάθεση ἀρμοδιοτήτων Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Ἄμυνας στοὺς Ὑφυπουργοὺς Ἐθνικῆς Ἄμυνας», (ΦΕΚ 1483 Β'), ὅπως αὐτὴ τροποποιήθηκε με τῇ με ἀριθμὸ πρωτ. 705/28-2-2002 Κοινὴ Ἀπόφαση Πρωθυπουργοῦ καὶ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Ἄμυνας (ΦΕΚ 258 Α').

Προκηρῦσσομε

διαγωνισμὸ γιὰ τὴν κατάταξη κληρικῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, γιὰ τὴν πλήρωση ἑξὶ (6) κενῶν θέσεων Στρατιωτικῶν Ἱερέων Α' καὶ Β' Τάξεως (Λοχαγῶν ἢ Ὑπολοχαγῶν).

2. Οἱ κενὲς ὀργανικὲς θέσεις τῶν Στρατιωτικῶν Ἱερέων θὰ πληρωθοῦν με ἱερεῖς, ὕστερα ἀπὸ ἐπιλογή, μεταξὺ τῶν ὑποψηφίων ἀγάμων ἢ ἐγγάμων, ποὺ φέρουν τὸ πρῶτο ἢ δεῦτερο ἱερατικὸ βαθμὸ (Διακόνου-Πρεσβυτέρου) καὶ ἔχουν ἐκπληρώσει τὶς στρατιωτικὰς τοὺς υποχρεώσεις ἢ νόμιμα ἀπαλλαγῆ ἀπ' αὐτέας.

3. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ παραπάνω οἱ ὑποψήφιοι πρέπει:

α. Νὰ ἔχουν τὴν Ἑλληνικὴ ἰθαγένεια.
β. Νὰ εἶναι πτυχιούχοι τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου ἢ ἰσοτίμου Ὀρθοδόξου Σχολῆς τοῦ Ἐξωτερικοῦ, ἀναγνωρισμένης ἀπὸ τὸ Κράτος ἢ φοιτητὲς τούτων, ἐφόσον διανύουν τουλάχιστον τὸ τρίτο ἔτος τῶν σπουδῶν, ἢ ἀπόφοιτοι Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς ἢ Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου ἢ Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας. Ἀπ' αὐτούς, ὅσοι ἔχουν πτυχίον Ἀνωτάτης Σχολῆς ὀνομάζονται ἱερεῖς Α' τάξεως (Λοχαγοὶ) καὶ οἱ ὑπόλοιποι ἱερεῖς Β' τάξεως (Ὑπολοχαγοὶ).

γ. Νὰ ἔχουν ὀρθὴ καὶ ὑγιὴ πίστη, ἡθὸς σεμνὸ, βίον λιτὸν καὶ γενικὰ διαγωγὴ ἀνεπίληπτη.

δ. Νὰ μὴν ἔχουν καταδικασθεῖ γιὰ πράξη ποὺ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸ νόμον ὡς κακούργημα, ἀνεξάρτητα ἂν ἀποκαταστάθηκαν, ἢ γιὰ κάποιον ἀπὸ τὰ πλημμελήματα κλοπῆς, ὑπεξαίρεσεως, ἀπάτης, ἐκβιάσεως, πλαστογραφίας, δωροδοκίας, ἀπιστίας περὶ τὴν ὑπηρεσίαν, παραβάσεως καθήκοντος, συκοφαντικῆς δυσφημήσεως, ψευδορκίας, γιὰ παράβαση τῶν νόμων περὶ προσβολῶν τοῦ πολιτεύματος καὶ προδοσίας τῆς χώρας καὶ προστασίας τῶν ἐλευθεριῶν τῶν πολιτῶν, χρήσεως ναρκοτικῶν καὶ λαθρεμπορίας ἢ γιὰ ἀπόπειρα αὐτῶν καὶ οὔτε

νά ἐκκρεμεῖ σὲ βάρος τους ποινικὴ δίωξη γιὰ κάποιο ἀπὸ τὰ προαναφερόμενα ἐγκλήματα.

ε. Νὰ μὴν ἔχουν τιμωρηθεῖ γιὰ βαρέα, κατὰ τὴν κρίση τῆς Ἐπιτροπῆς ἐλέγχου δικαιολογητικῶν (ἄρθρο 4 τοῦ Ν.Δ. 90/73) ἐκκλησιαστικὰ ἀδικήματα.

στ. Νὰ εἶναι σωματικῶς ἱκανοί.

ζ. Νὰ ἔχουν ἡλικία μικρότερη τῶν σαράντα (40) χρονῶν, σύμφωνα μὲ τὶς διατάξεις τοῦ Ν. 1763/88 «Στρατολογία τῶν Ἑλλήνων».

4. Ὅσοι ἔχουν τὰ νόμιμα προσόντα καὶ ἐπιθυμοῦν νὰ καταταγοῦν στὸ Ἐθνησκευτικὸ Σῶμα τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων, ὀφείλουν νὰ ὑποβάλουν αἴτηση, ὅπως τὸ συνημμένο ὑπόδειγμα, νόμιμα χαρτοσημασμένη, ἢ ὁποῖα νὰ περιέλθει στὸ ΓΕΕΘΑ/Ε' ΚΛ./ΔΙΔΥΠ & ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ/ΤΜ.Δ-ΔΘ/Ε1Α2 μέχρι καὶ τὴν 30-9-2003, ἐπισυνάπτοντας ἐπὶ ποινὴ ἀποκλεισμοῦ, τὰ παρακάτω δικαιολογητικά:

α. Πιστοποιητικὸ τοῦ ἀρμοδίου Δημάρχου ἢ Προέδρου Κοινότητος στὸ ὁποῖο νὰ ἔχει ἐπικολληθεῖ φωτογραφία τοῦ ὑποψηφίου, θεωρημένη ἀπὸ τὴν Ἐκδούσα Ἀρχὴ καὶ στὸ ὁποῖο νὰ ἀναγράφεται ἡ ἡλικία του καὶ νὰ φαίνεται ὅτι ἔχει τὴν Ἑλληνικὴ ἰθαγένεια.

β. Κυρωμένο ἀντίγραφο τοῦ τίτλου σπουδῶν τους ἢ πιστοποιητικὸ τῆς Σχολῆς τους.

γ. Πιστοποιητικὸ τύπου «Α» τοῦ ἀρμοδίου Στρατολογικοῦ Γραφείου.

δ. Πιστοποιητικὸ τῆς Ἀρμοδίας Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς γιὰ τὸ κανονικὸ καὶ τὴ χρονολογία τῆς χειροτονίας τους καὶ γιὰ τὸ ἦθος καὶ τὴ διαγωγή τους (παράγραφος 3γ ἀνωτέρω), καθὼς καὶ ἐὰν ἔχουν ἢ ὄχι καταδικασθεῖ γιὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀδικήματα.

ε. Ἀντίγραφο Ποινικοῦ Μητρώου.

στ. Πιστοποιητικὸ τοῦ Εἰσαγγελέα Ἐφετῶν τοῦ τόπου κατοικίας τους, στὸ ὁποῖο νὰ φαίνεται ὅτι δὲν ἐκκρεμεῖ σὲ βάρος τους ποινικὴ δίωξη.

5. Ὑπόψη ὅτι ὅσοι ἀπὸ τοὺς ὑποψηφίους φέρουν τὸ βαθμὸ τοῦ διακόνου, πρὶν ἀπὸ τὴν κατάταξή τους ὡς Στρατιωτικῶν ἱερέων θὰ πρέπει νὰ ἔχουν χειροτονηθεῖ σὲ πρεσβυτέρους, σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνες τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

6. Ὅσοι θὰ ἐπιλεγοῦν γιὰ κατάταξη, παραπέμπονται μὲ διαταγὴ τοῦ Ἀρχηγοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Ἐθνικῆς Ἀμυνας, στὴν Ἀνωτάτη Ὑγειονομικὴ Ἐπιτροπὴ Στρατοῦ, γιὰ κρίση τῆς σωματικῆς τους ἰκανότητας. Οἱ ἰατρικὲς ἐξετάσεις θὰ λάβουν χώρα στὸ 414 ΣΝΕΝ. Οἱ μὴ παρουσιαζόμενοι ἐγκαιρὰ στὴν ἐξέταση ἀποκλείονται.

7. Αἰτήσεις ὑποψηφίων ποὺ ἔχουν ὑποβληθεῖ στὸ παρελθὸν καὶ μέχρι τὴν ἐκδόσεως αὐτῆς τῆς ἐγκυκλίου δὲν θὰ ληφθοῦν ὑπόψη.

8. Σχετικὲς πληροφορίες παρέχονται ἀπὸ τὴν Δ/νση Ἐθνησκευτικοῦ τοῦ ΓΕΕΘΑ (τηλέφωνο 210 6571218, 657 1059) καὶ ἀπ' ὅλα τὰ Γραφεῖα Ἐθνησκευτικοῦ τῶν Μεγάλων Μονάδων.

9. Οἱ ἱερεῖς Μητροπόλεις, πρὸς τὶς ὁποῖες κοινοποιεῖται ἡ παρούσα, παρακαλοῦνται νὰ μεριμνήσουν γιὰ τὴν κοινοποίησή της στοὺς Διακόνους καὶ ἱερεῖς τῶν περιφερειῶν τους.

10. Τὸ Τμῆμα Δημοσίων Σχέσεων/ΓΕΕΘΑ νὰ κοινοποιήσει περίληψη τῆς Ἐγκυκλίου σὲ δύο ἡμερήσιες ἐφημερίδες τῆς Ἀθήνας καὶ τῆς Θεσσαλονίκης καὶ σὲ τρία (3) συνεχῆ φύλλα, καθὼς ἐπίσης καὶ στὸ ραδιόφωνο καὶ τὴν τηλεόραση.

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ
ΛΟΥΚΑΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ